

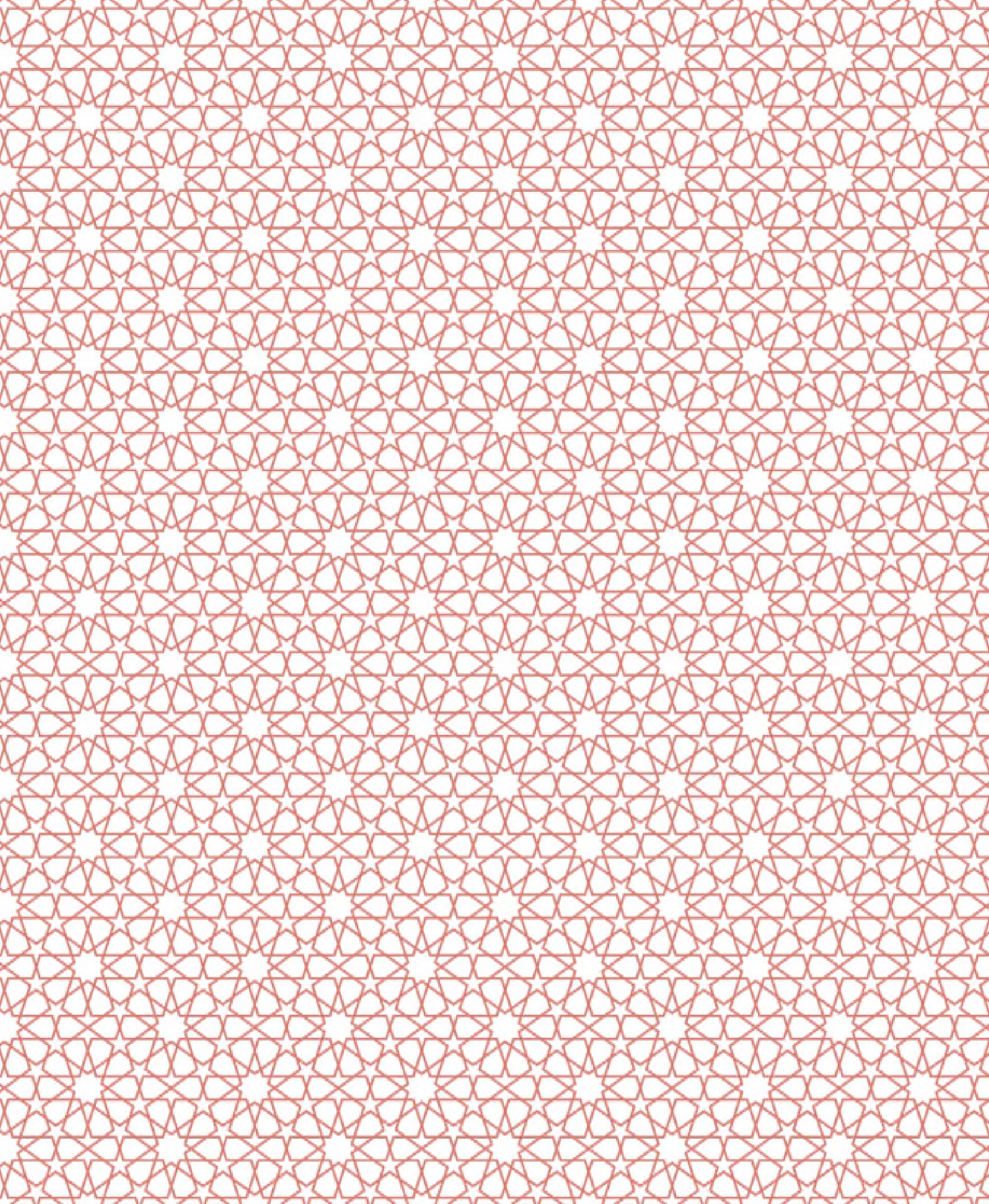


# KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI'NIN 50. YILI

50<sup>TH</sup> ANNIVERSARY  
OF THE  
CYPRUS  
PEACE OPERATION

















ISBN 978-625-6281-08-0

**KIBRIS BARIŞ HAREKÂT'NİN 50. YILI**  
**50<sup>TH</sup> ANNIVERSARY OF THE CYPRUS PEACE OPERATION**

**© 2024 CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINLARI**  
**© 2024 PUBLICATIONS BY PRESIDENCY'S DIRECTORATE OF COMMUNICATIONS**



Yayıncı Sertifika No / Publication Certificate No: 45482

1. Baskı / 1<sup>st</sup> Edition: İstanbul 2024

**Yazarlar / Writers**

Doç. Dr. Levent Ersin Orallı, Doç. Dr. İsmail Erkam Sula, Başak Telli

**Arşiv / Archive**

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Arşivi  
Millî Kütüphane Başkanlığı Süreli Yayınlar Şubesi Arşivi

**İletişim / Contact**

Kızılırmak Mahallesi, Mevlânâ Bulvarı, No: 144  
06520 Çankaya, Ankara, Türkiye  
T +90 312 590 20 00 | [webinfo@iletisim.gov.tr](mailto:webinfo@iletisim.gov.tr)

**Baskı / Print**

İmak Ofset Basım Yayın AŞ  
Sertifika No: 71320



KIBRIS  
BARIŞ HAREKÂTI'NIN  
50. YILI

---

50<sup>TH</sup> ANNIVERSARY  
OF THE  
CYPRUS  
PEACE OPERATION









# İçindekiler

## TAKDİM

CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN .....	9
--	---

GİRİŞ .....	13
-------------	----

## 1. BÖLÜM

### KIBRIS CUMHURİYETİ'NİN KURULUŞUNA KADAR TARİHSEL ARKA PLAN

1.1. Kıbrıs Meselesinin Ortaya Çıkışı .....	19
1.2. Enosis Planı .....	23
1.3. Zürih ve Londra Antlaşmaları .....	27
1.4. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kuruluşu .....	37
1.5. 1960 Anayasası'nın Kurduğu Hükûmet Sistemi .....	41

## 2. BÖLÜM

### ADA'DA RUM ZULMÜ

2.1. Akritas Planı .....	47
2.2. 1963-Kanlı Noel .....	49
2.3. 1964 – BM Güvenlik Konseyi (BMGK) Kararı – UNFICYP .....	57
2.4. Kıbrıs Türklerine Yönelik Süregelen Saldırıları .....	63
2.5. Kıbrıs Rum Tarafında Yaşanan İhtilaflar .....	71
2.6. 1974-Kıbrıs Barış Harekâtı .....	75

## 3. BÖLÜM

## TÜRK BASININDA KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI

3.1. Ulusal Basın Yansımaları.....	95
3.2. Fotoğraflarla Kıbrıs Gerçekleri.....	139

## 4. BÖLÜM

## 1974 BARIŞ HAREKÂTI'NDAN GÜNÜMÜZE MÜZAKERELER

4.1. Birleşmiş Milletler Müzakere Süreci.....	157
4.1.1. Zirve Anlaşmaları: 12 Şubat 1977.....	158
4.1.2. Viyana Çalışma Noktaları: 1985–1986 Taslak Çerçeve Anlaşmaları.....	159
4.1.3. Boutros–Boutros Ghali “Fikirler Dizisi”.....	160
4.2. 1975 – Kıbrıs Türk Federe Devleti.....	163
4.3. 1983 – Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.....	167
4.4. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan Arasındaki Ortak Savunma ve İş Birliği Antlaşması.....	173
4.5. Türkiye – KKTC Ortak Deklarasyonu (28 Aralık 1995).....	175
4.6. 1997 Müzakere Süreci.....	179
4.7. Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin AB Üyeliği.....	185
4.8. BM Aracılığı ile New York Görüşmeleri (3 Aralık 1999 – 10 Kasım 2000).....	191
4.9. Annan Planı.....	195
4.10. Annan Planı Sonrası Müzakere Süreci 2004–2017.....	203

## 5. BÖLÜM

## İKİ DEVLETLİ ÇÖZÜM MODELİ

5.1. 2021 – Cenevre Görüşmeleri – KKTC Cumhurbaşkanı Ersin Tatar’ın 6 Maddelik Yol Haritası.....	211
5.2. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın 77. BM Genel Kurul Konuşması.....	217
5.3. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Kıbrıs Diplomasinden Fotoğraflar.....	225
5.4. İki Devletli Çözüm Modelinin Genel Hatları.....	261
<b>SONUÇ</b> .....	<b>263</b>









## TAKDİM

1963 Kanlı Noel'inden 1974 Barış Harekâtı'na kadar yaklaşık 11 yıllık süre, Kıbrıs Türkleri için baskı ve eziyet ile geçen çok zor bir dönemdir. Ada için Enosis hayali kuranlar, barış ve huzuru yok ederek Kıbrıs Türklerine zulmetmişlerdir. Kendi imzaladıkları uluslararası antlaşmalara bile uymayan Enosis hayalperestlerinin her türlü zulmüne rağmen Kıbrıs Türkü direniş azmi göstermiş ve Türkiye, Garanti Antlaşması'ndan doğan hak ve yükümlülükleri çerçevesinde Kıbrıs Türklerinin yanında yer almıştır.

Türk ordusu, 50 yıl önce mücahit kardeşlerimizle beraber başlattığı harekâtla Ada'ya barış, istikrar, demokrasi ve huzur getirmiştir. 20 Temmuz 1974, Kıbrıs Türkü'nün yalnız olmadığını tüm dünyaya göstermiştir. Bu tarih aynı zamanda Kıbrıs Türk halkının eşit siyasi statüsünün ve egemenlik haklarının da sembolüdür. Tamamen yok edilmek istenen Kıbrıs Türkleri, günümüzde kendi bayrakları ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) çatısı altında, huzur ve güven içinde yaşamaktadır.

Kıbrıs meselesinin çözümü için Kıbrıs Türk tarafı, yarım asrı aşkın süre boyunca her türlü çabayı göstermiş fakat müzakerelerden sonuç alınmamıştır. Türkiye Cumhuriyeti ve Kıbrıs Türkleri, zulmü bildikleri hâlde hiçbir zaman intikam amacıyla olmamış, uzlaşıcı ve müzakereden kaçmamışlardır. Kıbrıs Adası'nda huzurun temini ve korunması için her uluslararası platformda, açık görüşlülükle taraflarla bir araya gelmiş, müzakerelerde barış yanlısı tutumlarını sürdürmüşlerdir. Gayemiz, 1974'te getirilen barışın kalıcılığını temin etmek ve barış içerisinde yaşamının yollarını aramak olmuştur.

KKTC'nin varlığı ve Kıbrıs Türklerinin hak ve çıkarları göz ardı edilerek bir çözüme ulaşılması mümkün değildir. Fakat maalesef Ada'nın güne-

yinde kendini Kıbrıs'ın tek sahibi ve hâkimi olarak gören zihniyet, varlığını halen sürdürmektedir.

Ana vatan Türkiye, Kıbrıs Türklerinin varlığının, refahının ve güvenliğinin daima garantörü olacaktır. Kıbrıs Türklerine yönelik gayriinsani ve hukuk dışı ambargonun kaldırılması; Adada Kıbrıs Türkleri için eşit uluslararası statünün ve eşit egemenliğin teyit edilmesi için gayretimizi kararlılıkla sürdüreceğiz. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 50. yılında yayımlanan bu kitap aracılığıyla, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kürsüsünden tüm dünyaya yaptığım tarihî çağrışı tekrarlamak istiyorum: *"Gelin Adadaki gerçeklere daha fazla sırtınızı dönmeyin ve KKTC'yi bir an evvel tanıyın."*

Uluslararası toplumu, bunu kabullenerek KKTC'nin bağımsızlığını tanımaya, bu ülkeyle diplomatik, siyasi ve ekonomik bağlar kurmaya davet ediyoruz. Kıbrıs meselesinin Adadaki gerçekler temelinde adil ve kalıcı bir çözüme kavuşturulması, oldukça mühimdir.

Böylesine anlamlı bir yıl dönümü dolayısıyla hazırlanan kitaba emeği geçenleri tebrik ediyorum. Kıbrıs Barış Harekâtı'nda şehit olan Mehmetçiklerimizi ve mücahitlerimizi rahmetle, gazilerimizi şükranla anıyorum.



TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI  
RECEP TAYYİP ERDOĞAN



KIBRIS  
BARIŞ HAREKÂTI'NIN  
50. YILI



## Giriş

Kıbrıs Adası, Dünya siyasetinin ve ekonomisinin merkezlerinden birisi olan Doğu Akdeniz’de yer almakta ve dünyanın en önemli stratejik bölgelerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Ada; Türkiye, Ortadoğu, İran, Suriye ve Irak’a bağlantılı coğrafi konumu, Hazar Havzası’nda bulunan büyük petrol ve doğal gaz rezervlerine yakınlığı, Bakü–Ceyhan boru hattının ve Türk boğazlarının kontrolü dolayısıyla bölgede aktif siyaset izleyen tüm devletler için büyük önem arz etmektedir. Bu güç savaşında Doğu Akdeniz bölgesi dâhilinde üzerinde en çok spekülasyon yapılan topraklar Kıbrıs Adası olarak belirmektedir.

Kıbrıs, Doğu Akdeniz’de stratejik öneme sahip, tarihin her döneminde büyük ilgi gören bir pozisyonudur. Kıbrıs, Anadolu Yarımadası’nın bir uzantısı olarak Orta Doğu ülkelerine yakınlığı ve doğu ile batının kesişim noktasındaki stratejik konumu nedeniyle tarih boyunca birçok fethe sahne olmuştur. Hatta bu stratejik konum, Adada siyasî ve askerî anlaşmazlıkların çıkmasına neden olmuştur. Asurlular, Mısırlılar, Persler, Romalılar, Araplar, Haçlılar ve Osmanlılar tarafından yönetilen Kıbrıs, 1571’den 1878’e kadar Osmanlı İmparatorluğu’nun bir parçası olmuştur. Tarihsel gerçeklerin göz ardı edilmemesi ve yanlış anlaşılmanın giderilmesi, Kıbrıs’ta mevcut anlaşmazlıkların çözümü için de önemli bir fırsattır. Gerçek şudur ki, Kıbrıs, tarih boyunca hiçbir zaman bir Yunan adası olmamıştır!

Kıbrıs’ta yaşayan Türk ve Rum toplulukları tarih boyunca aynı adada



birlikte var olmalarına rağmen tek bir “Kıbrıs ulusu” oluşturmamışlardır. Ada’daki Türkler ve Rumlar, farklı ulusal, dinî ve kültürel özelliklere sahiptirler ve farklı diller konuşmaktadırlar. Tarih boyunca iki topluluk arasında evlilikler ve ticari ortaklıklar neredeyse hiç kurulmamıştır. Bu nedenle, Kıbrıs meselesinin çözümünde Ada’daki toplulukları tek bir ulus olarak gören hatalı yaklaşımların bir yararı olmamıştır.

Günümüzde Kıbrıs’ta yaklaşık 390 bin Türk, 820 bin Rum yaşamaktadır. Türkler ağırlıklı olarak Müslüman, Rumlar ise Ortodoks Hristiyan’dır. 12. yüzyıldan bu yana Türklerin yaşadığı Kıbrıs Adası, Türkiye ana karasına 40 mil, en yakın Yunan adası Rodos’a 250 mil, Atina’ya ise 460 mil uzaklıktadır. Rumların Enosis<sup>1</sup> taleplerinin demografik, tarihsel ve coğrafi gerçeklikle örtüşen bir yanı bulunmamaktadır.

Kıbrıs’ta kalıcı bir barışın sağlanması, her durumda, iki toplum arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerin tarihini görmezden gelmeyen, akılcı çözümlerin üretilmesiyle mümkündür. Hangi tarihsel ve sosyal nedenlerle olursa olsun, Kıbrıs’ta iki toplum arasında sıcak çatışmalar yaşanmış olduğu ve bu iki toplumun uzun bir süredir birbiriyle hiçbir sağlıklı temas kurmadığı gerçeği çözüm arayışlarında mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Türk tarafının hak ve çıkarlarını güvence altına alacak somut maddelerin çözüm planına yansımaları sağlanmalıdır. Hedef, Ada’ya âdil ve kalıcı bir çözümün gelmesine katkı sağlamak olmalıdır.

Kıbrıs’ta Kıbrıs Türklerine karşı 1950’lerde şiddetlenen ve yıllarca sürdürülen zulüm ve kanlı eylemler Türk Silahlı Kuvvetlerinin 20 Temmuz 1974’te gerçekleştirdiği Kıbrıs Barış Harekâtı ile sona ermiştir. Bu bağlamda bu kitap, Kıbrıs Barış Harekâtı’nın 50. yılında hem Kıbrıs Türk toplumunun maruz bırakıldığı acıların unutulmaması hem de ülkemizin bugün Kıbrıs meselesine yönelik ortaya koyduğu yeni vizyon ve çözüm önerisinin uluslararası topluma daha iyi ifade edilebilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Kitabın içeriği Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kuruluşuna kadar olan tarihsel arka plandan başlayarak Kıbrıs meselesinin ortaya çıkışı, Yunanistan’ın Enosis planı, Zürih ve Londra Antlaşmaları ve Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kuruluşunu kapsamaktadır. Devamında, Ada’da Rum zulmü,

---

<sup>1</sup> Rum toplumunun Kıbrıs’ın Yunanistan’a bağlanması yönündeki istemi.

Akritis Planı, 1963 Kanlı Noel Olayları, 1964 Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi/BMGK kararı, Kıbrıs Türklerine yönelik süregelen saldırılar ve 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ele alınmaktadır. Barış Harekâtı'ndan günümüze kadar uzanan müzakere süreci ise Birleşmiş Milletler müzakere süreci, zirve anlaşmaları, çalışma notları, Butros Ghali'nin "Fikirler Dizisi", 1975'te kurulan Kıbrıs Türk Federe Devleti, 1983'te ilan edilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 1997 müzakere süreci, Annan Planı, Kıbrıs Rum tarafının AB üyeliği ve 2004–2024 müzakere sürecini içermektedir. Son olarak, iki devletli çözüm modeli tartışılmaktadır.





## 1. Bölüm

# Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Kadar Tarihsel Arka Plan



## 1.1. Kıbrıs Meselesinin Ortaya Çıkışı

Asurlular, Mısırlılar, Persler, Romalılar, Araplar, Haçlılar ve Osmanlılar tarafından yönetilen Kıbrıs, 1571 yılından 1878 yılına kadar, 307 yıl Osmanlı hâkimiyetinde kalmıştır. 1821'de Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasının ardından Ada'daki Rum halkı Enosis talebinde bulunmuştur. Bu talep nedeniyle Rum ve Türk toplulukları arasında anlaşmazlıklar doğmuştur. Ada'nın yönetiminin "Hükümranlık hakkı Osmanlı'da kalmak kaydıyla" 1878'de İngiltere'ye devredilmesi ile bu anlaşmazlık şiddetlenmiştir.

Ortadoğu ve Hindistan'daki çıkarları ve politikaları açısından Doğu Akdeniz'in en kritik konumunda bulunan Kıbrıs Adası, İngiltere açısından stratejik önemi haiz görülmektedir. 1869'da açılan Süveyş Kanalı'nın güvenliğini sağlayacak tedbirler arayışına giren İngiltere, Rusların ilerlemesini engellemek ve Rus Çarlığına karşı Osmanlı Devleti'ni korumak amacıyla Osmanlı Devleti'ne yardım talebinde bulunmuştur.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın ardından, 3 Mart 1878'de Rusya ve Osmanlı Devleti arasında imzalanan Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması akabinde Osmanlı Devleti'ne yardım talebinde bulunan İngiltere, Kıbrıs yönetiminin geçici süre ile kendilerine devir edilmesini talep etmiştir. Hariciye Nazırı Mehmet Esad Safvet Paşa ve İngiliz Elçisi Ostan Henry Layard arasında iki maddeden oluşan "Kıbrıs Konvansiyonu", 4 Haziran 1878'de İstanbul'da Yıldız Sarayı'nda imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre; hükümet için yapılan harcamalar dışında Adadan elde edilen

## Çözülemeyen düğüm:

# Kıbrıs meselesi

Kıbrıs meselesine adil ve kalıcı bir çözüm bulmak amacıyla 1968'den bu yana devam eden Kıbrıs müzakerelerinde, Rum tarafının uzlaşmaz tavrı nedeniyle bir sonuca varılamadı.



### MÜZAKERELERİN TEMEL KONU BAŞLIKLARI

- Yürütme ve güc paylaşımı
- Arayış süreci
- Güvenlik ve garantiler
- Ekonomik
- Mülkiyet
- Toprak düzenlemeleri

### MÜZAKERELERİ YÜRÜTEN İSİMLER

#### KKTC

Kaif Dinklas,  
Mehmet Ali Talat,  
Serif Kızılda,  
Mustafa Akinci

#### BM (AMAÇ)

Edilim Kıvanç,  
Fakirhan,  
Spirou Kiprianou,  
Fergan Vardis,  
Tassos Papadimitriou,  
Dimitris Hristofias,  
Nikos Anastasiadis

#### BM GENEL SEKRETERANLIĞI

U Thant,  
Kurt Waldheim,  
Peres de Cossío,  
Bulent Gazi,  
Kurt Amann,  
Sven Eriksson,  
Antonio Guterres



### GENİTAS 26 YIL MÜZAKERE ETTİ

KKTC'nin 10. Cumhurbaşkanı Mustafa Akinci, 26 yıl boyunca müzakere etmediği bir konu yoktu.

### ÇÖZÜM UMLU TLARININ ARTTIĞI DÖNEMLER

#### 2004 ARMAN PLANI

Mayıs 24 Nisan 2004'te iki taraflı referandumla sonuçlandı. Rum tarafının %75,83'e yakın çoğunlukla, Akinci Türkiye'nin 144'ü çoğunlukla "evet" dedi.

Bu iki taraflı referandumun sonucu üzerine 2004'te Nisan referandumu. Adaletli çözüme ulaşmak için yapılacak 20 yıl süreli bir süreçti.

#### 2007 CRAIG MONTANA

Çıkarılan Türkiye'nin Kıbrıs Mutabakatı ile ilgili 20 Aralık'tan 2007'de kabul edildi.  
"Tali bir 30 gün süreli süreyle devam eden müzakerelerde Rum tarafının uzlaşmaz tavrı sebebiyle bir sonuç verilemedi."



### KKTC'DE KIRKIN TAKILAN DÖNEMİ

KKTC'nin 10. Cumhurbaşkanı Mustafa Akinci'nin 26 yıl boyunca müzakere etmediği bir konu yoktu.

### MÜZAKERELERİN GEYRİ

Kıbrıs müzakerelerinde 2018 boyunca, yolların sonunda **BM Başkanlığına**, garantörlükleri de kapsayarak **"S4"** formatında yapılacak toplantılar için müzakereye davet edildi.



gelir, İngiltere tarafından “yıllık sabit ödeme” olarak Osmanlı İmparatorluğu’na ödenecektir. Antlaşmada yer alan bu madde, Osmanlı Devleti’nin adayı İngiltere’ye bırakmadığını, sadece kiralamak suretiyle geçici olarak yönetimin devredildiğini göstermektedir. Yapılan görüşmelerde yıllık sabit ödeme 92.986 sterlin olarak belirlenerek İngiltere’ye kiralanmış, bu “Kıbrıs vergisi” Kıbrıs’taki sorunun başlıca kaynağı olmuştur.

İngiliz Minotaur Zırhlısı Komutanı Amiral Lord John Hay, Kıbrıs’ın liman kenti Larnaka’ya 9 Temmuz 1878’de ayak bastığı esnada Rum tarafında büyük bir sevinç yaşanırken Kıbrıs Türklerinde acı ve göz yaşları hâkim olmuştur. 1570 yılından itibaren 308 yıl boyunca Kıbrıs’ta dalgalanan Türk bayrağı, Kıbrıs’ın son Türk Valisi Besim Paşa’nın makamını İngiliz Amiral Lord John Hay’e devretmesiyle Baf kapısında bulunan Türk askerî garnizonunda 12 Temmuz’da gönderden indirilmiş, yerine İngiliz bayrağı çekilmiştir.

1912 – 1914 yılları arasında Yunanistan’ın ve Ortodoks Kilisesinin desteğini alan Enosis’in eylemleri doruğa ulaşmış, Türklere yönelik başlatılan saldırılar sonucunda Kıbrıs’ta büyük bir vahşet yaşanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu’nun İngiltere karşısında 1. Dünya Savaşı’na katılmasını bahane eden İngiltere, 5 Kasım 1914’te Kıbrıs’ı tek yanlı olarak ilhak etmiştir.

Kurtuluş Savaşı’nın zaferle neticelenmesi Kıbrıs Türklerinin direniş gücüne güç katmıştır. Dönemin direniş hareketi öncülerinden Kıbrıs Türk Partisi lideri Dr. Fazıl Küçük ve arkadaşlarının kararlı direnişi ile Rumların 1931 Enosis ayaklanması ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında doruğa tırmanan Enosis hareketi devam etmiştir. 1950 Enosis plebisiti, 1955 EOKA hareketi, Kıbrıs Türklerine yönelik vahşi saldırıları beraberinde getirmiştir.

Sorunlu bir bölge olarak Kıbrıs Adası; İngiltere’nin ev sahipliğinde Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında 1955 yılı Haziran ayında “Londra Konferansı”nda gerçekleştirilen görüşmelerde masaya yatırılmıştır. Üç ülkeye görüşmelerin gerçekleştirildiği bu dönem, Kıbrıs’ta bulunan Michael Mouskos<sup>2</sup> (daha sonra *Başpiskopos Makarios* olarak ünlenmiştir) tarafından fitillenen Kıbrıs Adası’nın Yunanistan’a bağlanması amacıyla başlatılan “Megali İdea”nın ortaya çıktığı dönem

**2** Mihail Hristodulu Muskos, Ortodoks Kilisesinde başpiskopos seçilenlere verilen dinsel ünvan olan Makarios (Başpiskopos) adı ile ünlenmiştir. Din kisvesi altında Türkleri katleden cinayet şebekelerinin liderliğini yapmıştır.



1963 KATLIAMI, RUM EOKA'CILARIN GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ

olarak bilinmektedir. Mouskos'un kamuoyu yaratma çabaları sonrasında Kıbrıslı Türklerin katılmadıkları plebisit gerçekleştirilmiş, %99 oranında çoğunlukla Kıbrıs Adası'nın Yunanistan'a bağlanması talebi ortaya atılmıştır.

Kıbrıslı Rumların ve Yunanistan'ın kâğıt üzerinde gerçekleştirmeye çalıştıkları bu planın neticelenmemesi sonucunda Kıbrıs sorunu 1954 yılında BM Genel Kuruluna taşınmıştır. BM kararlarının Yunanistan ve Rumlar aleyhine olması sebebiyle diplomasi yoluyla adayı ilhak edemeyen Yunanistan, Emekli Yarbay George Grivas komutasındaki EOKA teşkilatını devreye sokmuştur. EOKA terör örgütü tarafından Ada'da 1 Nisan 1955 tarihinden itibaren İngilizlere karşı başlatılan terör eylemleri ile Kıbrıslı Türklere ve masum Rumlara yönelik kanlı bir dönem devreye sokulmuştur. Kıbrıslı Türklerin ve Rumların eşit haklara sahip oldukları "Kıbrıs Cumhuriyeti" İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'nin garantörlüğü altında 16 Ağustos 1960'da kurulmuş, adada bu tarihten itibaren yeni bir süreç başlamıştır.

## 1.2. Enosis Planı

Yunanca *birlik* anlamına gelen Enosis kelimesi, Kıbrıs'ın Yunanistan'ın bir parçası hâline gelmesi idealini savunan siyasî düşüncenin adıdır. Daha önce de değinildiği gibi Kıbrıs Ortodoks Kilisesi öncülüğünde gelişen Helen milliyetçiliği ve Kıbrıs'ın tarihsel olarak Helen olduğu iddiasına dayanan bu düşünceye göre; Kıbrıslı Rumlar, yalnız ve ancak, Kıbrıs Yunanistan'ın bir parçası olduğunda özgür ve mutlu olarak yaşayabilir.

Enosis idealine göre: “Kıbrıs bir Yunan adasıdır. Her ne kadar binlerce yıldır yabancı güçlerin işgali altında olsa da Kıbrıs halkı Yunan kimliğini muhafaza etmiştir. Yunan halkı ise insanlığın özgürlük, demokrasi ve adalet mücadelesinin öncüleridir; Enosis de bu mücadelenin bir parçasıdır. Yunanlılar, özgürlük ve demokrasi mücadelesine diğer tüm uluslardan daha çok hizmet etmiştir. Bu sebeple diğer tüm uluslar, Kıbrıs'ı Yunanistan'a vererek minnet borçlarını ödemelidir.”

Yüksek perdeden seslendirilen bu ırkçı iddialardan da anlaşılacağı gibi Enosis düşüncesi Kıbrıslı Rumlar için yalnız politik bir mücadele değil; neredeyse ilahi bir kurtuluş reçetesi ve bir varoluş sebebi hâline gelmiştir. Kıbrıs sorununun içinden çıkılmaz hâle gelişinin, çözüme yaklaşılacak anlarda anlaşmaların, Rumlar tarafından şu veya bu şekilde sabote edilmesinin ve nihayet sorunun hâlâ çözümlenememiş olmasının temelinde yatan en önemli unsurlardan biri de bu aşırı ruh hâli olarak anlaşılmaktadır. Şüphesiz ki Yunanistan'ın, kendi Megali



GAZİMAĞUSA CATOZ SERDARLI'DA RUMLARIN DUVARLARA YAZDIĞI ENOSİS VE EOKA YAZILARI

İdea'sı doğrultusunda, bu ruh hâlinin gelişmesindeki katkıları göz ardı edilemez.

Enosis düşüncesinin temelinde Yunanistan'ın Megali İdea'sı yatar. Megali İdea, Yunanca *Büyük Ülkü / Büyük İdeal* anlamına gelir. İlk defa 1791'de Bükreş'te Rigas Ferreros isimli milliyetçi bir Yunan şair tarafından çizilen ve 1796'da Viyana'da basılan bir haritayla kâğıt üzerinde ortaya konmuş olsa da düşüncenin kökleri, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethederek Bizans İmparatorluğuna son verdiği 1453'e kadar götürülebilir. Osmanlı hâkimiyeti altında belli imtiyazlara ve özerkliğe kavuşan İstanbul'daki Patrikhane, tıpkı daha önce Kıbrıs Ortodoks Kilisesi için bahsedilen şekilde, Hristiyan tebaanın lideri konumuna gelmiştir. Öyle ki, Kilise muayyen ölçüde çöken ülkenin haklarının mirasçısı hâline yükseltilmiştir. Patrik, Hristiyanlar için Bizans İmparatoru'nun yerini ve Bizans devlet alametlerini; bu arada iki başlı kartalı





GAZİMAĞUSA CATOZ SERDARLI'DA RUMLARIN DUVARLARA YAZDIĞI ENOSİS YAZILI KIBRIS HARİTASI.

da almıştır. Patrikhane Megali İdea'nın bekçisi, Bizans İmparatorluğu davasının takipçisi, Helenizmin beslendiği, ihtimam gördüğü ve kıskırtıldığı hatta şekillenmesine hizmet edildiği yer hâline gelmiştir.

Megali İdea'nın özünde Yunanca konuşan tüm halkların tek bir devlet altında birleştirilmesi düşüncesi yatar. Bu düşünceye göre Yunanlılar “Konstantinopoli” olarak adlandırdıkları İstanbul’u Helenizm dünyasının başkenti yaparak İzmir’i, Ege Bölgesi’ni, Pontus adını verdikleri Karadeniz Bölgesi’nin doğuda büyük bir kısmını, Kıbrıs’ı hatta Mısır’a kadar olan toprakları alarak, eski Bizans İmparatorluğu’nu yeniden kurmak istemektedirler.

1914 yılında Kıbrıs’ın İngiltere tarafından resmen ilhak edilmesiyle Ada’da Yunan milliyetçiliği güç kazanmıştır. 1955’te Kıbrıslı Rumlar, Ada’nın Yunanistan’a bağlanması amacıyla şiddetli bir operasyon baş-

latmıştır. Bu operasyon, Başpiskopos Makarios liderliğindeki EOKA (Ethniki Organosis Kypriou Agoniston)<sup>3</sup> adlı terör örgütü tarafından yürütülmüştür. EOKA, sadece İngilizlere ve Türklere değil, kendi halından Enosis'e karşı olan kişilere de saldırılar düzenlemiştir. Yunanistan desteği ve İngiltere'nin engellememesi ile Ada'ya kolaylıkla silah sokabilen ve örgütlenebilen EOKA ilk eylemini 1 Nisan 1955'teki bombalamalarla gerçekleştirmiştir. Gece yarısı Lefkoşa, Limasol, Gazimağusa ve Episkopi'de büyük patlamalar meydana gelmiştir. Hükûmet radyo istasyonu, polis karakolları, elektrik santrali, Wolsey Kışlası ve mahkeme binası patlamaların hedef aldığı yerlerdir. Ada'da yaşayanlar 1 Nisan 1955'te elden ele dolaşan bir bildiriyle EOKA adlı bir örgütün İngiliz boyunduruğunu sonlandırmak amacıyla bir mücadele başlatmış olduğunu duyurmuştur.

Kıbrıslı Rumlar "Enosis" taleplerini sürdürürken, Kıbrıslı Türkler de Kıbrıs üzerindeki haklarını talep etmiş ve Kıbrıslı Rumların isteklerine karşı direniş göstermiştir. İngiltere, Ada'yı sömürge olmaktan çikarmaya karar verdiğinde Kıbrıslı Türk toplumu da dâhil olmak üzere tüm Kıbrıs halkının kendi statülerini belirlemede özgür olmalarını sağlamak için bir taahhütte bulunmuştur. Kıbrıslı Türkler 400 yılı aşkın bir süredir Kıbrıs'ta ayrı bir topluluk olarak yaşamaktadır. Kendi kaderlerini tayin etme hakları bulunmaktadır.

Ada'da İngiliz yönetiminin sürmesi, Kıbrıs'ın Türkiye ile birleşmesi, Kıbrıs'ta iki ayrı devletin kurulması veya Kıbrıs'ın Yunanistan ile Türkiye arasında bölünmesi gibi alternatifler tartışılmıştır. Enosis hiçbir zaman Ada'daki ihtilafa karşı bir çözüm seçeneği olarak görülmemiştir. Zürih ve Londra Konferanslarında bağımsızlık öncesinde yapılan müzakereler uzun ve zorlu geçmiş ancak sonunda İngiltere, Yunanistan, Türkiye, Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar arasında bir uzlaşma yolu olarak yeni devletin tek bir uluslararası kimliğe sahip iki toplumlu bir ortaklık cumhuriyeti olmasına karar verilmiştir. Bu yeni Cumhuriyet'in Anayasası, Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler arasında mutabakata dayalı siyasî ortaklığı içermekte ve Kıbrıs'ın herhangi bir devletle siyasî veya ekonomik birlik kurmasını yasaklamaktadır.

---

**3** Kıbrıslı Rumlar tarafından Enosis istemini gerçekleştirmek için Yunanistan desteğiyle kurulan silahlı terör örgütü.

### 1.3.

## Zürih ve Londra Antlaşmaları

Kıbrıs Sorunu, Yunanistan ve Kıbrıs Rumlarının yıllar süren girişimleri ile Birleşmiş Milletler Genel Kurulu gündemine resmî olarak ilk kez 1954 yılında götürülmüştür. Yunanistan Ağustos 1954'te Kıbrıs sorununun: "Halkların hak eşitliği ve kendi kaderlerini tayini ilkesinin Birleşmiş Milletlerin gözetimi altında Kıbrıs adası halkına uygulanması" adı altında BM Genel Kurulu gündemine alınması için başvurmuştur. Türkiye'de Başbakan Adnan Menderes bu girişime "Kıbrıs asla Yunanistan'ın olmayacaktır!" şeklinde tepki göstermiştir.

BM Genel Kurulunda yapılan oylamalar sonucu "Şimdilik, Kıbrıs sorunu ile ilgili bir karar alınmasının uygun olmadığı" düşüncesinde karar alınıp, sonraki günlerde yeniden gündeme gelebileceği belirtilmiştir. Bu konu Genel Kurulda görüşülürken İngiltere temsilcisi Selwyn Lloyd yaptığı konuşmada, İngiltere'nin, özellikle Birleşmiş Milletler açısından tezlerini, bundan sonraki yıllara da ışık tutacak bir biçimde yansıtmıştır. Lloyd, Bağdat Paktı ve NATO açısından yüklenmiş oldukları sorumlulukları yerine getirebilmek için Ada'daki egemenliklerini korumanın kendileri için "stratejik bir zorunluluk" olduğunu ifade etmiş, bu sorunun burada görüşülmesinin İngiltere'nin "iç işlerine ait bir soruna" müdahale anlamı taşımasından duyduğu rahatsızlığı belirtmiştir. Lloyd'a göre 1923 Lozan Antlaşması ile Kıbrıs'taki İngiliz egemenliği Yunanistan ve diğer ülkeler tarafından tanınmıştır. Lloyd bu sebeple, Rumların "Enosis" amacının Birleşmiş Milletler Yasası'na aykırı olduğunu belirtir.

Yunan delegeler ise İngiltere'ye karşı tez olarak 10. maddenin geniş kapsamına vurgu yapmış, "İngiltere'nin iç işlerine karışmak" gibi bir durumun olmadığını savunmuşlardır. Yunanlar Kıbrıslıların "Birleşik Krallık halkı içinde bir azınlık" durumunda olmadıklarını, İngiliz sömürge yönetimini, Kıbrıs halkının istemediğini belirtmişlerdir. Türkiye temsilcisi Selim Sarper Genel Kurul ve komisyonlarda yaptığı konuşmalarda Yunanistan'ın, "kendi kaderini tayin" kavramı ile kastettiğinin, adanın Yunanistan tarafından ilhaki anlamına gelen Enosis olduğuna işaret etmiş, adada yaşayan 100.000 Türk'ün buna şiddetle karşı olduğunu belirtmiştir.

Böylelikle Genel Kurulun o dönemde Kıbrıs'ı gündeme almama kararı hem İngiltere'de hem Türkiye'de olumlu karşılanmıştır. Başbakan Menderes, sonuca yönelik; "Bu mesele tamamı ile kapanmıştır." diyerek görüşünü açıklamıştır. Yunanistan 1955'te Londra Konferansı'ndan önce Kıbrıs sorununun Genel Kurul gündemine alınması için yeniden başvurmuştur. Taraflar aynı tezleri tekrar etmiştir. Yapılan oylamada Genel Kurul sorunu gündeme almamaya karar vermiştir.

Başbakan Menderes Ağustos 1955'te yaptığı açıklamada, Kıbrıs'ın Anadolu'nun bir parçası olduğunu bu yüzden Ada'da kabul edilebilir bir statükonun devam etmesi gerektiğini belirtmiş, diğer olası senaryoları sıralamıştır.

Birincisi, eğer İngiltere Kıbrıs'tan çekilecekse, Ada'yı Türkiye'ye iade etmelidir.

İkinci seçenek, "taksim"dir, Kıbrıs'ın Türkiye ve Yunanistan arasında paylaşılmasıdır.

Son olarak da İngiliz yönetimi altında, Kıbrıs halkının kendini yönetme imkânının sağlanması yönündedir.

BM toplantısında konuşan Yunanistan Dışişleri Bakanı Stefanopulos; "Batı Trakya'da yaşayan Türklerin Yunan idaresi altında çok rahat oldukları"ni iddia etmiştir.

Lozan'da İsmet Paşa'nın kabul ettiği gibi Türkiye'nin Kıbrıs'ta hiçbir hakkı bulunmadığını hararetli bir şekilde belirtmiştir. Kıbrıs'ta ise Makarios: "Kıbrıs ezelden beri Yunandır, adalet yerini buluncaya kadar, yani Yunanistan'la birleşinceye kadar mücadeleye devam edeceğiz." şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Bu arada Yunanistan'dan gelen Albay Grivas 1955 yılında EOKA terör





YUNANİSTAN BAŞBAKANI KARAMANLİS, TÜRKİYE DIŞİŞLERİ BAKANI ZORLU VE TÜRKİYE BAŞBAKANI MENDERES ZÜRİH'TEKİ MÜZAKERELERDE

örgütünü kurmuş ve Ada'daki şiddet eylemleri giderek artmıştır. Yunanistan, Mart 1956 tarihinde sorunun Genel Kurul gündemine alınması için yeniden BM'ye başvurmuştur. Daha önceki yıllardaki tezlerini tekrarladıktan sonra İngilizlerin adada uyguladığı sömürge yönetiminin giderek daha da sertleştiğini savunmuştur. 1955–1958 döneminde Kıbrıslı Türkler 33 karma köyü terk etmek zorunda kalmışlardır. İngiltere bu durumda, 1956'da, sadece Rumların değil, aynı ölçüde Kıbrıslı Türklerin de “self determinasyon” hakkı bulunduğunu ve bu çerçevede taksim talebinin de geçerli bir seçenek oluşturduğunu açıklamıştır.

Yunanistan'ın başvurusundan 6 ay sonra Ekim 1956'da İngiltere BM'ye başvurarak “Kıbrıs'taki terörizme Yunanistan'ın desteği” adı altında bir maddenin Genel Kurul gündemine alınmasını önermiştir. İngiltere bu şaşırtıcı başvuru gerekçesiyle sorunu yıllardır savunduğu “iç sorun” dan “uluslararası sorun” statüsüne taşımıştır.

Sonuçta bu iki başvuru Genel Kurul tarafından “Kıbrıs Sorunu” başlığı

altında birleştirilerek gündeme alınmıştır. Oturumlarda bundan önceki yıllara ait görüşlerin yinelenmesiyle birlikte tarafların tutumlarında zaman zaman değişiklikler dikkat çekmiştir. İngiliz temsilci “kendi kaderini tayin” kavramından tamamen olumsuz yönde söz etmek yerine ülkesinin, gerek Rum, gerekse Türk toplumlarına “kendi kendini yönetim” ve “kendi kaderini tayin” ilkelerinin uygulandığı bir çözüme mümkün olduğu kadar çabuk ulaşılabilmesi için çaba harcadığını belirtirken Türkiye temsilcisi Selim Sarper de kendi kaderini tayin ilkesine benzer bir şekilde yaklaşarak, açıkça olmasa da taksimi savunmuştur. Yunanistan ise Türkiye’yi konu dışına atmak için sorunun İngiltere ile Kıbrıs halkı arasında olduğunu ileri sürmeye başlamıştır.

Yunanistan 12 Temmuz 1957 tarihinde sorunun Genel Kurul gündemine alınması için yine Birleşmiş Milletlere başvurmuş, teklif kabul edilmiştir. Türkiye temsilcisi Selim Sarper de yaptığı konuşmada Yunanistan’ın “kendi kaderini tayin” ilkesini “Enosis” için savunduğuna değinerek bu ilkenin her iki topluma da ayrı ayrı uygulanması gerektiğine ilişkin görüşünü yinelemiştir.

Genel Kurulda tartışmalar sırasında İngiliz temsilcisi “üçlü ortaklık yönetimi”ni, Yunanistan Ada’ya bağımsızlık verilmesini, Türkiye de “bağımsızlık” önerisine karşı çıkararak taksimi savunmuştur.

Sonuçta, Kıbrıs sorunu Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun gündeminden bir süre için kalkmış, Zürih ve Londra Antlaşmaları sonrasında 1960 yılında adanın iki halkı arasında ortaklık temeline dayandırılan uluslararası antlaşmalar uyarınca “Kıbrıs Cumhuriyeti” kurulmuştur.

1959 yılında imzalanan Zürih ve Londra Antlaşmaları, Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kuruluşunu sağlayan ve Kıbrıs sorununun çözümünde önemli rol oynayan antlaşmalardır. Bu antlaşmalar, Kıbrıs’ta yaşayan Türk ve Rum toplumları arasında uzun süredir devam eden gerilimleri sona erdirmeyi amaçlamıştır. Bu antlaşmalar Ada’daki iki toplumun haklarını koruyan, iki uluslu bir ortaklık devleti kurulmasının yolunu açmıştır.

Soruna taraf olan devletler 1959–1960’da Zürih ve Londra’da bir araya gelerek antlaşmaya varmışlardır. Zürih ve Londra Antlaşmaları ile bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kurulması karara bağlanmıştır.

Türkiye ve Yunanistan dışişleri bakanlıkları 1958 yılı başından itibaren büyükelçilikleri aracılığıyla bağımsız Kıbrıs Devleti modeli konusunda çalışmaya başlamışlardır. Başlangıçta iki taraf arasında bazı konular-

da temel görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Türkiye, Ada'da kendisi için üs istemekteyken daha sonra bu talebinden vazgeçmiş, Türk, İngiliz, Yunan ortak komutanlığı kurulması konusunda ısrar etmiştir. Türk tarafının yeni kurulacak devletin federasyon yapısında olması talebi, Yunanistan'ın buna yanaşmaması, "veto" yetkisinin devlet başkanı ile birlikte başkan yardımcısına da tanınması, ordudaki Türk-Rum oranı konusundaki anlaşmazlık, görüş ayrılıklarının en önemlileri arasındadır.

Türk Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Türk ve Yunan başbakanları arasında bir zirve toplantısı yapılması konusunda ısrarlı olmuş, Yunan tarafı uzlaşma sağlanamayan konular nedeniyle bu teklifi kabul etmemiştir. Görüşmeler büyük bir gizlilik içerisinde yürütülmüştür. Üst düzey görevliler dışında Kıbrıs konusunda uzman personel bile görüşmelere dâhil edilmemiştir.

Türkiye Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ile Yunanistan Dışişleri Bakanı Avanghelos Averof 18 Aralık 1958 tarihinde Paris'te NATO Dışişleri Bakanları Toplantısında bir araya geldiklerinde Kıbrıs konusunda bir toplantı yapılmasını kararlaştırmışlardır. Böylece Yunan tarafının razı olması neticesinde iki ülke başbakanlarının Şubat 1959 başında bir zirve gerçekleştirmesi karara bağlanmıştır. Toplantı öncesinde Karamanlis 29 Ocak 1959 tarihinde Kıbrıs Rum lideri Makarios'la görüşerek toplantıda Yunan tarafının savunacağı görüşler konusunda bilgi vermiştir.

Yunan Başbakanı Konstantin Karamanlis, Türk Başbakanı Adnan Menderes, Yunan Dışişleri Bakanı Averof ve Türk Dışişleri Bakanı Zorlu 6 Şubat 1959 tarihinde Zürih'te bir araya gelmiştir. Başlangıçta Türkiye Ada'da Türk, İngiliz ve Yunan askerlerinden oluşacak bir ortak komutanlık kurulmasını ve Türkiye'ye bir üs verilmesini talep etmiş, Yunan tarafının bu taleplere olumsuz yaklaşması nedeniyle toplantı tıkanma noktasına gelmiştir. Ancak daha sonra Türkiye'nin asker sayısını azaltması ve üs talebinden vazgeçmesi ile Yunanistan da ortak komutanlık teklifini kabul etmiş, anlaşmazlık aşılmıştır.

11 Şubat 1959 tarihinde Türk ve Yunan taraflarının anlaştıkları duyurulmuştur. Üzerinde uzlaşmaya varılan metinler;

1. Zürih'te imzalanan belgelerin kapsam ve anlamını açıklayan, uygulamaya yönelik tanımlamalara yer verilen bir "Centilmenlik Antlaşması" ya da "İttifak Antlaşması",





2. Kurulacak bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin temel kuruluş esaslarını açıklayan 27 madde ve bir ekten oluşan "Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Temel Yapısı",
3. Kıbrıs Cumhuriyeti, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'yi kapsayan "Garanti Antlaşması"dır.

Centilmenlik Antlaşması ile Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Temel Yapısı Antlaşması Menderes ve Karamanlis tarafından imzalanmış, ancak İngiltere'yi de ilgilendiren Garanti Antlaşması parafe edilmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Temel Yapısı Antlaşması Zürih görüşmelerinden önce iki ülke dışişleri bakanları arasında görüşmelerde hazırlanmış, anlaşmazlıklar Zürih'te giderilerek imzaya hazır hâle getirilmiştir. Centilmenlik Antlaşması ve Garanti Antlaşması ise Türkiye tarafından önerilmiştir.

Türk Hükûmeti Zürih Antlaşmalarını imzalamakla taksim tezini terk ederek Kıbrıs'ın bağımsızlığı tezini kabul etmiştir. Zürih'te üzerinde uzlaşma sağlanarak Türk ve Yunan başbakanları tarafından imzalanan metinlerin Kıbrıs'ta iki toplumun temsilcileri ve İngiltere tarafından onaylanmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu maksatla Zorlu ve Averof Zürih'ten Londra'ya geçmişler, başbakanlar ülkelerine dönmüşlerdir.

Karamanlis Atina'ya dönüşünün ertesi günü Makarios ile görüşerek Zürih'te üzerinde mutabık kalınan belgeler konusunda bilgilendirmede bulunmuştur. Başlangıçta belgeleri imzalayabileceğini söyleyen ve itirazda bulunmayan Makarios daha sonra bu konuda tereddütleri olduğunu ifade etmiş, özellikle de üç devlete adaya müdahale yetkisi tanıyan Garanti Antlaşması'nı imzalamak istemediğini belirtmiştir. Buna karşılık Karamanlis Başpiskopos'a Londra'da antlaşmaları imzalamaması durumunda Yunanistan'ın artık kendilerini desteklemeyeceği, Kıbrıs konusunda yalnız kalacakları tehdidinde bulunmuştur. Makarios antlaşmaları imzalamayı kabul etmiş, beraberindeki heyetle Londra'ya gitmiştir.

16 Şubat günü Londra'ya gelen Makarios, Averof'a Kıbrıs Rum toplumu temsilcileri ile yaptığı toplantı neticesinde antlaşmalarda istediği değişikliklerin yapılmaması durumunda imzalamayacağını bildirmiş, bunun üzerine Karamanlis ve Menderes Londra'ya gitmeye karar vermiştir. 17 Şubat günü Londra'da Türk Dışişleri Bakanı Zorlu, Yunan Dışişleri Bakanı Averof, Kıbrıs Türk toplumu lideri Dr. Fazıl Küçük ve Rum toplumu lideri Başpiskopos Makarios'un katılımıyla Lancaster House'da toplantı başlamış, İngiltere temsilcisi Zürih'te uzlaşılan me-

tinleri, kendilerine Kıbrıs'ta egemenlik hakkıyla birlikte iki üs verilmesi koşuluyla kabul ettiklerini bildirmiştir. 17 Şubat akşamı Londra'ya gelen Karamanlis Makarios'a Yunanistan'ın antlaşmaları imzalayacağını, kendisinin imzalamaması durumunda Kıbrıs mücadelelerine kendi başlarına devam edeceklerini ifade etmiştir.

18 Şubat günü toplantı görünürde Menderes'in uçağının Londra'ya inişi sırasında düşmesi esasında ise Makarios'un ikna olmaması nedeniyle akşam saatlerine ertelenmiştir. Toplantıda antlaşmaları imzalamaya değil görüşmeye geldiğini ifade eden Makarios'a karşı İngiltere temsilcisi Lloyd bu durumda görüşmenin anlamsız olacağını ifade ederek kendisine ertesi sabah 09:45'e kadar süre tanıdığını bildirmiştir. Anılarında o geceyi hayatının en uzun gecesi olarak tanımlayan Makarios ertesi gün antlaşmaları imzalamayı kabul etmiştir.

Görüşmeler neticesinde 19 Şubat 1959 tarihinde Zürih Antlaşmaları esas alınmak suretiyle bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluş esaslarını belirleyen Londra Antlaşması imzalanmıştır.

Londra Antlaşması; İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın birlikte ilan ettikleri "Kıbrıs Sorununun Nihai Çözümü İçin Kabul Edilen Temel İlişkin Bildiri" ile 23 Şubat 1959 tarihinde kamuoyuna açıklanmıştır.

Londra Antlaşması ile;

1. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşuna ilişkin temel antlaşma,
2. İngiltere, Yunanistan, Türkiye ile Kıbrıs Cumhuriyeti arasında Garanti Antlaşması,
3. Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan ve Türkiye arasında İttifak Antlaşması,
4. İngiltere Hükûmetinin bu belgeleri üslere ilişkin bazı esaslar eklenmesi koşuluyla kabul ettiğine dair 17 Şubat 1959 tarihli bildirisi,
5. Yunan ve Türk Dışişleri Bakanları'nın İngiltere'nin bildirisini kabul ettiklerine dair bildirimleri,
6. Makarios'un Londra'da imzalanan belgeleri kabul ettiğine dair bildirisi,
7. Dr. Fazıl Küçük'ün Londra'da imzalanan belgeleri kabul ettiğine dair bildirisi,
8. Kıbrıs Anayasası ve ilgili belgelerin yürürlüğe konması için alı-



GİRNE CAFER PAŞA CAMİİ

nacak geçici önlemlerle ilgili sözleşme tüm taraflarca imzalanmıştır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin uluslararası tanınırlığını sağlayan bir diğer önemli yapı taşı ise 11 Şubat 1959 tarihli Garantörlük Antlaşması'dır. Türkiye'ye gerekli durumlarda müdahale hakkı veren Garanti Antlaşması'nın Kıbrıslı Rumlarca kabul edilmemesi durumunda Kıbrıslı Türklerin bu ortaklık Cumhuriyeti'ne katılmayı kabul etmesi söz konusu olmayacaktır. Garantörlük Antlaşması'nın tarafları İngiltere, Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs Cumhuriyeti olmuştur.



## 1.4. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kuruluşu

Türk siyasî tarihinin ehemmiyet arz eden konularından biri olan Kıbrıs Sorunu'nun tüm muhteviyatının idraki, ancak tarihsel sürecin tetkiki ile mümkün olabilir. Bu bağlamda mesele yaklaşık beş asırlık bir maziye dayanır.

Üç yüz yılı aşkın Osmanlı idaresinde kalan Ada, zamanla Anadolu'dan bölgeye uygulanan iskân faaliyetleri ile birlikte Türk yurdu hâline getirilmiştir. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan mağlup çıkan Osmanlı Devleti'nin Ruslarla Ayastefanos'ta yaptığı antlaşma Batılı devletlerin tepkisine yol açmış, bunun üzerine Berlin'de bir kongre düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. İngiltere, Anadolu'ya yönelik muhtemel bir Rus istilâsına karşı Osmanlı Devleti ile savunma ittifakı yapacağı teminatını vererek Kıbrıs'ın bir askerî üs hâlinde kendisine bırakılmasını istemiştir. İngiltere, Berlin Antlaşması'ndan önce 25 Mayıs 1878'de Kıbrıs'ın geçici olarak İngiltere'ye verilmesi, bunun mukabilinde Ruslara karşı bir savunma ittifakı oluşturulması teklifinde bulunmuştur. Zor durumdaki Osmanlı hükûmeti, 4 Haziran 1878'de İngiltere'nin fiilen adaya yerleşmesine zemin hazırlayacak olan anlaşmayı imzalamıştır.

1878 Berlin Kongresi ile birlikte İngilizler, yapılan antlaşmalara aykırı davranarak Ada'da adım adım Osmanlı hukuk yapısını yok saymaya başlamışlardır. Türklerin tapu haklarına, taşınmaz mallarına, vakıflara, padişahın şahsî mallarına ve devlet malına el uzatmaya başlamışlardır. I. Dünya Savaşı'nın başlaması ve Osmanlı Devleti'nin savaşa gir-



mesi üzerine İngiltere 5 Kasım 1914'te Kıbrıs'ı resmen ilhak etmiş, savaş süresince de Kıbrıslı Türklere yoğun baskılar uygulamıştır. 1915'te Bulgarların saldırısına uğrayan Sırlara yardım etmesi karşılığında adayı Yunanistan'a bırakacağını bildirdiyse de Yunan kralı bu teklifi reddetmiştir. Millî Mücadele sonrasında imzalanan Lozan Antlaşması'nın 20. maddesi uyarınca Kıbrıs'ın İngiltere'ye ilhakı kabul edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte devletin temellerini inşa etme politikasına yönelik Türkler dönemin konjonktürü gereği daha ehemmiyetli gördüğü hususlar üzerinde yoğunlaşarak Kıbrıs Sorunu'nu geçici olarak rafa kaldırmıştır.

1950 yılında Piskopos Makarios'un çabaları ile Rumların Ada'da yaptığı plebisit Türkler ve İngilizler tarafından tanınmamıştır. Yunanistan 1952'de plebisitin kabul edilmesi için Birleşmiş Milletlere müracaatta bulunmuştur. Türk yetkililer ise aynı dönemde karşı müracaatta bulunarak benzer hakların Türklere de tanınmasını istemiştir. BM, self-determinasyon hakkı verilecekse her iki topluma da verilme kararını almıştır. EOKA kısa zamanda yaptıkları terör eylemleriyle, önce İngilizleri Ada'dan atma, sonrasında ise bölgedeki Türkleri imha etme hedefleri doğrultusunda faaliyetlerine başlamıştır. Bitmek bilmeyen terör eylemleri neticesinde İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın garantör olduğu Londra ve Zürih'te yapılan garanti ve ittifak antlaşmalarıyla İngiltere Ada'dan herhangi bir devletin bölgeye ilhak hareketi yapmaması koşuluyla, bölgeden çekilme kararı almıştır.

Ada'da kurulma kararı alınan Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Türk ve Rum tarafı eşit statüye sahip kılınmıştır. Kıbrıs Cumhuriyeti iş birliği ve ortaklık koşulları altında iki toplumun bir arada yasama, yürütme, yargı ve diğer fonksiyonlarını kullandıkları bir devlet olarak 16 Ağustos 1960 tarihinde resmen kurulmuştur. Yüzyıllar boyunca Ada'da bir arada yaşayan Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar böylece bu yeni devletin iki kurucu halkı olmuştur. Türkiye, Yunanistan ve İngiltere, antlaşmaların ve egemenlik haklarının garantörü olarak belirlenmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin uluslararası alanda tanınmasını sağlayan temel unsur Ada'daki bu iki uluslu yapının ve Kıbrıslı Türklerin egemenlik haklarının kabul edilmiş olmasıdır. Yapılan antlaşmalar ile iki toplumun da siyasî olarak eşit oldukları ve her birinin siyasî varlık olduğu kabul edilmiştir.

Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası, Kıbrıs Türkleri ve Kıbrıs Rumları arasında eşit haklar sağlayarak iki toplumun birlikte yönetimi esasına



BİR DEVLET OLARAK 16 AĞUSTOS 1960 TARİHİNDE RESMİ OLARAK KURULAN KIBRIS CUMHURİYETİ'NDE TÜRK VE RUM TARAFI EŞİT STATÜYE SAHİP KILINMIŞTIR.

dayanmaktadır. Yasama, yürütme ve yargı erklerinin teşkili bu anayasa ile belirlenmiş ve iki topluma da ortak hak ve yetkiler verilmiştir. Ancak, her ne kadar iki toplumun siyasî eşitliğini sağlamayı hedeflese de tarihsel ve siyasî gelişmeler, anayasanın öngördüğü düzenin tam olarak uygulanmasını zorlaştırmıştır. Ada'daki Rumlar, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasından kısa süre sonra anayasaya ve antlaşmalara uyma niyetinde olmadıklarını göstermişlerdir.

Kıbrıslı Rum lider Makarios, 28 Temmuz 1960 tarihinde bu antlaşmaların geçici olduğunu ve Kıbrıslı Rumların kendi ulusal davalarını sürdüreceklarini belirtmiştir. Makarios, 4 Eylül 1962'de yaptığı konuşmada ise Kıbrıslı Türkler Ada'dan çıkarılmadan EOKA'nın görevini tamamlamış sayılmayacağını ifade etmiştir. O dönemde, uluslararası toplum bu açıklamaları göz ardı etse de Kıbrıslı Türkler bu açıklama-

maların ciddiye alınması gerektiğini kısa sürede anlamışlardır. Kasım 1963'te Kıbrıslı Rumlar, 1960 Antlaşması'nda Kıbrıslı Türklerin korunmasını sağlayan temel maddeleri kaldırmayı talep etmişlerdir. Bu değişiklikler Türklerin devlet kurumlarından uzaklaştırılmasına, Ada'daki varlıklarına son verilmesine ve Enosis fikrinin önünün açılmasına imkân tanımaktadır.

Cumhurbaşkanı Makarios bu paketi hazırlarken Londra ve Zürih Antlaşmalarının Türklere gereğinden çok haklar verdiğini ve 1960 Anayasası'nın işlemez olduğunu öne sürmüştür. Rumların amacı, Kıbrıslı Türkleri tamamen kendi kontrolleri altına alarak nihai olarak Ada'dan çıkarmaktır. Bu öneriler 16 Aralık 1963'te Kıbrıslı Türkler tarafından reddedilmiştir.

Türk tarihine "Kanlı Noel" adıyla geçen ve Rumlar tarafından Kıbrıslı Türklere yönelik olarak gerçekleştirilen 1963 saldırılarından sonra garantör ülkeler bir "Barışı Koruma Kuvveti" oluşturmuş ve Lefkoşa 30 Aralık 1963'te çizilen 'Yeşil Hat' ile ikiye ayrılmıştır. Daha sonra BM Güvenlik Konseyi'nin, 4 Mart 1964'te aldığı 186 sayılı kararla adaya Uluslararası Barış Gücü (UNFICYP) konuşlandırılmıştır. Buna rağmen, Rum-Yunan Enosis amaçları sürmüştür. Adaya 20.000 kişilik birlik sızdıran Yunanlılar yönetimi fiilen Rum/Yunan kontrolü altına sokmuşlar, iki halk birbirinden tamamen kopmuştur.

1965 yılında Kıbrıs sorunu yeniden Birleşmiş Milletler Genel Kurulu gündemine gelmiş, yapılan görüşme ve tartışmalar sonucunda 2077 (XX) sayılı karara ulaşılmıştır. Kararda bütün devletler, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenliğine, birliğine, bağımsızlığına ve ülke bütünlüğüne saygı göstermeye ve kendisine yönelik herhangi bir müdahalede bulunmaktan kaçınmaya çağırılmıştır.

## 1.5. 1960 Anayasası'nın Kurduğu Hükûmet Sistemi

1960 Anayasasının kurduğu hükûmet sistemi, %70'i Rum ve %30'u Türk üyelerden oluşan, başkanı Rum ve başkan yardımcısı Türk olacak olan bir yasama organıyla, bir Rum başkan ile bir Türk başkan muavini ve onlar tarafından atanacak 7 Rum ve 3 Türk bakandan oluşacak bir yürütme organı arasındaki ilişkiler üzerinden şekillenmektedir. Bunların yanında, Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum cemaatlerinin birer cemaat meclisi vardır ve bu meclisler kendi cemaatlerinin eğitimsel, kültürel ve dinsel gereksinimleriyle ilgili kararlar almak konusunda yetkilidirler. Bu hâliyle 1960 Anayasası, coğrafi esas üzerinde iki devletten (kantondan ya da eyaletten) oluşan bildik bir federal devlet yapısı kurmamakta, devletin yapılandırılmasında, bazı siyaset bilimcileri ve hukukçular tarafından topluluk esasına dayanan federalizmi tanımlamak amacıyla geliştirilen "korporatif federalizm" ilkesini esas almaktadır.

1960 Anayasası'nın hükûmet sistemi konusundaki tercihi ise, açık bir biçimde başkanlık sistemidir. Başkan, tüm başkanlık sistemi uygulamalarında olduğu gibi, doğrudan doğruya halk tarafından seçilmektedir. Onun yanında, yine doğrudan doğruya halk tarafından seçilen bir başkan yardımcısı ve onların atayacakları bakanlardan oluşan Bakanlar Kurulu görev yapmaktadır. Halk tarafından seçilen yasama organı ile yine halk tarafından seçilen başkan ve başkan yardımcısının başını



LONDRA ANLAŞMASI İMZA TÖRENİ. KIBRIS CUMHURİYETİ'NİN KURULUŞUNA İLİŞKİN ANLAŞMA LONDRA'DA İMZALANDI. KIBRIS CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI VE TÜRK TOPLUMU LİDERİ DR. FAZIL KÜÇÜK (ÖNDE), KIBRIS CUMHURBAŞKANI VE RUM LİDERİ BAŞPİSKOPOS MAKARIOS (SOL 2).

çektikleri yürütme organı arasındaki sert kuvvetler ayrılığına dayanan bir sistem öngörülmüştür.

Görüldüğü gibi, 1. maddenin düzenlenişi açıkça çoğunlukçu ilkeye dayanmaktadır. Bu düzenlemeye göre, sayısal olarak çoğunlukta olan Kıbrıs Rum cemaatinin oylarıyla seçilen kişiler, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin başkanları olarak Kıbrıs Cumhuriyeti'ni temsil etme olanağına kavuşmaktadır. Kıbrıslı Türkler, kendi oylarıyla, başkanın yetkilerine hemen hemen eşit yetkilere sahip başkan yardımcısını kendi cemaatleri içinden belirlemek hakkına sahip olmuşlardır. Bu bilincin, iktidarın görünümünün önemli ölçüde kişiselleşebileceği, ciddi sosyal psikolojik sonuçlar doğurma olasılığı taşıdığını görmezden gelmemek gerekmektedir. Ayrıca her zaman, başkanın Rumlar tarafından seçilen bir Rum ve başkan yardımcısının da Türkler tarafından seçilen bir





LONDRA ANLAŞMASI İMZA TÖRENİ. KIBRIS CUMHURİYETİ'NİN KURULUŞUNA İLİŞKİN ANLAŞMA LONDRA'DA İMZALANDI. KIBRIS CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI VE TÜRK TOPLUMU LİDERİ DR. FAZIL KÜÇÜK (SAĞDA), KIBRIS CUMHURBAŞKANI VE RUM LİDERİ BAŞPİSKOPOS MAKARIOS (SOL 2).

Türk olmasının toplumsal yapıdaki bölünmeyi besleyen bir düzenleme olduğunda kuşku yoktur.

Bu çoğunlukçu düzenleme, Anayasa'nın başka bazı maddelerinde, oydaşmacı prensiplerin yardımıyla yumuşatılmaya çalışılmıştır. Öncelikle, Kıbrıslı Türklerin oylarıyla seçilecek olan Kıbrıslı Türk başkan muavininin başkanla nispeten birbirine yakın yetkilere sahip kılması önemlidir. Bununla da yetinilmemiş, başkan muavinine, Bakanlar Kurulunun millî savunma, dışişleri ve güvenlikle ilgili konularda alacağı kararlarda ve Temsilciler Meclisinin aynı konularda çıkaracağı kanun ve kararlarda kesin veto yetkisi tanınmıştır. Ayrıca, Bakanlar Kurulunda yalnızca üç üyeye temsil edilecek olan Türk Cemaati, Anayasa'nın üç önemli bakanlık olarak belirlediği Dışişleri, Millî Savunma ve Maliye bakanlıklarından birine sahip olma yetkisiyle donatılmıştır.



Böylece, Bakanlar Kurulunda stratejik önemdeki bakanlıklardan en az birinin Kıbrıslı Türklerin elinde bulunması güvence altına alınmıştır.

Bu antlaşmalara göre Türklerin %30 oranında yönetimde ve kamu alanında hak sahibi olmalarını bile hazmedemeyen Makarios ve ekibi “Kıbrıs Cumhuriyeti”ne hiç şans vermemiş, uluslararası antlaşmalara aykırı olarak Kıbrıs Türklerini hiçe sayarak sistemli şekilde Türkleri asimilasyon ve imha planını yürütmüşlerdir.

## 2. Bölüm

---

# Ada'da Rum Zulmü



## 2.1. **Akritis Planı**

Akritis Planı, Kıbrıslı Rumlar tarafından hazırlanan ve Kıbrıslı Türkleri Ada'dan çıkararak Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamayı hedefleyen bir strateji planıdır. Plan, 1963 yılında Kıbrıslı Rum liderliği ve Yunan ordusu subayları tarafından, Kıbrıs Cumhuriyeti'ni feshedip Kıbrıs'ın Yunanistan ile birleşmesi hedefine ulaşmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu plan, Türk direnişini hızlıca bastırmak ve dış müdahale olmadan önce Kıbrıslı Rumların Ada'daki kontrolünü sağlamlaştırmak için bir gizli ordu kurmayı içermiştir. Ayrıca, Kıbrıslı Rum liderlerin Birleşmiş Milletleri amaçlarına ulaşmak için nasıl aldatıcı bir şekilde kullanmayı hedeflediklerini göstermiştir.

Plan, 1963'te adadaki Türk nüfusunu yok ederek Enosis'e ulaşmak için başta Makarios olmak üzere Temsilciler Meclisi Başkanı Glafkos Klerides, Dışişleri Bakanı Polikarpos Yorgacis ve Nikos Sampson tarafından hazırlanan bir plandır. Bu planı "Patris" adlı Rum gazetesi bir soykırım planı olarak detaylı bir şekilde 21 Nisan 1966 tarihinde yayımlamıştır. Plana göre; Rumların, self-determinasyon isteklerine engelsiz olarak ulaşabilmeleri için önce, Anayasa'nın dış müdahale tehlikesini içeren bazı hükümleri kaldırılacaktır. Ayrıca uluslararası alanda Kıbrıs meselesinin çözümlenemediği ve yeniden gözden geçirilmesi gerektiği fikrini yaymak hedeflenmiştir. Amaç uluslararası toplumu mevcut anlaşmaların adil olmadığına ikna etmektir.

İç cephede ise oldukça organize bir teşkilatın kurulması ve çalışmal-





KIBRIS'TA 21 ARALIK 1963'TE RUM EOKA TERÖR ÖRGÜTÜ MİLİTANLARININ KIBRIS TÜRKLERİNE YÖNELİK BAŞLATTIĞI VE TARİHE "KANLI NOEL" OLARAK GEÇEN KATLIAMLARIN ARDINDAN RUM EOKA'CILARIN GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜNE RUM LİDER, BAŞPİSKOPOS MAKARİOS DA KATILMIŞTI.

rın gizlilik çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmıştır. Rumların yönetimdeki kontrolünü sağlamak ve dış müdahaleyi önlemek için anayasa hükümlerinin değiştirilmesine odaklanmıştır. Makarios'un anayasa tadili çalışmaları başarılı olamayınca Ada içerisinde karışıklık çıkarılarak yönetimin tamamıyla Rumların eline geçmesi amacıyla bu plan uygulamaya konulmuştur. Planda gizliliğe vurgu yapılarak sızmaları engellemek için yazılı iletişim yerine sözlü iletişimin sürdürülmesi talimatları verilmiştir. Türk direnişi olasılığına karşı hızlı baskı uygulanması planlanmış ve anayasa değişikliklerinin planlı ve kontrollü olarak gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu yüzden de 1963 yılının Aralık ayında Kıbrıs'ta birçok şiddet olayı meydana gelmiştir.

## 2.2. 1963 Kanlı Noel

Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'na ve uluslararası antlaşmalara aykırı eylemlerini sürdüren Kıbrıslı Rumlar, Türklerin anayasal haklarını kullanmalarını engellemek için her türlü siyasî ve askerî yöntemi kullanmıştır. Öyle görünmektedir ki Kıbrıslı Rumlar, 1960–1963 yılları arasında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin hukuken var olmaya çalıştığı dönemi Enosis nihai hedefine ulaşmak için siyasî ve askerî eylemler planlayarak geçirmişlerdir. Rumlar, kısa süre içinde uluslararası antlaşmalarda verdikleri sözleri unutmuş, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin iki toplumun eşit siyasî varlığına dayanan “ortak” bir cumhuriyet olarak kurulduğu gerçeğini göz ardı etmişlerdir. Kıbrıslı Türkler silahla ve diğer baskı yollarıyla Kıbrıs Cumhuriyeti yönetiminden uzaklaştırılmıştır.

Akritas Planı'nın uygulamaya konulmasının ardından, 20.000 EOKA militanı modern silahlarla donatılarak harekâta hazır hâle getirilmiştir. Ancak Rumlar, Ada'da yaşanacak olayların sorumluluğunu Kıbrıslı Türklerin üzerine yıkmak istemişlerdir. Bu yüzden 1963 yılının aralık ayı başında bu yönde çalışmalar başlatılmış ve öncelikle 4 Aralık 1963 günü, Lefkoşa'da bulunan EOKA militanı Markos Drakos'un heykeline bomba konulmuş ve patlatılmıştır. Olayın gerçekleşmesinin hemen ardından EOKA Mücahitler Cemiyeti bir bildiri yayımlayarak, bomba'nın Türkler tarafından patlatıldığını açıklamışlardır. Böylece Rumlar uluslararası platformda eylemleri ilk olarak Türklerin başlattığını söyleyebileceklerdir. Rumların niyetini anlayan Kıbrıslı Türkler ise bu olayın hiçbir şekilde kendileri ile ilgisinin olmadığına dair açıklar-

KIBRIS'TA RUMLARIN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ

# 'Kanlı Noel' katliamı

Kıbrıs'ta, EOKA terör örgütü militanları tarafından 21 Aralık 1963'te Kıbrıs Türklerine yönelik başlatılan ve tarihe "Kanlı Noel" olarak geçen katliamın tanıkları, bunu bir "soykırım girişimi" olarak tanımlıyor



**364** KİŞİ ŞEHİT DÜŞTÜ

**103** TÜRK KÖYÜ BOŞALTILDI

## 21 Aralık 1963

Kıbrıs'ta terör örgütü **EOKA** militanları Kıbrıs Türklerine yönelik saldırılar başlattı



## 1963-1974

Ada'da 11 yıllık dönem **Kıbrıs Türkleri** için kan, gözyaşı, katliam, toplu mezar ve göç olarak tarihe geçti

Kıbrıs Türkleri **Ada'nın %3'üne** sıkıştırıldı



## 1974

Türkiye'nin 20 Temmuz'da gerçekleştirdiği **Kıbrıs Barış Harekati** ile Kıbrıs Türk halkının **güvenliği ve varlığı** güvence altına alındı





KIBRIS'TA 21 ARALIK 1963'TE RUM EOKA TERÖR ÖRGÜTÜ MİLİTANLARININ KIBRIS TÜRKLERİNE YÖNELİK BAŞLATTIĞI VE TARİHE "KANLI NOEL" OLARAK GEÇEN KATLIAMLAR.

ma yapmıştır. Ancak olayların fitili ateşlenmiş birçok bölgede Türkler aleyhine mitingler yapılmaya başlanmıştır.

20 Aralık 1963 gecesi iki Türk'ün evine giderken şehit edilmesi olayı bardağı taşıran son damla olmuştur. Artık Ada'nın her bölgesinde olaylar yaşanmaya başlamış ve 22 Aralık günü saldırıyı kınamak için toplanan Türk öğrenciler, EOKA militanlarınca kurşunlanmıştır. Aynı gün Lefkoşa'daki Atatürk büstüne de saldırı düzenlenmiştir. EOKA saldırıları daha çok Lefkoşa ve çevresinde yoğunlaşmıştır. Rum saldırısı sonucunda birçok Türk köyü kuşatılmış ve dışarıdan yardım gelmesi önlenmiştir. Ada'daki Yunan alayının da EOKA saldırılarına destek vermesiyle birlikte Rumlar saldırılarını iyice yoğunlaştırmıştır. 3 günlük kısa bir süre içerisinde, Nikos Sampson'un liderliğinde yapılan



24 ARALIK GÜNÜ DEVAM EDEN RUM SALDIRILARI SIRASINDA KIBRIS TÜRK ALAYI'NDA GÖREVLİ DR. BİNBAŞI NİHAT İLHAN'IN EŞİ VE ÇOCUKLARI EVLERİNDE RUM TERÖRİSTLER TARAFINDAN VAHŞİCE KATLEDİLMİŞTİR.



MURATAĞA KATLIAMINDAN SONRA BULUNAN TOPLU MEZAR

saldırılar sonucunda birçok suçsuz Türk, Rumlar tarafından vahşice şehit edilmiştir. Kıbrıs'taki olayların büyümesi üzerine Türkiye, Yunanistan ve İngiltere hükümetleri nezdinde girişimde bulunarak olayların önlenmesi için birlikte harekete geçilmesini istemiştir. Bunun üzerine üç ülke 24 Aralık 1963 tarihinde ortak bildiri yayımlamışlardı.

Garantör ülkelerin bu ortak çağrısına rağmen Ada'da Rum saldırıları hız kesmeden devam etmiştir. Rum terör örgütü EOKA, Ada'daki Türk köylerinde kadın, erkek, çocuk demeden Kıbrıslı Türklere saldırılar düzenlemiş ve büyük katliamlar gerçekleştirmiştir. 1963 Noel'inde Kıbrıslı Rum çeteleri, Ada'nın çeşitli yerlerinde Kıbrıslı Türklere saldırmış ve birçok erkek, kadın ve çocuk hayatını kaybetmiş, 270 cami, türbe ve ibadet yeri tahrip edilmiş ve bazı Türk köyleri şiddet yoluyla boşaltılmıştır. 21 Aralık 1963'te EOKA çeteleri tarafından gerçekleştirilen bu terör eylemi tarihe "Kanlı Noel" olarak geçmiştir. 24 Aralık günü devam eden Rum saldırıları sırasında Kıbrıs Türk Alayı'nda görevli Dr. Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ve çocukları evlerinde Rum teröristler tarafından vahşice katledilmiştir.

25 Aralık 1963 tarihinde ise Ada'daki Türk Alayı, garnizondan ayrılarak çeşitli bölgelerde mevzilenmeye başlamıştır. Yine aynı gün Türki-







ye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, Genelkurmay Başkanlığına Kıbrıs'a düzenlenecek hava saldırısı konusunda yetki vermiştir. Bunun üzerine Türk jetleri Lefkoşa semalarında ihtar uçuşları yapmış, ayrıca İstanbul'da beklemekte olan Türk donanması da Mersin'e doğru yola çıkmıştır.

Ada'da yaşanan olayların önüne geçilemeyeceğini anlayan İngiliz Hükûmeti duruma müdahale etme kararı almış ve 25 Aralık gecesi Türk ve Yunan temsilcileriyle de görüşerek Garanti Antlaşması gereğince ilgili üç devletin Ada'daki düzeni tekrar sağlamak üzere müdahaleye hazır olduklarını belirtmiştir. Bunun üzerine Rumlar, İngiliz arabuluculuğunda bir ateşkesi kabul etmiş ve 27 Aralık 1963 tarihinde üç garantör devletin askerleriyle oluşturulan Barış Kuvveti görevine başlamıştır. 30 Aralık 1963 tarihinde ise Türk ve Rum kesimlerini birbirinden ayıran "Yeşil Hat" çizilmiştir.

Uygulamada "Yeşil Hat", Cumhurbaşkanı Yardımcısı ile Türk bakan ve milletvekillerinin kabine veya Temsilciler Meclisi toplantılarına katılmak için Rum kesimine geçmelerini, Türk veya Rum memurlarının karşı bölgedeki görev yerlerine gitmelerini engelleyici bir rol oynamıştır. Böylece 1964'ün daha ilk günlerinde devlet mekanizma-



sını bütünüyle ellerine geçiren Rumların karşısında Türkler de kendi yönetimlerini kurmaya başlamışlardır. Aynı zamanda Ada'nın çeşitli yerlerinden gelen binlerce Türk mülteci, yeşil hattın kuzeyindeki mücahitlerce korunan bu bölgede toplanmışlardır. Bununla birlikte “yeşil hat”, Kıbrıs'ta fiilen iki ayrı yönetimin başlangıcı olmuştur. Ancak Kıbrıs Cumhuriyeti'nde siyasî güç Kıbrıslı Rumlar tarafından gasp edildiği için BM Barış Gücü de durumu iyileştirememiştir.

## 2.3. 1964 BM Güvenlik Konseyi (BMGK) Kararı – UNFICYP

Ada'da aylar süren katliam, şiddet ve baskının ardından Birleşmiş Milletler 4 Mart 1964 tarihli, 186 sayılı Güvenlik Konseyi Kararı ile "Ada'daki kanun ve düzenin sürdürülmesi ve yeniden tesis edilmesinden sorumlu olan Kıbrıs Hükûmeti'nden, Kıbrıs'taki şiddeti ve kan dökülmesini durdurmak için gerekli tüm ek tedbirleri almasını *talep* etmiş" ve "Kıbrıs Hükûmeti'nin onayı ile Kıbrıs'ta bir Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Gücü oluşturulmasını *tavsiye* etmiştir."

Karardan önce 18 Şubat 1964 tarihinde BM Genel Sekreteri'nin sunduğu BM Barış Gücü yönetiminde "Kantonal Yönetim" kurulması planı, Enosis'e engel oluşturacağı gerekçesi ile Makarios tarafından reddedilmiştir. Sonrasında ise Güvenlik Konseyi 186 sayılı kararı kabul etmiştir. 186 sayılı karara göre, tüm üye devletler Kıbrıs Cumhuriyeti'nde durumu kötüleştirebilecek veya milletler arası barışı tehlikeye sokabilecek her türlü hareketten ve hareket tehdidinden kaçınacaklar, Kıbrıs Hükûmeti, adada şiddet hareketlerini durdurmak için gerekli her türlü önlemi alacak, Kıbrıs'taki iki toplum ve liderleri itidalle hareket edeceklerdir. Kararda ayrıca, Kıbrıs Hükûmeti'nin onayı ile bir BM Barış Gücü'nün kurulması tavsiye edilmektedir. Görev süresi üç ay olarak belirlenen ve görevi yeni çarpışmalara engel olmak, kanun ve düzeni korumak ve normal koşullara dönülmesine yardım etmek olarak tanımlanan Barış Gücü'nün kuruluş biçimine ve miktarına Kıbrıs,



KIBRIS CUMHURBAŞKANI BAŞPİSKOPOS MAKARİOS (SOLDA), EOKA TERÖR ÖRGÜTÜ LİDERİ GRİVAS (ORTADA), BM KIBRIS BARIŞ GÜCÜNÜN HİNTLİ KOMUTANI (SAĞDA), İÇİŞLERİ BAKANİ POLİKARPOS YORGACİS (SOL ARKADA GÖZLÜKLÜ).





Türkiye, Yunanistan ve İngiltere ile görüş alışverişinde bulunduktan sonra BM Genel Sekreteri karar verecektir.

Bu karar, olumlu yanlarının yanında bazı olumsuzlukları da içermektedir. Örneğin, meşru Kıbrıs Cumhuriyeti'nin dağılmasına karşın Kıbrıs Rumlarının gasp ettikleri hükûmetten "Kıbrıs Hükûmeti" diye söz edilmektedir. Ayrıca Ada'ya gelecek Barış Gücü'nün Kıbrıs Hükûmeti ile iş birliği halinde ve ateşkesin devamı ile barış ve huzurun yeniden ihdası için çalışması istenmektedir. Türk lider ve o sırada görüşmelerde Kıbrıs Türklerini temsil eden Rauf Denktaş, böyle bir ifadenin karara girmesine karşı olduklarını dile getirerek, Kıbrıs Rumlarının silah zoruyla gasp etmiş oldukları Kıbrıs Hükûmeti ünvanının BM tarafından onaylanması demek olan böyle bir içeriğin ileride yaratacağı sorunlara dikkat çekmiştir. Türkiye için ise bu, ileride halledilebilecek



BİRLEŞMİŞ MİLLETLER BARIŞ GÜCÜ ASKERLERİNİN KULLANDIĞI LEFKOŞA YEŞİL HATTAKİ LEDRA PALAS OTELİ.

bir sorundur. Türkiye'ye Makarios'un yasa dışı yönetiminin meşru yönetim muamelesi görmeyeceği konusunda güvence verilmiştir. Yani kısa sürede anlaşmaya varılacak ve yönetim tekrar iki toplum tarafından paylaşılacaktır.

BM Barış Gücü Ada'ya gelmeden önce Rumlar, avantajlı bir durum elde etmek için Türklere karşı yeniden saldırıya geçmişlerdir. Makarios, BM kararı ile Barış Gücü'nün Ada'ya gelmesi arasındaki süreyi kendi lehine değerlendirmiştir. Çünkü BM'de iken ve BM Barış Gücü'nün Ada'ya gelme hazırlıkları sürerken Türkiye'nin müdahalesi söz konusu olmayacaktır. Bunu gören Makarios tüm ada çapında bütün Türk bölgelerine karşı geniş çaplı bir saldırıya girişmiştir. Rum ve Yunan birlikleri yeni stratejik mevziler elde etmeyi ve Türk bölgelerini tümü ile kuşatmayı başarmışlardır. Bu durum karşısında Türkiye Hükûmeti, Türkiye Büyük Millet Meclisinden Kıbrıs'a müdahale yetkisi almıştır.

Hemen ardından, Kıbrıs Hükûmeti'ne bir nota göndererek eğer çatışmalar durdurulmazsa bunu Kıbrıslı Türklerin toptan ortadan kaldırılması amacını taşıdığı gerekçesiyle uluslararası bir suç olarak kabul edeceğini ve garanti hakkını kullanarak tek başına müdahalede bulunacağını açıklamıştır. Durumdan BM Genel Sekreteri'ni de haberdar ederek Barış Gücü'nün adaya derhal gitmesini istemiştir. 13 Mart'ta toplanan Güvenlik Konseyi, 14 Mart'ta 187 sayılı kararı kabul ederek Kıbrıs'taki durumdan kaygı duyduğunu belirttikten sonra, tarafların barışı tehlikeye düşürecek eylemlerden kaçınmalarını istemiş ve tüm üye devletlere ilgili kararın uygulamaya konulabilmesi için Genel Sekreter'e yardımcı olmaları yönünde çağrıda bulunmuştur.

BM Genel Sekreteri Thant, Hintli General Gyani'yi BM Barış Gücü Komutanlığına, Finlandiyalı Sakari Tuomioja'yı da arabuluculuğa atamıştır. 14 Mart 1964'te Ada'ya gelmeye başlayan BM Barış Gücü'nün gelişi 27 Mart'ta tamamlanmıştır. BM Barış Gücü Kıbrıs Rumlarını frenlemiş ise de, Makarios 4 Nisan'da Londra ve Zürih Antlaşmalarının ayrılmaz bir parçası olan "İttifak Antlaşması"nı feshettiğini ilan etmiştir. Makarios, Türkiye'nin Kıbrıs ile olan bağlarını birer birer koparmak istemektedir. Fakat Türkiye bu feshi kabul etmemiştir. Bu hadisenin arkasından Yunan Başbakanı Yorgo Papandreou, yayımladığı bildiriye Yunanistan'ın Helenizmin Kıbrıs'taki halk mücadelesini kayıtsız-şartsız desteklediğini, bu antlaşmaların Ada'da durumu çıkmaza sürüklediğini söylemiş ve Makarios'un "İttifak Antlaşması"nı feshetmesini desteklemiştir. Kısacası Yunanistan, Makarios'un tüm kanunsuz uygulamalarını desteklemiştir. Farklı bir ifadeyle, BM o dönemde tamamen Rumlardan oluşan Kıbrıs yönetimini Kıbrıs hükûmeti olarak kabul ederek bu gaspı ödüllendirmiştir. Bu yaklaşımı ile Birleşmiş Milletler Barış Gücü (UNFICYP) de durumu iyileştirememiştir.



## 2.4. Kıbrıs Türklerine Yönelik Süregelen Saldırıları

1963, 1964, 1967 ve 1974 yıllarında Kıbrıslı Türklere yönelik katliamlar, Kıbrıslı Türklerin bugünkü müzakerelerdeki pozisyonunu anlamak için de büyük önem taşımaktadır. Aralık 1963'te, Türkler anayasa değişikliklerine karşı çıktıklarında, Kıbrıslı Rumların saldırıları başlamıştır. Bu, Kıbrıs Türklerini yok etmeyi ve Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak etmeyi amaçlayan "Akritas" Planı'nın bir parçasıdır.

O dönemdeki raporlar bu saldırıların vahşetini ortaya koymuştur. *Daily Express*, 28 Aralık 1963 tarihinde Lefkoşa'daki Kıbrıs Türk mahallesinde yüzlerce insanın öldürüldüğünü ve manzaraların tarif edilemeyecek kadar korkunç olduğunu bildirmiştir. İngiliz Yüksek Komisyonunun Ocak 1964'teki bir telgrafında, Kıbrıs Rum polisinin aşırılık yanlıları tarafından yönetildiği ve Türk sivillere yönelik kasıtlı vahşetlere giriştiği belirtilmiştir. *The Daily Telegraph* ve *The Guardian* gazetelerinde benzer katliam ve yıkım raporları yer almıştır.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Eylül 1964'teki raporu, Türk köylerinde yüzlerce evin yıkıldığını belgelemektedir. İngilizlerin Kıbrıs Türklerini koruma çabalarına rağmen, Ayios Sozomenos ve Limasol'dakiler gibi büyük çaplı Rum saldırıları karşısında genellikle çaresiz kaldıkları belirtilmiştir.

Bu olayların ve suçluların cezalandırılmamasının yanı sıra Kıbrıs Rum liderliğinin sistematik zulmü, Kıbrıs Türk toplumu üzerinde kalıcı bir



KANLI NOELDEN  
SONRA RUM  
SALDIRILARININ  
SURDÜCÜ  
SÜREÇTE TÜRK  
MUCAHİTLER  
ST. HİLLARION  
KALESİNDE  
GÜVENLİ BÖLGE  
OLUŞTURDU.





DÖNEMİN KIBRIS RUM LİDERİ BAŞPİSKOPOS MAKARIOS (ORTADA), RUM MİLLÎ MUHAFAZ ORDUSU MİLİSLERİYLE BİRLİKTE TÜRLERE KARŞI BAŞLATILAN HAREKATI İZLİYOR.

etki bırakmıştır. Döneme ait tarihî belgeler ve raporlar bu trajik olayların kapsamlı bir anlatımını sunmaktadır. Bu tarihsel bağlam, müzakerelerdeki güvensizliği ve savunmacı tutumu da açıklamaktadır.

1964 yılında BM Genel Sekreteri, Kıbrıslı Türkler üzerinde Kıbrıslı Rum hükûmeti tarafından uygulanan ağır ekonomik kısıtlamaların âdeta bir kuşatma olduğunu bildirmiştir. Bu baskıcı ekonomik tedbirler ve katliamlar nedeniyle Kıbrıslı Türkler, kendi topraklarında mülteci durumuna düşmüştür. İngiltere, bu yasa dışı eylemlere karşı 1965'teki resmî protestosuna rağmen Ada'daki Türkleri baskı ve zorbalıkla hükûmet dışına iten Kıbrıslı Rumları Kıbrıs hükûmeti olarak tanımaya devam etmiş ve bu uygulamaları durdurmak için etkili bir adım atmamıştır. İngiltere eski Dışişleri Bakanı ve Başbakanı James



KIBRIS'TA RUMLARIN SALDIRILARINA KARŞI KENDİLERİNİ KORUMAK İÇİN SİLAHLANAN TÜRK MÜCAHİTLER SİPERLERDE NÖBET TUTUYOR.

Callaghan, 1987'de yayımlanan anılarında, Kıbrıslı Türklerin 1960 Anayasası uyarınca siyasî haklardan ve temel insan haklarından yıllarca mahrum bırakıldığını vurgulamıştır.

Birleşmiş Milletler de dâhil olmak üzere uluslararası toplum evrensel ilkeleri bir kenara bırakarak siyasî çıkarları ön planda tutmuş ve Kıbrıslı Rumların Kıbrıslı Türklerle yönelik soykırım girişimi olarak nitelendirilebilecek eylemlerini kınamamıştır. Sonuç olarak, Kıbrıslı Rumlar tüm Kıbrıs Adası'nın hükûmeti olarak tanınmış, Kıbrıslı Türkler ise BM, İngiliz Milletler Topluluğu ve diğer uluslararası örgütlerden dışlanmış, geleceklerini etkileyen önemli kararlarda söz sahibi olma haklarından mahrum edilmiştir.



DÖNEMİN KIBRIS RUM LİDERİ BAŞPİSKOPOS MAKARIOS (ORTADA), RUM MİLLÎ MUHAFAZ ORDUSU MİLİSLERİYLE BİRLİKTE TÜRKLERE KARŞI BAŞLATILAN HAREKATI İZLİYOR.



KIBRIS'TA RUMLARIN SALDIRILARINA KARŞI KENDİLERİNİ KORUMAK İÇİN SİLAHLANAN TÜRK MÜCAHİTLER SİPERLERDE NÖBET TUTUYOR.

1964 yılında, BM Güvenlik Konseyinin 186 sayılı kararı, Kıbrıslı Rum rejimini “Kıbrıs hükûmeti” olarak gören bir karar olarak değerlendirilebilmektedir. Bu karar, Kıbrıslı Rumların Kıbrıslı Türkleri sıradan bir topluluk olarak görmelerine, Ada’ya gelecek uluslararası yardımı tekelleştirmelerine, Kıbrıslı Türklerin ticaret ve iletişimlerine ambargo uygulamalarına neden olmuştur. Söz konusu karar ayrıca Ada’daki Türkler ile Rumların siyasî eşitliğine dayalı olarak kurulmuş Kıbrıs Cumhuriyeti’nin uluslararası kuruluşlarda sadece Kıbrıslı Rumlar tarafından temsil edilmesine de yol açmıştır. Bu durum, dünya genelinde Kıbrıs meselesinde mağdurun Kıbrıslı Rumlar olduğuna dair yanlış ve yanıltıcı bir algı oluşturmuş, Ada’daki Türklerin mağduriyetinin çeşitli taraflarca görmezden gelinmesine neden olmuştur.



KIBRIS'TA RUMLARIN SALDIRISI ÜZERİNE EVLERİNİ TERK EDEN TÜRKLER.

İngiltere Parlamentosu Dışişleri Seçim Komitesi eski Başkanı Sir Anthony Kershaw, BM'nin Kıbrıslı Rumları Kıbrıs hükûmeti olarak kabul etmesinin, 1964'te düzeni sağlamak için BM askerlerinin konuşlandırılması gerekliliğinden kaynaklandığını açıklamıştır. BM, yalnızca yasal hükûmetin talebi üzerine asker gönderebilmiş ve o dönemde Makarios'un başkanlık ettiği yönetim, Kıbrıs hükûmeti olarak adlandırılabilir tek varlık olmuştur. Kıbrıslı Türklerin itirazlarına rağmen, BM yasal netlikten ziyade acil müdahaleye öncelik vermiş, Kıbrıslı Rumları, Kıbrıslı Rum hükûmetinin bizzat reddettiği bir antlaşma ve anayasa temelinde tek hükûmet olarak görmüştür. Bu karar yanlış ve yanıltıcı bir algının oluşmasına neden olmuştur.





KIBRIS'TA RUMLARIN SALDIRISINDA YAKINLARINI KAYBEDEN  
TÜRK KADINLARI AÇIT YAKIYOR.

Uluslararası toplumun siyasî çıkarları yasal ve etik ilkelerin önünde tutması, Kıbrıslı Rum yönetiminin Kıbrıs'ın meşru hükûmetiymiş gibi tanınması, Kıbrıslı Türk toplumu üzerinde derin ve zararlı etkiler oluşturmuştur. Ada'da kalıcı barışın tesis edilmesi için Kıbrıs meselesinde uluslararası duruşun yeniden değerlendirilmesi, Kıbrıslı topluluklara eşit muamele edilmesi ve Kıbrıslı Türklerin gasp edilen haklarının iade edilmesi gerekmektedir.





## 2.5. Kıbrıs Rum Tarafında Yaşanan İhtilaflar

1971 yılında General George Grivas, Kıbrıs'a geri dönmüş ve Enosis'i, yani Kıbrıs'ın Yunanistan ile birleşmesini amaçlayan EOKA-B'yi yeniden kurmuştur. Grivas, Kıbrıslı Rumların iradesini Kıbrıslı Türklere zorla kabul ettirmeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda, Yunanistan'dan gelen güçlerin Kıbrıs'ta Kıbrıslı Rumların iradesini dayatmak için bulunduğunu belirtmiştir.

15 Temmuz 1974'te Yunan askerleri ve Kıbrıs Rum Millî Muhafızları, Başkan Makarios'u devirerek yerine Nikos Sampson'u getiren bir darbe gerçekleştirmiştir. Bu darbe, büyük şiddet ve kargaşaya yol açmıştır. *Washington Star News*'un 22 Temmuz 1974 tarihli haberine göre, sokaklarda cesetler yığılmış ve bunlar toplu hâlde mezarlara gömülmüştür. Makarios'un emirlerine uyararak silahlarını bırakan Rumlar, Millî Muhafızlar tarafından infaz edilmiştir.

Bu olayların ardından kayıp kişilerle ilgili ciddi insani trajediler yaşanmıştır. Yıllar boyunca Kıbrıslı Rum hükûmetler, aileleri kayıp akrabalarının hâlâ hayatta olabileceğine inandırarak yanıltmışlardır. Ancak Ekim 1995'te, birçok kayıp kişinin ölü olduğu, kalıntılarının yerlerinin bulunduğu ancak ailelerinden saklandığı ortaya çıkmıştır. Kayıp olarak listelenen bazı kişilerin ise daha sonra hayatta olduğu anlaşılmış ve bu kişiler devletten emekli maaşı almaya devam etmişlerdir.

20 Temmuz ila 16 Ağustos 1974 arasındaki çatışmalarda, birçok Kıbrıslı



YUNAN CUNTASININ DESTEĞİYLE EOKA-B LİDERİ NİKOS SAMPSON ÖNDERLİĞİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN DARBEDE RUM BAŞKANLIK SARAYI RUM MİLLÎ MUHAFAZ ORDUSU VE YUNAN KUVVETLERİ TARAFINDAN TAHRİP EDİLDİ.

Rum da hayatını kaybetmiştir. Türk kuvvetleri cesetleri geri almaya ve kimliklerini belirlemeye çalışmış ancak muhtemelen Sampson darbesi sırasında veya sonraki çatışmalarda kayıp kişilerin çoğu ölmüştür. Bazıları toplu mezarlara gömülmüştür. Bu ölümlerden Kıbrıslı Rum liderliğinin eylemleri ve Yunanistan'ın saldırgan politikaları sorumlu tutulmuştur. 19 Temmuz 1974'te, Başpiskopos Makarios, BM Güvenlik Konseyine Kıbrıs'taki Yunan askerî rejiminin oluşturduğu büyük tehlikeyi bildirmiştir. Önemli kayıplar yaşandığını kabul etmiş ve Türkiye'den gelen tehdidin ciddiyetinin daha az olduğunu belirtmiştir.

Yunan Ortodoks rahibi Papatsestos, darbe sırasında birçok Kıbrıslı Rum'un ve birkaç Kıbrıslı Türk'ün cesetlerini gömmek zorunda kaldığını anlatmıştır. Bu olaylar ve diğer tanıkların anlatımları, dönemin



YUNAN CUNTASININ DESTEKLEDİĞİ NİKOS SAMPSON YÖNETİMİNDEKİ RUM MİLLİ MUHAFAZ ORDUSUNUN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ DARBE SIRASINDA HARABEYE DÖNEN RUM BAŞKANLIK SARAYI.

vahşetini gözler önüne sermiştir. Kıbrıslı Türkler, garantör güçlerden yardım talep etmiş ancak sadece Türkiye etkili bir şekilde yanıt vermiştir. Bazı Kıbrıslı Rumlar bile şiddet ve kaosu sona erdirmek için Türk müdahalesini talep etmiştir. Nikos Sampson daha sonra, Türkiye'nin müdahalesi olmasaydı Enosis'i ilan edeceğini ve Kıbrıslı Türkleri yok etme tehlikesinin olduğunu itiraf etmiştir.

1974 olayları, Rumların arasındaki ihtilaflar ve darbe önemli can kaybı ve acılara neden olmuştur. Kıbrıslı Rum yetkililerin kayıp kişilerle ilgili yanıtıcı ve istismarcı eylemleri, bu acıları daha da derinleştirmiştir. Bu çatışmanın mirası, Kıbrıs'ın siyasî ve sosyal yapısını etkilemeye devam etmektedir.



## 2.6. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı

Eski İngiliz Başbakanı Sir Alec Douglas–Home, “The Way the Wind Blows” adlı kitabında, Başpiskopos Makarios’un Kıbrıslı Türkleri insan olarak görmediği sürece Ada’nın işgal ve bölünmeye davetiye çıkardığını belirtmiştir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Dışişleri Bakan Yardımcısı George Ball da Makarios’un temel amacının Türk müdahalesini engelleyerek Kıbrıslı Türkleri katletmeye devam etmek olduğunu ifade etmiştir.

28 Şubat 1976’da Kıbrıslı Rum basınında yer alan bir makalede Papaz Papatsestos, Türk müdahalesinin Kıbrıs’ı acımasız bir iç savaştan kurtardığını, Sampson rejiminin Makarios destekçilerini katletmek için hazırlık yaptığını ifade etmiştir. 1974’te Türkiye tarafından kurtarılan birçok kişi, günümüzdeki Kıbrıslı Rum liderler arasında yer almaktadır.

1960’ta kurulan Kıbrıs Cumhuriyetine garantör olan Türkiye, Yunanistan ve İngiltere’nin esas hedefi Ada’da yaşayan iki cemaatin barış içinde ve birlikte yaşamalarını sağlayacak bir düzen kurmak ve bu düzenin yürütülmesi sırasında da üç kurucu devletin milletlerarası alanda kendilerini tedirgin edecek girişimlerden engellemektir. Dolayısıyla Türkiye ve Yunanistan arasında barış durumu hâkim olmalıdır. Ancak Kıbrıs’taki barış durumu çok uzun sürmeyecek ve kilise önderliğindeki Kıbrıslı Rumlar İngiliz yönetimine karşı örgütlü olarak mücadele etmeye başlayacaklardır. Enosis aşırı milliyetçi hisler taşı-



TÜRKİYE KIBRIS'TA TÜRKLERİN RUMLAR TARAFINDAN UĞRADIĞI BASKI VE ZULMÜN ÖNÜNE GEÇMEK VE ADA'DA BARIŞ VE HUZURU TESİS ETMEK AMACIYLA 20 TEMMUZ 1974'TE KIBRIS BARIŞ HAREKATI'NI BAŞLATTI. PARAŞÜTÇÜLER GİRNE BOĞAZI YAKINLARINDA ADAYA İNDİ.

yan ve Yunanistan'ın sınırlarının genişlemesinden yana bir harekettir.

Enosis, EOKA adlı tedhiş örgütüyle gerçekleştirilmek istenmiştir. EOKA'nın Ada'nın Yunanistan'a bağlanmayı hedefleyen eylemlerine karşı İngiliz koloni idaresi ciddi bir sorunla karşı karşıya kalmıştır. Dolayısıyla bu politikanın en önemli amacı İngiltere'nin adadaki çıkarlarını devam ettirebilme düşüncesidir. Bilindiği üzere Osmanlı idaresinde,





"BİZ ASLINDA SAVAŞ İÇİN DEĞİL, BARIŞ İÇİN VE YALNIZCA TÜRKLERE DEĞİL, RUMLARA DA BARIŞ GETİRMEK İÇİN ADA'YA GİDİYORUZ."

halk dinî inanışlarına göre sınıflandırılmıştır. Ada'da yaşayan Rumların Ortodoks dinî inanışlarına engel olunmadığı gibi Ortodoks milletin başı kiliseye çeşitli imtiyazlar da tanınmıştır. Bu şekilde kendi dinî inanışlarını serbestçe yaşayabilen Rumlar ve Müslüman Türkler uzunca bir süre herhangi bir anlaşmazlık olmadan yaşayabilmişlerdir.

İngilizlerin Kıbrıs'ta değişen dengeler sonrasındaki uygulamaya koy-

duğu böl-yönet politikasıyla beraber Kıbrıslı Türkler ve Rumlar arasındaki çatışmalar nedeniyle gittikçe adada yükselen milliyetçilik havası, Türkiye ve Yunanistan'ı savaşın eşiğine getirmiştir. Bunun yanında hayatını Enosis'e adanmış Kıbrıs kilisesi ve toplum lideri Makarios ve Rumların bu eşitlikten memnun olmayacağı en baştan bellidir. Yunanistan ile birleşmek için savaşırken birden Türklerle ortak bir Cumhuriyet idaresi altında birleşmek durumunda kalmışlardır. Türklerse Enosis'e karşı taksimi savunurken hiç de güvenmedikleri Rumlarla ortaklığa razı olmuşlardır. Kıbrıs'ta amaçlanan durum gerçekleşmemiştir. İki toplumun birlikte ilk idareyi ve Kıbrıs'ın geleceğinde söz sahibi olma yönündeki deneyimi paylaşma durumu başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Kurulan Cumhuriyet kısa süre içerisinde Kıbrıslı Rumların Anayasa'yı değiştirmek istemesiyle fiili olarak yıkılmıştır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yıkılmasındaki temel etkenlerden biri de ortaya konan devlet için gönüllü olmayan toplumlardır. Kıbrıs'ta bir devlet yaratılmış ancak ortaya konulan bu devletten ne toplumların liderleri ne de halklar memnun olmuştur. Dolayısıyla bu devletin varlığını çok uzun sürdüremeyeceği başta Kıbrıslı Rumların Cumhuriyet rejiminden ve ortak devlet yapısından memnun olmadıklarını açıkça ortaya koymaya başlamalarıyla su yüzüne çıkmıştır. Tarafların en başta Cumhuriyet'ten beklentileri farklıdır. Makarios, kendisine yöneltilen bir soruda Londra ve Zürih antlaşmalarını neden imzaladığını şu şekilde açıklamaktadır: "Anlaşmalar amaç değildir, şimdiki bağlar geleceği değil. Kıbrıs Rum halkı ulusal davasını sürdürecektir ve geleceğini dilediği gibi kuracaktır."

Makarios, Enosis'in mevcut şartlar altında gerçekleştirilmesinin zor olduğunu görmüştür. Bu nedenle 1968 yılından itibaren Kıbrıs Anayasası'nın yeniden düzenlenmesi için toplumlar arası görüşmeler başlamıştır. Fakat Makarios'un toplumlar arası görüşmelere girişmesi ve uzlaşmacı bir yaklaşım içine girmesi, Yunanistan'daki askerî yönetim ve Kıbrıs'taki aşırı sağcı Enosis yanlısı kesim tarafından hoş karşılanmamıştır. Ada 1963-74 yılları arasında Yunanistan ve Rumların Enosis istekleri sebebiyle âdetâ bir savaş alanına dönüşmüştür.

Makarios'un bu politikaları üzerine, Ada'yı Yunanistan'a bağlama yönünde Makarios'la anlaşamayacağını düşünen Yunanistan'daki cunta rejimi Ada içerisinde milliyetçi Rum gençliğini yeniden Enosis yönünde örgütlemeye başlamıştır. Yunanistan tarafından örgütlenen gençler sürekli Enosis yönünde gösteriler düzenlemektedirler. Enosis konusunda



22 AĞUSTOS 1974'DE GAZİMAĞUSA'YA ZAFERLE GİREN TÜRK ASKERLERİ.

ısrarlı olan cunta rejimi ve Makarios politikalarından rahatsızlık duyanlar dikkatlerini Kıbrıs Türklerine karşı saldırı hazırlıklarına yoğunlaştırdıklarından ve öfkelerini, bunların fütursuzca hareketlerinden endişelenen ve bir Türk askerî müdahalesini tahrik etmemeye her zamandan daha fazla dikkat gösteren Makarios'a artan bir şekilde yönelttiklerinden, 1967-74 döneminde gerginlikler gittikçe şiddetlenmiştir.

Makarios ile Yunanistan arasındaki gerginlik Yunanistan'ın bir an önce Ada'da bulunan Makarios'un egemenliğine son verme girişimleriyle fiili bir hâl almıştır. Artık cunta rejimi Ada'da Enosis'i istemeyen Makarios'u devirmek istemektedir. Taraflar arasındaki görüş ayrılıkları yavaş yavaş bir silahlı iç çatışma ortamı hazırlamaktadır. EOKA-B'nin amacı ise, Yunanistan politikalarıyla uyuşmayan Makarios'u idareden uzaklaştırmaktır. Makarios'u ortadan kaldırmaya yönelik ilk etkili eylem olarak 1970 yılı mart başlarında Makarios'un bindiği helikoptere ateş edilerek gerçekleştirilmiş; helikopter zorunlu iniş yapmış ve Makarios bu suikast girişiminden yara almadan kurtulmuştur.

1973 sonunda Kıbrıs'ta büyük bir huzursuzluk ortamı vardır ve Kıbrıs Rum hükûmeti, temposu gittikçe artan bu şiddet ortamını denetim altına almada başarısız görünmektedir. Yunanistan'da ise kasım ayında cunta içinde bir darbeyle 1. Kolordu Komutanı Korgeneral Gizikis Cumhurbaşkanlığına getirilmiştir. Askerî yönetimin başına General Dimitrios Ioannides'in gelmesiyle, adadaki Makarios aleyhtarı güçler daha da cesaretlenmişlerdir. Bu gelişmeler sonucunda Yunanistan ve Kıbrıs ilişkileri daha kötü bir hâl almıştır.

EOKA örgütünün lideri Kıbrıslı Yunan askeri Grivas'ın 27 Ocak 1974 tarihinde saklandığı bir evde kalp yetmezliğinden ölmesiyle Makarios, 25 Nisan 1974'te bir bildiri yayımlayarak EOKA-B'yi yasa dışı bir örgüt olarak ilan etmiştir. EOKA-B mensubu olduklarından şüphelenilen birçok kişi tutuklanmıştır.

26 Haziran 1974 tarihinde ise Yunan istihbarat servislerinin EOKA-B'yi yönlendirdiğini belirterek Rum Millî Muhafız Ordusunun Rum yönetimine bağlanacağını açıklamıştır. Bu girişimler ile Makarios, kaybettiği otoritesini tekrar kazanmaya çalışmıştır. Bu kapsamda Makarios, 2 Temmuz 1974 tarihinde Yunanistan Devlet Başkanı General Gizikis'e bir mektup yazarak EOKA-B'nin Yunanistan tarafından desteklendiğini ve yönlendirildiğini ifade etmiştir. Ayrıca kendisini hedef alan şiddet eylemlerinin ve kilise girişimlerinin kaynağının Yunanistan olduğunu belirtmiştir. Makarios mektubunda Kıbrıs devletinin yıkılmasına sebebiyet verecek şiddet eylemleri karşısında artık sessiz kalmayacağını, kendisinin Yunanistan tarafından atanmış bir vali olmadığını ve kendisine bir devlet başkanı olarak muamele edilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Yunan cuntasının cevabı ise çok sert olmuş ve Yunan cuntasının desteği ile 15 Temmuz 1974 tarihinde Kıbrıs'ta Makarios'a karşı darbe gerçekleşmiştir. Kıbrıs'ta yapılan bu





BARİŞ HAREKATI SONRASI GAZİMAĞUSA KALESİ'NDE NÖBET TUTAN KIBRISLI MÜCAHİTLER.

darbe, 1974 Kıbrıs krizinin başlangıç noktasını oluşturmuştur.

Yunan Subaylarının komuta ettiği Millî Muhafızlar, Afrodit Planı'nın uygulamasını Makarios'un Başkanlık Sarayını bombalayarak başlatmışlardır. Radyo Makarios'un öldüğünü duyurmuş; Kıbrıs Elen Cumhuriyeti'nin kurulduğu açıklanmıştır. EOKA üyesi ve Mahi (Savaş) dergisi yayıncısı Nikos Sampson devlet başkanlığına getirilmiştir. Geçici hükûmet her şeyin denetim altında olduğunu ilân etmiştir. Bombar-



KIBRIS BARIŞ HAREKATINA KATILAN TÜRK MÜCAHİTLER.

dımanın başlamasından sonra Makarios'un gizli bir dehlizi kullanarak Saray'dan kaçtığı, Birleşmiş Milletlerle temas kurduğu ve bir radyo anonsu yaparak hayatta olduğunu bildirdiği, darbecilere karşı direniş çağrısında bulunduğu görülmektedir. İngiliz üssüne sığınan Başpiskopos, Malta üzerinden Londra'ya götürülmüş, oradan da Birleşmiş Milletler toplantısına katılmak üzere New York'a gidişi sağlanmıştır.





20 TEMMUZ 1974'TE TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ'NİN KIBRIS BARIŞ HAREKATI SIRASINDA GÖREV YAPAN C-47 TİPİ ASKERİ NAKLİYE UÇAĞI KIRNI HAVAALANI'NDA

Ada'daki durumun açıklamalardan farklı olduğu, polisin Milli Muhafızlara direndiği, Makarios'un ölmediği anlaşılmıştır. Kıbrıs Türk toplumunun radyosu Bayrak saat 15.20'de Başpiskopos'un Saray'dan kaçarak Baf'ta bir dağda saklandığını, sert çatışmaların cereyan ettiğini açıklamıştır. Bu tarihten sonra Türkiye'deki siyasî karar vericiler kriz yönetim sürecini uygulamaya koymuştur.



HAMİTKÖY'DE TÜRK ASKERLERİN KARŞILANMASI

15 Temmuz 1974'te başlayan ve 16 Ağustos 1974'te biten Kıbrıs krizi iki taraflı dış politika krizi olup, 1963-64 Kıbrıs krizinin devamı niteliğindedir. Türkiye açısından kriz beklenmedik bir zamanda, ani olarak gelişen bir durumdur. Krizi başlatan taraf 15 Temmuz'da Yunanistan'daki cunta desteğiyle Rum yönetiminin başkanı ve Rum halkının lideri Makarios'a askerî darbe yapan, EOKA-B ve Enosis yanlısı Yunan ve

Rumlardır. Türkiye, Ada'ya askerî müdahale gerçekleştirerek ve kuvvet kullanarak isteğine ulaşmaya çalışmıştır. Kriz sonrasında bir ateşkes yapılmıştır ancak Kıbrıs krizi çözülememiş, yeni bir boyut kazanmıştır. Kıbrıs'ın yeni durumu Türkiye'nin Ada'ya askerî müdahalesi sonucunda garantörlük antlaşmalarına ve uluslararası hukuka uygun olarak şekillendirilmiştir.

20 Temmuz 1974'te askerî müdahale yapılmıştır. 20 Temmuz 1974'te başlayıp 22 Temmuz 1974'e kadar Türk ordusu, Garanti Antlaşması'nın 4. maddesi gereği Kıbrıs'a asker çıkarmıştır. Aynı zamanda harekâtın başlamasıyla da Yunan hükûmeti istifa etmiştir. Türkiye, Garantörlük Antlaşması'ndan doğan hak ile tek başına Ada'ya müdahale etmiştir. BM Güvenlik Konseyinin ateşkes çağrısına uyan Türkiye 22 Temmuz 1974'te I. Barış Harekâtı'nı sonlandırmıştır. 22 Temmuz'a kadar harekâta devam eden Türkiye, Girne ve Lefkoşa'nın Türk kesimine kadar ilerlemiştir. Barış Harekâtı'nın ilk planı başarıyla gerçekleştirilmiştir.

Birinci Harekât'ın ateşkes ile sona ermesinden sonra, 25 Temmuz 1974'te I. Cenevre Konferansı'nda Türkiye, Yunanistan ve İngiltere bir araya gelmiştir. 30 Temmuz 1974 tarihinde, Cenevre'de Türk-İngiliz ve Yunan dışişleri bakanları tarafından ateşkes anlaşması imzalanmıştır. Türkiye isteklerinin büyük bir kısmını kabul ettirirken, Kıbrıs'ın yeni durumuna ilişkin ilk adımlar da atılmıştır. Konferansta Kıbrıs devletinin yeni anayasal düzeninin tespiti de ele alınmış ve bunun detaylandırılması için 10 gün sonra 8 Ağustos 1974'te Cenevre'de II. Konferans'ın yapılmasına karar verilmiştir.

8 Ağustos 1974'te Türkiye İngiltere ve Yunanistan dışişleri bakanlarının katılımıyla II. Görüşmeler başlamıştır. 10 Ağustos 1974'te toplantıya Kıbrıs Türkleri adına Rauf Denктаş ve Kıbrıs Rumları adına Glafkos Klerides katılmıştır. Bu görüşmede Türk tarafı 1960 Anayasası'nın uygulamadan uzak olduğunu, federal bir devletin kurulmasını, bunun da bu konferansta kararlaştırılmasını istemektedir. Buna karşın Yunanlılar 1960 Anayasası'nı kabul etmiş ve eğer 1960 Anayasası değiştirilecekse bunun burada görüşülemeyeceğini söylemişlerdir.

Cenevre Konferansı'nın son toplantısı 13 Ağustos 1974'te başlamış ve gece yarısı 14 Ağustos'ta sona ermiştir. Dönemin Dışişleri Bakanı Turan Güneş, genel olarak üç teklifi Yunanlılara sunmuştur:

- » Ada'da bölge esasına dayalı yeni bir düzen kurulması,
- » Ada'nın yüzde 34'ünü kapsayacak şekilde, Gazimağusa'nın ve



GİRNE PLAJINDAN TÜRK ASKERİNİN DENİZDEN TAARRUZU

Lefkoşa'nın Türk kesimleri dâhil batıya doğru uzanan bir hattın kuzeyinde kalacak bölgenin bir bölümünün 24 saat içinde, diğer kantonların tamamını ise üç gün içinde Kıbrıs Türk yönetimine devretmesi,

—» Türk birliklerinin işgali altında bulunan bölgenin batısında bir güvenlik bölgesinin oluşturulması.



HAMİTKÖY'DE TÜRK ASKERLERİN KARŞILANMASI

Yunan tarafı süre istemiştir. Turan Güneş bu durumu klasik sürünce-me taktiği olarak değerlendirmiştir.

I. Konferans'ta Türkiye'nin istekleri kabul edilse de kararlara uyulmamıştır. Yunan ve Kıbrıslı Rum kuvvetleri, Ada'nın kuzey ve güneyindeki altı Kıbrıslı Türk yerleşim biriminde neredeyse tüm sivil halkı katletmişlerdir. Kaçınılmaz seçenek olarak öne çıkan Kıbrıs Barış





TÜRK ASKERİNİN ADA'DA İLERLEYİŞİ VE LAPTA İLE CAVARA HAREKATI

Harekâtının ikinci kısmı, 4 Ağustos 1974'te başlamış ve 16 Ağustos'a kadar sürmüştür. Harekâtın sonucunda, Lefke–Lefkoşa–Gazimağusa hattı, batıda Lefke–Kormacit burnu hattı olmak üzere (Kıbrıs'ın toplam yüzölçümünün yaklaşık üçte birini meydana getiren bir alanı kapsayan bölge) Türk birliklerinin kontrolü altına girmiştir.

30 Ağustos 1974'te *Alman Die Zeit* gazetesi, Paphos ve Gazimağusa'da





TÜRK ASKERİNİN ADA'DA İLERLEYİŞİ VE GAZİMAĞUSA ASKERİ HAREKÂTI

Kıbrıslı Türklere karşı gerçekleştirilen katliamı örnek göstererek Türklerin müdahalede ne kadar haklı olduğunu kanıtladığını yazmıştır.

14 Ağustos 1974'te Taşkent (Tokhni) köyünde, 13 ila 74 yaş arasındaki Kıbrıslı Türk erkeklerin tamamı, 18 kişi hariç, toplanarak vurulmuştur. Aynı gün, Terazi'de (Zyyi) 19 ila 38 yaş arasındaki tüm Kıbrıslı Türk erkekler, Yunanlılar tarafından alıkonulmuş ve bir daha görülmemiştir.

Baf'ta (Paphos) Kıbrıslı Rumlar, Kıbrıslı Türk mahallesine ateş açarak kadın, erkek ve çocukları ayırım gözetmeksizin öldürmüştür. 23 Temmuz 1974'te *Washington Post*, Limasol yakınlarındaki 200 nüfuslu bir Kıbrıslı Türk köyüne yapılan Yunan baskınında, 36 kişinin öldüğünü bildirmiştir. Yunanlılar, Türk kuvvetleri gelmeden önce köydeki Türkleri öldürme emri aldıklarını söylemişlerdir.

Birçok tanık ifadesi ve rapor, Kıbrıslı Türklerin yaşadığı vahşeti gözler önüne sermektedir. 28 Temmuz 1974 tarihinde *New York Times*, Aleminyo'da (Alaminos) 14 Kıbrıslı Türk erkeğin vurulduğunu bildirmiştir. 24 Temmuz 1974'te *France Soir*, Yunanlıların Türk camilerini yakıp, Gazimağusa çevresindeki Türk köylerini ateşe verdiğini ve silahsız Türk köylülerin dehşet içinde evlerini terk ettiğini yazmıştır.

22 Temmuz 1974 tarihinde Türk Başbakanı Bülent Ecevit, BM'yi Kıbrıslı Türklerin soykırımını durdurmaya çağırması ve Türkiye'nin ateşkesi kabul ettiğini ancak Kıbrıslı Türklerin katledilmesine izin vermediğini açıklamıştır. İkinci Cenevre Konferansı'nın başında Ecevit, coğrafi ayrılığa dayanmayan bir çözümün işe yaramayacağını, Kıbrıslı Türklerin güvenliğini sağlama sorumluluğunu Yunanlılara bırakmanın söz konusu olmadığını belirtmiştir.

İngiltere Avam Kamarası Kıbrıs Seçim Komitesi, 1976'da askerî operasyonların ikinci aşamasının kaçınılmaz olduğunu ve ilk ateşkes sırasında Türk kuvvetlerinin konumunun askerî olarak sürdürülemez olduğunu rapor etmiştir. 12 Mart 1977'de Makarios, Kıbrıs'ın Enosis adına yok edildiğini ilan etmiştir.

1974'te Türkiye, Garanti Antlaşması'na dayanarak Kıbrıs'a bir barış harekâtı düzenleyerek müdahale etmiş ve Ada'nın Yunanistan'a ilhakını engellemiştir. Müdahale, Kıbrıslı Türkleri korumuş ve Ada'daki katliamları durdurmuştur. Yunan ve Kıbrıslı Rum kuvvetleri, uluslararası antlaşmalara rağmen Kıbrıslı Türklere karşı vahşet uygulamıştır. Türkiye'nin müdahalesi, Kıbrıslı Türklerin güvenliğini sağlamış ve Ada'da barışın temellerini atmıştır.



BELAPAYIS KALESİNE ÇEKİLMİŞ TÜRK BAYRAĞI



### 3. Bölüm

---

# Türk Basınında Kıbrıs Barış Harekâtı





### 3.1.

## 20 Temmuz Kıbrıs Barış Harekâtı'nın Basın Yansımaları

#### 20 Temmuz 1974: Harekât Başlıyor

Takvimler 20 Temmuz 1974'ü gösterirken, daha önce iki defa yarı yoldan dönen Türkiye'nin önünde başka hiçbir seçenek kalmamıştı.

50 yıl boyunca sınır ötesi savaşa girmemiş Türk ordusu, Kıbrıs yolundaydı. 20 Temmuz 1974 şafağında Kıbrıs semaları Türk paraşütçüleriyle doldu. Türkiye tüm hava sahasını kapatmış, gemi toplarının namluları hedefe dönmüştü. 5 muhrip, 4 denizaltı, 5 koruma hücumbotu ve 31 çıkarma gemisi, içindeki 2 bine yakın eriyle Amfibi Alayı, alacakaranlıkta Kıbrıs sahillerini gördü. Artık geriye dönüş yoktu. Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli ve en ilginç sayfalarından biri açılıyordu. 20 yıldır çok şeye sabır göstermiş bir ülke artık harekete geçiyordu. Merhum Rauf Denktaş'ın o sabaha dair ifadesiyle, "Susuz insanın suya kavuşması gibiydi, hürriyet. Artık gelmeden kurtulamayacaklarını anladıkları Türk askeri Ada'ya geliyordu."

#### Harekât Dünya Basınında

Türk ve dünya basını harekâtın ilk dakikalarından itibaren olan biteni yakından takip ediyordu.

Yabancı televizyon kanallarının muhabirleri harekâtı saniye saniye dünyaya duyuruyor, ekranlardan şöyle sözler yankılanıyordu:

"Altıyı beş geçe... Altıyı dört geçe... İlk Türk askerleri Kıbrıs toprağı-

na indi. Savaş uçaklarının eşliğinde ilk paraşütçüler şu anda Ada'ya ayak basıyor.”

### **Ve Harekât Türk Basınında**

Türk basını müdahalenin saatini biliyordu. Buna rağmen hiçbir basın organı müdahaleyle ilgili bir satır dahi yazmamış, resmî açıklamayı beklemişti. Gazetelerin ikinci baskıları bu gelişmeyi, biraz da şaşkınlıkla karşılayan Türk toplumuna ayrıntılarıyla sunuyordu. Türkiye'nin askerî müdahalesinin dünya televizyonları ve basınındaki yansımaları olumluydu.

20, 21 ve 22 Temmuz'da devam eden harekât, 22 Temmuz günü saat 17.00'de ateşkesle duraksamıştı. Bundan sonra gün gün, saat saat, harekâtın bütün aşamaları Türkiye'nin yerel ve ulusal gazetelerinde yer buluyordu.

Televizyonun henüz yaygınlaşmadığı o günlerde kulaklar radyolarda, gözler üst üste yıldırım baskı yapan gazete sayfalarında. *Milliyet* ve *Tercüman* gazetelerinin bu özel baskıları da ilerleyen sayfa-rımızda yer almaktadır.

20 Temmuz Harekâtı, ulusal ve yerel gazetelerin sayfalarında geniş yer buluyordu. Başta Başkent Ankara olmak üzere ülkenin bütün şehirlerinde halk gazete bayilerine koşuyor, cepheden haber veren gazetelere merakla ve endişeyle ulaşmaya çalışıyordu.

Harekâtın ilk aşaması, Hava İndirme ve Uçar Birlik harekâtlarıyla başladı. İlk birlikler, Hava İndirme ve Komando tugayları Gönyeli ve Kırnı bölgelerine indi. Harekâtı takip eden günlerde bu birliklerin Ada'ya çıkışı gazetelerin birinci sayfalarını dolduruyordu. 20 Temmuz'dan 14 Ağustos'taki ikinci harekâta kadar cepheden, Kıbrıs'tan geçilen fotoğraf ve haberler gazetelerde boy boy yer aldı. Bir taraftan devam eden Cenevre müzakereleri, bir taraftan da ateşkesle rağmen sürüp giden çatışma haberleri gündemde enine boyuna tartışılıyordu.

Türk basını ve Türk milleti büyük bir coşku içindeydi. Cepheden gelen sevindirici ve hüznü haberler kamuoyunun tek gündemiydi. İktidarıyla, muhalefetiyle herkes bu millî dava etrafında kenetlenmişti. Cephe haberlerinin yanında, harekâta verilen millî destek de gazete sayfalarına genişçe yansiyordu.

## **14 Ağustos Harekâtının Basın Yansımaları**

### **14 Ağustos 1974: İkinci Harekât Başlıyor...**

8 Ağustos'ta başlayan İkinci Cenevre Konferansı görüşmeleri 14 Ağustos'ta sabaha karşı, bir sonuç alınamadan dağıldı. Türk ordusu, ilk harekâtla küçük bir alana sıkışıp kalan birlikleri rahatlatmak ve Ada'da Rum güçlerinin sürdürdüğü katliam ve tehditleri ortadan kaldırmak için 14 Ağustos 1974'te saat 05.00 itibarıyla üç gün sürecek ikinci harekâtı başlattı.

O günlerin gazetelerine bakıldığında ilk göze çarpan gerçeklik, Türkiye'nin Kıbrıs'ta müzakereler yoluyla ve barış içinde bir çözüm bulma çabasıdır. Oysa Rum tarafı, uzlaşmaz ve maksimalist bir tavır içindedir: "Ada'yı Yunanistan'a bağlamak". Rumların bu emeli, silaha başvurmadan sorunun artık çözülemeyeceğini ortaya koymuştur. Rumlar büyük bir gayretle savaşın yolunu döşemekte, bu durum da gazete sayfalarında açıkça gözlemlenmektedir.

### **Gazeteler Sahayı Tam Kadro Takip Ediyor**

14 Ağustos Harekâtı da ulusal ve yerel gazetelerin sayfalarında geniş şekilde yer buluyordu. Olan biteni anlamaya çalışan kitleler yine gazete bayilerine koşuyor, cepheden gelen haberleri endişe ve merakla takip ediyordu.

Konunun uluslararası boyutları, dış basın yansımaları da günü gününe gazete sayfalarına aksetmeye devam ediyordu.

Basın organları da gelişmeleri bütün boyutlarıyla, titizlikle takip ediyor, Türkiye tarihinin en önemli gazetecilik başarıları bu süreçte yaşıyordu. Konu etrafında halk ve basın arasında kurulan millî destek görülmeye değerdi.

### **Rumlar Türk Gazetecileri Katlediyor: Adem Yavuz Olayı**

Rum tarafının kural tanımazlığı savaş boyunca da gözlemlenmektedir. Türk basınının önde gelen muhabirleri, harekâtı izlemek için ordu birlikleri ile birlikte çıkarmaya katılıyordu. Cephenin ileri hatlarında haber aktarma gayreti içindeki bu gazeteciler de Rum tarafının açık saldırılarına hedef oluyordu.

İkinci Barış Harekâtı'nın başlamasıyla Adem Yavuz, Cengiz Kapkın ve Ergin Konuksever'in de aralarında olduğu Türk gazeteciler, harekâtı yapan öncü kuvvetlerle birlikte Gazimağusa'ya doğru hareket ederler. Orduyla beraber Serdarlı'ya kadar geldikten sonra, yol boyunca biriktirdikleri haber materyallerini gün sonuna kadar Türkiye'ye ulaştırabilmek için Lefkoşa'ya dönmek isterler. Fakat araç bulamazlar. O sırada Serdarlı yakınındaki Ergenekon köyünden sancılanan hamile bir vatandaşı hastaneye götürmek üzere yola çıkan araca denk gelirler. Araç üç gazeteciyi de alarak yoluna devam eder. Araçla Lefkoşa'ya yaklaştıklarında, Küçükaymaklı civarında bir fabrikanın yanında Rumlar ateş açar. Ateş sonucunda başından vurulan şoför ölür, iki gazeteci de hafif yaralanır. Ardından Rumlar 3 gazeteci ile diğerlerini rehin alır.

Hamile kadın hastanede bırakılır, erkek esirler ise gözleri ve elleri bağlı olarak arkası açık bir kamyonu bindirilerek Limasol'a götürülmek üzere yola çıkarılır. Elleri ve gözleri bağlı gazeteci Adem Yavuz, yolculuğun ilk dakikalarında bir Rum millî muhafızı tarafından yakın mesafeden tüfekle taranır.

Rum hastanesinde yapılan ilk müdahalenin ardından Türk tarafının girişimleriyle Türk kesimine sevk edilen Yavuz oradan da ağır yaralı olarak Adana Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırılır. Fakat tüm müdahalelere rağmen 26 Ağustos 1974'te hastanede hayatını kaybeder.

Olay Türk kamuoyu ve basınında geniş tepkilerle karşılanır. Şehit Adem Yavuz'un Ankara'ya getirilen naaşı Basın Yayın Genel Müdürlüğü önünde düzenlenen törenle katafalkta ziyarete açılır. Maltepe Camii'nde cenaze namazı kılınır. Anka Haber Ajansı ve TRT Genel Müdürlüğü binaları önündeki saygı duruşunun ardından cenazesi Sivas'ta toprağa verilir.



MİLLİYET, 15 TEMMUZ 1974



CUMHURİYET, 16 TEMMUZ 1974



CUMHURİYET, 16 TEMMUZ 1974



HÜRRİYET, 16 TEMMUZ 1974





MİLLİYET, 16 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 16 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 16 TEMMUZ 1974



TERCÜMAN, 16 TEMMUZ 1974





CUMHURİYET, 17 TEMMUZ 1974



HÜRRİYET, 17 TEMMUZ 1974



TERCÜMAN, 17 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 17 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 17 TEMMUZ 1974



HÜRRIYET, 18 TEMMUZ 1974



CUMHURİYET, 18 TEMMUZ 1974



HÜRRIYET, 18 TEMMUZ 1974





HÜRRİYET, 18 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 18 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 18 TEMMUZ 1974



TERCÜMAN, 18 TEMMUZ 1974



CUMHURİYET, 19 TEMMUZ 1974



HÜRRIYET, 19 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 19 TEMMUZ 1974





MİLLİYET, 19 TEMMUZ 1974



TERCÜMAN, 19 TEMMUZ 1974



CUMHURİYET, 20 TEMMUZ 1974



HÜRRİYET, 20 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 20 TEMMUZ 1974 (1. BASKI)



MİLLİYET, 20 TEMMUZ 1974 (1. BASKI)





MİLLİYET, 20 TEMMUZ 1974 (2. BASKI)



MİLLİYET, 20 TEMMUZ 1974 (3. BASKI)



MİLLİYET, 20 TEMMUZ 1974 (3. BASKI)



MİLLİYET, 20 TEMMUZ 1974 (3. BASKI)



MİLLİYET, 20 TEMMUZ 1974 (3. BASKI)





TERCÜMAN, 20 TEMMUZ 1974 (1. BASKI)



TERCÜMAN, 20 TEMMUZ 1974 (2. BASKI)



CUMHURİYET, 21 TEMMUZ 1974



CUMHURİYET, 21 TEMMUZ 1974



HÜRRİYET, 21 TEMMUZ 1974



HÜRRİYET, 21 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 21 TEMMUZ 1974





MİLLİYET, 21 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 21 TEMMUZ 1974





MİLLİYET, 21 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 21 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 21 TEMMUZ 1974 (2. BASKI)



TERCÜMAN, 21 TEMMUZ 1974



TERCÜMAN, 21 TEMMUZ 1974



CUMHURİYET, 22 TEMMUZ 1974



HÜRİYET, 22 TEMMUZ 1974



TERCÜMAN, 22 TEMMUZ 1974 (1. BASKI)





TERCÜMAN, 22 TEMMUZ 1974 (1. BASKI)



TERCÜMAN, 22 TEMMUZ 1974 (2. BASKI)



MİLLİYET, 22 TEMMUZ 1974 (1. BASKI)



MİLLİYET, 22 TEMMUZ 1974 (1. BASKI)



MİLLİYET, 22 TEMMUZ 1974 (1. BASKI)



MİLLİYET, 22 TEMMUZ 1974 (2. BASKI)



MİLLİYET, 22 TEMMUZ 1974 (2. BASKI)





CUMHURİYET, 23 TEMMUZ 1974



CUMHURİYET, 23 TEMMUZ 1974



HÜRİYET, 23 TEMMUZ 1974





HÜRRİYET, 23 TEMMUZ 1974



HÜRRİYET, 23 TEMMUZ 1974



HÜRRİYET, 23 TEMMUZ 1974



HÜRRİYET, 23 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 23 TEMMUZ 1974 (1. BASKI)



MİLLİYET, 23 TEMMUZ 1974 (1. BASKI)





MİLLİYET, 23 TEMMUZ 1974 (1. BASKI)



MİLLİYET, 23 TEMMUZ 1974 (2. BASKI)



MİLLİYET, 23 TEMMUZ 1974 (3. BASKI)



MİLLİYET, 23 TEMMUZ 1974 (3. BASKI)



TERCÜMAN, 23 TEMMUZ 1974



TERCÜMAN, 23 TEMMUZ 1974



CUMHURİYET, 24 TEMMUZ 1974





HÜRRİYET, 24 TEMMUZ 1974



HÜRRİYET, 24 TEMMUZ 1974



HÜRRİYET, 24 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 24 TEMMUZ 1974





MİLLİYET, 24 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 24 TEMMUZ 1974



MİLLİYET, 24 TEMMUZ 1974

**4 Banka** **SPOR İLÂVEMİZİ YARIN İSTEYİNİZ**

Halk'a ve olaylara  
**Tercüman**

**ELİFİZE, MATEMATİK, Ç.VEŞ.İNİF**

**Lefkoşe hava alanını aldık**

Ecevit Mecliste açıkladı  
**Kıbrıs'ta 54 şehit, 184 yaralı, 242 kayıp var**

**YUNAN JUNTASI görevden çekildi**  
**Karamanlis Başbakan**

Demirel «Adada Türklerin korunması için BM Barış Gücüne güvenemeyiz»  
Çarpışmalar sırasında esir edilen 600 Rum askeri dün Türkiye'ye getirildi

**Hangi deliye gireceklerini şaşırılar**

**GAZİLER ZAFERİ ANLATTI**  
Tutuklu Ayhan Akdoğan, ana üyeleri ile birlikte...  
**Albay Karaoğlu kallesçe atılan bir top mermisiyle şehit oldu**

**Sampson istifa etti**  
**Klirides Başbakan oldu**

**Üçlü görüşmeler bugün başlıyor**

**Tercüman**  
Yeni sayı...  
**Yeni**  
Tale!

**SON AKIN**  
C. Sakıncı  
R. Başbakan

**YUNAN JUNTASI**  
Karamanlis

**AMARCI**  
GÜNÜ

**Görüşmeler bugün başlıyor**  
Görüşmeler bugün başlıyor







CUMHURİYET, 14 AĞUSTOS 1974



HÜRRİYET, 14 AĞUSTOS 1974



MİLLİYET, 14 AĞUSTOS 1974



MİLLİYET, 14 AĞUSTOS 1974





TERCÜMAN, 14 AĞUSTOS 1974



TERCÜMAN, 14 AĞUSTOS 1974 (2. BASKI)



CUMHURİYET, 15 AĞUSTOS 1974



HÜRRİYET, 15 AĞUSTOS 1974



HÜRRİYET, 15 AĞUSTOS 1974



MİLLİYET, 15 AĞUSTOS 1974



MİLLİYET, 15 AĞUSTOS 1974



TERCÜMAN, 15 AĞUSTOS 1974 (1. BASKI)





TERCÜMAN, 15 AĞUSTOS 1974 (1. BASKI)



TERCÜMAN, 15 AĞUSTOS 1974 (2. BASKI)



CUMHURİYET, 16 AĞUSTOS 1974



HÜRRIYET, 16 AĞUSTOS 1974



HÜRRİYET, 16 AĞUSTOS 1974



HÜRRİYET, 16 AĞUSTOS 1974



HÜRRİYET, 16 AĞUSTOS 1974

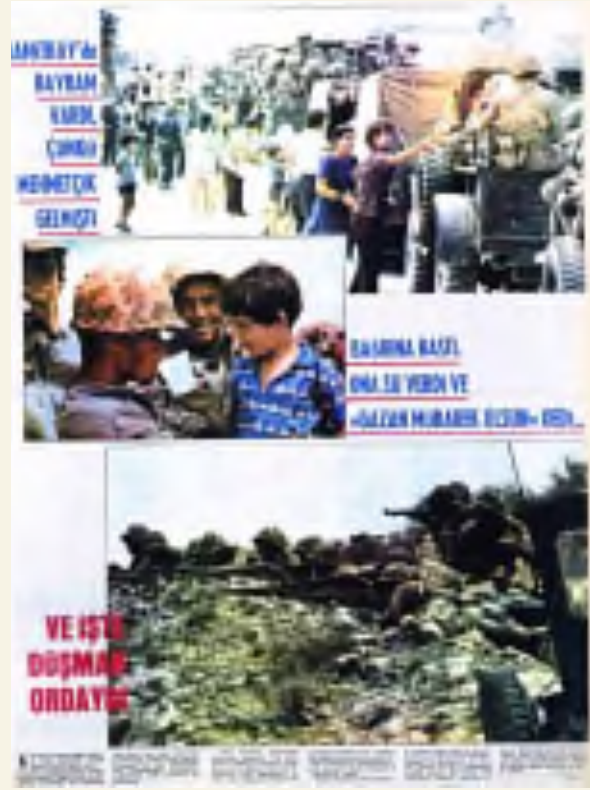


HÜRRİYET, 16 AĞUSTOS 1974





MİLLİYET, 16 AĞUSTOS 1974



MİLLİYET, 16 AĞUSTOS 1974



TERCÜMAN, 16 AĞUSTOS 1974



TERCÜMAN, 16 AĞUSTOS 1974



CUMHURİYET, 17 AĞUSTOS 1974



HÜRRİYET, 17 AĞUSTOS 1974



HÜRRİYET, 17 AĞUSTOS 1974





MİLLİYET, 17 AĞUSTOS 1974



TERCÜMAN, 17 AĞUSTOS 1974



TERCÜMAN, 17 AĞUSTOS 1974



CUMHURİYET, 18 AĞUSTOS 1974



HÜRRİYET, 18 AĞUSTOS 1974



HÜRRİYET, 18 AĞUSTOS 1974



MİLLİYET, 18 AĞUSTOS 1974



MİLLİYET, 18 AĞUSTOS 1974





MİLLİYET, 18 AĞUSTOS 1974



TERCÜMAN, 18 AĞUSTOS 1974



TERCÜMAN, 18 AĞUSTOS 1974



HÜRRIYET, 19 AĞUSTOS 1974



HÜRRİYET, 19 AĞUSTOS 1974



MİLLİYET, 19 AĞUSTOS 1974



TERCÜMAN, 19 AĞUSTOS 1974



CUMHURİYET, 20 AĞUSTOS 1974





HÜRRIYET, 20 AĞUSTOS 1974



HÜRRIYET, 20 AĞUSTOS 1974



TERCÜMAN, 20 AĞUSTOS 1974



HÜRRIYET, 21 AĞUSTOS 1974









HURRIYET, 23 AĞUSTOS 1974



HÜRRIYET, 24 AĞUSTOS 1974











## 3.2. **Fotoğraflarla Kıbrıs Gerçekleri**



KIBRISLI TÜRK AİLELERİ GÖÇ EDERKEN



1963 KATLIAMI, EVLERİNDEN UZAKLAŞTIRILAN VE ÇADIRA YERLEŞTİRİLEN AİLELER



1963 KATLIAMI, EVİNDEN UZAKLAŞTIRILAN TÜRKLER





1963 KATLIAMINA DİRENÇ GÖSTEREN TÜRK MÜCAHİTLER



1963 KATLIAMI. RUMLARIN TAHRİP ETTİĞİ EVLER

BELAPAYIS KALESINE ÇEKİLMİŞ TÜRK BAYRAĞI





TÜRK TANKLARI GİRNE LİMANINDA



TÜRK ASKERLERİ GİRNE LİMANINDA





ADALI TÜRKLER TARAFINDAN COŞKUYLA KARŞILANAN TÜRK ASKERİ



GAZİMAĞUSA KALESİNE ÇEKİLEN TÜRK BAYRAĞI



LEFKOŞE'DE RUM TERÖRÜNE KARŞI TEDBİR ALMIŞ SİPERDEKİ TÜRK MÜCAHİTLERİ  
KÜÇÜKKAYMAKLI'DA TÜRK ASKERİ MEVZİLERİ





BÖLGEDE GÜVENLİĞİ SAĞLAYAN TÜRK ASKERLERİ





TÜRK KUVVETLERİ ALAYI NÖBET DEĞİŞİM TÖRENİ





GAZİMAÇUSA'DA RUMLARIN TAHRİP ETTİĞİ BİNALAR





GAZİMAĞUSA'DA RUMLARIN TAHRİP ETTİĞİ BİNALAR



GÜVENLİ BÖLGELERDE BEKLEYEN TÜRKLER



GAZİMAÇUSA'DA OKULA SİĞİNAN TÜRKLER





## 4. Bölüm

---

# 1974 Barış Harekâtı'ndan Günümüze Müzakereler



## 4.1. **Birleşmiş Milletler Müzakere Süreci**

Kıbrıs'ta bulunan Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler arasındaki ilk görüşmeler 1968 yılından 1971 yılına kadar sürmüştür. Görüşmelerin sekteye uğramasının ardından 1972–1974 yılları arasında Türk ve Yunan uzmanlar da görüşmelere katılarak iletişimin devamlılığı sağlanmıştır. Ancak 1974 darbesi ile taraflar arasındaki görüşmeler sonlandırılmıştır. Darbe sonrasında Türkiye ve Kıbrıslı Türkler, iki toplumlu ve iki kesimli federasyon modelini savunmuşlardır. Nitekim bu model, 30 Temmuz 1974'teki Cenevre Deklarasyonu'ndan farksızdır. Cenevre Deklarasyonu, Kıbrıs'ta fiili olarak iki ayrı otonom yönetimin bulunduğu ve anayasal meşruiyetin sağlanması için müzakerelere öncelik verilmesini içermektedir. Bu minvalde 1975–1997 yılları arasında gerçekleşen müzakereler bir federasyon oluşturulmasına yönelik olmuştur. Ancak Rumlar, egemenliklerini kuzeye doğru genişletmek istemişler ve müzakereler boyunca devlet yapılarını bu amaç doğrultusunda biçimlendirmeye çaba göstermişlerdir.

Kıbrıs sorunu, 1968 yılından bu yana BM himayesinde Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum toplulukları arasında müzakere edilmektedir. 1968–1974, 1975–1979, 1980–1983, 1988–1992 ve 1999–2004 yılları arasında gerçekleştirilen toplumlararası görüşmeler, BM Güvenlik Konseyi ve BM Genel Kurulunun yıllıklarında titizlikle kaydedilmiştir.

Kıbrıs'ta adil ve kalıcı bir çözüm arayışının temel dayanağı, Ada'daki iki toplumun eşit ortaklığı (iç denge) ve Kıbrıs üzerinde Türkiye ile



Yunanistan arasında kurulan dengenin (dış denge) korunmasıdır. BM Genel sekreterleri himayesinde yürütülen çözüm çabaları sırasında, iki bölgeli yapı, siyasî eşitlik, Garanti ve İttifak antlaşmalarının devamı, mülkiyet sorununun küresel değişim ve/veya tazminat temelinde çözülmesi ve üç özgürlüğün (hareket, yerleşim ve mülkiyet) kısıtlanması gibi temel parametreler ortaya çıkmıştır. 1968 yılından bu yana yarım asırlık müzakere süreci boyunca hiçbir konu tartışılmadan bırakılmamıştır.

1983 yılında Kıbrıslı Türkler, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kurmuştur ancak uzlaşma arayışlarını sürdürmüşlerdir. Kıbrıslı Türk tarafı ve Türkiye, BM Genel Sekreteri'nin İyi Niyet Misyonu kapsamındaki müzakerelerde her zaman adil, kalıcı ve kapsamlı bir çözümü desteklemiştir. Ancak Kıbrıslı Rum tarafı, 1985–86 Taslak Çerçeve Anlaşmaları, 1992 BM sponsorluğundaki Fikirler Dizisi, 1994 Güven Artırıcı Öneriler Paketi ve Nisan 2004'teki Kıbrıs Sorununun Kapsamlı Çözümü (Annan Planı) dâhil olmak üzere birçok önemli teklifi reddetmiştir. Son olarak, Kıbrıslı Rum tarafının uzlaşmaz tavrı, 7 Temmuz 2017'de Kıbrıs Konferansı'nın herhangi bir sonuç alınmadan kapanmasına neden olmuştur.

#### 4.1.1. **Zirve Anlaşmaları: 12 Şubat 1977**

Denktaş ve Makarios'un görüşmelerinin ardından ilk Zirve Anlaşması 12 Şubat 1977'de kabul edilmiştir. Toplam dört maddeden oluşan bu anlaşmada iki toplumlu federal bir cumhuriyet kurulmasına karar verilmiştir. İlk zirvede olduğu gibi yine Türk tarafının isteği ile yapılan ikinci zirve anlaşmasında Denktaş ve Kipriyanu'nun görüşmeleri sonucunda 1977 yılında kabul edilen anlaşmasının teyit edilmesinin yanı sıra iyi niyet ve karşılıklı güven ortamı oluşturulmasını vurgulayan yeni bir madde de eklenmiştir.

12 Şubat 1977 tarihindeki zirve anlaşmalarında, Başkan Rauf Denktaş ve Başpiskopos Makarios, bağımsız, bağlantısız, iki toplumlu bir federal cumhuriyet arayışında olduklarını belirtmiş; her toplumun yönetimindeki toprakların, ekonomik geçerlilik veya verimlilik ve arazi mülkiyeti ışığında tartışılması gerektiğine karar vermiş; hareket özgürlüğü, yerleşim özgürlüğü, mülkiyet hakkı ve diğer özel konular gibi ilke sorularının, iki toplumlu federal sistemin temel esasları ve Türk Kıbrıs toplumunun karşılaşılabileceği belirli pratik zorluklar dikkate alınarak tartışmaya açık olduğunu kabul etmiş; merkezi federal hükümetin yetkileri ile işlevlerinin, devletin iki toplumlu karakterine



KIBRIS TÜRK LİDERİ DR. FAZIL KÜÇÜK (SOLDA),  
KIBRIS RUM LİDERİ MAKARIOS (ORTADA),  
BM GENEL SEKRETERİ KURT WALDHEİM (SAĞDA).

dikkat ederek ülkenin birliğini koruyacak şekilde olmasını kararlaştırmışlardır.

#### 4.1.2. **Viyana Çalışma Noktaları: 1985–1986 Taslak Çerçeve Anlaşmaları**

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, 1975 yılında 367 sayılı kararla kazandığı “iyi niyet” görevi çerçevesinde, 1984 yılında Kıbrıslı Türk ve Rum yetkililerle Viyana’da ayrı ayrı görüşmüştür. 1984 Ağustos ayından itibaren Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Javier Pérez de Cuéllar, görüşmeler esnasında taraflara “Çalışma Noktaları” olarak bilinen belgeyi sunmuştur. Bu belge, Kıbrıs meselesinin çeşitli yönlerinin artık tek tek değil, bir bütün olarak inceleneceğini ortaya koymaktadır. BM Genel Sekreteri, 1985 yılında Kıbrıs’ta yapılan seçimlerin ardından taraflarla yeniden görüşmeler gerçekleştirmiş ve 29 Mart 1986’da “Taslak Çerçeve Anlaşması”nı taraflara sunmuştur. Bu anlaşma: iki uluslu bir federal devlet kurulmasını, Rum Cumhurbaşkanı ve Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısının veto yetkisine sahip olmasını, Türk tarafının topraklarının Ada’nın yüzde 29’unun üzerinde olmasını içermektedir.

Çerçeve Anlaşması, Kıbrıs'ta iki uluslu bir federal devlet kurulmasını, Rum Cumhurbaşkanı ve Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısının veto yetkilerinin olmasını ve Türk tarafının toprağının yüzde 29'un üzerinde bir oran olarak belirlenmesini öngörmüştür.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, 21 ve 27 Nisan 1986 tarihlerinde BM Genel Sekreteri'ne yazdığı mektuplarda, anlaşmayı bir bütün olarak kabul ettiğini ve imzalamaya hazır olduğunu belirtmiştir. Ancak Rum lider Kipriyanu, önerilere yanıt veremeyerek uluslararası bir konferans çağrısı yapmıştır. Rum tarafının bu tutumu Genel Sekreter'in açıklamasında ve raporunda eleştirilmiştir.

Kıbrıs Sorunu uluslararası ilişkiler bakımından 1980–1990 yılları arasında yapılan tüm müzakere, müdahale, görüşme ve çabalara rağmen istenilen düzeye gelememiş ve problemler dizisi çözüme kavuşamamıştır.

#### 4.1.3. **Boutros Boutros–Ghali “Fikirler Dizisi”**

Kıbrıs meselesinin çözümüne dair atılan adımlar Rum yönetimi tarafından sürekli reddedilse veya yanıtsız bırakılsa da 1990'ların başlarında çözüm arayışları devam etmiştir. Haziran 1992'de BM Genel Sekreteri Boutros Boutros–Ghali, Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik genel bir çerçeve anlaşması oluşturmayı amaçlayan yeni bir girişim olan “Fikirler Dizisi”ni başlatmıştır. 18–23 Haziran 1992 tarihleri arasında Genel Sekreter, New York'ta Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum topluluklarının liderleriyle beş ayrı toplantı yapmış ve iki lider arasında kısa bir ortak toplantı düzenlemiştir. Bu görüşmelerin 15 Temmuz'da yeniden başlamasına karar verilmiştir.

15 Temmuz–11 Ağustos tarihleri arasında yeniden başlayan görüşmelerde BM Genel Sekreteri ve temsilcileri, iki liderle çeşitli ayrı ve gayriresmî toplantılar yapmıştır. Kıbrıslı Rum lideri Vassiliou, diğer konulara geçilmeden önce Kıbrıslı Türk tarafından toprak tavizleri talep etmiştir. Görüşmeler esas olarak toprak düzenlemeleri ve yerinden edilmiş kişiler üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu konular Genel Sekreter'in S/24472 numaralı raporunda belirtilen “Fikirler Dizisi”nin sekiz başlığından ikisini oluşturmuştur.

Genel Sekreter, diğer konulara geçmeden önce bu iki konuda önemli ilerleme kaydedilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Kıbrıslı Türk tarafı, anlaşma taslağının iki topluma ayrı ayrı referanduma sunulacak bütünleşik bir yapı olacağı anlayışıyla esneklik göstermiştir. Ancak, Kıb-



ESKİ BM GENEL SEKRETERİ BOUTROS-GHALI,  
KKTÇ'NİN İLK CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ'I ZİYARETİ.

rıslı Rum liderinin iyi niyetle müzakere etmek yerine sadece toprak tavizleri elde etmek amacıyla geldiği anlaşılmıştır.

Yeterli ilerleme sağlanamayınca Genel Sekreter görüşmeleri 14 Ağustos'ta sonlandırmış ve 26 Ekim'de BM Genel Merkezinde yeniden başlatılmasına karar vermiştir. 28 Ekim–11 Kasım 1992 tarihleri arasında, BM Genel Sekreteri başkanlığında New York'ta "Fikirler Dizisi" üzerine üçüncü tur görüşmeler yapılmıştır. "Fikirler Dizisi"nin sekiz başlığı sırayla ele alınmıştır. Bunlar; yerinden edilmiş kişiler, anayasal yönler ve toprak düzenlemeleri, genel hedefler, yol gösterici ilkeler, güvenlik ve garantiler, ekonomik kalkınma ve güvencelerdir.

Bu ortak toplantılar sırasında Genel Sekreter, her iki tarafın aldığı pozisyonları kaydetmiştir. Kıbrıslı Türk tarafı, "Fikirler Dizisi"ndeki 100



paragrafın 91'i ile temel olarak anlaşma sağladığını belirtmiştir. Kıbrıslı Rum tarafı ise "Fikirler Dizisi"ni "genel bir çerçeve anlaşmasına ulaşmak için bir temel" olarak kabul ettiğini ancak orada belirtilen her şeyin müzakereye açık olduğunu ifade ederek anlaşmayı yine imkânsız hâle getirmiştir. Bu durum, sürecin çıkmaza girmesine yol açmış ve görüşmeler Güney Kıbrıs'taki "başkanlık seçimleri" sonrasında, Mart 1993 başında yeniden başlamak üzere ertelenmiştir.

Kıbrıs Türk tarafı 100 paragraflık metnin 91 paragrafını kabul ettiklerini ve 9'u için ise müzakereye hazır olduklarını belirtirken, Rum kesimi Kıbrıslı Türklerin federe de olsa bir yapıya sahip olmalarına ve Garanti Anlaşması'nın devamına karşı olduklarını belirtmişlerdir.

1993 yılının şubat ayında Rum tarafında yapılan başkanlık seçimlerini "Fikirler Dizisi"ne karşı çıkan Klerides kazanmıştır. Başkan olduğu ilk günden itibaren ise "Fikirler Dizisi"ni müzakere etmeyeceğini, önceliğinin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecini başlatarak birliğe üye olmak olduğunu açıklamıştır. 1993 Mayıs ayında BM Genel Sekreteri'nin önerdiği "Güven Artırıcı Önlem Paketi"ne göre Lefkoşa Uluslararası Havaalanı (LUH) ve Maraş'ın, BM idaresinde iki tarafın ortak kullanımına açılması öngörülmüştür. 1995 yılında AB'nin Güney Kıbrıs Rum Yönetimine (GKRY) "Adaylık Statüsü" vermesiyle Rum yönetimi tamamen AB üyeliği sürecine odaklanmaya başlamıştır.

## 4.2. 1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti

Kıbrıs Türk Federe Devleti, 15 Temmuz 1974'te gerçekleştirilen darbenin ve aynı yılın eylül ayında başlayıp aralık ayında Makarios'un Ada'ya dönmesiyle kesintiye uğrayan Denktaş–Glafkos Klerides görüşmelerinin ardından, 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıslı Türkler tarafından kurulmuştur.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 12 Mart 1975'te sorunun çözümünü sağlamak üzere 367 sayılı kararı kabul ederek BM Genel Sekreteri'ne tarafların müzakere etmelerini sağlamayı ve görüşmelerini kolaylaştırmayı amaçlayan “iyi niyet” görevini vermiştir. Bu ayları takiben, 2 Ağustos 1975'te Viyana'da Birleşmiş Milletler gözetiminde Denktaş ile Klerides arasında nüfus mübadele anlaşmasına varılmıştır. BM Barış Gücü aracılığıyla uygulanan anlaşma uyarınca kuzeyden güneye 120 bin Rum, güneyden kuzeye 65 bin Türk göç etmiştir. Böylece, nüfus bakımından homojen iki kesim elde edilmiş ve bu kesimler, boyu 180 kilometre, genişliği 5 ile 7 metre arasında değişen bir ara bölge ile birbirinden ayrılmıştır.

İki kesimlilik ve iki toplumluluk, Türk tarafının olmazsa olmazlarının başında gelmektedir. Ada'da barış görüşmeleri süresince, Kıbrıslı Türkler iki kesimliliğin adadaki tarihî realiteye uygun olacağını ortaya koyarak her türlü çözüm önerisinde nüfus bakımından azınlıkta olan Türklerin mevcut haklarının korunması için iki kesimliliğin esas olarak sürdürülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu ilkeye göre her iki toplum da ayrı ayrı ve kendi bölgelerinde yaşayacaklardır.



KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ (KTFD), KIBRIS OTONOM TÜRK YÖNETİMİ MECLİSİNİN 13 ŞUBAT 1975'TE YAPTIĞI OLAĞANÜSTÜ TOPLANTI SIRASINDA OY BİRLİĞİYLE ALINAN KARAR NETİCESİNDE KURULDU. RAUF DENKTAŞ, KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ'NİN DEVLET BAŞKANI OLDU. 23 TEMMUZ 1981'DE KTFD BAŞKANI DENKTAŞ'IN DÜZENLEDİĞİ BASIN TOPLANTISI.

Rum tarafı, 1974 harekâtı ile kuzeyden güneye göç etmiş bulunan Rumların hemen hemen tamamının yeniden Kuzey'e yerleşmelerini istemektedir. Bununla birlikte Rumlar geçmişte kuzeyde bulundurdıkları evlerin ve malların yeniden kendilerine verilmesini talep etmektedirler. Türk tarafı ise, önemli miktarda Türk'ün Rumların baskıları ve saldırıları neticesinde, güneyden kuzeye gelerek kuzeye yerleşmek zorunda kaldığını, mal-mülk meselesinin ise iki taraf arasında bir tür tazminat ve takas sistemiyle çözülmesi gerekliliği üzerinde durmaktadır.

Kıbrıs'taki iki halk, yıllardır Birleşmiş Milletlerin himayesi altında görüşmüştür ve bir anlamda BM iki kesimliliğinin gerekliliğini ortaya



KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ'NİN İLAN EDİLİŞİNİ DUYURAN  
HALKIN SESİ GAZETESİNİN MANŞETİ

koymuştur. BM'nin Kuzey ile Güney'i iki kesim olarak irdelediğini gösteren bir başka realite ise, Yeşil Hat olarak tabir edilen çizgide sınır güvenliğini sağlamak amacıyla konuşlandırıldığı BM Barış Gücü'dür. Birleşmiş Milletler Barış Gücü'nün cemaatleri gözeterek konuşlandırılmış olması ve olası çatışmaların engellenmesi amacıyla adada bulunması, iki kesimliliğin fiilen var olduğunun altını çizmektedir.

1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası da iki kesimliliğe atıfta bulunmakta ve bu ilkeyi benimsemektedir. Öncelikli olarak, yasama organının belirlenmesi, seçimler, belediyeler ve vergilerle ilgili hukuksal işlemlerde, Türk Toplumunun Temsilciler Meclisi'ndeki üyelerine tanınan veto yetkisinin varlığı önemli bir oydaşmacı düzenleme olduğu gibi "Türk Toplumunu" ve "Rum Toplumunu" söylemlerinin kullanılması iki farklı yapının varlığına ve bu yapıların kendi içerisinde homojen olması gerekliliğine işaret etmektedir. Temsilciler Meclisinin bu konularda alacağı kararlarda, her bir toplumun oylamaya katılan üyelerinin salt çoğunluğunun oyunun aranması, Türk Toplumunun bu konulardaki düzenlemelere rıza göstermemesi durumunda bunların yasalasamaması sonucunu doğuracaktır. Bu da, bir arada yaşamak açısından olmazsa olmaz konular gündeme geldiğinde, ülkedeki sayısal azınlığı teşkil eden Kıbrıs Türk toplumunu güvence altına almak amacıyla getirilmiş oydaşmacı bir düzenlemedir.



Belirli bir nüfus mübadelesine gerek duymaksızın, iki kesimi “Türk ve Rum cemaatleri” olarak ele alan 1960 Anayasası, coğrafi olarak değil, aidiyet bağı itibarıyla iki kesimliliği benimsemiştir. Anayasada “azınlık–çoğunluk ayrımı” net bir şekilde işlenmekte, ancak toplumlar arasında geçişin ve Rum asıllı bir Kıbrıslının Türk toplumuna dâhil olabilmemesinin önü kapatılmaktadır. İki toplumun belirgin bir şekilde altının çizilmiş olması, bu düzenlemenin yürümesi yolunda ortaya konulmuş en temel argümandır. Ancak 1963 olayları ile başlayan süreç, 1974’te Türkiye’nin “Garantörlük ilkesi” çerçevesinde adaya askerî müdahalesi ile farklı bir mecraya kaymış ve 1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti’nin kurulmasıyla da bugünkü manasıyla “iki kesimli” bir yapıya dönüşmüştür.

Kıbrıs Türk Federe Devleti, 1983 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin (KKTC) ilan edilmesiyle son bulmuştur. Bu devletin kurulması, Kıbrıs Türklerinin haklarını korumak ve kendi yönetimlerini kurmak amacı taşımıştır.

## 4.3. 1983 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Kıbrıs Türk Federe Devleti Meclisinin kararı doğrultusunda 15 Kasım 1983 tarihinde bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti ilan edilmiştir. Bu haber bir gün sonra dönemin başlıca yaygın gazeteleri *Tercüman*, *Hürriyet*, *Güneş*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Son Havadis*, *Millî Gazete* ve *Günaydın*'ın manşetlerinde geniş yer bulmuştur.

Dönemin tanıkları Türkiye'nin KKTC'nin kuruluş sürecine desteğini TRT aracılığı ile anlatma gereği duymuşlardır. Tanıklar, 15 Kasım 1983'e giden yolda Türkiye'nin siyasî, diplomatik ve askerî desteği olmasaydı Kıbrıs Türklerinin millî direnişi sürdürmesinin, ayrı bir devlet kurmasının, hatta var olmasının bile mümkün olmayacağını dile getirmişlerdir. Türkiye KKTC'nin kuruluşuna giden yolda bir yandan tüm diplomatik kanalları zorlarken diğer yandan diplomasi yanıtızsız kaldığında Kıbrıs Türkünün varlığını güvence altına almak için Barış Harekâtı ile sahada varlık göstermiştir. KKTC'nin kurulması ile Kıbrıs Türk toplumunun kendi kaderini tayin etme hakkı dünyaya ilan edilmiştir.

KKTC'nin Dışişleri ve Savunma Bakanı Taner Etkin açıklamasında “Kıbrıs Türk Federe Meclisinin 17 Haziran 1983'te aldığı bir kararla Kıbrıs Türk halkının self determinasyon hakkına sahip olduğunu dünyaya ilan ettiğini, 15 Kasım 1983'te ise bu karara dayanarak bağımsız, KKTC'nin ilan edildiğini” belirtmiştir. Şüphesiz bunda Türkiye Cumhuriyeti'nin büyük katkısı ve desteği olmuştur. Etkin sözlerine şöyle devam etmiştir: “Bu mücadele ve kararlılık olmasaydı belki de Kıbrıs,



CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ (SOL 5), BAŞKANLIĞINDA TOPLANAN KKTC BAKANLAR KURULU. BAŞBAKAN DERVİŞ EROĞLU (SAG 4), BAKANLAR (SOLDAN SAGA) ONAY FADIL DEMİRCİLER, NAZİF BORMAN, TAŞKENT ATASAYAN, KENAN ATAKOL, (SAĞDAN SOLA) SALİH COŞAR, MEHMET BAYRAM, AYTAÇ BESESLER.

bugün bir Yunan adası olarak varlığını devam ettirecekti. İzolasyon ve yalnız bırakılan Kıbrıs Türklerinin durumuna tüm dünya maalesef sessiz kalmıştı. Uluslararası düzeyde uzun yıllar büyük haksızlığa uğradı. Kıbrıslı Türklerin en büyük desteği dün olduğu gibi bugün de Türkiye'dir. KKTC ilan edildikten sonra devletimizi anında ilk tanıyan ülke, ana vatan Türkiye Cumhuriyeti oldu. BM'de ve tüm uluslararası platformlarda bizi savunan tek ülke, Türkiye'dir."

Ada'daki Rum yönetiminin Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda Ada'nın diğer tarafındaki Türkleri haksız suçlamaları ile bu yönde karar çıkarttırmaları Türk tarafının egemen bir devlet kurma girişimini hızlandırmış ve bu doğrultuda hareket etmesi kaçınılmaz bir hâl almıştır. Bu yola gidilirken federasyon tezi muhafaza edilmiş ve Rum tarafına barış ve çözüm çağrısında bulunulmuştur.

Bağımsızlık kararının aynı adada yan yana yaşamaya mecbur bulunan iki halkın aralarındaki bütün sorunları eşit düzeyde müzakerelerle barışçı adil ve kalıcı bir çözüme kavuşturmak için zorunlu olarak alındığı belirtilmiştir. Bağımsızlık Bildirgesi'nde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilanının, iki eşit halk arasında ortaklığın bir federasyon çatısı altında yeniden kurulmasını ve sorunların çözümlenmesini engellemeyip kolaylaştıracağı, iki halk arasında bütün sorunların barışçı ve uzlaştırıcı bir politikayla çözülmesi için BM Genel Sekreterinin gözetimi altında eşit düzeyde müzakereler yürütülmesinin arzulandığı kaydedilmiştir.

KKTC'nin ilanı, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında Ada'nın kuzeyinde oluşan *de facto* durumun yasal bir statü kazanması amacıyla gerçekleşmiştir. Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kurulmasından yaklaşık sekiz yıl sonra, 15 Kasım 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilan edilmiştir. Bu ilan, Kıbrıs Türklerinin bağımsızlık ve kendi kendini yönetme arzusunu yansıtmaktadır.

Yunanistan'ın 1954–1958 yılları arasında defalarca BM'ye yapmış olduğu Kıbrıs'ın self-determinasyon hakkına dair başvuruları reddedilmiş ve Birleşik Krallık'ın 1956 yılında yapmış olduğu açıklamada belirttiği gibi yalnızca Rumların değil Kıbrıslı Türklerin de self-determinasyon hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, siyasî eşitliği vurgulayarak, 15 Kasım 1983 tarihinde Kıbrıs Türk halkının "self-determinasyon" hakkına dayanılarak ilan edilmiştir. Yeni cumhuriyetin ilanında federasyon isteği korunmuş, Kıbrıs Rum kesimine barış ve çözüm çağrısında bulunmaya devam edilmiştir.

Bağımsızlık kararının Ada'yı ikiye bölmek anlamına gelmediğini sürekli vurgulayan Rauf Denктаş 17–18 Kasım 1983 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde yaptığı konuşmalarda soruna kalıcı bir çözüm bulmak için Rum tarafını müzakerelere çağırması, ancak cevap alamamıştır. Rum tarafı çözüm bulmak istememiş ve olumsuz tutumunu devam ettirme gayreti içinde olmuştur.

KKTC'nin ilanından sonra Kıbrıs Rum tarafı, Yunanistan ve İngiltere Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine başvurmuş ve şu taleplerde bulunmuştur: Ada'daki yabancı askerlerin geri çekilmesini öngören daha önceki BM kararlarının uygulanması ve BM'den çözüm sağlayacak bir biçimde toplumlararası görüşmeleri başlatacak girişimlerde bulunulması.





LEFKOŞA'DA 19 MAYIS ATATÜRK'Ü ANMA GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI TÖRENLERİ (SOLDAN SAĞA) KKTC GÜVENLİK KUVVETLERİ KOMUTANI TUĞG. BİLGİ BÜYÜKÖNAL, TÜRKİYE'NİN LEFKOŞA BÜYÜKELÇİSİ ERTUĞRUL KUMCUOĞLU VE CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ, SELÂM RESMİNİ İFA EDERLERKEN.

Yapılan görüşmeler neticesinde 541 sayılı karar kabul edilmiştir. Güvenlik Konseyi kararında 15 Kasım 1983 tarihli bağımsızlık ilanından duyduğu endişeyi belirterek, bu ilanın 1960 Kurucu ve Garanti Antlaşmalarına aykırı olduğunu, KKTC'yi kurma girişiminin yasa dışı olduğunu ve bunun Ada'daki durumun kötüleşmesine katkıda bulunacağını düşündüğünü vurgulamıştır. Konsey bağımsızlık ilanının yasa dışı olması gerekçesiyle geri çekilmesini istemiş 365 ve 367 sayılı kararların acilen ve etkili biçimde uygulanması çağrısında bulunarak tüm devletleri Kıbrıs egemenliğine, bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne ve tarafsızlığına saygı göstermeye çağırmıştır. Bu karara karşı Türkiye ve KKTC adına Rauf Denktaş şiddetle karşı çıkmış, geri adım atılmayacağını belirtip kararı tanımama kararı almıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Anayasası, 15 Kasım 1983 tarihin-

de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını tek yanlı olarak ilan etmesinde sonra kurulmuş olan Kurucu Meclis tarafından hazırlanmış, 5 Mayıs 1985 günü Kıbrıslı Türk seçmenler tarafından %70.18'e karşı %29.82 çoğunlukla onaylanmıştır. Kuzey Kıbrıs Anayasası, 1975 tarihinde onaylanmış Kıbrıs Türk Federe Devleti Anayasası'na benzemekte ama yeni cumhuriyetin gereklerini düzenleyen yeni hükümler içermektedir. Toplam 164 madde ve 13 geçici maddeden oluşmaktadır.

KKTC'de seçimler, Anayasa ve yasalar çerçevesinde yapılmakta olup seçim türleri Cumhurbaşkanlığı Seçimi, Cumhuriyet Meclisi Seçimleri (Milletvekilliği seçimleri) ve Yerel Kuruluş Organları Genel Seçimleri olmak üzere üç türde yapılır. Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekilliği seçimleri 5 yılda bir, Yerel Kuruluş Organları Genel Seçimleri ise 4 yılda bir yapılmaktadır. KKTC'de seçme ve halkoylamasına katılma, 18 yaşını bitirmiş her yurttaşın hakkı ve ödevidir; Seçilme yaşı Milletvekilliği ve Yerel Kuruluş Organları Genel Seçimlerinde 25, Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde ise 35 yaş olduğu yasa ile belirlenmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 119'uncu maddesi yerel yönetimleri bölge, belediye veya köy ve mahalle halkının yerel ortak gereksinimlerini karşılamak üzere kuruluş ilkeleri yasa ile belirtilen ve karar organları seçimle oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Yerel yönetimlerin kuruluş ve görevlileri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yasa ile düzenlenir. Başkent Lefkoşa KKTC'nin en büyük belediyesidir. Deniz kıyısında yer alan Gazimağusa ve Girne de diğer önemli kentleridir. Güzelyurt ve Lefke ise narenciye bahçeleri ile ünlü diğer iki şehridir.

Güney Kıbrıs Rum yönetiminin 1963'ten beri Kıbrıs'ın tek temsilcisiymiş gibi hareket etmesi, hatta Avrupa Birliği'ne tek tarafı olarak başvurması ve AB'nin bu başvuruyu değerlendirerek uluslararası hukuku çiğneyen bir tavırla Kıbrıs Cumhuriyeti adı altında bu başvuruyu sonuca bağlayarak Kıbrıs'ı Rum yönetiminin otoritesinde AB üyeliğine kabul etmesi, bu iki konuda neden ısrarcı olunması gerektiğini ortaya koymaktadır. 1960 Anayasası'nda yer alan bütün güvencelere rağmen, bir gecede Rum tarafı Kıbrıs Cumhuriyeti olarak yoluna devam ederken uluslararası alanda Türk ortak statüsüz bırakılmıştır.

Bunun için Türk tarafı soruna çözüm arayışlarında eşitlik ve iki kesimlilik konularında hep ısrarcı olmuştur. 1984–1986 yıllarında, dönemin BM Genel Sekreteri Perez de Cuéllar ile, 1992'de dönemin BM Genel Sekreteri Boutros-Ghali tarafından hazırlanan Kıbrıs konusun-

daki çözüm modellerinde, her iki tarafa da yasama ve yürütme erkinde veto hakkı tanıyan düzenlemelere yer verilmiştir. Bu şekilde nüfus olarak çoğunluğu elinde bulunduranın azınlıkta kalan kesim üzerinde etkili olması ve söylemlerini azınlığa empoze etme eğilimi içerisine girme tehlikesi ortadan kaldırılmak istenmiştir.

## 4.4. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan Arasındaki Ortak Savunma ve İş Birliği Antlaşması

1993 yılında Güney Kıbrıs'taki seçimleri Klerides kazanmıştır. Klerides'in amacı bir türlü gerçekleştirilemeyen Enosis'in farklı bir varyasyonudur: GKRY'yi tüm Kıbrıs adına AB'ye tam üye yapmak. Bu planı uygulamanın güçlüğüne farkında olan Klerides bu süreçte Yunanistan'ın desteğinin üzerlerinde daha hissedilebilir olmasını arzulamıştır.

Bu hedefi doğrultusunda dönemin Başbakanı Andreas Papandreu ile ikili görüşmeler için harekete geçmiş, taraflar arasındaki görüşmeler sonucunda Ortak Savunma ve İş Birliği Antlaşması olarak da nitelendirilen "Ortak Savunma Doktrini" imzalanmıştır.

Bu doktrinle tarafların temel amaçları:

- » İki ülke arasında ortak askerî strateji ve operasyonlar planlanması,
- » Ortak tatbikatlar yapılması,
- » Girit, On İki Adalar ve "Kıbrıs"ın savunma alt yapılarının yeniden düzenlenmesi,





YUNAN SİYASETÇİ VE DİPLOMAT YORGO A. PAPANDREU, 1999-2004 YILLARI ARASINDA DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI, 2009 YILINDAN 2011'DE İSTİFA EDENE KADAR YUNANİSTAN BAŞBAKANLIĞI YAPTI.

—» Yunanistan'ın Orta Akdeniz'de somut bir rol oynamasına imkân verecek şekilde Güney Kıbrıs'ta hava ve deniz üsleri kurmasını ve askerî harcamaların artırılması.

Bu yeni stratejik kavram ile tanımlanan “tek savunma alanı” ile Yunanistan'dan Gazimağusa'ya kadar uzanan bölge doğal savunma sahası olarak kabul edilmekte ve bu bölgenin her köşesinde etkinlik sağlanması amaçlanmaktadır. Anılan doktrin çerçevesinde Baf Askerî Havaalanı inşa edilmiş, Terazi deniz üssünün inşa edilmesine ve bunlara ek olarak, S-300 füzelerinin Rusya'dan alınmasına karar verilmiştir. GKRY, Batılı ülkelerin de baskısıyla S-300'lerin Ada'da konuşlandırılmasıyla ilgili kararını, Türkiye'nin girişimleri çerçevesinde Aralık 1998'de iptal etmek zorunda kalmıştır. Füzeler Girit'e konuşlandırılmıştır.

## 4.5. Türkiye–KKTC Ortak Deklarasyonu (28 Aralık 1995)

1994 ve 1995 yılları boyunca durumu gözleyen Türkiye Cumhuriyeti ve KKTC sorunun çözümlenmesinde olumlu bir gelişme olabileceği yönündeki umutlarını kaybedince, Kıbrıs Rum tarafının iki kesimli ve iki toplumlu federasyon önerisine esasen taraftar olmadığını dikkate alarak 28 Aralık 1995 tarihinde Ankara'da bir Ortak Deklarasyon imzalamışlardır. Cumhurbaşkanı tarafından imzalanan deklarasyonda alınan kararlar şunlardır:

- » Kıbrıs'ta nihai hedef, iki tarafın egemen eşitliğine dayalı iki toplumlu ve iki kesimli federal bir çözümdür. Bulunacak çözüm ayrı referandumlarla belirlenecektir.
- » Türkiye'nin etkin ve fiilî garantisi devam edecektir.
- » Kıbrıs'ın AB'ye tam üyeliği nihai siyasal bir çözüme varıldıktan sonra gündeme gelebilecek bir konudur. Ancak bu konuda Yunanistan'ın ve Türkiye'nin üye olmadıkları uluslararası siyasî ve ekonomik birliklere Kıbrıs'ın katılamayacağına ilişkin 1959 Londra ve Zürih Antlaşmaları göz önünde bulundurulacaktır. Tam Üyelik görüşmeleri ortak görüşler çerçevesinde ve ortak heyetler vasıtasıyla yapılmalıdır.
- » Nihai çözüme kadar geçecek süre içinde, Türkiye; KKTC'nin güvenlik çıkarlarını koruyacak ve Rum–Yunan tarafının giriştiği as-



CUMHURBAŞKANI SÜLEYMAN DEMİREL'İN,  
KKTC CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAS'I ÇANKAYA KÖŞKÜNDE KABULÜ.

kerî tırmanma teşebbüsleri karşısında gerekli tedbirleri alacaktır.

- » KKTC'ye karşı uluslararası alanda uygulanan engelleyici tedbirlerin kullanılması ve KKTC'nin bütün ülkelerle siyasî, ekonomik, kültürel ve sportif temaslar sürdürebilmesi için Türkiye ile KKTC müştereken gayret göstereceklerdir.
- » KKTC'nin uluslararası kuruluşlarda görüşlerini yansıtabilmesi için Türkiye gerekli siyasî katkıyı sağlayacak ve bu amaçla dışişleri bakanlıkları arasında sürekli bir siyasî danışma mekanizması kurulacaktır.
- » Sıklaştırılacak üst düzey temaslar, ziyaretler ve yapılacak teknik ortak çalışmalar yolu ile yukarıdaki temel hedeflerin en kısa zamanda gerçekleştirilmesine çalışılacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti ve KKTC cumhurbaşkanları 21 Ocak 1997 tarihinde ikinci bir ortak bildirme yayımlamıştır. Bu bildirmede cumhurbaşkanları özetle, iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirme arzu ve azmini teyit ederek Kıbrıs'ta adil ve gerçekçi bir çözümün ancak tarafların serbest iradeleri ve müzakereler yolu ile sağlanabileceğini hatırlatarak Kıbrıs Türk halkının uluslararası antlaşmalarla tescil olunan tam siyasal ve hukukî eşitliğini vurgulayarak 1960 Anayasaları ile oluşturulan garanti sisteminin her koşul altında geçerli ve yürürlükte kalacağını savunmuşlardır.





## 4.6. 1997 Müzakere Süreci

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, 19 Kasım 1992 tarihli (S/24830) raporunda, New York görüşmelerini ve tarafların BM'nin "Fikirler Dizisi"ne ilişkin pozisyonlarını açıklamıştır. Genel Sekreter, taraflar arasında güven eksikliğinin derin olduğunu ve bu durum devam ettiği sürece başarılı bir sonucun zorluğunu belirtmiştir. Bu değerlendirme üzerine Güven Artırıcı Önlemler (GAÖ) başlatılmıştır.

Şubat 1993'te, Güney Kıbrıs'ta başkanlık seçimleri yapılmış ve BM girişimlerine karşı olan Spyros Kipriyanu'nun partisinin desteğiyle Glafkos Klerides seçilmiştir. Seçimlerin ardından BM, Denктаş ve Klerides'i Güven Artırıcı Önlemler temelinde müzakerelere devam etmeye çağırmıştır.

Taraflar arasındaki müzakereler Mayıs 1993'ten itibaren dönemin BM Genel Sekreteri Ghali'nin önerdiği Güven Artırıcı Önlemler paketi üzerine odaklanmıştır. Bu paket çerçevesinde Lefkoşa Uluslararası Havaalanı ve Maraş'ın BM idaresinde iki tarafın ortak kullanımına açılması öngörülmüştür. Bu arada Avrupa Birliği Adalet Divanı, Rumların müracaatı üzerine 1994'te KKTC'nin AB'ye ihracatını yasaklayan bir karar almıştır. KKTC'nin toplam ihracatının %60'ına yakınına etkileyen bu karar sonrası, Güven Artırıcı Önlemler paketinin Rum tarafınca kabulünü sağlamaya yönelik istikşafı mahiyette beş görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerde Klerides Rum Yönetimi adına 1990 yılında yaptığı tek yanlı AB üyeliği müracaatının Türk tarafınca desteklenmesini pa-



KKTC CUMHURBAŞKANI  
RAUF DENKTAŞ VE  
RUM YONETİMİ LİDERİ  
GLAFKOS KLERİDES  
BULUŞMASI

keti kabul için ön şart olarak sunmuş ve görüşmeler böylelikle sonuçsuz kalmıştır.

Rum Yönetimi, bunu hemen takiben aldığı tek yanlı bir kararla Kıbrıs Türk tarafı ile diyalogu kesmiş, Mart 1995'te AB'nin adaylık statüsü de vermesiyle, tamamen AB üyeliğine kilitlenmiştir. 1993 yılı şubat ayından 16 Haziran 1994'e kadar, Kıbrıs'ta BM temsilcileriyle Güven Artırıcı Önlemler uygulanmasına yönelik yakınlaşma görüşmeleri yapılmıştır. Türk tarafı, bu süreçte yapıcı ve esnek bir tutum sergileyerek erken bir çözüme ulaşmaya çalışmıştır. Haziran 1994'te, Türk tarafı Güven Ar-

tırıcı Önlemler anlaşmasını imzalamaya hazır olduğunu ifade etmiştir. Ancak, Klerides, Güven Artırıcı Önlemler paketinin geçerliliğini yitirdiğini ilan ederek süreci engellemiştir. 18–31 Ekim 1994 tarihleri arasında Denктаş ve Klerides, gayriresmî istişareler yapmıştır. Klerides, AB üyeliğini ön koşul olarak belirlemiş ve Güven Artırıcı Önlemler müzakerelerine dâhil etmek istememiştir. Denктаş'ın yapıcı önerilerine rağmen görüşmeler sonuçsuz kalmıştır.

20 Ocak 1995'te Denктаş, güven ortamı oluşturmak ve kapsamlı bir anlaşma sağlamak amacıyla 14 maddelik yeni bir barış girişimi başlatmıştır. Denктаş, Güven Artırıcı Önlemlerin uygulanmasına ve iki toplumlu, iki bölgeci federal bir çözüm için ön koşulsuz görüşmelere hazır olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Denктаş, kapsamlı bir anlaşmaya varıldığında Kıbrıs'ın Avrupa Birliği (AB) üyeliği konusunu görüşmeye açık olduğunu ve toprak değişimini desteklediğini açıklamıştır. 21 Ocak'ta Klerides, bu önerileri reddetmiştir. Ancak, BM ve ABD yetkilileri bu belgede incelenmesi gereken "olumlu unsurlar" olduğunu belirtmiştir.

23 Ocak'ta, ABD Başkanlık Elçisi Richard Beattie, ABD Başkanı Bill Clinton'dan bir mesaj iletmiş ve iki topluluklu, iki bölgeci federasyon desteğini vurgulamıştır. Başkan Clinton, Kıbrıs'ta ilerlemenin yolunun Güven Artırıcı Önlemlerin uygulanmasından geçtiğini belirtmiştir.

1992 yılında BM Genel Sekreteri Boutros Ghali tarafından hazırlanan "Fikirler Dizisi Çerçeve Anlaşması" Rum yöneticilerin reddetmesiyle sonuçsuz kalmış, 1993 yılında hazırlanan "Güven Artırıcı Önlemler" Paketi, Rum yönetiminin "Türk kesiminin Kıbrıs'ın AB üyeliğine onay vermesi" şartını koşmasıyla yine sonuçsuz kalmıştır. Bu süreçlerin ardından, Denктаş ve Klerides 1997 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında Troutbeck (ABD) ve Glion'da (İsviçre) bir araya gelmişlerdir. Troutbeck görüşmeleri sırasında ortaya çıkan AB Komisyonunun Gündem 2000 Raporu ve 1998 yılında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile tam üyelik görüşmelerinin başlatılmasına ilişkin tavsiye kararına Türkiye ve KKTC tepki göstermiş ve 20 Ocak 1997 tarihinde yayımladıkları Ortak Deklarasyon ile Rum kesiminin AB'ye tam üyeliğinin KKTC'nin Türkiye ile bütünleşme sürecini hızlandıracağını belirtmişlerdir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 20 Ocak 1997 tarihinde Ankara'da Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ve KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denктаş tarafından imzalanan Ortak Bildiri'yi kabul ettiğini ve Rum tarafının Yunanistan desteğiyle gerçekleştirdiği askerî yığınağın kabul edilemez olduğunu ilan etmiştir. TBMM, 1960 Garanti





BM GENEL SEKRETERİ KOFI ANNAN,  
KKTC CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ,  
RUM LİDERLER GLAFKOS KLERIDES VE  
TASOS PAPADAPULOS "ARA BOLGE"DEKİ  
BULUŞMALARI.

ve İttifak Antlaşmalarının geçerliliğini koruduğunu ve bu antlaşmaların değiştirilmesine izin verilmeyeceğini vurgulamıştır. Türkiye'nin, KKTC'ye yönelik yapılacak herhangi bir saldırıyı kendisine yapılmış sayacağını belirtmiş ve Rum yönetiminin AB üyelik başvurusunun Kıbrıs'ın bölünmesine yol açacağını ifade etmiştir. Ayrıca, KKTC'ye uygulanan ambargo ve çifte standardın kabul edilemez olduğunu, Türkiye'nin KKTC'nin ekonomik sorunlarını aşması için destek vermeye devam edeceğini ve Kıbrıs meselesinin silahlanma yerine iki halkın kendi iradeleriyle çözülmesi gerektiğini açıklamıştır. TBMM, Türk milletinin bu millî davada tam birlik içinde olduğunu dünya kamuoyuna duyurmuştur.

AB tarafından Aralık 1997'de Lüksemburg Zirvesi'nde Rum kesimi ile üyelik müzakerelerinin başlatılması kararı, KKTC'ye göre BM müzakerelere süreçlerine zarar vermiştir. KKTC, Rum yönetimi ile AB arasında tam üyelik müzakerelerinin başlamasının mümkün olmadığını açıklamıştır. Türkiye ve KKTC, 1997 ve 1998 yıllarında yaptıkları ortak açıklamalarla kapsamlı bir bütünleşme süreci başlatmıştır. KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, 31 Ağustos 1998'de Kıbrıs'ta iki devlet arasında bir konfederasyon kurulmasını teklif etmiş ancak bu teklif yanıtızsız kalmıştır.

BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın girişimleriyle müzakereler 1999'da hız kazanmış ve 1999–2000 yılları arasında New York ve Cenevre'de beş tur görüşme yapılmıştır. Denktaş, bu görüşmelerde konfederasyon, güvenlik ve garantiler, mülkiyet sorunları, toprak ayarlamaları, yetki dağılımı, statü eşitliği ve ambargolar konularında görüşlerini paylaşmıştır. Kofi Annan, 12 Eylül 2000'de Ada'da iki eşit statüde halk bulunduğunu belirtmiştir. Ancak Rum tarafı bu açıklamayı reddetmiştir.

Denktaş, 8 Kasım 2001'de Klerides'e mektup yazarak yüz yüze görüşme önermiş ve 4 Aralık 2002'de ara bölgede bir araya gelmişlerdir. 2002 yılı Ocak ayında BM gözetiminde yeniden görüşme kararı alınmıştır. 16 Ocak 2002 tarihinde doğrudan görüşmelere başlanmış ve tüm konuların konuşulacağı belirtilmiştir. Rum kesimi, Kıbrıslı Türkleri anayasa değişikliği ile Kıbrıs Cumhuriyeti'ne dâhil etme anlayışını sürdürmüş ve ortaklığa dayalı çözüm üretmemiştir.



## 4.7. Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin AB Üyeliği

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, “Kıbrıs Cumhuriyeti” adı altında, 1990 yılında AB üyeliği için başvuruda bulunmuş, 12 Aralık 1997 tarihinde Lüksemburg Zirvesi’nde katılım müzakerelerine başlanmıştır. Zirvede AB, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’nin aday ülke olduğunu ancak Türkiye’nin aday ülke olmadığını açıklamıştır. AB ile GKRY arasında üyelik süreci başladıktan sonra Türkiye ile KKTC arasındaki ortaklık konseyi ilişkileri sıkılaşmıştır.

13 Temmuz ve 20 Temmuz 1997 tarihinde de Türkiye Cumhuriyeti ve KKTC arasında imzalanan Ortak Deklarasyonlara rağmen Avrupa Birliği 12–13 Aralık 1997 tarihlerinde GKRY ile tam üyelik için müzakerelere başlama kararı almıştır. KKTC aynı gün kararla ilgili açıklamalarda bulunmuş, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı da hiç zaman kaybetmeden alınan bu talihsiz kararın ardından ertesi gün 14 Aralık 1997 tarihinde şu açıklamalarda bulunmuştur:

1. Kıbrıs’la ilgili 1959–60 Anlaşmaları, Türkiye, Yunanistan, İngiltere, Kıbrıs Türk ve Rum toplumlarından oluşan beş taraf arasında akdedilmiştir. Bu Anlaşmalar, Ada’daki iki toplum arasında olduğu kadar, bölgedeki barış ve istikrarın korunmasını teminen Türkiye ve Yunanistan arasında da bir denge tesis etmiştir. 1960 Anlaşmaları Ada’daki iki tarafın siyasî ve hukukî eşitliğini tescil etmiş, Kıbrıs Türk ve Rum toplumlarını 1960 Cumhuriyeti’nin iki kurucu ortağı haline getirmiştir. Bu çerçevede, Ada’da egemen



üsler bulunduran İngiltere'nin yanında, Türkiye ve Yunanistan'a garantör devletler ve iki anavatan olarak Kıbrıs'ta kurulan iç ve dış dengenin korunması için eşit hak ve sorumluluk tanınmıştır. 1960'da kurulan ortaklık devletinin 1963 yılında Rumlarca silah zoruyla yıkılmasından bu yana, Ada'nın tümünü temsil etmeye yetkili tek bir devlet, hükûmet ve parlamento mevcut değildir. Bugün Kıbrıs'ta iki ayrı egemen halk ve bunların oluşturduğu iki ayrı demokratik sistem, iki ayrı hukukî düzen ve iki ayrı devlet mevcuttur.

2. Güney Kıbrıs'taki yönetim sadece Rum tarafının hükûmetidir. Kıbrıs Rumlarının kendi yıktıkları ortaklığın unvan ve sıfatlarına sahip çıkma iddiaları kendilerine meşruiyet kazandırmaz, Kıbrıs'ta 34 yıldır süregelen çözümsüzlüğün temelinde, Kıbrıs Rum tarafının gayrimeşru sıfat ve iddialarını sürdürme çabası yatmaktadır. İki tarafın serbest iradeleriyle bir siyasî çözüme ulaşıncaya kadar, taraflardan birinin Kıbrıs adına uluslararası hukukî ve siyasî sonuçlar doğuracak tasarruflarda bulunması yasal ve meşru olmadığı gibi mümkün de değildir.
3. Lüksemburg'da alınan karar, 1959/60 Anlaşmalarının ihlali anlamına gelmektedir. Şöyle ki:
  - » 1959 Zürih ve Londra Anlaşmaları, Kıbrıs'ın Türkiye ve Yunanistan'ın birlikte üye olmadıkları uluslararası kuruluşlara ve ittifaklara katılamayacağını öngörmektedir.
  - » 1960 Garanti Anlaşması, Kıbrıs'ın herhangi bir devletle tamamen veya kısmen siyasî ve ekonomik birliğe giremeyeceği hükmünü içermektedir.
4. Türkiye, BM Genel Sekreteri'nin iyi niyet misyonu çerçevesinde, Kıbrıs sorununa adil ve kalıcı bir çözüm bulunması yönündeki çabaları desteklemiştir. Çözüm çabaları BM Fikirler Dizisi'nin 1992 yılında, Kıbrıs Rum tarafınca reddedilmesi sonucu çıkmaza girmiştir. AB üyeliğinin, kapsamlı çözüme ulaşılmasından sonra iki tarafça müzakere edilmesinde üyeliğin referandum yoluyla her iki halkın onayına sunulması BM Fikirler Dizisi'nde öngörülmüştür. Ancak, geçen süre zarfında Avrupa Birliği'nin Kıbrıs Rum Yönetimi'ne tam üyelik yolunda açtığı kapı, Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin görüşme süreci üzerinde yıkıcı etkiler yapmıştır. Sonuçta, Rum Yönetimi'nin, Kıbrıs Türk tarafı ile bir uzlaşma



AB GAYRİRESMÎ ZİRVESİ VE 10 ÜLKENİN AB ÜYELİĞİ ANLAŞMALARININ İMZA TÖRENİ YUNANİSTAN'IN BAŞKENTİ ATİNA'DA YAPILDI. KIBRIS RUM KESİMİ'NİN ÜYELİK ANLAŞMASINI, RUM LİDER TASOS PAPADOPULOS İMZALADI.

aramadan Avrupa Birliği'ne girerek Yunanistan'la dolaylı yoldan bütünleşmeyi sağlamak dışında bir amacı kalmamıştır. Lüksemburg Zirvesi'nde alınan karar böyle bir tek taraflı amaca hizmet etmektedir.

5. Avrupa Birliği, Kıbrıs Rum Yönetimi'nin 1990 yılında yaptığı tek yanlı başvuru üzerine Lüksemburg Zirvesinde aldığı kararla, Kıbrıs'ta, siyasî açıdan iki eşit tarafın mevcudiyeti gerçeğine sırt çevirmektedir. Avrupa Birliği bu karar ile hem Ada'nın bağımsızlığının dayandığı iki toplumlu temeli, hem de yıkılan ortak devletin yerine konulmaya çalışılan federal çözümün parametrelerini yok etmekte ve toplumlararası temel üzerinde bir çözüm aranması şansını ortadan kaldırmaktadır. Bu ağır bir sorumluluktur.

6. Zirve sonuç belgesinde, GKRY'nin AB üyeliğine ilişkin olarak bu katılımın Ada'daki tüm toplumların yararına olacağı ifade edilmektedir. Kıbrıs'ta iki eşit ve Ada'nın ortak sahibi iki halkın mevcudiyetini yok sayan ve Kıbrıs sorununun temelini teşkil eden eşitlik ilkesini ortadan kaldırmaya yönelik bu yaklaşım kabul edilemez.

KKTC Hükûmeti Lüksemburg Zirve sonuçlarıyla ilgili olarak bir açıklama yapmıştır. KKTC hükûmetinin açıklamasında kaydettiği hususlar tarafımızdan da desteklenmektedir.

7. Türkiye, Rum Yönetimi'nin meşru olmayan bu müracaatının 1959–60 Anlaşmalarına aykırı olduğunu 1990'dan bu yana her aşamada AB organlarının, AB üyesi ülkelerin ve Birleşmiş Milletlerin dikkatine getirmiştir. Türkiye ayrıca, AB Konseyi'nin bu müracaatla ilgili olarak 6 Mart 1995 tarihinde almış olduğu karara karşı hukukî ve siyasî itirazlarını kayda geçirmiş ve bu kararı kabul etmediğini açıklamıştır. Türkiye Lüksemburg Zirvesi'nde alınan son kararın da, uluslararası hukuka aykırı olduğu kadar, AB'nin temel ilkelerine ters düştüğünü değerlendirmektedir.
8. Avrupa Birliği uluslararası hukukun gereği olarak, uluslararası anlaşmalara saygı göstermek durumundadır. Avrupa Birliği bu anlaşmaları ihlal ederek Kıbrıs Adası'nın geleceği ile ilgili tek taraflı kararlar almak ve uluslararası mükellefiyetler yaratmak hakkına sahip değildir. Türkiye yukarıda belirtilen hukukî ve siyasî nedenlerle Lüksemburg Zirvesi'nde alınan Kıbrıs'la ilgili kararı kabul etmemekte ve bunun uygulanamayacağı görüşünü taşımaktadır.
9. Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 20 Ocak 1997 tarihinde iki ülke Cumhurbaşkanları'nca kabul edilen ve 21 Ocak 1997 tarihinde TBMM'de onaylanan Ortak Bildiri ile Avrupa Birliği'nin Kıbrıs Rum Yönetimi'yle üyelik müzakereleri başlatması durumunda nasıl bir ortak tutum takınacaklarını açıklamışlardır. Türkiye, garantör ülke olarak Kıbrıs'ta uluslararası anlaşmalardan doğan hak ve menfaatlerini korumaya, Kıbrıs Türk halkına karşı ahdî yükümlülüklerini yerine getirmeye devam edecektir.”

GKRY'nin AB adaylık süreci ilerlerken, Türkiye ve KKTC, GKRY'nin AB adaylık başvurusuna çeşitli açılardan karşı çıkmışlardır. Türkiye, 30 Haziran 1997 tarihinde Ankara'daki AB büyükelçiliklerine gönder-

diği nota ile GKRY'nin AB üyeliği başvurusuna ilişkin ciddi itirazlarını dile getirmiştir. Notada, GKRY'nin 3 Temmuz 1990'da AB'ye tam üyelik başvurusu yaptığı ve 6 Mart 1995 tarihinde AB Konseyi tarafından kabul edildiği belirtilmiştir.

Türkiye, GKRY'nin tüm Kıbrıs adına başvuru yapma yetkisi olmadığını ve 1959 Londra ve Zürih Antlaşmaları ile 1960 Garanti Antlaşması'na göre Türkiye üye olmadan Kıbrıs'ın AB'ye katılamayacağını vurgulamıştır. Bu iddialarını güçlendirmek için Prof. Dr. Maurice Mendelson'un hazırladığı hukukî görüşü de büyükelçiliklere sunmuştur. Türkiye, AB ile GKRY arasında müzakerelerin başlamasının Kıbrıs için üzerinde anlaşılmış parametreleri değiştireceğini ve Türkiye ile KKTC'nin BM müzakere sürecine yaklaşımlarını gözden geçirmelerine neden olacağını belirtmiştir.

6 Ağustos 1997 tarihinde Türkiye ile KKTC arasında imzalanan anlaşma ile iki ülke arasında ekonomi, maliye, güvenlik, savunma ve dış politika alanlarında bütünleşmeyi hedefleyen bir Ortaklık Konseyi kurulmuştur. Anlaşma kapsamında KKTC ve Türkiye, Ocak 1997 ve Temmuz 1997'de yapılan ortak deklarasyonlarda belirtilen entegrasyon hedeflerini gerçekleştirmeyi amaçladıklarını belirtmektedir. Ortaklık Konseyi, her iki hükûmetten ve meclislerinden üyelere oluşacak ve entegrasyon için alınacak önlemleri belirleyip, bunların uygulanmasını takip edecektir. Anlaşmaya göre toplantılar dönüşümlü olarak Türkiye ve KKTC'de yapılacak ve başkanlık altı aylık dönemlerle dönüşümlü olacaktır. Bu anlaşma ile Türkiye ve KKTC, GKRY'nin AB üyelik başvurusuna karşı çıkarken aynı zamanda aralarındaki bağları da güçlendirmiştir. Türkiye'nin hukukî ve diplomatik itirazları ile KKTC ile yaptığı bütünleşme anlaşması, Kıbrıslı Türklerin uluslararası hukuktan doğan haklarının korunmasını sağlamaktadır.





## 4.8. **BM Aracılığı ile New York Görüşmeleri (3 Aralık 1999 – 10 Kasım 2000)**

Türkiye, yurt içi ve uluslararası her platformda GKRY'nin AB'ye adaylık durumunu eleştirmeyi sürdürmüş ve bu adaylık durumunun, Kıbrıs sorununun çözüme ulaşma yolundaki tüm parametrelerin kimyasına aykırı olduğunu ifade etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ve KKTC 23 Nisan 1998 tarihinde yaptığı ortak açıklama ile bu tarihten itibaren AB'nin Kıbrıs meselesinde hakem hüviyeti ile tanınmasının mümkün olmayacağını, bu durumun tersine dönmesi için KKTC'nin AB tarafından bağımsız bir ülke olarak görülmesi şartı öne sürülmüştür.

Süreç içinde AB'ye bağlı birden çok devlet yöneticisinden GKRY'nin adaylık sürecinin başlatılması ile ilgili olumsuz ifadeler kullanılması, sürecin çıkmaza doğru ilerlediğinin görülmeye başlanması ve Türkiye – KKTC tarafından 23 Nisan 1998'de yapılan son ortak deklarasyonun etkileriyle BM Genel Sekreteri Kofi Annan 14 Kasım 1999 günü yaptığı açıklamada “ tarafların kapsamlı bir çözüme yönelik anlamlı müzakereler için zeminin hazırlanması amacıyla aracılı görüşmelere 3 Aralık 1999 tarihinde New York'ta başlama konusunda mutabık kaldıklarını” bildirmiştir.



KKTC CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ, BİRLESMİS MİLLETLER GENEL SEKRETERİ KOFI ANNAN İLE BİRARAYA GELDİ.

3 Aralık 1999–10 Kasım 2000 tarihleri arasında New York ve Cenevre’de beş tur aracılı görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerde Denktaş ve Klerides karşı karşıya fiilen gelmemiş BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Kıbrıs Özel Danışmanı Alvaro de Soto görüşmeleri taraflar arasında organize etmiştir.

Cumhurbaşkanı Denktaş ilk üç aracılı görüşmelerde:

- » Konfederasyon önerisini,
- » Güvenlik ve garantiler,

- » Mülkiyet sorunları,
- » Toprak ayarlamaları,
- » Bir çözüm çerçevesinde merkezi otoriteye bırakılacak yetki dağılımı,
- » Statü eşitliği,
- » Ambargolar,
- » AB üyeliği gibi konulardaki taleplerini masaya yatırarak Kıbrıs meselesinin geniş perspektiften bakılması konusunda ne kadar ısrarcı ve kararlı olduğunu dünya kamuoyuna bir kez daha göstermiştir.

Dördüncü tur aracılı görüşmelerde BM Genel Sekreteri Kofi Annan “Annan Planı”nın alt yapısını ortaya koyan o açıklamayı 12 Eylül 2000 tarihinde yapmıştır. “Ada’daki iki halkın yekdiğerini temsil etmeyen siyasî eşit taraflar olduklarını ve tarafların eşit statüleriyle katılacakları görüşmeler aracılığıyla yeni bir ortaklığı öngören kapsamlı bir çözüme ulaşmaları gerekmektedir.” ifadelerini kullanan Annan meseleye ayrı bir boyut kazandırmak istemiştir. Fakat GKRY parlamentosu 11 Ekim 2000 tarihinde aldığı kararla BM Genel Sekreteri’nin açıklamalarını reddetmiş ve aracılı görüşmelerin askıya alınmasının müsebbibi olmaktan çekinmemiştir.

Beşinci turda görüşmeler sırasında 8 Kasım 2000 tarihinde BMGS Annan, taraflara “Sözlü İfadeler” adıyla bir kâğıt dağıtmıştır. Kâğıtta yer alan ifadelerin KKTC’nin bağımsızlığına, ekonomik özgürlüğüne ve birçok konuda aleyhine ifadeler içerdiği ve aracılı görüşmelerde sözlü ve yazılı ifade edilen genel hususlarla uyuşmadığı görülmüştür. Bunun üzerine Denктаş, kurmaylarıyla yaptığı kısa görüşme ardından aracılı görüşmelere ara verme kararı aldıklarını ancak Kıbrıs’ta iki ayrı halk, iki egemen devlet ve iki millî iradenin varlığının hakem hüviyetinde olanlar ve GKRY’nin de duruma makul bakması sonucunda bu görüşmelerin devamının mümkün olabileceğini belirtmiştir.

Uluslararası hukuka ve anlaşmalara uygun olmamasına rağmen GKRY’nin AB üyelik süreci, Annan Planı’nın da başarısız olmasının ardından 1 Mayıs 2004’te tamamlanmıştır.





## 4.9. **Annan Planı**

Kıbrıs meselesi, 60 yılı aşkın süredir BM Güvenlik Konseyinin gündeminde yer almakta ve 1968'den bu yana iki taraf müzakereler yürütmektedir. Türk tarafı, Ada'nın her iki toplum için ortak bir yuva olduğunu vurgulayarak ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasî izolasyonların sona ermesini umut etmiştir. 2004 yılında BM Genel Sekreteri'nin daveti üzerine müzakerelere yeniden başlayan Türk tarafı, genç nesiller için barışçıl bir gelecek sağlama kararlılığını sürdürmüştür. Bu süreç sonunda Annan Planı ortaya çıkmıştır.

Bu yolda önemli bir altyapıyı tarafların önüne sunduğu iddia edilen, Kıbrıs Türk kesiminde çeşitli siyasî grupların önem verdikleri ve destekledikleri bir argüman olarak beliren Annan Planı, çok iyi pazarlanmış bir paket olarak, barışa katkı koymak amacıyla sunulmuştur. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın ismiyle anılan çözüm planının, Türk tarafının isteklerini içerdiği, Rum ve Yunan medyasında vurgulanmış, hatta Rum tarafının bundan büyük bir rahatsızlık duyduğu iddia edilmiştir. Söylem bazında, Kofi Annan planda, Türk tarafının eşitliğini tescil etmiş, iki parça devletten oluşacak ortak devlette azınlık-çoğunluk ilişkisi olmayacağını vurgulamış, Kıbrıs Türkünün yıllardır mücadelesini verdiği konulara yer vermiştir. Ancak, Türk tarafının çözüm için bugüne kadar ısrarla üzerinde durduğu üç parametre olan "siyasal eşitlik, iki kesimlilik ve egemenliğin" 1960 Anayasası'ndaki ve Annan Planı'ndaki yansımaları arasında oluşan ciddi farklılıklar, planın asimetrik bir federasyon tezini kurguladığını ortaya koymaktadır.

Annan Planı, Kıbrıs'ın İngiliz üsler bölgesi dışında kalan kısımlarının birleştirilerek bağımsız ve federal bir devlet hâline getirilmesini öngören bir Birleşmiş Milletler planıdır. Annan Planı'na göre, Kıbrıs'ta bir ortak devlet ve iki parça devlet var olacak ve ortak devlet Parlamentosu, biri Senato, diğeri de Vekiller Meclisi (Temsilciler Meclisi) adını alan iki kamaradan oluşacaktır. Vekiller Meclisi 48 üyeden oluşacak ve bu sayının Türk ve Rum parça devletlerinden gelen üyeler arasındaki dağılımı, her iki parça devletin iç yurttaşlığındaki nüfusun oranı üzerinden belirlenecektir. Buna karşın, Vekiller Meclisinin Türk parça devletinden gelen üyelerinin Meclis'teki oranı hiçbir durumda  $\frac{1}{4}$ 'ün altına düşmeyecektir.

Planın öngördüğü üst meclis olan Senato da 48 üyeden oluşacak ve 48 üyenin 24'ü Türk parça devletinden, 24'ü de Rum parça devletinden gelecektir. Planda belirlenen Anayasa'nın 21. maddesine göre, her iki kamarada da toplantı yeter sayısı üye sayısının salt çoğunluğudur. Anayasada aksi belirtilmedikçe, Parlamento kararları her iki kamaranın oylamaya katılan üyelerinin salt çoğunluğunun oyunu gerektirecektir.

Bunun yanında, Parlamento'nun herhangi bir kararının onaylanabilmesi için, Senato'daki her iki parça devlet temsilcilerinin  $\frac{1}{4}$ 'ü tarafından onaylanması gereklidir. Bu düzenleme, özellikle sayısal azınlığı temsil eden Türk toplumu güvence altına almak üzere getirilmiş bir tür veto yetkisi olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Yani, Vekiller Meclisinde çoğunlukta olan Rumlar, orada Türklerin aleyhine olan bir yasa tasarısını oy çokluğuyla kabul etmiş olsalar ve Senato'da bu tasarı oy çokluğuyla onaylanmış olsa dahi, Senato'da Türk parça devletinden gelen üyelerin  $\frac{1}{4}$ 'ü bu tasarıya olumlu oy vermedikçe, tasarının yasalaşması mümkün olmayacaktır. Buraya kadar Kıbrıs Türklerinin temel çekincesi olarak beliren nokta, plana göre kuzeye yerleştirilecek Rumların siyasal haklarını kullanmaya başlamaları ile "Türk parça devleti" ifadesinin anlamını yitirecek olmasıdır. Plan iki toplumlu yapıyı tamamen reddetmekte ve toplumu değil; toprağı esas alarak Kıbrıslı Türklerin temsil kabiliyetini orta vadede ortadan kaldırmaktadır.

Siyasî eşitlik konusunda Türk tarafı açısından görülen en büyük risk, Türk parça devletine yerleşmesi öngörülen Rumlar nedeniyle ortaya çıkmıştır. Plana göre anlaşmanın imzalanmasının ardından Türk parça devletine geçecek Rumlar 11 yıl sonra siyasal haklarını kullanmaya başlayacaklar. Bu hem Türk parça devletinin kendi Meclisi'nde hem de ortak devletin Senato ve Temsilciler Meclisinde Rumların Türk parça devletini temsil etmelerini sağlayacaktır.



İSVİÇRE'NİN BURGENSTOCK KASABASINDA 24 MART'TA BAŞLAYAN DÖRTLÜ KIBRIS GÖRÜŞMELERİ. (SOLDAN SAĞA) KIBRIS ÖZEL TEMSİLCİSİ ALVARO DE SOTO, BM GENEL SEKRETERİ KOFİ ANNAN, KKTC DIŞİŞLERİ BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI SERDAR DENKTAŞ, KKTC BAŞBAKANI MEHMET ALİ TALAT, DIŞİŞLERİ BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ABDULLAH GÜL, BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, AK PARTİ İSTANBUL MİLLETVEKİLİ EGEMEN BAĞIŞ VE GÜNEY KIBRIS HEYETİ KATILDI.

Senato'da sandalye paylaşımının ise içte homojen olmayan iki parça devlet arasında yapılması öngörülmüştür. Buna göre Türk parça devletinde vatandaş olan Rumlar, yüzde 21'lik bir blok oluşturabilecekler. Rumların kendi içlerinden seçecekleri temsilciler neticesinde,<sup>1</sup> senatoda Türk parça devletine ayrılan 24 koltuğun dağılımı 6 Rum ve 18

**1** Bu yaklaşım kendiliğinden gelişen bir süreçtir. Bulgaristan'da yaşayan Türk azınlığın kendi içlerinden Türk parlamenterler belirlemeleri ve hükümet içerisinde etkin bir konuma gelmeleri gibi, Kıbrıs Türk tarafında da sayısal olarak önemli bir azınlık konumuna gelecek Rumlar, kendi belirleyecekleri adayları ortak meclise ve senatoya taşıyarak, Kıbrıs Rum kesimi temsilcileriyle ortak hareket edecek bir yapıyı meydana getireceklerdir.



Türk şeklinde meydana gelebilecektir. Temsilciler Meclisinde de, Türk parça devletine ayrılan koltuğun paylaşımı 8'i Türk ve 4'ü Rum şeklinde olabilecektir. Türk parça devletinin vatandaşı Rumların, Rum parça devletinin temsilcileri ile birlikte hareket etmelerini "kuvvetle muhtemel" gören Kıbrıs Türk tarafı açısından bu durum büyük bir riske işaret etmiştir. Böylece, Türk tarafına yerleşecek Rumların siyasal haklardan yararlanmalarıyla, siyasî eşitlik parlamentoda fiilen ortadan kalkabilecektir.

Ortak Devlet'in yönetimini üstlenecek Başkanlık Konseyi için de benzer şartların geçerli olacağı ortadadır. Ortak Devlet'in dönüşümlü başkanlığına sahip olacak Başkanlık Konseyinin de oluşumunda aynı oran bulunmaktadır. Konsey üyesi olmak için tek listeden seçilecek olan 6 kişinin en az 2'sinin diğer parça devletten olması gerekmektedir.<sup>2</sup> Bu durumda 4 üye Rum parça devletinden, 2 üye de Türk parça devletinden olacaktır. Ancak burada bu üyelerin Türk olması şartı aranmazken, parça devlet vatandaşı olmaları yeterli olacaktır. Türk tarafı, uzun vadede bu iki kişiden birinin Rum asıllı olması olasılığını da ihtimaller dâhilinde görmektedir.

Plana göre başkan hangi parça devletten geliyorsa, başkan yardımcısı da diğer parça devletten olacaktır. Başkanlık Konseyi, kararlarını oy birliğiyle almak için özel bir çaba gösterecektir. Buna karşın, oy birliğinin sağlanamadığı durumlarda, oy çokluğu da yeterli kabul edilecektir. Anayasa'da "oy birliği ile karar almak için özel çaba gösterilecektir." tarzında bir yaklaşım, planın nesnellikten ne denli uzak olduğunu göstermesi bakımından önemli bir argümandır.

Oy çokluğuyla alınan kararlarda, her bir parça devletten en az bir üyenin olumlu oyu gerekmektedir. Görüldüğü gibi Başkanlık Konseyinin oluşumunda, nüfus olarak çoğunlukta bulunan parça devlete, Başkanlık Konseyinde daha çok sayıda üyeye temsil edilme şansının tanınması açısından çoğunluk sistemi egemendir. Karar alma noktasında parça devlet temsilcisinin bir oyunun gerekliliği aranması ibaresi başlangıçta Kıbrıs Türklerinin lehine gibi bir düzenleme olarak belirmekte ise de Kuzey'e yerleşecek Rumların oy kullanma hakkını kazanmaları ile Kuzey parça devletinin iki temsilcisinden birinin Rum olma ihtimali adanın geleceğini tam bir açmaza sürüklemektedir.

---

**2** Kıbrıs Sorununun Kapsamlı Çözüm Anlaşması Metni, Ek A: Kuruluş Anlaşması, Taslak İlave I: Kıbrıs Anayasası, Kısım B: Yürütme, Madde 25: "Başkanlık Konseyi".



BİRLEŞMİS MİLLETLER'DE YAPILAN ÜÇLÜ KIBRIS GÖRÜŞMESİ.  
BM GENEL SEKRETERİ KOFI ANNAN, KKTC CUMHURBAŞKANI  
RAUF DENKTAŞ, RUM YÖNETİMİ LİDERİ TASOS PAPADOPULOS,  
KKTC BAŞBAKANI MEHMET ALİ TALAT VE RUM YONETİMİ ESKİ  
LİDERİ GLAFKOS KLERIDES.

Bunlara ek olarak, Rum üyelerin hiçbir zaman iki dönemden fazla üst üste başkanlık yapamamaları ve başkan Rum olduğu takdirde başkan yardımcısının mutlaka Türk olması zorunluluğunun getirilmiş olması da, Türkleri başkanlık mevkiinden dışlamama ve devletin iki önemli bileşenini yürütme organında eşgüdüm içinde çalışma zorunluluğuna tabi tutma hedefleri güden düzenlemelerdir.

Planda, 1960 Anayasası'nda var olan, bir Rum başkan, bir Türk başkan yardımcısı ve bakanlar kurulundan oluşan yürütme organının yerine, İsviçre'deki Federal Konsey'e benzeyen bir Başkanlık Konseyi önerilmiş ve bu Başkanlık Konseyinin yine İsviçre'deki sisteme benzer bi-

çimde dönüşümlü başkanlık ve başkan yardımcılığı ilkesi üzerinden çalışacağı belirtilmiştir.

Kıbrıs'ın tek bir uluslararası kimliğe ve egemenliğe sahip olmasını ve anayasanın ancak federal parlamentonun onayı ve referandumlar yoluyla değiştirilebileceğini öngören planda, aynı zamanda anayasanın iki maddesinin değiştirilemez olduğu belirtilmiştir. Bu maddeler, Birleşik Kıbrıs Devleti ve iki kurucu devleti açıklayan maddelerdir. Plan, Türkiye ve Yunanistan'ın belirli bir süre boyunca Ada'da sınırlı sayıda asker bulundurmasını, Türkiye'nin AB üyeliği durumunda ise tüm askerlerin çekilmesini içermektedir. Kuruluş Anlaşması'nın uygulanması BM Barış Gücü tarafından izlenecek ve federal hükûmet, her iki kurucu hükûmet olan Türkiye ve Yunanistan'ın onayı olmadan top raklarını uluslararası operasyonlara açamayacaktır.

Müzakerelerin son aşamasında AB Komisyonu da hazır bulunmuştur. 31 Mart 2004 tarihinde tamamlanan plan, çok kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Nisan 2004'te yapılan referandumlarda Türk kesiminde %64,41 oranında kabul edilirken, Rum kesiminde %75,38 oranında reddedilmiştir. Rum liderliğinin reddedici tutumu, uluslararası toplumdan geniş tepki almış ve demokratik olmayan yöntemler olarak eleştirilmiştir. BM Genel Sekreteri Annan, Rum liderliğinin iddialarını paylaşmadığını ve Türk tarafının planı kabul ederek büyük fedakârlıklar yaptığını belirtmiştir. Plan, her ne kadar Türk tarafının tüm taleplerini karşılama da kalıcı bir çözüm için bir bedel olarak kabul edilmiştir.

Annan Planı'nın reddedilmesi, uluslararası toplum tarafından büyük bir hayal kırıklığı ile karşılanmış ve sadece Rum tarafının AB'ye katılmasına neden olmuştur. Türk tarafı AB dışında kalırken, Rum tarafının AB'ye katılması durumu daha da anormal hâle getirmiştir. Türk tarafı, müzakereler boyunca maruz kaldıkları fiziksel ve ekonomik zorlukların sona ermesi ve Rum tarafının Ada'nın tamamını temsil ettiği iddiasına göz yumulmaması gerektiğini vurgulamıştır. BM Genel Sekreteri, Türk tarafının referandumda "evet" demesinin önemini tekrar vurgulamış ve uluslararası toplumu, Türk tarafının izolasyonunu sona erdirmek için adımlar atmaya çağırmıştır.

Sonuç olarak, Rum tarafı çözüm için siyasî iradeye sahip olduğunu iddia etmiş ancak çözümü engelleyen taraf olmuştur. Kıbrıs sorununun çözümü için Rum tarafının siyasî iradeden yoksun ve çözümün önündeki engel olduğu anlaşılmıştır. Referandumlardan sonra parametreler köklü bir şekilde değişmiş; uluslararası toplumun Kıbrıs so-



BM GENEL SEKRETERİ KOFI ANNAN, KKTC CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ VE RUM LİDERLER GLAFKOS KLERİDES VE TASOS PAPADOPULOS İLE GÖRÜŞMESİNİN ARDINDAN BASIN AÇIKLAMASI YAPARKEN

rununda kapsamlı bir çözüm istemesi durumunda sorunun kökenini yeniden değerlendirerek yeni bir yaklaşım benimsemesi gerektiği anlaşılmıştır.





## 4.10. **Annan Planı Sonrası Müzakere Süreci 2004–2017**

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin 28 Mayıs 2004 tarihli raporu, Kıbrıslı Türklerin oylarının ardından Türk tarafına uygulanan izolasyonları uluslararası toplum nezdinde haklı gösterecek herhangi bir gerekçe kalmadığına dikkati çekmektedir. Genel Sekreter, Kıbrıslı Türklerle kısıtlamalar getiren hiçbir Güvenlik Konseyi kararının olmadığını ve gelişimlerini engelleyen gereksiz engellerin kaldırılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Kıbrıslı Rumların, Kıbrıslı Türklerle siyasî eşitliğe dayalı federal bir yapıda güç ve refah paylaşmaya hazır olduklarını sadece sözle değil, eylemlerle göstermeleri gerektiğini vurgulamıştır.

2004 referandumlarının ardından, kapsamlı bir çözüm olmamasına rağmen, AB, Kıbrıs'ı Güney Kıbrıslı Rum Yönetimi'nin tek taraflı başvurusu temelinde üye kabul etmiştir. Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), bunun 1959–1960 Kıbrıs Antlaşmaları'nın ilgili hükümlerine aykırılığını ve dolayısıyla uluslararası hukukun ihlali olduğunu savunmuştur. Söz konusu antlaşmalar, Kıbrıs'ın Türkiye ve Yunanistan'ın üye olmadığı uluslararası kuruluşlara katılmasını yasaklamaktadır.

Avrupa Konseyi, 26 Nisan 2004'te aldığı kararla, herhangi bir koşul olmaksızın Kıbrıslı Türklerin izolasyonunu sona erdirme kararı almış olmasına rağmen, bu karar henüz uygulanmamıştır.

2004 referandumlarının ardından, 21 Mart 2008 tarihinde Kıbrıslı



**2004.** KKTC CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ (SAĞDA) VE RUM YONETİMİ LİDERİ TASOS PAPADOPULOS, KIBRIS MÜZAKERELERİ KAPSAMINDA LEFKOŞA'DA ARA BÖLGEDE BİRARAYA GELDİ.



**2008.** KKTC CUMHURBAŞKANI MEHMET ALİ TALAT VE KIBRIS RUM YONETİMİ LİDERİ DİMİTRİS HRİSTOFYAS, KAPSAMLI KIBRIS MÜZAKERELERİ ÇERÇEVESİNDE LEFKOŞA ARA BÖLGEDE YEDİNCİ KEZ BİR ARAYA GELDİ. GÖRÜŞMEYE BM GENEL SEKRETERİ'NİN KIBRIS ÖZEL DANIŞMANI ALEXANDER DOWNER DA KATILDI.



**2011.** KIBRIS RUM YONETİMİ LİDERİ DİMİTRİS HRİSTOFYAS, BM GENEL SEKRETERİ BAN KI MOON VE KKTC CUMHURBAŞKANI DERVİŞ EROĞLU, KIBRIS MÜZAKERELERİ KAPSAMINDA BM'İN AVRUPA MERKEZİNDE BİR ARAYA GELDİ.

Türk lider Mehmet Ali Talat ve Kıbrıslı Rum lider Dimitris Hristofyas arasında Kıbrıs'ta yönetim ve güç paylaşımı, mülkiyet, AB konuları, ekonomik konular, toprak ve güvenlik ve garantiler olmak üzere altı ana başlığa odaklanan yeni bir müzakere süreci başlamıştır. Nisan 2010'da KKTC Cumhurbaşkanı seçilen Derviş Eroğlu'nun liderliğinde müzakereler devam etmiş ve BM Genel Sekreteri ile çeşitli üçlü toplantılar gerçekleştirilmiştir.

Önemli çabalara rağmen müzakerelerde, Kıbrıslı Rumların isteksizliği nedeniyle Ocak 2012'de yüksek düzeyde bir toplantı fırsatının kaçırılması gibi aksiliklerle karşılaşmıştır. 23-24 Ocak 2012'de New York Greentree'de gerçekleştirilen üçlü toplantıda uluslararası toplumun



**2014.** KKTC CUMHURBAŞKANI DERVİŞ EROĞLU, GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ LİDERİ NİKOS ANASTASİADİS İLE ARA BÖLGEDE BİR ARAYA GELDİ.



**2015.** KIBRIS MÜZAKERE SÜRECİ KAPSAMINDA KKTC'NİN YENİ CUMHURBAŞKANI MUSTAFA AKINCI İLE RUM LİDER NİKOS ANASTASİADİS, BM GENEL SEKRETERİ'NİN KIBRIS ÖZEL DANIŞMANI ESPEN BARTH EİDE'NİN EV SAHİPLİĞİNDE ARA BÖLGEDE BULUNAN LEDRA PALACE OTEL'DE BİR ARAYA GELDİ.





**2017.** KIBRIS SORUNUNA ÇÖZÜM BULMAK İÇİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM) GÖZETİMİNDE SÜRDÜRÜLEN MÜZAKERELER, İSVİÇRE'DEKİ BM CENEVRE OFİSİ'NDE DEVAM ETTİ. BM GENEL SEKRETERİ ANTONİO GUTERRES (ORTADA), KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ (KKTC) CUMHURBAŞKANI MUSTAFA AKINCI (SOLDA) VE RUM LİDER NİKOS ANASTASİADİS (SAĞDA) İLE BİRLİKTE AÇIKLAMALARDA BULUNDU.

büyük beklentileri olmasına rağmen, Kıbrıslı Rumlar gerçek müzakerelerden kaçınmış ve bu nedenle yüksek düzeyde bir toplantı kararı alınamamıştır. Şubat 2013'teki Kıbrıslı Rum seçimlerinin ardından süreç daha da gecikmiş, ancak 11 Şubat 2014'te sonuç odaklı müzakereleri vurgulayan ortak bir açıklama ile yeniden başlamıştır. Bu ortak açıklama, çözülemeyen temel konulara odaklanan "yapılandırılmış" ve "sonuç odaklı" müzakereler yapılacağını belirtmiştir.

Nisan 2015'te Mustafa Akıncı'nın KKTC Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından, müzakereler yoğunlaşmış, özellikle Ekonomi ve AB başlıklarında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak Yönetim ve Güç Paylaşımı başlığında farklılıklar devam etmiştir. 12 Ocak 2017 tarihinde Ce-



nevre'de düzenlenen Kıbrıs Konferansı'na iki Kıbrıslı liderin yanı sıra Yunanistan, Türkiye ve Birleşik Krallık dışişleri bakanları ve gözlemci olarak AB katılmıştır. Yüksek beklentilere rağmen konferans, Kıbrıslı Rumların güç paylaşmayı ve Kıbrıslı Türklerin siyasî eşitliğini tanımayı reddetmesi nedeniyle bir anlaşmaya varılmadan sona ermiştir.

Müzakereler 2017'de fiilen sona ermiş ve BM Genel Sekreteri'nin özel danışmanı pozisyonu boş kalmıştır. Türkiye, müzakere edilmiş bir çözümün gerekli olduğunu savunmakta ancak Kıbrıslı Türkler haksız izolasyonla karşı karşıya kalmaya devam etmektedir. Türkiye, adil bir çözüm sağlanması için bu izolasyonun kaldırılması gerektiğini savunmaktadır.

2017 yılında İsviçre'nin Crans-Montana kasabasında yapılan zirve, Kıbrıs sorununu çözmeye yönelik önemli bir girişim olmuştur. Bu zirvede, güvenlik, toprak düzenlemeleri ve yönetim gibi kritik konularda yoğun müzakereler yapılmıştır. Ancak taraflar arasında anlaşma sağlanamamış ve zirve sonuçsuz kalmıştır.

2019-2024 döneminde, müzakerelerin yeniden başlaması için Birleşmiş Milletler öncülüğünde çeşitli girişimler olmuştur. Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon yatakları ve bölgedeki jeopolitik gerginlikler, müzakerelerin seyrini olumsuz etkilemiştir. 2020 yılında Ersin Tatar'ın KKTC Cumhurbaşkanı seçilmesiyle birlikte, iki devletli çözüm önerisi gündeme gelmiş ve müzakerelerin seyrini değiştirmiştir. Bu dönemde, Kıbrıs meselesinin çözümüne yönelik çabalar devam etmiştir, ancak nihai bir anlaşma sağlanamamıştır.

## 5. Bölüm

---

# İki Devletli Çözüm Modeli



## 5.1. 2021 Cenevre Görüşmeleri. KKTC Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'ın 6 Maddelik Yol Haritası

2017 yılının temmuz ayında kapsamlı uzlaşma müzakerelerinin başarısızlığa uğramasının ardından, BM Genel Sekreteri Antonio Guterres tarafların pozisyonlarını bir süre gözden geçirmeleri için görüşmelere ara vermiştir. 2018'in başlarında, Guterres, Jane Holl Lute'ü bu dönemin sonuçlarını değerlendirmek üzere görevlendirmiştir. Kendisi, iki tarafla ve garantör ülkelerle istişarelerde bulunmasına rağmen önemli bir ilerleme kaydedilememiştir.

Ekim 2018'de Guterres, gelecekteki müzakereler için yeni fikirlere ve net "referans şartlarına" ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır. Kasım 2019'da Türk ve Rum liderlerle gayriresmî olarak bir araya gelmiş ve 5+BM toplantısının mümkün olup olmadığını araştırmayı amaçlamış-



5+1 GAYRİRESMÎ KIBRIS KONFERANSI. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM) ÖNCÜLÜĞÜNDE, KIBRISLI TARAFLAR VE GARANTÖR ÜLKELER TÜRKİYE, YUNANISTAN VE İNGİLTERE'NİN DE KATILIMIYLA 5+1 FORMATINDAKİ GAYRİRESMÎ KIBRIS KONULU KONFERANSA BM GENEL SEKRETERİ ANTONİO GUTERRES BAŞKANLIK ETTİ. KONFERANSA, KKTC CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR, DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÛT ÇAVUŞOĞLU, BM GENEL SEKRETERİ ANTONİO GUTERRES, İNGİLTERE DIŞİŞLERİ BAKANI DOMİNİC RAAB, YUNANISTAN DIŞİŞLERİ BAKANI NİKOS DENDİAS VE KIBRIS RUM KESİMİ LİDERİ NİKOS ANASTASİADİS KATILDI.

tır; ancak bu çabalarını Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki başkanlık seçimlerinin sonrasına kadar askıya almıştır.

Bu seçimlerin tarihi Nisan 2020 olarak planlanmışken, Covid-19 salgını nedeniyle Ekim 2020'ye ertelenmiştir. İki devletli çözümü savunan Ulusal Birlik Partisi lideri ve Başbakan Ersin Tatar, seçimleri kazanmıştır. Bunun ardından, Guterres, Ada'daki iki taraf arasında ortak bir zemin olup olmadığını belirlemek amacıyla gayriresmî bir toplantı yapılmasını önermiş ve her iki taraf da bu öneriyi kabul etmiştir. BM Genel Sekreteri tarafından düzenlenen bu gayriresmî 5+BM toplantısı, 27-29 Nisan 2021 tarihlerinde Cenevre'de, Türk ve Rum tarafları ile





5+1 GAYRİRESMÎ KIBRIS KONFERANSI KATILIMCILARI.

garantör ülkeler Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin katılımıyla gerçekleştirilmiş ve müzakereleri yeniden başlatmak için ortak bir zemin olup olmadığı araştırılmıştır.

Toplantı sırasında, KKTC Cumhurbaşkanı Ersin Tatar, federasyon modelinin son 50 yılda Kıbrıs sorununa neden bir çözüm getiremediğini detaylı açıklamıştır. Türk tarafının egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsünün yeniden teyit edilmesi, ardından iki devletin iş birliği ilişkisi kurmak üzere müzakerelere başlaması gerektiğini belirtmiştir.

Bu doğrultuda altı maddelik yazılı bir öneri sunmuştur:



5+1 GAYRİRESMÎ KIBRIS KONFERANSI.

- 1.** Genel Sekreter, Güvenlik Konseyinin iki tarafın eşit uluslararası statüsünün ve egemen eşitliğinin güvence altına alındığı bir kararı kabul etmesi için inisiyatif alacaktır. Böyle bir karar, mevcut iki devlet arasında iş birliğine dayalı bir ilişki kurulması için yeni bir temel oluşturacaktır.
- 2.** Yukarıda belirtilen düzenlemeyle iki tarafın eşit uluslararası statüsü ve egemen eşitliği sağlandıktan sonra, BM Genel Sekreteri himayesinde karşılıklı olarak kabul edilebilir bir iş birliği anlaşması oluşturmak için sonuç odaklı ve belli bir zaman aralığına dayalı müzakerelere başlanacaktır.

3. Müzakereler, iki bağımsız devlet arasındaki gelecekteki ilişkilere, mülkiyet, güvenlik ve sınır düzenlemesinin yanı sıra AB ile ilişkilere odaklanacaktır.
4. Müzakereler, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin yanı sıra uygun olduğu hâllerde, gözlemci olarak AB tarafından desteklenecektir.
5. Herhangi bir anlaşma bağlamında, iki devlet karşılıklı olarak birbirini tanıyacak, üç garantör devlet bunu destekleyecektir.
6. Bu müzakereler sonucunda varılacak herhangi bir anlaşma, iki devlette ayrı olarak eş zamanlı referandumlarda onaya sunulacaktır.

Öte yandan, Rum tarafı herhangi bir yeni fikir sunmamış, uzlaşmaz tavrını sürdürmüş ve Temmuz 2017'de Crans–Montana'da “bırakıldığı yerden” müzakerelerin yeniden başlatılmasında ısrar ederek federal modeli desteklemiştir. Toplantının ardından, BM Genel Sekreteri taraflar arasında resmî müzakereleri başlatmak için “yeterli ortak zemin bulunamadığını” belirtmiş ancak çabalarını sürdüreceğini ve yakın gelecekte başka bir toplantı düzenleneceğini ifade etmiştir. BM Genel Sekreteri tarafından taraflarla istişarede bulunmak üzere görevlendirilen üst düzey BM yetkilisi Jane Holl Lute, Ağustos 2021 sonunda görevinden ayrılmıştır.

BM Genel Sekreteri Guterres, Elizabeth Spehar'ın görev süresinin 30 Kasım 2021 tarihinde sona ermesinin ardından, UNFICYP'in başına ve BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak Kanadalı diplomat Colin Stewart'ı atamıştır. Stewart, 6 Aralık'ta göreve başlamış ve 14 Aralık'ta iki liderin katılımıyla bir yeni yıl resepsiyonu düzenlemiştir. KKTC Cumhurbaşkanı Ersin Tatar, 1 Temmuz ve 8 Temmuz 2022 tarihlerinde iki mektup ile Rum tarafına BM aracılığıyla egemen eşitliğe dayalı iş birliği önerilerini iletmiştir. Bu mektuplarda, hidrokarbon kaynakları, elektrik bağlantısı, yenilenebilir enerji, su, düzensiz göç ve mayın temizleme konularında iş birliği teklif edilmiştir.



## 5.2. **Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 77. BM Genel Kurul Konuşması**

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, 20 Eylül 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler 77. Genel Kurulunda yaptığı konuşmada, Ada'da iki ayrı halk ve devlet bulunduğunu vurgulayarak çözümün anahtarının Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsünün yeniden teyit edilmesi olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda uluslararası topluma KKTC'yi bir an önce tanıma çağrısında bulunmuştur. Bu çağrının temel amacı, BM üye devletlerinin KKTC'yi tanımasıyla Ada'daki taraflar arasındaki statü farkını ortadan kaldırmaktır. BM Güvenlik Konseyi, Nisan 2021'de Cenevre'de yapılan 5+BM gayriresmî toplantısından bu yana Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsünü teyit eden bir adım atmamıştır. Bu nedenle, söz konusu çağrıyla Kıbrıs sorunundaki tikanıklığın çözülmesi sağlanabilecektir.

İlgili konuşmadan alıntı:

“Kıbrıs meselesinde de adil, kalıcı ve sürdürülebilir bir çözüme ulaşabilmesi için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile birlikte hep iyi niyetli ve yapıcı çaba sergiledik. Esasen gerçekleri görmek iste-







CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM) GENEL KURUL SALONU'NDA BM'NİN 77'NCİ GENEL KURULU GÖRÜŞMELERİNDE KATILIMCILARA HİTAP ETTİ.

yen herkes bugün Ada'da iki ayrı devlet, iki ayrı halk olduğunu bilmektedir. Kıbrıs Türk halkının egemen eşitlik ve eşit uluslararası statü haklarının tescil edilmesi, Ada'daki çözümün anahtarıdır. Uluslararası toplumu, Birleşmiş Milletler prensipleriyle çelişir şekilde ambargolarla dünyadan koparılmaya çalışılan Kıbrıs Türklerine yönelik zulme son vermeye, bir an önce Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni resmen tanımaya davet ediyoruz.”

Rum tarafının, kendilerini Ada'nın tek sahibi ve Kıbrıs Türk halkını azınlık olarak gören uzlaşmaz tutumu, müzakerelerin başarıya ulaşmasını engellemiştir. Bu durum değişmedikçe, yeni müzakerelerde ve Ada'da ortaklık kurulmasında başarı sağlanması mümkün görülmemektedir. Türkiye, diyalog ve diplomasiye dayalı adil, kalıcı ve sürdürülebilir bir çözümün müzakere yoluyla elde edilmesi gerektiğine inanmıştır. Bu doğrultuda, Türkiye yeni fikirler ve çözüm modelleri



üzerinde çalışmayı hedeflemiş ve geçmişteki gibi belirsiz ve açık uçlu belgelerle zaman kaybedilmemesi gerektiğini savunmuştur. Ada'da iki ayrı halk, iki ayrı demokrasi ve iki ayrı devlet olduğu gerçeğine dayanarak, Kıbrıs meselesinin çözümüne yönelik müzakerelerin bu gerçeklik üzerine kurulması gerektiğini belirtmiştir. Bu anlayışla, Türkiye iki devletli çözümün müzakere edilmesi zamanının geldiğini öne sürmüştür.

Diğer yandan, Ada'daki durumun devam etmesinden Kıbrıs Türk tarafının zarar gördüğü açıktır. Türkiye, Kıbrıs meselesinin kalıcı ve sürdürülebilir bir çözüme kavuşturulması için sonuç odaklı bir yaklaşımı savunmuş ve aynı zamanda, Kıbrıs Türk halkına uluslararası toplum tarafından uygulanan insanlık dışı kısıtlamaların sona erdirilmesi için aktif bir dış politika izlemiştir. Türkiye, çözüm için yapıcı ve sonuç odaklı bir tutum sergileyen Kıbrıs Türk tarafının cezalandırılmasının, çözümü reddeden Rum tarafının ise ödüllendirilmesinin adil olmadığını her zaman vurgulamıştır. Bu anlayışla Türkiye, Kıbrıs konusundaki millî dava çerçevesinde çalışmalarını sürdürmüş ve KKTC'nin uluslararası temaslarını artırmak, Kıbrıs Türk halkının geleceğe güvenle bakmasını sağlamak ve refah seviyesini yükseltmek için çabalarına devam edeceğini belirtmiştir.



### 5.3.

## Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Kıbrıs Diplomasisinden Fotoğraflar



16.11.2002 LFKOŞA, KIBRIS. KKTC CUMHURBAŞKANI VEKİLİ VE CUMHURİYET MECLİSİ BAŞKANI VEHBİ ZEKİ SERTER İLE



**20.12.2002 ANKARA.** KKTC BAŞBAKANI DERVİŞ EROĞLU'NUN AK PARTİ GENEL BASKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN'I ZİYARETİ



**09.05.2003 LEFKOŞA, KIBRIS.** BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN VE KKTC BASBAKANI DERVİŞ EROĞLU LEDRA PALAS SINIR KAPISI'NDA BULUNAN KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ YAZILI TRAFİK LEVHASININ ÖNÜNDE





**15.11.2003 LEFKOŞA, KIBRIS.** KKTC CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ İLE BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC'NİN 20. KURULUS YILDÖNÜMÜ TÖRENİNDE



**15.11.2003 LEFKOŞA, KIBRIS.** KKTC CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ İLE BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC'NİN 20. KURULUS YILDÖNÜMÜ TÖRENİNDE



**17.07.2003 ANKARA.** BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'IN, KKTC BÜYÜKELÇİSİ AHMET ŞEKİ BULUNÇ'U KABULÜ



**03.12.2004 ANKARA.** BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAS İLE KIBRIS KONULU BİR TOPLANTI YAPTI



**25.01.2004 ANKARA.** KKTC CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ'IN BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'İ ZİYARETİ



**25.01.2004 ANKARA.** KKTC CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ'IN BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'İ ZİYARETİ



**30.04.2004 ANKARA.** BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC ESKİ MECLİS BAŞKANI ERTUĞRUL HASİPOĞLU İLE GÖRÜŞTÜ



**02.06.2005 ANKARA.** BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI MEHMET ALİ TALAT İLE GÖRÜŞTÜ





**02.08.2005 ANKARA.** KKTC CUMHURBAŞKANI MEHMET ALİ TALAT'IN, BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'I ZİYARETİ



**19.07.2006 LEFKOŞA, KIBRIS.** KKTC 20 TEMMUZ BARIŞ VE ÖZGÜRLÜK BAYRAMI TÖRENLERİNDE





20.07.2006 LEFKOŞA, KIBRIS. KKTC 20 TEMMUZ BARIŞ VE ÖZGÜRLÜK BAYRAMI TÜRENLERLE KUTLANDI



20.07.2006 LEFKOŞA, KIBRIS. BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'IN, KKTC KURUCU VE 1. CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ'I ZİYARETİ



**20.07.2006 LEFKOŞA, KIBRIS.** KKTC KURUCU VE 1. CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ VE KKTC CUMHURBAŞKANI MEHMET ALİ TALAT, EŞİ İLE BİRLİKTE KKTC 20 TEMMUZ BARIŞ VE ÖZGÜRLÜK BAYRAMI TÖRENLERİNE KATILAN BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN İLE SELAMLAŞTI



**21.07.2006 LEFKOŞA, KIBRIS.** BAŞBAKAN ERDOĞAN İLE KKTC 1. CUMHURBAŞKANI RAUF DENKTAŞ, KKTC KIZILAY GENEL MERKEZİ HİZMET BİNASININ ACILIŞINDA



**09.03.2007 BAKÜ, AZERBAYCAN.** BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, AZERBAYCAN CUMHURBAŞKANI İLHAM ALİYEV VE KKTC CUMHURBAŞKANI MEHMET ALİ TALAT'IN, BAKÜ'DE YAPILAN TÜRKİYE-AZERBAYCAN DİASPORA KURULUŞLARI BİRİNCİ FORUMU ACILIŞI



**17.11.2007 BAKÜ, AZERBAYCAN.** 11. TÜRK DEVLETLERİ DOSTLUK KARDEŞLİK VE İSBİRLİĞİ KURULTAYINDA, KKTC CUMHURBAŞKANI MEHMET ALİ TALAT, BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, AZERBAYCAN CUMHURBAŞKANI İLHAM ALİYEV



**19.07.2008 LEFKOŞA, KIBRIS.** KKTC CUMHURBAŞKANI MEHMET ALİ TALAT VE BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN ORTAK BASIN AÇIKLAMASI



**19.07.2008 LEFKOŞA, KIBRIS.** KKTC CUMHURBAŞKANI MEHMET ALİ TALAT VE BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN ORTAK HAVZA TOPLANTISI





**11.06.2009 ANKARA.** BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN İLE KKTC BASBAKANI DERVİŞ EROĞLU ORTAK BASIN TOPLANTISI



**30.10.2009 ANKARA.** BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI MEHMET ALİ TALAT





11.05.2010 ANKARA. BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTCC CUMHURBAŞKANI DERVİŞ EROĞLU İLE



17.03.2010 ANKARA. BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTCC CUMHURBAŞKANI MEHMET ALİ TALAT İLE



18.06.2010 ANKARA. BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI DERVİŞ EROĞLU İLE



28.12.2010 ANKARA. BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC BAŞBAKANI İRSEN KÜÇÜK İLE



19.07.2011 LEFKOŞA, KIBRIS. BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI DERVİŞ EROĞLU İLE



19.07.2011 LEFKOŞA, KIBRIS. BASBAKAN RECEP TAYYİP ERDOGAN, KKTC BAŞBAKANI İRSEN KÜÇÜK İLE



**20.07.2011 LEFKOŞA, KIBRIS.** BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC 2. CUMHURBAKANI MEHMET ALİ TALAT İLE



**13.03.2012 ANKARA.** BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAKANI DERVİŞ EROĞLU İLE





21.03.2012 ANKARA. BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC BAŞBAKANI İRSEN KÜÇÜK İLE



11.06.2013 ANKARA. BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC BAŞBAKANI İRSEN KÜÇÜK İLE





01.09.2014 LEFKOŞA, KIBRIS. CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, İLK YURTDIŞI GEZİSİNİ YAPTIĞI KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE, KKTC CUMHURBAŞKANI DERVİŞ EROĞLU İLE



01.09.2014 LEFKOŞA, KIBRIS. CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, İLK YURTDIŞI GEZİSİNİ YAPTIĞI KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE, KKTC CUMHURBAŞKANI DERVİŞ EROĞLU İLE



**22.11.2014 İSTANBUL.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI DERVİŞ EROĞLU İLE



**17.10.2015 GİRNE, KIBRIS.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, "TÜRKİYE'DEN KKTC'YE SU TEMİN PROJESİ" AÇILIŞ TÖRENİNDE



**17.10.2015 GİRNE, KIBRIS.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYIP ERDOĞAN, "TÜRKİYE'DEN KKTC'YE SU TEMİN PROJESİ" AÇILIŞ TÖRENİNDE



**20.07.2015 LEFKOŞA, KIBRIS.** CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN VE KKTC CUMHURBAŞKANI MUSTAFA AKINCI 20 TEMMUZ BARIŞ VE ÖZGÜRLÜK BAYRAMI'NIN 41. YILDÖNÜMÜ KUTLAMALARINDA BİR ARAYA GELDİ



**15.04.2016 İSTANBUL.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI MUSTAFA AKINCI İLE



**23.06.2016 ANKARA.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC DIŞİŞLERİ BAKANİ TAHSİN ERTUĞRULOĞLU İLE





**01.03.2017 İSLAMABAD-PAKİSTAN.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, 13. EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (EİT) LİDERLER ZİRVESİ İÇİN GİTTİĞİ PAKİSTAN'IN BAŞKENTİ İSLAMABAD'DA KKTC CUMHURBAŞKANI MUSTAFA AKINCI İLE GÖRÜŞTÜ



**02.01.2017 ANKARA.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI HÜSEYİN ÖZGÜRGÜN'Ü KABULU





**05.01.2017 ANKARA.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI MUSTAFA AKINCI İLE



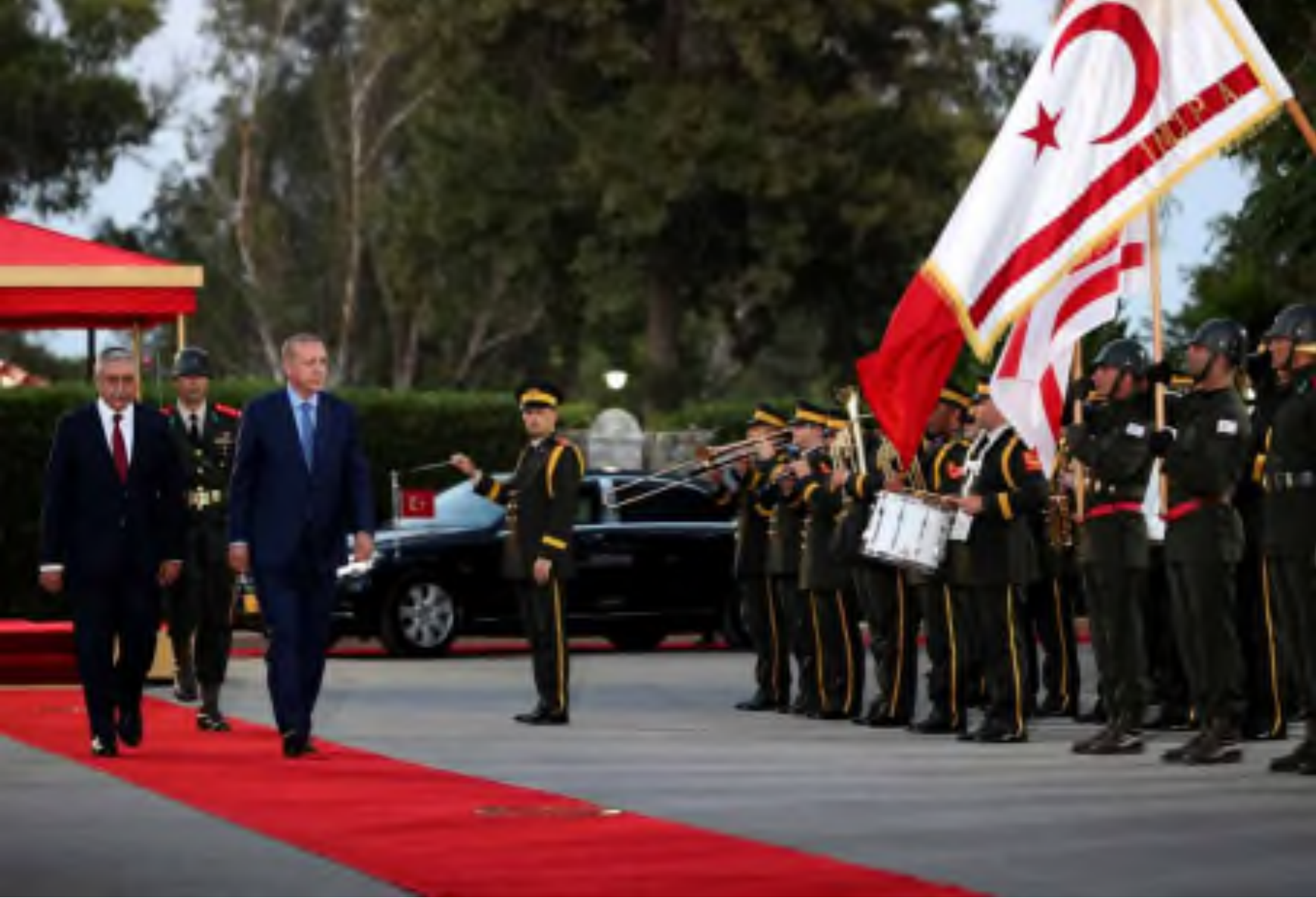
**24.06.2017 İSTANBUL.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI MUSTAFA AKINCI İLE



**07.03.2018 ANKARA.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC BAŞBAKANI TUFAN ERHÜRMAN'I KABULÜ



**10.07.2018 LEFKOŞA, KIBRIS.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI MUSTAFA AKINCI İLE



**10.07.2018 LEFKOŞA, KIBRIS.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI MUSTAFA AKINCI TARAFINDAN RESMİ TÖREN İLE KARŞILANDI



22.08.2019 ANKARA. CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC BAŞBAKANI ERSİN TATAR'I KABULÜ



15.11.2020 LEFKOŞA, KIBRIS. CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR İLE





15.11.2020 LEFKOŞA, KIBRIS. CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, LEFKOŞA ACİL DURUM HASTANESİ'NİN AÇILIŞ TÖRENİNE KATILDI





**15.11.2020 LEFKOŞA, KIBRIS.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR İLE



**23.12.2020 ANKARA.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ BAŞBAKANI ERSAN SANER'İ KABULÜ



**26.10.2020 ANKARA.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN VE KKTC CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR ORTAK BASIN TOPLANTISI



**20.07.2021 LEFKOŞA, KIBRIS.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC 20 TEMMUZ BARIŞ VE ÖZGÜRLÜK BAYRAMI TÖRENİNDE



**19.07.2021 LEFKOŞA, KIBRIS.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURİYET MECLİSİ ÖZEL OTURUMU'NDA MİLLETVEKİLLERİNE HİTAP ETTİ



**20.07.2021 LEFKOŞA, KIBRIS.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC 20 TEMMUZ BARIŞ VE ÖZGÜRLÜK BAYRAMI TÖRENİNDE



**23.12.2021 ANKARA.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR İLE





26.04.2021 ANKARA. CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR İLE



12.01.2022 ANKARA. CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC BAŞBAKANI FAİZ SUCUOĞLU'NU KABULÜ





**22.09.2022 NEW YORK, ABD.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KTC CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR İLE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN NEW YORK ŞEHRİNDE BULUNAN TÜRKEVİ'NDE BİR ARAYA GELDİ.



**08.11.2023 TAŞKENT, ÖZBEKİSTAN.** EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI 16'NCI ZİRVESİ İÇİN ÖZBEKİSTAN'IN BAŞKENTİ TAŞKENT'TE BULUNAN CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KTC CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR İLE BİR ARAYA GELDİ.



**12.06.2023 LEFKOŞA, KIBRIS.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR İLE ORTAK BASIN TOPLANTISI DÜZENLEDİ



**17.12.2023 İSTANBUL.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR İLE



**20.07.2023 LEFKOŞA, KIBRIS.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR İLE



**28.10.2023 İSTANBUL.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, ATATÜRK HAVALİMANI'NDA DÜZENLENEN "BÜYÜK FİLİSTİN MİTİNGİ"NE KATILAN KKTC CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR İLE



**01.03.2024 ANTALYA.** CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN, KKTC CUMHURBAŞKANI ERSİN TATAR İLE 3. ANTALYA DİPLOMASİ FORUMU'NDA BİR ARAYA GELDİ

## 5.4. **İki Devletli Çözüm Modelinin Genel Hatları**

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), BM'nin yenilikçi yaklaşımlar çağrısına yanıt olarak, Kıbrıs sorununu çözmeye yönelik yeni bir öneri sunmuştur. Bu vizyon, 5+BM gayriresmî toplantısında sunulmuş ve KKTC'nin egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsü temelinde yeni bir müzakere çerçevesi oluşturmayı amaçlamaktadır.

Kıbrıslı Türkler ve Rumların eşit uluslararası statüsünün ve egemen eşitliğinin güvence altına alındığı bir kararın BM Güvenlik Konseyinde kabul edilmesi için Genel Sekreter'e inisiyatif alma çağrısı ortaya konulmuştur. Böyle bir kararın mevcut iki devlet arasında iş birliğine dayalı bir ilişki kurulması için yeni bir temel oluşturacağı da Türk tarafının önerisinde belirtilirken tarafların egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsünün sağlanmasıyla BM himayesinde, "sonuç odaklı" ve "belli bir zaman aralığına dayalı" müzakerelere başlanabileceği de vurgulanmaktadır.

Türkiye ve KKTC, on yıllardır müzakere edilen ve sonuç alınamayan federasyon modeli yerine, Ada'nın ve çağın gerçeklerine uygun, mevcut iki devletin devamını ve resmî statüye ulaşmasını sağlayacak önerisini ilk defa Cenevre'de sunmuştur. Buna karşılık Rum kesimi ise 2017'de sonuçsuz kalan Crans Montana'daki konferansın kaldığı yerden devam etmesi yönünde bir öneriyle masaya gelmiştir. Crans Montana'da 2017'de kurulan müzakere masasının Rum kesimi tarafından devrilmesi de göz önüne alındığında, Rum kesiminin Cenevre'ye hazırlıksız





geldiği ve mevcut statükonun devamından yana olduğu açık şekilde ortaya çıkmıştır. BM Genel Sekreteri, toplantı sonrasında müzakerelerin yeniden başlaması için taraflar arasında yeterli ortak zemin bulunmadığını ve 2–3 aylık süreci içerisinde aynı formatta bir toplantı için temalarının sürdüreceklerini söylese de BM'nin henüz resmî ve güçlü bir girişiminin olmadığını vurgulamakta fayda vardır.

İki devletli çözüm modeli önerisinin amacı, KKTC'nin doğuştan gelen egemen eşitliğini ve eşit uluslararası statüsünü sağlamaktır. Bu sayede taraflar, özgürce müzakere edilmiş ve karşılıklı kabul edilebilir bir iş birliği ilişkisi kurmak için resmî müzakerelere başlayabilecektir. KKT-C'nin tarihî ve siyasî gerçekliği, iki ayrı devletin varlığını kabul etmeyi zorunlu kılmaktadır. Geçmiş deneyimler, resmî müzakereler öncesinde iki taraf arasında bir denge kurulmasının önemli olduğunu göstermiştir.

Daha önce de belirtildiği üzere KKTC, Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'ın altı maddelik yol haritası çerçevesinde ilerlemiştir.

## Sonuç

Kıbrıs meselesi, tarihsel olarak karmaşık ve çok katmanlı bir mesele olarak uzun süredir uluslararası toplumu meşgul etmiştir. Sorunun temelinde, uluslararası toplumun Kıbrıslı Rumları tüm Kıbrıs'ın hükûmeti olarak tanıırken Kıbrıslı Türklere kendi yönetim yapılarını kurma hakkını tanımaması yatmaktadır. Bu seçici tanıma, devam eden gerilimlere ve Kıbrıslı Türklerin güvenlik arayışına girmesine yol açmıştır.

Kıbrıslı Rumların uluslararası anlaşmaları reddetmesi ve Kıbrıslı Türklerin insan haklarını ihlal etmesi, sorunun dikkat çeken yönlerindedir. Kıbrıslı Rumlar, kendilerini Kıbrıs'ın meşru hükûmeti olarak tanıtmış ve dünya kamuoyunu mağdur tarafın Kıbrıslı Türkler değil de kendileri olduğuna ikna etme çabasına girmiştir. Bu çaba, Kıbrıslı Türklere zarar veren tek taraflı Birleşmiş Milletler kararlarının ve mahkeme kararlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu bağlamda Kıbrıslı Türkler, elli yılı aşkın süredir uluslararası haklarından ve mali kaynaklardan yoksun bırakılmıştır.

1960 Anlaşması'nın çökmesinden bu yana Kıbrıslı Türkler ve hükûmetleri, uluslararası algıları değiştirme zorluğuyla karşılaşmıştır. Anayasal ve tarihsel gerekçelere rağmen sürekli dışlanmış ve uluslararası toplum tarafından göz ardı edilmiştir. Kıbrıs sorunu, Yunan milliyetçi arzuları, iki toplumlu yönetimin çöküşü ve Kıbrıslı Türklerin tanınma ve hak mücadelesiyle belirginleşen karmaşık bir tarihî ve siyasî duruma dönüşmüştür.

Türkiye'nin Annan Planı sonrasında Ada'ya ilişkin temel yaklaşımdaki asli ölçüt şüphesiz KKTC'nin varlığı ve Kıbrıs Türk halkının istiklalinin korunması bağlamında şekillenmektedir ki, bu bağlamda öne çıkan temel parametrelerin başında istikrar ve güvenliğin tesis edilmesi gelmektedir. Türkiye, Kıbrıs'ın güvenliğini ve istikrarının sağlanmasını önemsemektedir. 1974 yılında Kıbrıs'ta meydana gelen askerî müdahale ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından Türkiye, buradaki güvenliğini korumayı amaçlamakta, garantör pozisyonunu hukuksal temelde öne çıkarmakta ve 1959 Zürih ve Londra Antlaşmalarının ortaya koyduğu hukukî tabloyu vurgulamaktadır.

Türkiye, adanın Kuzey ve Güney olarak iki ayrı egemen devlet olarak kabul edilmesini sağlayacak, siyasî, hukukî ve iktisadi tedbirleri kuvvetlendirmiştir ki, özellikle Türk Devletleri Teşkilatı nezdindeki gözlemci üye pozisyonu ve Rusya ile geliştirilen istişare mekanizmaları, bu vurguyu kuvveden fiile çıkarmayı amaçlamaktadır. 1983'te ilan edilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması ve Kıbrıs sorununun federal bir çözümün ötesine gitmesi, temel savunu noktasıdır. Geline nokta itibarıyla Türkiye, Kıbrıs sorununun barışçıl bir şekilde çözülmesi için müzakerelerin ve diplomatik çözüm yollarının kullanılmasını desteklemeye devam etmekte, Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler üzerinden yürümekte olan müzakere süreçlerine yön vererek mevcut istikrarsız yapının önüne geçme yönünde enerji ortaya koymaktadır.

Son on yılda, Kıbrıslı Rumların Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon faaliyetleri, bölge için başlıca istikrarsızlaştırıcı faktörlerden biri olmuştur. Kıbrıslı Rumların tek taraflı lisans blokları ilan etmeleri ve Eylül 2011'de ilk açık deniz sondaj faaliyetlerine başlamaları, Türkiye ve KKTC'nin karşı önlemler almasına yol açmıştır. KKTC hükûmeti, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına Ada'nın etrafındaki petrol ve gaz rezervlerinin araştırılması ve işletilmesi için lisanslar vermiş ve bir "Petrol Sahası Hizmetleri ve Üretim Paylaşım Anlaşması" imzalamıştır. KKTC, Kıbrıslı Türklerin uluslararası hukuktan doğan tüm haklarını korumaya devam edecektir.

Özellikle son yıllarda çok daha kuvvetli şekilde öne çıkan, Kıbrıs'ın çevresindeki deniz bölgelerinde doğal gaz ve petrol rezervleri keşfi ile bölgesel istikrarsızlıklar sonrasında, enerji kaynaklarından Kuzey Kıbrıs'ın adil bir şekilde yararlanma hakkının olduğuna ilişkin Türkiye'nin hukuksal tezleri ve Ada'da Kıbrıs Rum Kesimi'nin tek taraflı fa-

aliyetlerine set çekme girişimleri, Kıbrıs'ta hakkaniyetli çözümün odağında Türkiye Cumhuriyeti'nin ne denli önemli rol üstlendiğini gözler önüne sermektedir.

Çözüm çabaları açısından bütün bu gelişmeler tekrar düşünüldüğünde, 2004 sonrası süreçte meselenin daha fazla uluslararası nitelik kazandığı, müzakerelerin şeklen sürmesine rağmen çözüm getirmekten ve Ada'yı birleştirme perspektifinden uzak olduğu anlaşılmıştır. Kıbrıs adasının jeopolitik ve jeoekonomik konumu ve önemi, sorunu sadece siyasî bir mesele olmaktan çok bölgesel ve küresel aktörlerin de içinde olduğu çok boyutlu bir sürece doğru evrilmesine neden olmuştur.

Kıbrıs meselesinde olası çözümler yeni bir siyasî entegrasyondan iki toplumun ayrı ama iş birliği içinde yaşayabileceği bir ilişkiye doğru değişmektedir. Uluslararası toplumun rolü ve tanıma uygulamaları, bu çatışmayı ve çatışmanın çözümünü önemli ölçüde etkilemektedir. Kıbrıs meselesinin çözümü, sadece tarafların değil, aynı zamanda uluslararası toplumun da ortak çabalarını gerektirmektedir. Bu bağlamda, kalıcı barış ve istikrar için adil ve eşitlikçi bir yol izlenmelidir.

Sonuç olarak, iki devletli yapı, Kıbrıs meselesinin çözümü için güçlü bir alternatiftir. Böylece iki tarafın egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsü temelinde yeni bir müzakere çerçevesi oluşturulacak ve Kıbrıslı Türklerin haklarının tanınması sağlanabilecektir. Böylece hem Kıbrıslı Türklerin hem de Kıbrıslı Rumların haklarının korunması ve adil bir çözüm mümkün olacaktır.





50<sup>TH</sup> ANNIVERSARY  
OF THE  
CYPRUS  
PEACE OPERATION





# Contents

## FOREWORD

PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF TÜRKİYE RECEP TAYYİP ERDOĞAN .. 273

**INTRODUCTION** ..... 277

### CHAPTER 1

#### HISTORICAL BACKGROUND TILL THE ESTABLISHMENT OF THE REPUBLIC OF CYPRUS

1.1. Emergence of the Cyprus Issue .....	283
1.2. Enosis Plan .....	287
1.3. Zurich and London Agreements .....	291
1.4. Establishment of the Republic of Cyprus .....	301
1.5. Government System of the 1960 Constitution .....	305

### CHAPTER 2

#### PERSECUTION BY GREEK CYPRIOTS ON THE ISLAND

2.1. Akritas Plan .....	311
2.2. 1963 - Bloody Christmas .....	313
2.3. 1964 - UN Security Council (UNSC) Resolution - UNFICYP .....	321
2.4. Constant Attacks on Turkish Cypriots .....	327
2.5. Disputes on the Greek Cypriot Side .....	335
2.6. 1974-Cyprus Peace Operation .....	339

## CHAPTER 3

## CYPRUS PEACE OPERATION IN THE TURKISH PRESS

3.1. National Press Coverage.....	359
3.2. Facts About Cyprus in Photos.....	407

## CHAPTER 4

NEGOTIATIONS FROM THE 1974 CYPRUS PEACE OPERATION  
TO THE PRESENT

4.1. United Nations Negotiation Process.....	425
4.1.1. Summit Agreements: February 12, 1977.....	426
4.1.2. Vienna Working Points: Draft Framework Agreements 1985-1986.....	427
4.1.3. Boutros Boutros-Ghali's "Set of Ideas".....	428
4.2. 1975 - Turkish Federated State of Cyprus.....	431
4.3. 1983 - Turkish Republic of Northern Cyprus.....	435
4.4. Joint Defence and Cooperation Agreement Between the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus and Greece.....	441
4.5. Türkiye - TRNC Joint Declaration (December 28, 1995).....	443
4.6. 1997 Negotiation Process.....	447
4.7. EU Membership of the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus.....	453
4.8. UN-Mediated Talks in New York (December 3, 1999–November 10, 2000).....	459
4.9. Annan Plan.....	463
4.10. Post-Annan Plan Negotiation Process 2004-2017.....	471

## CHAPTER 5

## TWO-STATE SOLUTION MODEL

5.1. 2021–Geneva Talks–TRNC President Ersin Tatar's Six-Point Proposal.....	479
5.2. President Recep Tayyip Erdoğan's Address to the 77 <sup>th</sup> Session of the UN General Assembly.....	485
5.3. Photos of Cyprus Diplomacy Conducted by President Recep Tayyip Erdoğan.....	489
5.4. The Outline of the Two-State Solution Model.....	525

<b>CONCLUSION</b> .....	<b>527</b>
-------------------------	------------







## FOREWORD

The 11-year period between the Bloody Christmas of 1963 and the 1974 Peace Operation was a difficult period of oppression and persecution for Turkish Cypriots. Those who dreamed of Enosis for the island oppressed the Turkish Cypriots by upsetting peace and tranquillity. Despite all forms of persecution by the dreamers of Enosis who did not even comply with the international treaties they signed, Turkish Cypriots demonstrated their determination to resist, and Türkiye supported the Turkish Cypriots within the framework of its rights and responsibilities under the Treaty of Guarantee.

The Turkish army brought peace, stability, democracy, and tranquillity to the island with the operation launched 50 years ago with our brothers in arms. On July 20, 1974, the entire world learned that the Turkish Cypriots were not alone. This date also symbolises the Turkish Cypriot people's equal political status and sovereignty rights. Originally slated for total extermination, the Turkish Cypriots now live under the roof of the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) and under their own flag in peace and security.

Despite the fact that the Turkish Cypriot side made every effort for more than half a century to resolve the Cyprus issue, no successful outcome was achieved. Despite knowing about the persecution, the Republic of Türkiye and the Turkish Cypriots have never pursued revenge or refrained from reconciliation and negotiations. To ensure and maintain peace on the island of Cyprus, they have met with the parties on every international platform with open-mindedness, consistently upholding a pro-peace stance in the negotiations. Our aim has been to ensure that the peace achieved in 1974 lasts and to seek ways of living in peace.

It is impossible to reach a resolution by ignoring the presence of the TRNC and the rights and interests of the Turkish Cypriots. However, unfortunately, the mentality in the south of the island, which sees itself as the sole owner and sovereign of Cyprus, still maintains its existence.

Türkiye, as the motherland, will always be the guarantor of the presence, welfare and security of the Turkish Cypriots. We will resolutely continue our efforts for the lifting of the inhumane and unlawful embargo against the Turkish Cypriots and for the recognition of their equal international status and equal sovereignty on the island. Through this book, published on the 50th anniversary of the Cyprus Peace Operation, I would like to reiterate the historic call I made to the entire world from the rostrum of the United Nations General Assembly: *“Do not turn your back on the realities of the island any longer and recognise the TRNC as soon as possible.”*

We call on the international community to recognise the independence of the TRNC and establish diplomatic, political, and economic relations with this country. A just and lasting settlement of the Cyprus issue on the basis of the realities on the island is of utmost importance.

I congratulate everyone who contributed to the book published on the occasion of such a meaningful anniversary. I commemorate our soldiers and brothers in arms who were martyred during the Cyprus Peace Operation with mercy and our veterans with gratitude.



PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF TÜRKİYE  
RECEP TAYYİP ERDOĞAN

50<sup>TH</sup> ANNIVERSARY  
OF THE  
CYPRUS  
PEACE OPERATION





# Introduction

The island of Cyprus is situated in the heart of the Eastern Mediterranean, which is the epicentre of global politics and economics and stands out as one of the most significant strategic regions in the world. The island is of tremendous importance for all states that pursue an active policy in the region due to its geographical location, which is connected to Türkiye, the Middle East, Iran, Syria, and Iraq; its proximity to the vast oil and natural gas reserves in the Caspian Basin and over the Baku-Ceyhan pipeline; and the Turkish straits. In this power struggle, the most speculated territory in the Eastern Mediterranean region is the island of Cyprus.

Cyprus is a strategically important island in the Eastern Mediterranean that has been of great interest throughout history. Due to its strategic location at the intersection of East and West and its proximity to Middle Eastern countries, Cyprus, an extension of the Anatolian Peninsula, has been the site of numerous conquests throughout history. This strategic location has even led to political and military conflicts on the island. From 1571 to 1878, Cyprus was a part of the Ottoman Empire and was ruled by the Assyrians, Egyptians, Persians, Romans, Arabs, Crusaders, and Ottomans. Another crucial opportunity to settle the current conflicts in Cyprus is to make sure that historical facts are not overlooked and misconceptions are cleared up. The fact is that Cyprus has never been a Greek island throughout history!

Although the Turkish and Greek communities living in Cyprus have coexisted on the same island throughout history, they have not constituted a separate “Cypriot nation.” Turks and Greeks on the island have different national, religious, and cultural characteristics and speak different languages. There have hardly ever been marriages or business alliances between the two communities throughout history. Therefore, the erroneous perspective that regards the island’s communities as one nation has not facilitated the resolution of the Cyprus issue.

Today, approximately 390 thousand Turkish Cypriots and 820 thousand Greek Cypriots live in Cyprus. Turkish Cypriots are mostly Muslims, while Greek Cypriots are mostly Orthodox Christians. Cyprus, which has been inhabited by Turkish Cypriots since the 12th century, is situated 40 miles from mainland Türkiye, 250 miles from the nearest Greek island of Rhodes, and 460 miles from Athens. The Greek Cypriots’ Enosis<sup>1</sup> demands are not associated with demographic, historical, or geographical realities.

In any case, lasting peace in Cyprus can only be achieved through rational solutions that do not disregard the relationships between the two communities and the history of these relations. The fact that the two communities in Cyprus have had no solid contact with each other for a long time and have experienced hot conflicts for whatever historical and social reasons should be taken into account in the search for a solution. The solution plan should include solid clauses guaranteeing the rights and interests of the Turkish side. The goal should be to contribute to a fair and lasting solution on the island.

The persecution and bloody actions against the Turkish Cypriots in Cyprus, which intensified in the 1950s and lasted for years, came to an end with the Cyprus Peace Operation carried out by the Turkish Armed Forces on July 20, 1974. In this context, this book has been prepared on the 50th anniversary of the Cyprus Peace Operation in order to ensure that the Turkish Cypriot community’s suffering is not forgotten and that the new vision and solution proposal that our country has presented regarding the Cyprus issue can be more effectively conveyed to the international community.

The book covers the historical background till the establishment of the

---

**1** The Greek Cypriot community’s demand for the annexation of Cyprus to Greece.

Republic of Cyprus, the emergence of the Cyprus issue, Greece's Enosis plan, the Zurich and London Agreements, and the establishment of the Republic of Cyprus. After that, the persecution by Greek Cypriots on the island, the Akritas Plan, the 1963 Bloody Christmas Incidents, the 1964 United Nations Security Council/UNSC resolution, the constant attacks against the Turkish Cypriots, and the 1974 Cyprus Peace Operation are addressed. The negotiation process from the Peace Operation to the present day involves the United Nations negotiation process, high-level agreements, notes, Boutros Ghali's "Set of Ideas," the Turkish Federated State of Cyprus established in 1975, the Turkish Republic of Northern Cyprus proclaimed in 1983, the 1997 negotiation process, the Annan Plan, the EU accession of the Greek Cypriot side, and the 2004–2024 negotiation process. Last but not least, the two-state solution model is discussed.



## Chapter 1

---

# Historical Background Till the Establishment of the Republic of Cyprus





## 1.1. **Emergence of the Cyprus Issue**

Cyprus, which was ruled by the Assyrians, Egyptians, Persians, Romans, Arabs, Crusaders, and Ottomans, remained under Ottoman rule for 307 years, from 1571 to 1878. Following Greece's independence in 1821, the Greek Cypriots on the island demanded Enosis. Conflicts between the Greek and Turkish communities ensued as a result of this demand. They were further exacerbated with the transfer of the island's administration to Britain in 1878 "on condition that the sovereignty remained with the Ottoman Empire."

Britain views Cyprus as strategically significant because it is in the most crucial location in the Eastern Mediterranean in terms of its interests and policies in the Middle East and India. Britain sought help from the Ottoman Empire to ensure the security of the Suez Canal, which opened in 1869, to prevent the Russian advance and protect the Ottoman Empire from the Tsardom of Russia.

Following the 1877–1878 Russo-Turkish War and the Preliminary Treaty of San Stefano signed by Russia and the Ottoman Empire on March 3, 1878, Britain, which had asked for help from the Ottoman Empire, demanded that the administration of Cyprus be temporarily transferred to them. At Yıldız Palace in İstanbul on June 4, 1878, Minister of Foreign Affairs Mehmet Esad Saffet Pasha and British Ambassador Austen Henry Layard signed the "Cyprus Convention," which had two provisions. According to the Convention, Britain had to pay the

## The unsolvable knot

# Cyprus Issue

The Cyprus negotiations, which have been ongoing since 1968 with the aim of finding a just and permanent solution to the Cyprus issue, have not reached a conclusion due to the uncompromising attitude of the Greek side.



### CYPRUS TALKS

#### 1968

Talks between parties in Cyprus that started in Nicosia in June 1968.

"Talks were carried out with production of youth and a future solution with extensive UN provisions. It continued to remain blank in particular regard to the non-recognized states."

### MAIN SUBJECTS OF TALKS

- Administration and Power Sharing
- Demarcation Lines
- Security and Guarantees
- Economy
- Property
- Textbook

### NEGOTIANTS

#### TURKISH CYPRIOTE

Kafl Çelebi  
Mehmet Ali Talat  
Derviş Eroglu  
Mustafa Akinci

#### GREEK CYPRIOTE

Giannis Constantinides  
Mikis Hristou  
Kostas Kyprianou  
Georgios Stavros Nicosias  
Dimitris Christofias  
Nicos Anastasiades

#### UN MEDIATORS

U Thant  
Karl Waldbrunn  
Peris de Cuddeat  
Severin Rautavaara  
Karl Amman  
Sven Kjellman  
Antonio Guterres



### DEMETIS NEGOTIATED FOR 36 YEARS

The founding President of the TRNC, Nicos Demetris negotiated the Cyprus issue for 36 years.

### PERIODS WHERE HOPE FOR SOLUTION INCREASED

#### 2004 OSMAN PLAN

The Osman Plan was voted in both sides and referendum on April 24, 2004, while Greek Cypriots rejected the plan with 75.83%. Turkish Cypriots mostly said "yes" to plan 84.3%.

However just after the referendum, on May 1, 2004, the EU made Greek Cypriots full member of the EU, ignoring the other demand on the island.

#### 2007 CRANG MONTANA

Talks resumed on June 28, 2007 in Crang Montana, Switzerland. Negotiations, which continued for about 16 days, could not be concluded due to unresolving attitude of the Greek Cypriot side.



### HOW PERIODS IN TRNC UNDER RECIPIENT TAYYIP ERDOĞAN LEADERSHIP

Always invited President Ersoy Tayyip's approach of "seeking of different path to the Cyprus issue", which Turkey supports as well is expected to change dynamics of talks.

### COURSE OF TALKS

The course of talks on Cyprus is expected to be clarified at a meeting in "G+7 format", which will be held under the auspices of the UN, with the participation of guarantor.

Ottoman Empire an “annual fixed payment” for the island’s income, excluding government expenditures. This provision of the Convention demonstrates that the Ottoman Empire did not hand over the island to Britain but rather temporarily transferred its administration by leasing it. During the negotiations, an annual fixed payment of £92,986 was agreed upon and leased to the UK, and this “Cyprus tax” became the primary cause of the problem in Cyprus.

When Admiral Lord John Hay, Commander of the armoured warship HMS Minotaur, landed in Larnaca, Cyprus’ port city, on July 9, 1878, the Greek Cypriots were overjoyed, while the Turkish Cypriots were in pain and tears. The Turkish flag, which had been flying in Cyprus for 308 years since 1570, was taken down on July 12 at the Turkish military garrison at the Paphos gate after Besim Pasha, the last Turkish Governor of Cyprus, handed over his office to British Admiral Lord John Hay, and the British flag was raised in its place.

Enosis’ operations, which received support from Greece and the Orthodox Church, peaked between 1912 and 1914, and as a result of the attacks against the Turks, a terrible atrocity took place in Cyprus. On November 5, 1914, Britain unilaterally annexed Cyprus under the pretext of the Ottoman Empire’s involvement in World War I against Britain.

The victory of the War of Independence strengthened the Turkish Cypriot resistance. The 1931 Cyprus revolt (October Events) and the Enosis movement by the Greeks, which peaked after World War II, continued under the tenacious resistance of Dr Fazıl Küçük, the leader of the Cyprus is Turkish Party and one of the pioneers of the resistance movement of the time, and his friends. The 1950 Plebiscite on Enosis and the 1955 EOKA movement resulted in brutal attacks on Turkish Cypriots.

The island of Cyprus was brought up as a problematic region during talks between Türkiye, Greece, and the United Kingdom at the “London Conference” in June 1955, which was hosted by the United Kingdom. This period, during which the three countries held negotiations, is known as the period of the emergence of the “Megali Idea,” which was initiated by Michael Mouskos<sup>2</sup> (*later known as Archbishop Makarios*) in Cyprus with the aim of uniting the island of Cyprus with

---

**2** Michael Christodoulou Mouskos rose to prominence as Makarios (Archbishop), the religious title bestowed upon individuals chosen as archbishops in the Orthodox Church. He was the leader of murder networks that massacred Turks in the name of religion.



1963 MASSACRE, EOKA SUPPORTER GREEK CYPRIOTS' DEMONSTRATION MARCH

Greece. Following Mouskos's efforts to mobilise public opinion, a plebiscite was held in which Turkish Cypriots abstained, and a 99% majority demanded that the island of Cyprus be annexed by Greece.

As a result of the failure of this plan, which Greek Cypriots and Greece attempted to implement on paper, the Cyprus issue was brought to the UN General Assembly in 1954. UN resolutions against Greece and Greek Cypriots prevented Greece from annexing the island diplomatically; thus, the country activated the EOKA organisation, which is led by retired Lieutenant Colonel George Grivas. Starting on April 1, 1955, terrorist acts against the British on the island carried out by the EOKA terrorist organisation incited bloodshed against innocent Turkish and Greek Cypriots. The "Republic of Cyprus," in which Greek Cypriots and Turkish Cypriots had equal rights, was established on August 16, 1960, with the United Kingdom, Greece, and Türkiye as guarantors, and a new process began on the island on this date.



## 1.2. **Enosis Plan**

The political idea that calls for Cyprus to become a part of Greece is known as Enosis, which means union in Greek. According to this idea, which, as previously noted, is founded on Hellenic nationalism led by the Orthodox Church of Cyprus and the claim that Cyprus is historically Hellenic, Greek Cypriots can only live freely and happily if Cyprus is integrated into Greece.

According to the Enosis ideal: “Cyprus is a Greek island. Cyprus has been occupied by foreign powers for thousands of years; however, the Cypriots have maintained their Greek identity. The Greek people are pioneers in the human struggle for freedom, democracy, and justice, and Enosis is a component of that struggle. The Greeks have contributed more than any other nation to the struggle for freedom and democracy. As a result, all other nations should repay their debt of gratitude by handing over Cyprus to Greece.”

As these overtly racist claims show, the idea of Enosis has evolved into more than just a political struggle for Greek Cypriots, but almost a divine prescription for redemption and a reason for existence. This extreme state of mind is regarded as one of the most important factors underlying the intractable nature of the Cyprus issue, as is the Greek Cypriots’ sabotage of agreements at times when a solution was on the horizon and the fact that the problem remains unresolved. Undoubtedly, Greece’s contribution to the evolution of this approach in accor-



ENOSIS AND EOKA WRITINGS ON THE WALLS BY THE GREEK CYPRIOTS IN  
MAGOSA CHATOZ SERDARLI

dance with its own Megali Idea cannot be overlooked.

The idea of Enosis is founded on Greece's Megali Idea. Megali Idea translates to Great Idea in Greek. Although this idea was initially introduced through a map drawn by Rigas Ferreros, a nationalist Greek poet, in Bucharest in 1791 and subsequently printed in Vienna in 1796, it may be traced back to 1453, when Mehmet the Conqueror conquered Constantinople and ended the Byzantine Empire. Under Ottoman rule, the Patriarchate in Istanbul, which enjoyed certain privileges and autonomy, became the leader of the Christian subjects, as was the Orthodox Church of Cyprus. The Church was even elevated to the status of heir to the rights of the disintegrating country. For Christians, the Patriarch replaced the Byzantine Emperor and the Byzantine state symbols, which included the two-headed eagle. The Patriarchate has become the custodian of the Megali Idea, the champion of the Byzan-



MAP OF CYPRUS WITH ENOSIS WRITTEN ON THE WALLS BY THE GREEK CYPRIOTS IN MAGUSA CHATOZ SERDARLI

tine Empire's cause, the location where Hellenism is fostered, cared for, and incited, and has even helped form it.

The Megali Idea revolves around the idea of uniting all Greek-speaking peoples under a single state. According to this idea, the Greeks wanted to re-establish the old Byzantine Empire by making İstanbul, which they called "Constantinople", the capital of the Hellenistic world, and taking İzmir, the Aegean Region, a large part of the Black Sea Region in the east, which they called Pontus, Cyprus, and even the lands up to Egypt.

After Britain officially seized Cyprus in 1914, Greek nationalism grew on the island. In 1955, Greek Cypriots launched a violent campaign to annex the island to Greece. The terrorist organisation EOKA (Ethniki

Organosis Kyprion Agoniston),<sup>3</sup> led by Archbishop Makarios, carried out this campaign. EOKA planned assaults not just against the British and Turks but also on members of their own community who opposed Enosis. With Greece's help and Britain's inaction, EOKA, which could easily transfer weapons to the island and organise itself, carried out its first attack on April 1, 1955. Large explosions erupted about midnight in Lefkosa (Nicosia), Limassol, Gazimagusa (Famagusta), and Episkopi. The blasts targeted the government radio station, police stations, the power plant, Wolseley Barracks, and the courtroom. On April 1, 1955, a pamphlet was distributed to the island's residents, informing them that a movement called EOKA had commenced a campaign to abolish British tyranny.

While Greek Cypriots continued to demand "Enosis," Turkish Cypriots claimed their own rights in Cyprus and opposed Greek Cypriot claims. When Britain opted to decolonise the island, it pledged to ensure that all Cypriots, including the Turkish Cypriot community, had the right to define their own status. Turkish Cypriots have lived as a distinct population in Cyprus for over 400 years. They possess the right to self-determination.

Alternatives such as preserving British sovereignty on the island, unifying Cyprus with Türkiye, establishing two distinct states in Cyprus, and dividing Cyprus between Greece and Türkiye were explored. Enosis was never considered a viable solution to the strife on the island. The negotiations preceding independence at the Zurich and London Conferences were lengthy and difficult, but in the end it was decided that the new state would be a bi-communal partnership republic with a single international identity as a compromise between Britain, Greece, Türkiye, Turkish Cypriots, and Greek Cypriots. The Constitution of this new Republic establishes a consensual political partnership between Greek and Turkish Cypriots and bans Cyprus from joining a political or economic union with any other state.

---

**3** An armed terrorist organisation that was founded by Greek Cypriots with the support of Greece in order to realise their desire for Enosis.

### 1.3. **Zurich and London Agreements**

The Cyprus Problem was officially brought on the United Nations General Assembly's agenda for the first time in 1954, following years of efforts by Greece and Greek Cypriots. In August 1954, Greece requested that the Cyprus problem be placed on the agenda of the UN General Assembly under the title, "Application, under the auspices of the United Nations, of the principle of equal rights and self-determination of peoples in the case of the population of the island of Cyprus." Türkiye's Prime Minister Adnan Menderes responded to the attempt by stating, "Cyprus will never belong to Greece!"

As a consequence of the voting at the UN General Assembly, it was decided that "for the time being, it is not appropriate to take a decision on the Cyprus problem" and that it may be brought up again in the coming days. While this topic was being debated in the General Assembly, Selwyn Lloyd, the United Kingdom's delegate, delivered a speech in which he reflected the United Kingdom's points, particularly those concerning the United Nations, in a way that will shed light on the coming years. Lloyd stated that it was a "strategic necessity" for them to maintain their sovereignty on the island in order to fulfil their responsibilities under the Baghdad Pact and NATO, and expressed concern that discussing this issue here would imply interference in Britain's "domestic affairs." According to Lloyd, Greece and other countries accepted British sovereignty in Cyprus through the Treaty of Lausanne in 1923.



For this reason, Lloyd claimed that the Greek Cypriot goal of “Enosis” violated the United Nations Charter.

The Greek delegates, on the other hand, stressed the broad scope of Article 10 as a counter-argument to Britain, claiming that there was no such thing as “interfering in Britain’s domestic affairs.” The Greeks said that Cypriots were not “a minority within the population of the United Kingdom” and that the people of Cyprus opposed British colonial rule. Türkiye’s representative, Selim Sarper, stated in his speeches in the General Assembly and committees that what Greece meant by the concept of “self-determination” was Enosis, which meant Greek annexation of the island, and that the 100,000 Turks living on the island were strongly opposed to this.

Thus, both the UK and Türkiye appreciated the General Assembly’s decision not to have Cyprus on the agenda then. Prime Minister Menderes commented on the outcome, saying, “This matter is entirely closed.” Greece reapplied for the Cyprus issue to be included on the General Assembly’s agenda before the London Conference in 1955. The parties used the same arguments. In a vote, the General Assembly chose not to include the subject on the agenda.

Prime Minister Menderes stated in August 1955 that Cyprus was part of Anatolia and, therefore, an acceptable status quo should be preserved on the island. He also listed other possible scenarios.

The first possibility was that if Britain withdrew from Cyprus, it would be required to return the island to Türkiye.

The second option was “partition,” which would divide Cyprus between Türkiye and Greece.

The last option was to grant the Cypriot people the opportunity to self-govern under British authority.

At the UN meeting, Foreign Minister Stefanopoulos of Greece claimed that “the Turks living in Western Thrace were extremely comfortable under Greek administration.” In Cyprus, Makarios stated, “Cyprus has always been Greek, and we will continue to battle until justice is served, that is, until it is united with Greece.”

Meanwhile, Colonel Grivas of Greece established the EOKA terrorist organisation in 1955, and acts of violence on the island rose gradually. Greece applied to the United Nations again in March 1956 to place the subject on the General Assembly’s agenda. Greece repeated previous



GREECE'S PRIME MINISTER KARAMANLIS, TÜRKİYE'S FOREIGN MINISTER ZORLU,  
AND TÜRKİYE'S PRIME MINISTER MENDERES AT NEGOTIATIONS IN ZURICH

years' theses, claiming that the British colonial control on the island had become increasingly oppressive. From 1955 to 1958, Turkish Cypriots were compelled to leave 33 mixed settlements. In this case, the UK declared in 1956 that not only Greek Cypriots but also Turkish Cypriots had the right to "self-determination" and that partition was a viable option within this framework.

Six months after Greece's application, in October 1956, the United Kingdom applied to the United Nations, proposing that an item titled "Greek support for terrorism in Cyprus" be added to the General Assembly agenda. On the basis of this astounding application, the UK elevated the issue from "domestic problem," which it had been advocating for years, to "international problem" status.

As a result, the General Assembly combined these two applications and placed them on the agenda under the heading "Cyprus Question." While the sessions reiterated previous years' views, the parties' posi-

tions did change on occasion. While the British representative stated that, instead of speaking completely negatively about the concept of “self-determination,” his country was making efforts to reach a solution as quickly as possible in which the principles of “self-government” and “self-determination” were applied to both the Greek and Turkish communities, Selim Sarper, Türkiye’s representative, adopted a comparable approach to the principle of self-determination, and although not explicitly, he advocated for partition. In contrast, Greece initiated an argument that the issue was between the UK and the people of Cyprus in order to exclude Türkiye from the matter.

Greece applied again to the United Nations on July 12, 1957, to place the issue on the General Assembly’s agenda, and the proposal was accepted. Selim Sarper, the Turkish representative, stated in his speech that Greece defended the principle of “self-determination” for “Enosis” and reiterated his belief that this principle should be applied separately to both communities.

The British representative advocated for a “tripartite partnership administration” during the General Assembly debates; Greece argued for the island’s independence; and Türkiye opposed the “independence” proposal and advocated for partition.

As a result, the Cyprus question was temporarily removed from the United Nations General Assembly’s agenda, and the “Republic of Cyprus” was established in 1960 following the Zurich and London Agreements, in accordance with international treaties based on the partnership between the island’s two peoples.

The Zurich and London Agreements, signed in 1959, established the Republic of Cyprus and played a significant role in resolving the Cyprus issue. These agreements sought to resolve long-standing tensions between the Turkish and Greek communities in Cyprus. These agreements paved the way for the establishment of a binational partnership state that would protect the rights of the island’s two communities.

The problem’s parties met in Zurich and London in 1959–1960 to reach an agreement. With the Zurich and London Agreements, it was decided to establish an independent Republic of Cyprus.

Türkiye and Greece’s foreign ministries began working on the model of an independent Cyprus State through their embassies in early 1958. Initially, there were fundamental disagreements between the two sides on some issues. While Türkiye initially desired a base on the island, it

later abandoned that demand in favour of establishing a joint Turkish, British, and Greek command. The Turkish demand for a federation structure in the new state, Greece's refusal, the recognition of the vice president and head of state's "veto" power, and the disagreement over the ratio of Turks and Greeks in the army were among the most significant differences of opinion.

Turkish Foreign Minister Fatin Rüştü Zorlu insisted on a summit meeting between Turkish and Greek prime ministers, but the Greeks rejected the proposal due to a lack of consensus on some issues. The meetings were conducted with the strictest confidence. Apart from senior officials, even staff with expertise on Cyprus were not included in the meetings.

On December 18, 1958, at the NATO Foreign Ministers Meeting in Paris, Turkish Foreign Minister Fatin Rüştü Zorlu and Greek Foreign Minister Evangelos Averoff reached an agreement to convene a meeting regarding Cyprus. As a consequence of the Greek side's consent, the prime ministers of the two nations agreed to convene a summit in early February 1959. Prior to the meeting, Karamanlis met with the Greek Cypriot leader Makarios on January 29, 1959, and informed him about the views that the Greek side would defend at the meeting.

Greek Prime Minister Konstantinos Karamanlis, Turkish Prime Minister Adnan Menderes, Greek Foreign Minister Averoff, and Turkish Foreign Minister Zorlu met in Zurich on February 6, 1959. Initially, Türkiye demanded the establishment of a joint command on the island consisting of Turkish, British, and Greek troops, as well as the grant of a base to Türkiye, but the meeting ended in a deadlock due to the Greek side's refusal to meet these demands. However, after Türkiye reduced its proposed troop strength and dropped its demand for a base, Greece accepted the offer of joint command, and the dispute was resolved.

On February 11, 1959, it was announced that the Turkish and Greek sides had reached an agreement. The texts agreed upon were:

1. A "Gentleman's Agreement" or "Treaty of Alliance" describing the scope and meaning of the documents signed in Zurich, including practical definitions,
2. The "Basic Structure of the Republic of Cyprus," consisting of 27 articles and an annex explaining the basic founding principles of the independent Republic of Cyprus to be established,





**3.** The “Treaty of Guarantee” that encompasses the Republic of Cyprus, Türkiye, Greece, and the United Kingdom.

Menderes and Karamanlis signed the Gentlemen’s Agreement and the Treaty on the Basic Structure of the Republic of Cyprus, but the Treaty of Guarantee, which also applied to the United Kingdom, was paraphed. The Treaty on the Basic Structure of the Republic of Cyprus was drafted in discussions between the foreign ministers of the two countries prior to the Zurich talks, and the disagreements were resolved in Zurich and the document was prepared for signature. The Gentlemen’s Agreement and the Treaty of Guarantee were proposed by Türkiye.

By signing the Zurich Agreements, the Turkish Government abandoned the partition thesis and accepted the independence of Cyprus. The texts agreed upon in Zurich and signed by the Turkish and Greek prime ministers had to be ratified by representatives from Cyprus’s two communities, as well as the United Kingdom. For this purpose, Zorlu and Averof left Zurich for London and the prime ministers returned to their countries.

Karamanlis met with Makarios the day following his arrival in Athens to inform him about the documents that had been agreed upon in Zurich. Makarios, who initially said he could sign the documents and had no objections, later expressed reservations, specifically that he did not want to sign the Treaty of Guarantee, which authorised the three states to intervene on the island. In response, Karamanlis threatened the Archbishop that if he did not sign the treaties in London, Greece would no longer support them, leaving them alone on the Cyprus issue. Makarios agreed to sign the treaties and went to London with a delegation.

Following his meeting with representatives of the Greek Cypriot community, Makarios arrived in London on February 16 and informed Averof that he would not sign the treaties unless they made the changes he demanded. In response, Karamanlis and Menderes decided to go to London. On February 17, a meeting commenced at Lancaster House in London, with Turkish Foreign Minister Zorlu, Greek Foreign Minister Averof, Turkish Cypriot community leader Dr Fazıl Küçük, and Greek Cypriot community leader Archbishop Makarios in attendance. The British representative declared that they would accept the texts that were agreed upon in Zurich on the condition that they would be granted two bases and the right to sovereignty on the Island of Cyprus. Karamanlis, who had also arrived in London on the evening of Feb-

ruary 17, told Makarios that Greece would sign the treaties and that if he refused to sign, they would continue their struggle for the Island of Cyprus independently.

On February 18, the meeting was postponed until the evening hours, ostensibly due to the crash of Menderes's plane during his landing in London, but in fact due to Makarios' unconvinced attitude. At the meeting, Makarios stated that he had come to negotiate the treaties, not to sign them. In response, the British representative, Lloyd, declared that in this case, the negotiations would be meaningless and gave Makarios a deadline until 9:45 the next morning. Makarios, who referred to that night in his memoirs as the longest night of his life, agreed to sign the treaties the next day.

As a result of the negotiations, the London Agreement was signed on February 19, 1959, which determined the principles of the establishment of the independent Republic of Cyprus on the basis of the Zurich Agreements.

The London Agreement was publicly announced on February 23, 1959, with the "Declaration on the Agreed Foundation for the Final Settlement of the Problem of Cyprus," jointly by the United Kingdom, Türkiye and Greece.

With the London Agreement;

- 1.** Agreement on the basic structure of the Republic of Cyprus,
- 2.** Treaty of Guarantee between the Republic of Cyprus and Greece, The United Kingdom and Türkiye,
- 3.** The Treaty of Alliance between the Republic of Cyprus, Greece and Türkiye,
- 4.** Declaration made by the Government of the United Kingdom on February 17, 1959, accepting these documents, certain principles regarding the bases should be added,
- 5.** Declaration by Greek and Turkish Foreign Ministers accepting the declaration made by the United Kingdom,
- 6.** Makarios' declaration of acceptance of the documents signed in London,
- 7.** Prof Fazıl Küçük's declaration of acceptance of the documents signed in London,



KYRENIA CAFER PAŞA MOSQUE

- 8.** The convention on provisional measures to be taken to give effect to the Constitution of Cyprus and related instruments was signed by all parties.

Another significant pillar for the international recognition of the Republic of Cyprus was the Treaty of Guarantee, signed on February 11, 1959. It would be impossible for the Turkish Cypriots to consent to join the Republic should the Greek Cypriots refuse to agree on the Treaty of Guarantee, which grants Türkiye the authority to intervene when necessary. The parties to the Treaty of Guarantee were the UK, Türkiye, Greece and the Republic of Cyprus.



## 1.4. **Establishment of the Republic of Cyprus**

The comprehension of the entire Cyprus Question, one of the most important issues in Turkish political history, can only be achieved by analysing its historical process. In this respect, the issue dates back approximately five centuries.

The island, which remained under Ottoman rule for more than three hundred years, was transformed into a Turkish homeland through settlement efforts from Anatolia. The Treaty of San Stefano signed between the Russians and the Ottoman Empire, which was defeated in the 1877–78 Ottoman–Russian War, received a reaction from Western states, leading to the decision to organise a congress in Berlin. The UK requested that Cyprus be left to it as a military base, with the assurance that it would form a defence alliance with the Ottoman Empire against a possible Russian invasion of Anatolia. On May 25, 1878, prior to the Treaty of Berlin, the UK proposed that Cyprus be temporarily given to it in exchange for the formation of a defence alliance against the Russians. The Ottoman government, which was in a difficult situation, signed the treaty on June 4, 1878, paving the way for the UK's de facto settlement on the island.

With the 1878 Berlin Congress, the British gradually began to disregard the Ottoman legal structure on the island, in violation of the treaties. They began to seize the Turkish people's title deeds, immovable property, foundations, the Sultan's personal property, and state property.



Following the outbreak of World War I and the Ottoman Empire's entry into the conflict, the UK officially annexed Cyprus on November 5, 1914, and exerted intense pressure on the Turkish Cypriots during the war. In 1915, the UK announced a proposal to cede the island to Greece in exchange for Greek assistance to the Serbs who were under attack by the Bulgarians, but the King of Greece rejected this offer. In accordance with Article 20 of the Treaty of Lausanne signed after the Turkish National Struggle, the annexation of Cyprus to the UK was accepted.

With the founding of the Republic of Türkiye, the Turks prioritised building the foundations of the state and temporarily shelved the Cyprus issue by concentrating on the matters they considered more important due to the conjuncture of the period.

In 1950, the plebiscite held by the Greek Cypriots on the island with the efforts of Bishop Makarios was not recognised by the Turkish Cypriots and the British. In 1952, Greece applied to the United Nations for the acceptance of the plebiscite. In the meantime, the Turkish authorities filed a counterapplication requesting that similar rights be granted to Turkish Cypriots. The UN has decided that if the right to self-determination is to be granted, it should be granted to both communities. EOKA swiftly initiated its operations, employing terrorist tactics, with the primary objective of ousting the British from the Island of Cyprus and subsequently eliminating the Turkish Cypriots in the area. As a result of the unceasing terrorist activities, the UK opted to withdraw from the region under the guarantee and alliance treaties signed in London and Zurich, where the UK, Türkiye, and Greece were guarantors, with the condition that the island would not be annexed by any state.

The Turkish and Greek Cypriots were given equal status in the Republic of Cyprus decided to be established on the island. The Republic of Cyprus was formally established on August 16, 1960, as a state in which the two communities exercise legislative, executive, judicial and other functions together under conditions of cooperation and partnership. Turkish Cypriots and Greek Cypriots, who had lived together on the island for centuries, thus became the two founding peoples of this new state. Türkiye, Greece and the UK were designated as guarantors of treaties and sovereign rights. The main factor that led to the international recognition of the Republic of Cyprus was the recognition of this binational structure on the island and the sovereignty rights of



IN THE REPUBLIC OF CYPRUS, WHICH WAS OFFICIALLY ESTABLISHED AS A STATE ON AUGUST 16, 1960, THE TURKISH AND GREEK SIDES WERE ACCORDED EQUAL STATUS

the Turkish Cypriots. The treaties recognised that both communities were politically equal and constituted separate political entities.

The Constitution of the Republic of Cyprus is based on the principle of co-government of the two communities, providing equal rights between Turkish Cypriots and Greek Cypriots. The organisation of legislative, executive, and judicial powers was defined by this constitution, granting common rights and powers to both communities. Nonetheless, despite the fact that the constitution sought to guarantee the political equality of the two communities, political and historical developments made it challenging to fully carry out the order it envisioned. The Greek Cypriots on the island made it clear they had no intention of following the treaties or the constitution shortly after the Republic of Cyprus was founded.

Greek Cypriot leader Makarios voiced on July 28, 1960, that these treaties were only transitory and that the Greek Cypriots would continue to advocate for their national cause. Makarios said in his address on September 4, 1962, that unless the Turkish Cypriots were removed from the island, the mission of the EOKA would not have been deemed accomplished. The international community initially disregarded these remarks; however, Turkish Cypriots soon realised that they should be taken into account. Greek Cypriots called for the 1960 Treaty's primary provisions protecting Turkish Cypriots to be repealed in November 1963. These changes allowed for the removal of Turkish Cypriots from government institutions and the elimination of their presence on the island, paving the way for the idea of Enosis.

President Makarios maintained during the creation of this package that the London and Zurich Agreements gave Turkish Cypriots unduly high privileges and that the 1960 Constitution was invalid. The ultimate goal of the Greek Cypriots was to entirely subjugate the Turkish Cypriots and eliminate their presence on the island. The Turkish Cypriots rejected these proposals on December 16, 1963.

Following the 1963 attacks by the Greek Cypriots on Turkish Cypriots, which were later referred to as "Bloody Christmas" in Turkish history, the guarantor countries established a "Peacekeeping Force" and partitioned Lefkosa into two sections by the "Green Line" that was drawn on December 30, 1963. Later, the International Peacekeeping Force (UNFICYP) was deployed to the island under UN Security Council Resolution 186 on March 4, 1964. The Enosis goals of Greeks and Greek Cypriots persisted in spite of this. The Greeks, who infiltrated the island with 20,000 troops, established de facto Greek/Greek Cypriot authority over the administration, severing communication between the two peoples.

When the UN General Assembly took up the Cyprus problem once more in 1965, A/RES/2077(XX) was issued as a result of the talks and deliberations. The resolution called upon all states to respect the sovereignty, unity, independence, and territorial integrity of the Republic of Cyprus and to refrain from any type of intervention directed against it.

## 1.5. **Government System of the 1960 Constitution**

According to the 1960 Constitution, the government system was based on the relationship between the legislative and executive powers. The President and Vice-President of the House of Representatives, who represented 70% Greek Cypriots and 30% Turkish Cypriots, led the legislative power, while the President and Vice-President of the Republic, along with seven Greek Cypriots and three Turkish Cypriot ministers, constituted the executive power. Furthermore, the communities of Greek and Turkish Cypriots each have Communal Chambers with the authority to decide what is best for their communities in terms of education, culture, and religion. Therefore, the 1960 Constitution does not establish a traditional federal state structure that consists of two states (cantons or provinces) on a geographical basis. Rather, the state is structured according to the principle of “corporative federalism,” a term that has been coined by certain political scientists and legal experts to describe federalism that is based on community.

It is evident that the presidential system is the preferred system of government in the 1960 Constitution. As is the case with all presidential systems, the president is directly elected by the people. The President is accompanied by a vice president who is also directly elected by the people, as well as a Council of Ministers that is composed of ministers who are appointed by them. It proposes a system that is predicated on a strict separation of powers between the legislative power, which is







LONDON AGREEMENT SIGNING CEREMONY THE AGREEMENT ON THE ESTABLISHMENT OF THE REPUBLIC OF CYPRUS SIGNED IN LONDON VICE PRESIDENT OF CYPRUS AND LEADER OF THE TURKISH COMMUNITY DR FAZIL KÜÇÜK (FRONT), PRESIDENT OF CYPRUS AND GREEK CYPRIOT LEADER ARCHBISHOP MAKARIOS (2ND LEFT)

the division in the social structure.

In an effort to mitigate this majoritarian arrangement, consociational principles were implemented in certain other articles of the Constitution. First, it was crucial to guarantee that the Turkish Cypriot Vice-President, who would be elected by Turkish Cypriot voters, possessed powers that were comparable to those of the President. Additionally, the Vice-President was granted exclusive veto power over the laws and resolutions of the House of Representatives on the same issues, as well as over the decisions of the Council of Ministers on matters related to national defence, foreign affairs, and security. Further, the Turkish Community, which would be represented in the Council of Ministers with only three members, had been granted the authority to hold one of the three critical ministries of the Constitution: Foreign Affairs, National Defence, and Finance. As a result, Turkish Cypriots were ensured to hold at least one of the strategically significant ministries in the Council of Ministers.



Makarios and his supporters were unable to accept that the Turkish Cypriots actually held 30 per cent of the rights in the public and government spheres. They had never given the “Republic of Cyprus” a chance and had systematically implemented the Turkish-Cypriot assimilation and extermination plan in violation of international treaties.

## Chapter 2

---

# Greek Cypriot Oppression Across the Island



## 2.1. **Akritis Plan**

The Akritis Plan is a strategic plan developed by Greek Cypriots that seeks to link Cyprus to Greece by eliminating Turkish Cypriots from the island. The Plan was developed in 1963 by the Greek Cypriot administration and Greek army personnel with the purpose of dissolving the Republic of Cyprus and merging Cyprus with Greece. This plan involved establishing a covert army to expedite the suppression of Turkish resistance and consolidate Greek Cypriot control over the island prior to foreign intervention. It also demonstrated the Greek Cypriot leaders' intended use of the United Nations in a deceptive manner to achieve their objectives.

In 1963, President of the House of Representatives Glafcos Clerides, Minister of the Interior Polycarpos Giorkatzis, Nikos Sampson and Makarios, in particular, developed a plan to attain Enosis by wiping out the Turkish population on the island. On April 21, 1966, the Greek newspaper "Patris" published this plan in detail as a genocide plan. According to the plan, certain provisions of the Constitution, which include the threat of foreign intervention, will first be abolished to enable the Greek Cypriots to pursue their self-determination aspirations without impediments. It also sought to disseminate the notion that the Cyprus issue could not be resolved in the international arena and should be reevaluated. The aim is to persuade the international community that existing agreements are unfair.





AFTER THE MASSACRES COMMITTED BY THE MILITANTS OF THE GREEK EOKA TERRORIST ORGANISATION AGAINST THE TURKISH CYPRIOTS IN CYPRUS ON DECEMBER 21, 1963, WHICH WENT DOWN IN HISTORY AS THE "BLOODY CHRISTMAS," THE GREEK LEADER, ARCHBISHOP MAKARIOS, PARTICIPATED IN THE DEMONSTRATION MARCH OF THE GREEK EOKA SUPPORTERS

The objective was to establish a highly structured organisation and conduct the activities in concealment on the internal front. It focused on the amendment of constitutional provisions to ensure the Greek Cypriots' control over the administration and prevent foreign interference. The plan was put into practice in order to induce turmoil on the island and hand over the administration entirely to the Greek Cypriots after Makarios' endeavours to amend the constitution were unsuccessful. In order to prevent infiltration, the plan prioritised secrecy and directed the use of verbal communication rather than written communication. Rapid repression was planned against the potential Turkish resistance, and it was emphasised that constitutional amendments should be done in a planned and controlled manner. As a result, many violent incidents took place in Cyprus in December 1963.

## 2.2. 1963 **Bloody Christmas**

Greek Cypriots, who continued their actions in violation of the Constitution of the Republic of Cyprus and international treaties, resorted to all political and military means to prevent the Turkish Cypriots from exercising their constitutional rights. It seems that the Greek Cypriots spent the period between 1960 and 1963, during which the Republic of Cyprus legally existed, devising political and military actions to accomplish the ultimate objective of Enosis. The Greek Cypriots promptly neglected the commitments they had made in international treaties and disregarded the fact that the Republic of Cyprus was established as a “common” republic, which was predicated on the equal political existence of the two communities. Turkish Cypriots were expelled from the administration of the Republic of Cyprus through the use of force and other forms of repression.

Following the implementation of the Akritas Plan, 20,000 EOKA militants were equipped with modern weapons and prepared for the operation. However, the Greek Cypriots tried to blame the Turkish Cypriots for the incidents that would take place on the island. Therefore, at the beginning of December 1963, efforts were initiated in this regard. Initially, on December 4, 1963, a bomb was planted on the statue of EOKA militant Markos Drakos in Lefkosa and detonated. Immediately after the incident, EOKA issued a statement saying that the bomb was detonated by the Turkish Cypriots. Thus, the Greek Cypriots could claim in the international arena that the Turkish Cypriots were the first to

## MASSACRE IN CYPRUS BY GREEK CYPRIOTS

# 'Bloody Christmas'

Described as "attempted genocide" by eyewitnesses, the massacre that militants of the EOKA terror group launched against Turkish Cypriots on Dec. 21, 1963 went down in history as "Bloody Christmas"



**364** PEOPLE  
KILLED

**Dec. 21, 1963**

**Militants of the EOKA terror group** in Cyprus launch attacks against the Turk community on the island

**1963-1974**

The following 11 years are marked by blood, tears, massacres, mass graves, and migration for the Turkish Cypriots

Turkish Cypriots are squeezed onto just 3% of the island

**1974**

The security and existence of the Turkish Cypriot community are guaranteed with the **Cyprus Peace Operation** that Türkiye launched on July 20

**103** TURKISH  
VILLAGES  
EVACUATED





THE MASSACRES COMMITTED BY THE MILITANTS OF THE GREEK EOKA TERRORIST ORGANISATION AGAINST THE TURKISH CYPRIOTS IN CYPRUS ON DECEMBER 21, 1963, WHICH WENT DOWN IN HISTORY AS THE "BLOODY CHRISTMAS"

initiate the unrest. The Turkish Cypriots, who were aware of the Greek Cypriots' intentions, made a statement affirming that they were not involved in this incident at all. Nevertheless, the incidents were further exacerbated, and demonstrations against Turkish Cypriots began to be held in many regions.

It was the final blow when two Turkish Cypriots were martyred on their way home on December 20, 1963. Incidents began to occur in every region of the island, and on December 22, Turkish Cypriot students who gathered to condemn the attack were shot by EOKA militants. On the same day, the statue of Atatürk in Lefkosa was also targeted in an attack. EOKA attacks were mostly centred in and around Lefkosa. As a result of the Greek Cypriots' attacks, many Turkish Cypriots' villages





ON DECEMBER 24, DURING THE ONGOING GREEK CYPRIOT ATTACKS, THE WIFE AND CHILDREN OF MAJOR DR NIHAT İLHAN, WHO WAS ASSIGNED TO THE TURKISH CYPRIOT REGIMENT, WERE BRUTALLY MURDERED BY GREEK CYPRIOT TERRORISTS IN THEIR HOME.



MASS GRAVE FOUND AFTER MURATAĞA (MARATHA) MASSACRE

were besieged, and external assistance was prevented. As the Greek regiment on the island also supported the EOKA attacks, the Greek Cypriots intensified their attacks. Within a short period of 3 days, many innocent Turkish Cypriots were brutally martyred by the Greek Cypriots as a result of the attacks committed under the leadership of Nikos Sampson. Upon the escalation of the incidents in Cyprus, Türkiye submitted a request for joint action to the governments of Greece and Britain to prevent them. Thereupon, the three countries issued a joint call on December 24, 1963.

Despite this joint call of the guarantor states, Greek Cypriots' attacks on the island continued unabated. The Greek Cypriot terrorist organisation EOKA staged attacks and massacres against Turkish Cypriots in the Turkish Cypriots' villages on the island, regardless of whether they were men, women or children. On Christmas 1963, Greek Cypriot gangs attacked Turkish Cypriots in various regions of the island, resulting in the deaths of numerous men, women, and children, the destruction of 270 mosques, mausoleums, and places of worship, and the violent evacuation of certain Turkish Cypriots' villages. This act of terrorism committed by EOKA gangs on December 21, 1963, was re-







ferred to in history as “Bloody Christmas.” On December 24, during the ongoing Greek Cypriot attacks, the wife and children of Major Dr Nihat İlhan, who was assigned to the Turkish Cypriot Regiment, were brutally murdered by Greek Cypriot terrorists in their home.

On December 25, 1963, the Turkish Regiment on the island left the garrison and began to deploy in various regions. On the same day, the Council of Ministers of the Republic of Türkiye authorised the Turkish General Staff to launch air strikes on the Island of Cyprus. Upon this, Turkish jets conducted warning flights in the skies over Lefkosa, and the Turkish navy, which had been awaiting orders in Istanbul, departed for Mersin.

Realising that the incidents on the island could not be prevented, the British Government decided to intervene. On the night of December 25, the British Government met with the Turkish and Greek representatives and stated that the three states concerned were ready to intervene to restore order on the island in accordance with the Treaty of Guarantee. Thereupon, the Greek Cypriots agreed to a ceasefire under British mediation, and on December 27, 1963, the Peace Force, which was formed with the soldiers of the three guarantor states, began its



mission. The “Green Line” separating the Turkish Cypriots and the Greek Cypriots was set on December 30, 1963.

In practice, the “Green Line” prevented the Vice- President, Turkish Cypriot ministers, and MPs from crossing to the Greek Cypriot side to attend cabinet or House of Representatives meetings, as well as Turkish Cypriot or Greek Cypriot civil servants from going to their places of duty on the other side. Thus, in the very first days of 1964, the Turkish Cypriots began to establish their administration in the face of the Greek Cypriots, who had completely taken over the state mechanism. At the same time, thousands of Turkish Cypriot refugees from various parts of the island gathered in this area north of the Green Line, which was guarded by the mujahideen. Moreover, the “Green Line” marked the beginning of de facto two separate administrations in the Island of Cyprus. However, since political power in the Republic of Cyprus was usurped by Greek Cypriots, the UN Peacekeeping Force was unable to improve the situation.

## 2.3. 1964 UN Security Council (UNSC) Resolution - UNFICYP

Following months of massacres, violence, and repression on the island, the United Nations, in Security Council Resolution 186 of March 4, 1964, “*asked* the Government of Cyprus, which has the responsibility for the maintenance and restoration of law and order, to take all additional measures necessary to stop violence and bloodshed in Cyprus” and “*recommended* the creation, with the consent of the Government of Cyprus, of a United Nations Peacekeeping Force in Cyprus.”

Prior to the decision, Makarios rejected the UN Secretary General’s proposal to form a “Cantonal Administration” under the UN Peacekeeping Force on February 18, 1964, on the grounds that it would impede Enosis’ progress. The Security Council then adopted Resolution 186. According to Resolution 186, all Member States, in conformity with their obligations under the Charter of the United Nations, shall refrain from any action or threat of action likely to worsen the situation in the sovereign Republic of Cyprus or to endanger international peace; the Government of Cyprus shall take all necessary measures to stop violence on the island; and both communities in the Island of Cyprus and their leaders shall act with the utmost restraint. The resolution further recommends that a United Nations Peacekeeping Force be created with the consent of the Government of Cyprus. After consulting with the Government of Cyprus, Türkiye, Greece, and the United King-

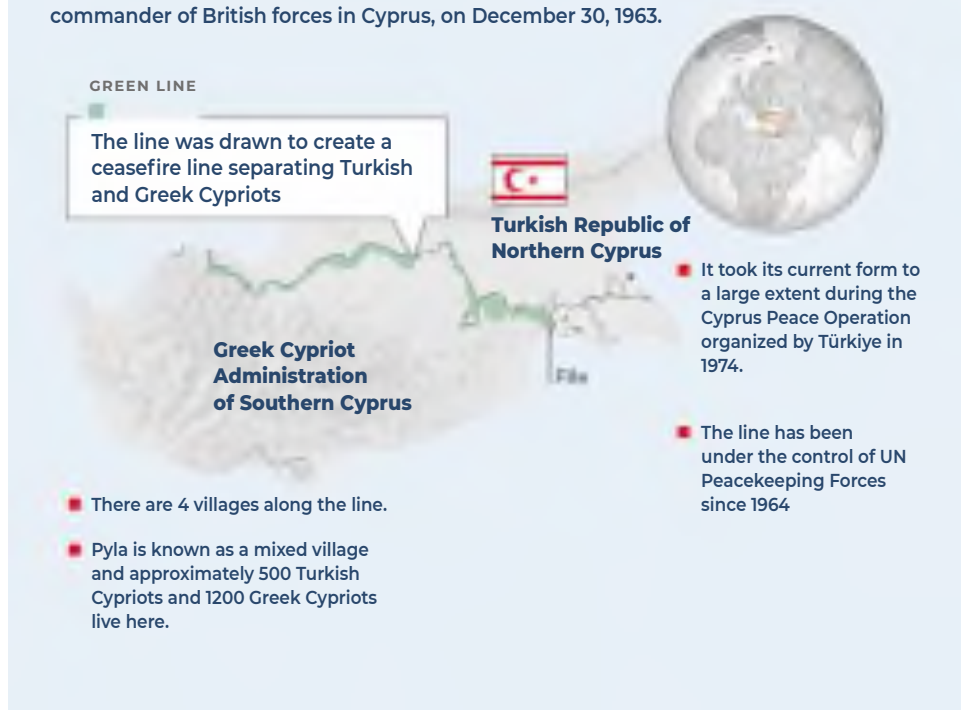




PRESIDENT OF CYPRUS ARCHBISHOP MAKARIOS (LEFT), LEADER OF THE EOKA TERRORIST ORGANISATION GRIVAS (CENTRE), THE INDIAN COMMANDER OF THE UN PEACEKEEPING FORCE IN CYPRUS (RIGHT), MINISTER OF THE INTERIOR POLYCARPOS GIORKATSIZ (BEHIND LEFT WITH GLASSES)

## The line dividing Cyprus into two: “Green Line”

It was drawn with a green pencil by General Peter Young, commander of British forces in Cyprus, on December 30, 1963.



dom, the UN Secretary-General will decide on the form and size of the Peacekeeping Force, which has a three-month mandate and is tasked with preventing new conflicts, maintaining law and order, and assisting in the return to normalcy.

There are both positive and negative aspects to this resolution. For example, “Government of Cyprus” refers to the government that Greek Cypriots usurped notwithstanding the dissolution of the legitimate Republic of Cyprus. Furthermore, the Peacekeeping Force is requested to visit the island in order to collaborate with the Government of Cyprus, maintain the ceasefire, and restore peace and tranquillity. Rauf Denktaş, the Turkish leader and the Turkish Cypriots’ representative in the negotiations at the time, expressed opposition to the inclusion of such a statement in the resolution and drew attention to the problems that such a content, which would imply the UN’s approval of



LEDRA PALAS HOTEL ON THE GREEN LINE IN LEFKOSA (NICOSIA)  
USED BY UNITED NATIONS PEACEKEEPING TROOPS

the title of the Government of Cyprus, which the Greek Cypriots had usurped at gunpoint, would cause in the future. For Türkiye, this was a problem that could be tackled in the future. Türkiye was promised that Makarios' illegal rule would not be considered legitimate. In other words, a deal will be reached soon, and the two communities will once again share governance.

Before the UN Peacekeeping Force landed on the island, the Greeks launched another offensive against the Turkish Cypriots to gain an

advantage. Makarios used the period between the UN resolution and the arrival of the Peacekeeping Force on the island to his advantage. This is because Türkiye's intervention will not be in question while it is under UN control, and preparations for the UN Peacekeeping Force's arrival on the island are underway. Seeing this, Makarios launched a massive island-wide attack on all Turkish areas. Greek Cypriot and Greek troops gained new strategic positions and completely encircled Turkish territories. Faced with this situation, the government of Türkiye received authorisation from the Grand National Assembly of Türkiye to intervene in Cyprus.

Immediately after, Türkiye sent a note to the Government of Cyprus, declaring that if the clashes continued, it would consider this an international crime on the grounds that it aimed to eliminate Turkish Cypriots completely and that it would intervene on its own by exercising its right to guarantee. It also informed the UN Secretary-General about the situation and requested that the Peacekeeping Force land on the island immediately. The Security Council, which convened on March 13, adopted Resolution 187 on March 14, expressing concern about the situation in Cyprus, urging the parties to refrain from actions that could jeopardise the peace, and requesting that all member states assist the Secretary-General in implementing the resolution.

That, UN Secretary-General, appointed Indian Lieutenant-General Gyani as Commander of the UN Peacekeeping Force and Finnish Sakari Tuomioja as Mediator. On March 14, 1964, the UN Peacekeeping Force began their arrival on the island, which was completed on March 27. Despite the UN Peacekeeping Force's efforts to stop the Greek Cypriots, Makarios declared on April 4 that he had abrogated the "Treaty of Alliance," which was a key component of the London and Zurich Agreements. Makarios was intending to cut Türkiye's ties with Cyprus one by one. However, Türkiye did not accept the abrogation. Following the incident, Prime Minister Giorgos Papandreou of Greece issued a statement in which he stated that Greece unconditionally supported the popular Hellenism struggle in Cyprus, that these agreements had brought the situation on the island to a halt, and that Makarios' termination of the "Treaty of Alliance" was supported. In short, Greece supported all of Makarios' illegal practices. In other words, the UN rewarded the usurpation by recognising the then-all-Greek Cypriot administration as the official government of Cyprus. With this approach, the United Nations Peacekeeping Force (UNFICYP) also failed to alleviate the situation.





## 2.4. **Constant Attacks on Turkish Cypriots**

The massacres of Turkish Cypriots in 1963, 1964, 1967, and 1974 are also critical to understanding the Turkish Cypriots position in the current negotiations. Greek Cypriots' violence began in December 1963, when Turkish Cypriots opposed the constitutional reforms. This is part of the "Akritas" Plan, which seeks to eliminate Turkish Cypriots and annex Cyprus to Greece.

Reports from the time revealed the brutality of these attacks. On December 28, 1963, the Daily Express reported that hundreds of people had been killed in Lefkosa's Turkish Cypriot neighbourhood, with the scenes being indescribably horrific. According to a telegraph from the British High Commission in January 1964, Greek Cypriot police were led by extremists and committed deliberate atrocities against Turkish citizens. Similar reports of massacres and destruction surfaced in The Daily Telegraph and The Guardian.

In September 1964, the United Nations Secretary-General issued a report documenting the demolition of hundreds of houses in Turkish villages. Despite British efforts to safeguard Turkish Cypriots, they were frequently helpless in the face of massive Greek Cypriot attacks, such as those in Ayios Sozomenos and Limassol.

These incidents, as well as the inability to punish the perpetrators and the systematic persecution of the Greek Cypriot leadership, have had a



DURING THE PERIOD OF GREEK ATTACKS AFTER THE BLOODY CHRISTMAS, THE TURKISH MUJAHIDEEN CREATED A SAFE ZONE IN THE ST. HILLARION CASTLE



ARCHBISHOP MAKARIOS (CENTRE), THE GREEK CYPRIOT LEADER AT THE TIME, WATCHES THE OFFENSIVE LAUNCHED AGAINST THE TURKS WITH MILITIAS OF THE GREEK CYPRIOT NATIONAL GUARD

long-lasting effect on the Turkish Cypriot community. Historical documents and reports from the time offer a thorough account of these tragic incidents. This historical context also explains the distrust and defensive stance in the negotiations.

The UN Secretary-General reported in 1964 that the Greek Cypriot government's heavy economic restrictions on Turkish Cypriots constituted a virtual siege. Because of these repressive economic policies and atrocities, Turkish Cypriots have become refugees in their own country. Despite its official protest against these illegal measures in 1965, the UK continued to recognise the Greek Cypriots as the government of Cyprus, who had forced the Turkish Cypriots on the island out of power through intimidation and coercion, and took no practical



TURKISH MUJAHIDEEN, ARMED TO DEFEND THEMSELVES AGAINST GREEK CYPRIOT ATTACKS IN CYPRUS, STAND GUARD AT THE TRENCHES

action to put an end to these abuses. Former British Foreign Secretary and Prime Minister James Callaghan stressed in his 1987 memoirs that Turkish Cypriots were denied political rights and fundamental human rights under the 1960 Constitution for a considerable amount of time.

The international community, including the United Nations, ignored universal ideals in favour of political expediency, failing to denounce Greek Cypriots' crimes against Turkish Cypriots, which might be considered genocide. As a result, Greek Cypriots were recognised as the government of the entire island of Cyprus, but Turkish Cypriots were barred from joining the United Nations, the British Commonwealth,





ARCHBISHOP MAKARIOS (CENTRE), THE GREEK CYPRIOT LEADER AT THE TIME, WATCHES THE OFFENSIVE LAUNCHED AGAINST THE TURKS WITH MILITIAS OF THE GREEK CYPRIOT NATIONAL GUARD



TURKISH MUJAHIDEEN, ARMED TO DEFEND THEMSELVES AGAINST GREEK CYPRIOT ATTACKS IN CYPRUS, STAND GUARD AT THE TRENCHES

and other international organisations, and they were denied the ability to vote on critical decisions affecting their future.

Resolution 186 of the United Nations Security Council, passed in 1964, is considered to have recognised the Greek Cypriot regime as the “government of Cyprus.” This resolution caused Greek Cypriots to regard Turkish Cypriots as a regular community, to control international aid to the island, and to put an embargo on Turkish Cypriot trade and communications. The resolution also resulted in the Republic of Cyprus, which was founded on political equality between the island’s Turkish and Greek Cypriots, being represented in international organisations solely by Greek Cypriots. This has created a false and misleading per-





TURKS FLEEING THEIR HOMES IN CYPRUS AFTER THE GREEK CYPRIOT ATTACKS

ception around the world that Greek Cypriots are the victims of the Cyprus problem, while the suffering of Turkish Cypriots on the island has gone unnoticed by many parties.

Sir Anthony Kershaw, former Chairman of the UK House of Commons Select Committee on Foreign Affairs, indicated that the UN accepted Greek Cypriots as the government of Cyprus because UN troops needed to be deployed to restore order in 1964. The UN could only send soldiers at the request of a legitimate government, and at the time, Makarios' administration was the only organisation that could be referred to as the government of Cyprus. Despite Turkish Cypriot protests, the UN prioritised speedy involvement over legal clarity, recognising



LAMENTING TURKISH WOMEN WHO LOST THEIR LOVED ONES  
DURING GREEK CYPRIOT ATTACKS IN CYPRUS

Greek Cypriots as the sole government under a treaty and constitution that the Greek Cypriot government had rejected. This decision has led to a false and misleading perception.

The international community's prioritisation of political objectives over legal and ethical standards, as well as its recognition of the Greek Cypriot administration as Cyprus' legitimate government, have had far-reaching and negative consequences for the Turkish Cypriot community. Establishing long-term peace on the island necessitates a rethinking of the international position on the Cyprus problem, equal treatment of Cypriot populations, and the restoration of Turkish Cypriots' seized rights.



## 2.5. **Disputes on the Greek Cypriot Side**

In 1971, General Georgios Grivas returned to Cyprus and re-established EOKA-B, which desired Enosis, or the union of Cyprus with Greece. Grivas sought to impose the will of the Greek Cypriots on the Turkish Cypriots. Accordingly, he stated that forces from Greece are present in Cyprus to impose the will of Greek Cypriots.

On July 15, 1974, Greek soldiers and the Greek Cypriot National Guard carried out a coup d'état that overthrew President Makarios and installed Nikos Sampson. This coup led to great violence and turmoil. According to the Washington Star News from July 22, 1974, bodies were piled up in the streets and buried in mass graves. The Greek Cypriots, who surrendered their arms under Makarios' orders, were executed by the National Guard.

These incidents were followed by severe humanitarian catastrophes involving missing persons. Over the years, Greek Cypriot governments have misled families into believing that their missing relatives may still be alive. However, in October 1995, it was discovered that many missing people had died, and their remains had been kept from their relatives. Some people who were reported as missing were later discovered to be alive and continued to receive state pensions.

Many Greek Cypriots were also slain during the violence that lasted from July 20 to August 16, 1974. Turkish forces sought to retrieve and



IN A COUP LED BY EOKA B LEADER NIKOS SAMPSON WITH THE SUPPORT OF THE GREEK JUNTA, THE GREEK CYPRIOT PRESIDENTIAL PALACE WAS DESTROYED BY THE NATIONAL GUARD AND GREEK FORCES

identify the bodies, but the majority of the missing people died, probably during the Sampson coup or in the following clashes. Some were buried in mass graves. The fatalities were blamed on the conduct of the Greek Cypriot leadership as well as Greece's aggressive policies. On July 19, 1974, Archbishop Makarios notified the United Nations Security Council of the severe danger posed by the Greek military administration in Cyprus. He admitted that major losses had occurred and maintained that the threat from Türkiye was less severe.

Papatsestos, a Greek Orthodox priest, reported having to bury the dead of many Greek Cypriots and a few Turkish Cypriots during the coup. These occurrences, as well as the statements of other witnesses, highlight the period's ferocity. The Turkish Cypriots requested assis-





THE GREEK CYPRIOT PRESIDENTIAL PALACE IN RUINS DURING THE COUP D'ÉTAT BY THE GREEK NATIONAL GUARD UNDER THE LEADERSHIP OF NIKOS SAMPSON, BACKED BY THE GREEK JUNTA

tance from the guarantor powers, but only Türkiye responded effectively. Even some Greek Cypriots called for the intervention of Türkiye to end the violence and disarray. Nikos Sampson later admitted that without Türkiye's intervention, he would have declared Enosis, and there would be a danger of exterminating the Turkish Cypriots.

The events of 1974, including the conflict among the Greeks and the coup d'état, resulted in tremendous loss of life and misery. The Greek Cypriot authorities' deceptive and harsh conduct about missing persons has increased the misery. This conflict's legacy continues to have an impact on Cyprus's political and social structures.



## 2.6. 1974 Cyprus Peace Operation

Former British Prime Minister Sir Alec Douglas-Home argued in his book “The Way the Wind Blows” that as long as Archbishop Makarios did not regard Turkish Cypriots as human beings, the island was inviting occupation and partition. According to US Deputy Secretary of State George Ball, Makarios’ major purpose was to block off Turkish intervention and continue massacring Turkish Cypriots.

In a February 28, 1976, article in the Greek Cypriot newspaper, Father Papatsestos asserted that the Turkish intervention rescued Cyprus from a horrible civil war, while the Sampson administration was prepared to slaughter Makarios followers. Many of those saved by Türkiye in 1974 are now among the Greek Cypriot leaders.

The main goal of Türkiye, Greece, and the United Kingdom, the guarantors of the Republic of Cyprus established in 1960, is to establish an order that will allow the two communities living on the island to coexist peacefully and to prevent the three constituent states from taking actions in the international arena that would cause them concern during the execution of this order. Therefore, a state of peace was to prevail between Türkiye and Greece. However, the state of peace in Cyprus would not last long, and Greek Cypriots, led by the church, would begin to fight against British rule in an organised manner. Enosis was a movement with strong nationalist sentiments in favour of expanding Greece’s borders.



THE CYPRUS PEACE OPERATION WAS LAUNCHED ON JULY 20, 1974, TO END THE OPPRESSION AND PERSECUTION OF THE TURKISH PEOPLE IN CYPRUS BY THE GREEK CYPRIOTS AND TO ESTABLISH PEACE AND TRANQUILITY ON THE ISLAND. PARATROOPERS LANDED ON THE ISLAND NEAR THE STRAIT OF GIRNE (KYRENIA)

The terrorist organisation known as EOKA attempted to achieve Enosis. EOKA's actions, which were directed towards the island's annexation to Greece, presented a significant challenge to the British colonial administration. Consequently, the primary objective of this policy was to preserve the UK's interests in the island. Under Ottoman rule, people were classified according to their religious beliefs. Greek residents



"IN FACT, WE ARE GOING TO THE ISLAND NOT FOR WAR BUT FOR PEACE, AND PEACE NOT ONLY FOR THE TURKS BUT ALSO FOR THE GREEKS"

on the island were free to practice their Orthodox religious beliefs, and the church, as the head of the Orthodox nation, enjoyed a number of privileges. For a long time, Greek Cypriots and Muslim Turkish Cypriots were able to coexist peacefully because they could freely practice their respective religious beliefs.

With the divide-and-rule policy implemented by the British following



the changing balances in Cyprus, rising nationalism on the island as a result of conflicts between Turkish and Greek Cypriots pushed Türkiye and Greece to the brink of war. Furthermore, it was clear from the start that the Cypriot church and community leader Makarios, as well as the Greek Cypriots who dedicated their lives to Enosis, would be dissatisfied with such equality. While fighting for union with Greece, they were forced to unite with the Turkish Cypriots under a single republican administration. Turkish Cypriots, on the other hand, were willing to work with the Greek Cypriots, whom they had no trust in, while advocating for partition against Enosis. The intended outcome in Cyprus did not become a reality. The case for the two communities to share their first experience of joint governance and have a say in Cyprus's future was unsuccessful.

The Republic, was quickly de facto destroyed when Greek Cypriots sought to amend the constitution. One of the primary reasons for the Republic of Cyprus' demise was the communities' refusal to accept the newly formed state. A state was established in Cyprus, but neither the community leaders nor the people were satisfied with it. As a result, Greek Cypriots began to express dissatisfaction with the Republican regime and the common state structure, indicating that this state would not last long. The parties had different expectations from the Republic in the first place. In response to a question about why he signed the London and Zurich Agreements, Makarios stated: "The agreements do not form the goal—they are the present and not the future. The Greek Cypriot people will continue their national cause and shape their future in accordance with their will."

Makarios realised that Enosis would be difficult to realise in the current circumstances. For this reason, inter-communal negotiations began in 1968 to revise the Constitution of Cyprus. However, the military administration in Greece and the extreme right-wing pro-Enosis faction in Cyprus did not welcome Makarios' initiative of inter-communal talks or his conciliatory approach. The island turned into a battlefield between 1963 and 1974 due to the Enosis demands of Greece and the Greek Cypriots.

Following Makarios' policies, the Greek junta regime, believing that it could not reach an agreement with Makarios to annex the island to Greece, began to reorganise the island's nationalist Greek Cypriot youth in favour of Enosis. Young people supported by Greece constantly organised demonstrations in favour of Enosis. The intensity



TURKISH TROOPS TRIUMPHANTLY ENTERING MAGUSA (FAMAGUSTA)  
ON AUGUST 22, 1974

of the tensions grew between 1967 and 1974 since those who were dissatisfied with the junta government concentrated on Enosis and the policies of Makarios intensified their preparations for attacks against the Turkish Cypriots and directed their ire towards Makarios who was apprehensive about their reckless actions and was more cautious than ever to avoid inciting a Turkish military intervention.

The tension between Makarios and Greece was replaced by Greece's efforts to end Makarios' authority over the island as quickly as possible. The junta regime sought to overthrow Makarios, who did not wish for Enosis on the island. Differences of opinion between the parties were gradually escalating into an armed civil conflict. The aim of EOKA-B was to remove Makarios, who did not agree with Greek policies, from power. The first real attempt to remove Makarios was made in early March 1970 by shooting at the helicopter he was in. The helicopter had to make an emergency landing, and Makarios escaped the attack unharmed.

At the end of 1973, there was widespread unrest in Cyprus, and the Greek Cypriot government appeared to have failed to control the escalating violence. In Greece, in a coup within the junta in November, 1st Corps Commander Lieutenant General Gizikis became the President. With General Dimitrios Ioannides leading the military administration, the island's anti-Makarios forces were emboldened. As a result of these developments, relations between Greece and Cyprus took a turn for the worse.

After the EOKA organisation's leader, Greek Cypriot soldier Grivas, died of heart failure in a house where he was hiding on January 27, 1974, Makarios issued a declaration on April 25, 1974, declaring EOKA-B an illegal organisation. Many suspected EOKA-B members were arrested.

On June 26, 1974, he stated that Greek intelligence services were in charge of EOKA-B and announced that the Greek Cypriot National Guard Army would be integrated into the Greek Cypriot administration. With these initiatives, Makarios tried to regain his lost authority. In this context, Makarios wrote a letter to President General Gizikis of Greece on July 2, 1974, stating that Greece supported and directed EOKA-B. He also claimed that Greece was the source of the acts of violence and church initiatives against him. In his letter, Makarios stated that he would no longer remain silent in the face of acts of violence that could lead to the collapse of the Cypriot state, that he was not a Greek-appointed governor, and that he should be treated as a head of state. The Greek junta responded with a severe response, and on July 15, 1974, a coup was staged in Cyprus against Makarios with their backing. This coup in Cyprus was the starting point of the 1974 Cyprus crisis.



CYPRIOT MUJAHIDEEN ON GUARD AT MAGUSA (FAMAGUSTA) CASTLE  
AFTER THE PEACE OPERATION

The National Guard on the island, led by Greek officers, began implementing the Aphrodite Plan by bombing Makarios' presidential palace. Makarios' death was announced over the radio, as was the establishment of the Hellenic Republic of Cyprus. Nikos Sampson, a member of EOKA and publisher of *Mahi* (War) magazine, was appointed president. The provisional government declared that everything was un-





CYPRIO MUJAHIDEEN ON GUARD AT MAGUSA (FAMAGUSTA)  
CASTLE AFTER THE PEACE OPERATION

der control. Using a secret underground passage, Makarios escaped from the palace after the bombardment began, contacted the United Nations, made a radio announcement that he was alive, and called for resistance against the coup plotters. The Archbishop, who had taken refuge in the British base, was taken to London via Malta, from where he travelled to New York to attend a United Nations meeting.





C-47 MILITARY TRANSPORT AIRCRAFT DURING THE CYPRUS PEACE OPERATION OF THE TURKISH ARMED FORCES ON JULY 20, 1974 AT KIRNI AIRPORT

It was realised that the situation on the island was different from the statements, that the police resisted the National Guard, and that Makarios was not dead. At 03:20 p.m., Bayrak, the Turkish Cypriot community's radio broadcaster, reported that the Archbishop had fled the Palace and was hiding in a mountain in Paphos, and that fierce clashes were taking place. Upon this, political decision-makers in Türkiye initiated a crisis management process.



THE WELCOME OF TURKISH SOLDIERS IN HAMITKÖY

The Cyprus crisis, which began on July 15, 1974, and ended on August 16, 1974, was a bilateral foreign policy crisis and was a continuation of the Cyprus crisis of 1963–64. For Türkiye, this crisis was a sudden and unexpected development. With the support of the junta in Greece, the crisis was instigated by EOKA-B and pro-Enosis Greeks and Greek Cypriots, who orchestrated a military coup against Makarios, the President of the Greek Cypriot administration and leader of the Greek Cy-

priots, on July 15. Türkiye sought to achieve its demands through military intervention and force. After the crisis, a ceasefire was signed, but the Cyprus crisis could not be resolved and gained a new dimension. The new situation in Cyprus was shaped in accordance with the treaties of guarantee and international law as a result of Türkiye's military intervention on the island.

A military intervention took place on July 20, 1974. From July 20, 1974, until July 22, 1974, the Turkish Armed Forces landed troops on Cyprus in accordance with Article 4 of the Treaty of Guarantee. At the same time, the Greek government resigned as the military operation began. Exercising its rights under the Treaty of Guarantee, Türkiye intervened independently on the island. Responding to the UN Security Council's call for a ceasefire, Türkiye concluded the First Peace Operation on July 22, 1974. During the operation, which continued until July 22, 1974, Türkiye advanced up to the Turkish areas of Girne and Lefkoşa. The first plan of the Peace Operation was successfully carried out.

After the end of the First Peace Operation with a ceasefire, Türkiye, Greece, and the UK convened at the First Geneva Conference on July 25, 1974. On July 30, 1974, a ceasefire agreement was signed by the Turkish, British, and Greek foreign ministers in Geneva. While Türkiye had most of its demands met, the first steps regarding the new situation in Cyprus were also taken. During the Conference, discussions took place on determining the new constitutional order of the Cypriot state, leading to the decision to convene a second conference in Geneva 10 days later, on August 8, 1974, to further elaborate on the matter.

On August 8, 1974, the second round of talks commenced with the participation of the foreign ministers of Türkiye, the United Kingdom, and Greece. On August 10, 1974, Rauf Denktaş attended the meeting on behalf of the Turkish Cypriots, and Glafcos Clerides attended the meeting on behalf of the Greek Cypriots. In this meeting, the Turkish side argued that the 1960 Constitution was far from applicable, advocated instead for the establishment of a federal state, and wanted a decision on this matter to be taken during the conference. On the other hand, the Greeks accepted the 1960 Constitution and stated that if there were to be amendments to it, those could not be discussed at that conference.

The last meeting of the Geneva Conference began on August 13, 1974, and ended at midnight on August 14. Turan Güneş, the then Minister



TURKISH SOLDIERS' AMPHIBIOUS LANDING ON THE BEACH OF GIRNE

of Foreign Affairs, presented three proposals to the Greeks in general:

- » Establishment of a new order on the island on a territorial basis,
- » The transfer of part of the area north of a line running westwards, including the Turkish parts of Magusa and Lefkosa, covering 34 per cent of the island, to the Turkish Cypriot administration within 24 hours and all the other cantons within three days,



THE WELCOME OF TURKISH SOLDIERS IN HAMITKÖY

—» The establishment of a security zone in the west of the area occupied by Turkish troops.

In response, the Greek side asked for further time. Turan Güneş viewed this situation as a classic delaying tactic.

Although Türkiye's demands were accepted at the First Conference,





TURKISH TROOPS' ADVANCE ON THE ISLAND AND THE LAPTA (LAPITHOS) AND CAVARA OPERATIONS

the decisions were not complied with. Greek and Greek Cypriot forces massacred almost the entire civilian population in six Turkish Cypriot settlements in the north and south of the island. The second phase of the Cyprus Peace Operation, which came to the fore as an inevitable option, commenced on August 4, 1974, and continued until August 16. As a result of the operation, the Lefke-Lefkosa-Magusa line, with the



TURKISH TROOPS' ADVANCE ON THE ISLAND AND THE MILITARY OPERATION IN MAGUSA (FAMAGUSTA)

Lefke-Kormacit (Kormakitis) capeline in the west (an area covering approximately one-third of the total surface area of Cyprus), came under the control of Turkish troops.

On August 30, 1974, the German newspaper *Die Zeit* wrote that the massacre of Turkish Cypriots in Paphos and Magusa proved that Türkiye was right to intervene.

On August 14, 1974, in the village of Taşkent (Tokhni), all Turkish Cypriot men between the ages of 13 and 74, with the exception of 18, were rounded up and shot. On the same day, in Terazi (Zyyi), all Turkish Cypriot men between the ages of 19 and 38 were detained by the Greeks and were never seen again. In Paphos, Greek Cypriots opened fire on a Turkish Cypriot neighbourhood, indiscriminately killing men, women, and children. On July 23, 1974, the Washington Post reported that 36 people were killed in a Greek raid on a Turkish Cypriot village with 200 inhabitants near Limassol. The Greeks said that they had received orders to kill the Turkish Cypriots in the village before the Turkish forces arrived.

Numerous witness testimonies and reports reveal the brutality suffered by Turkish Cypriots. On July 28, 1974, the New York Times reported that 14 Turkish Cypriot men were shot in Aleminyo (Alaminos). On July 24, 1974, France Soir reported that Greeks burned Turkish mosques and set fire to Turkish villages around Magusa and that unarmed Turkish villagers fled their homes in terror.

On July 22, 1974, Turkish Prime Minister Bülent Ecevit urged the UN to intervene and halt the genocide of Turkish Cypriots and announced that Türkiye accepted the ceasefire but would not tolerate the massacre of Turkish Cypriots. At the beginning of the Second Geneva Conference, Ecevit stated that a solution not based on geographical separation would be ineffective and that it was out of the question to leave the responsibility for ensuring the security of Turkish Cypriots to the Greeks.

The UK House of Commons Select Committee on Cyprus reported in 1976 that a second phase of military operations was inevitable and that the position of Turkish forces during the initial ceasefire was militarily unsustainable. On March 12, 1977, Makarios declared that Cyprus had been devastated in pursuit of Enosis.

In 1974, Türkiye intervened in Cyprus by carrying out a peace operation based on the Treaty of Guarantee, thus preventing the annexation of the island to Greece. The intervention protected the Turkish Cypriots and stopped the massacres on the island. Greek and Greek Cypriot forces committed atrocities against Turkish Cypriots despite international treaties. Türkiye's intervention ensured the security of Turkish Cypriots and laid the foundations of peace on the island.



TURKISH FLAG HOISTED ON THE BELLAPAIS ABBEY





## Chapter 3

---

# Cyprus Peace Operation in the Turkish Press



## 3.1. July 20 Cyprus Peace Operation in the Press

### July 20, 1974: Operation Begins

On July 20, 1974, Türkiye, which had turned back halfway twice, had no choice but to act this time.

The Turkish army, which had not fought a cross-border war for 50 years, was on its way to Cyprus. At dawn on July 20, 1974, the skies over Cyprus were covered with Turkish paratroopers. Türkiye had closed all its airspace, and the barrels of the warships' cannons were aimed at their target. With five destroyers, four submarines, five missile boats, 31 landing craft, and the Amphibious Regiment, comprising nearly 2,000 soldiers, they saw the Cyprus coast at dusk. There was no turning back now. One of the most significant and intriguing chapters in the history of the Republic of Türkiye had begun. A country that had been patient for 20 years was finally taking action. In the words of the late Rauf Denktaş, referring to that morning, "Freedom was like finally quenching your thirst. The Turkish army, whose arrival they already had realised was essential for achieving freedom, was landing on the island."

### Operation in the World Press

The Turkish and international press closely followed the events from the very first moments of the operation.

Reporters from foreign television channels were broadcasting the

operation to the world in real-time, with the following words echoing from the screens:

“It is now about five minutes past six... Four minutes past six... And the first of the Turkish troops have landed in Cyprus. Accompanied by jet fighters, the very first paratroopers are now hitting Cyprus soil.”

### **Turkish media coverage of the operation**

It was known to the Turkish media when the intervention would take place. However, as they awaited the official announcement, no media outlet released any information on the intervention. The Turkish public was somewhat taken aback by the extensive coverage of this event in the second issues of the newspapers. The media and television around the world painted an overall positive picture of Türkiye’s military intervention.

The operation, which was underway on July 20, 21, and 22, was halted at 17:00 on July 22 due to a ceasefire. From that point forward, the local and national newspapers of Türkiye documented each phase of the operation on a daily and hourly basis.

Before television became widely available, everyone’s ears were tuned to the radio, and their eyes were fixed on the pages of newspapers as they hit the shelves one after another at lightning speed. The next pages include these exclusive editions of the newspapers *Tercüman* and *Milliyet*.

The Operation on July 24 was extensively covered in both national and local newspapers. Curious and anxious, people flocked to newsstands in every city across Türkiye, but notably in the capital city of Ankara, trying to get their hands on the newspapers that were covering the news from the front lines.

The initial phase of the operation was launched with airborne and air-mobile forces operations. The initial group of airborne and commando brigades touched down at Kırmı (Kyrenia) and Gönyeli (Kioneli). In the days after the operation, the landing of these forces on the island dominated the front pages of newspapers. From July 20 to the second operation on August 14, publications featured images and reports from the front lines and Cyprus. Both the ongoing Geneva negotiations and the news of the ongoing conflict despite the ceasefire received extensive coverage.

The Turkish media and the Turkish people were brimming with excitement. The sole agenda of the public was the positive and negative news reported from the front. Everyone, including the government and opposition, was united in their support for this national cause. In addition to front-line reporting, national support for the operation was extensively expressed on newspaper pages.

### **Media Coverage of the August 14 Operation**

#### **August 14, 1974: The Second Operation Begins...**

The Second Geneva Conference sessions, which began on August 8, ended on the morning of August 14 without any agreement being reached. On August 14, 1974, at 05:00, the Turkish army launched the second operation, which would last three days, to relieve troops trapped in a constricted territory by the previous operation and put a stop to the atrocities and threats performed by Greek forces on the island.

Going through the newspapers of those days, one's initial impression is of Türkiye's efforts to arrive at a peaceful, negotiated settlement in Cyprus. However, the Greek side maintained an uncompromising and extremist stance: "Annexing the island to Greece." This ambition of the Greek Cypriots demonstrated that the problem could no longer be solved without resorting to armed force. The Greek Cypriots were exerting a significant effort to ignite a war, as evidenced by the newspaper articles.

#### **Newspapers Provide Extensive Coverage from the Ground**

The August 14 Operation was also widely covered in the pages of national and local newspapers. In an effort to understand what was happening, the crowds once again rushed to the newsstands, following the news from the front with concern and curiosity.

The international dimensions of the issue and its repercussions on the foreign press continued to appear on the newspapers' pages daily.

Press outlets meticulously followed developments in all their dimensions, and the most significant accomplishments in journalism in Türkiye's history occurred during this period. Among the public and the press, the issue garnered remarkable national support.



### **Greek Cypriots Slaughter Turkish Journalist: Incident of Adem Yavuz**

The Greek Cypriot side's rule-breaking attitude was also evident throughout the war. Prominent journalists from the Turkish press participated in the landing alongside the army soldiers to cover the operation. These journalists, who endeavoured to report news from the front lines, were also the targets of attacks by the Greek Cypriot side.

Upon the beginning of the Second Peace Operation, Turkish journalists, including Adem Yavuz, Cengiz Kapkın and Ergin Konuksever, headed to Magusa together with the advance forces that carried out the operation. Having reached Serdarlı with the army, they intended to return to Lefkosa so they could deliver the news materials they had gathered to Türkiye by the end of the day. However, they were unable to find a vehicle. They came across a vehicle that was transporting a pregnant woman from Ergenekon village, which is close to Serdarlı, to the hospital at that same moment. The vehicle continued on its route, carrying the three journalists with it. As they drove closer to Lefkosa, the Greek Cypriots fired shots near a plant in the vicinity of Küçükaymaklı. The shooting left the driver dead after he was shot in the head and two journalists with minor injuries. The Greek Cypriots then took three journalists and others hostage.

The pregnant woman was dropped off at the hospital, while the male hostages, who were blindfolded and had their hands tied, were loaded onto an open-backed truck and driven to Limassol. A Greek Cypriot national guard opened fire on Adem Yavuz, a blindfolded journalist, at close range with a rifle during the first few minutes of the ride.

Following the initial treatment in the Greek Cypriot hospital, Yavuz was transferred to the Turkish side upon the Turkish side's initiative, and then, he was brought with severe injuries to the Adana Medical Faculty Hospital. On August 26, 1974, he passed away in the hospital despite all efforts to save him.

The incident elicited extensive responses from the Turkish public and press. The body of martyr Adem Yavuz, who had been transferred to Ankara, was unveiled on a catafalque during a ceremony in front of the Directorate General of Press and Information. The funeral prayer was performed in the Maltepe Mosque. Following a moment of silence in front of the Anka News Agency and TRT Directorate General offices, his burial took place in Sivas.



MAKARIOS KILLED, COUP IN CYPRUS  
MİLLİYET, JULY 15, 1974



ATHENS PROCLAIMS GREEK REPUBLIC IN CYPRUS  
CUMHURİYET, JULY 16, 1974



COUP IS ATHENS'S RESPONSE TO MAKARIOS' ULTIMATUM  
CUMHURİYET, JULY 16, 1974



WE WILL NOT ALLOW CYPRUS TO BE VIOLATED  
HÜRRIYET, JULY 16, 1974



COUP IN CYPRUS, MAKARIOS' FATE UNKNOWN  
MİLLİYET, JULY 16, 1974



MAKARIOS' ANSWER TO HIS LETTER TO ATHENS IS COUP  
MİLLİYET, JULY 16, 1974



ALL THOUGHT MAKARIOS DEAD FOR SEVEN HOURS  
MİLLİYET, JULY 16, 1974



CIVIL WAR IN CYPRUS  
TERCÜMAN, JULY 16, 1974





OUR NAVY SAILED TO MEDITERRANEAN YESTERDAY WE PROPOSED JOINT INTERVENTION TO UK CUMHURİYET, JULY 17, 1974



OUR NAVY IS OFF RODOS (RHODES) AND MIDILLI (LESBOS) HÜRRIYET, JULY 17, 1974



MAKARIOS LEFT THE ISLAND TERCÜMAN, JULY 17, 1974



THE GRAND NATIONAL ASSEMBLY OF TÜRKİYE MEETING TOMORROW ANKARA EMPHASISES INTERVENTION MİLLİYET, JULY 17, 1974



WE HAVE BEEN WAITING FOR THE NEWS, "WE ARE LANDING ON THE ISLAND," THREE TIMES IN ELEVEN YEARS  
MİLLİYET, JULY 17, 1974



WORLD PRESS CONDEMNS GREECE  
MİLLİYET, JULY 17, 1974



ECEVİT MEETS WILSON IN LONDON  
CUMHURİYET, JULY 18, 1974



NATO SENDS ULTIMATUM TO GREECE  
HÜRRIYET, JULY 18, 1974





THERE ARE 140 THOUSAND TURKISH PEOPLE IN CYPRUS  
THEY ARE LONGING TO RETURN TO TÜRKİYE  
HÜRRİYET, JULY 18, 1974



ECEVİT ASKS WILSON A JOINT INTERVENTION  
MİLLİYET, JULY 18, 1974



WORLD PRESS EXPECTS SOLUTION THROUGH NEGOTIATION  
MİLLİYET, JULY 18, 1974



SUMMIT IN LONDON-ECEVİT MEETS WILSON  
TERCÜMAN, JULY 18, 1974



WE GAVE THEM 24 HOURS FOR A PEACEFUL SOLUTION  
CUMHURİYET, JULY 19, 1974



ECEVİT: WE HAVE NO MORE PATIENCE  
HÜRRIYET, JULY 19, 1974



ECEVİT: WE HAVE A REALLY NARROW WINDOW FOR SOLUTION  
MİLLİYET, JULY 19, 1974





GREEK PRESS REPORTS DISTORTED VERSION OF EVENTS  
MİLLİYET, JULY 19, 1974



ECEVİT: WE WAIT 24 HOURS FOR INTERVENTION  
TERCÜMAN, JULY 19, 1974



TURKISH ARMY IN CYPRUS  
CUMHURİYET, JULY 20, 1974



THIS CAUSE MUST END  
HÜRRIYET, JULY 20, 1974



LANDING SHIPS SET SAIL FOR MEDITERRANEAN  
MİLLİYET, JULY 20, 1974 (1ST EDITION)



MAKARIOS: GREECE INVADED CYPRUS  
MİLLİYET, JULY 20, 1974 (1ST EDITION)





WE LANDED IN CYPRUS  
MİLLİYET, JULY 20, 1974 (2<sup>ND</sup> EDITION)



OUR TROOPS ADVANCE IN CYPRUS  
MİLLİYET, JULY 20, 1974 (3<sup>RD</sup> EDITION)



ECEVIT FAILS TO CONVINCe SISCO  
MİLLİYET, JULY 20, 1974 (3<sup>RD</sup> EDITION)





CYPRUS FACTS WITH PHOTOGRAPHS.  
 MAKARIOS' PALACE ON FIRE. SAMPSON'S FIRST PRESS CONFERENCE.  
 RELEASE OF EOKA MEMBERS. TANKS WAITING AT KEY POINTS  
 MİLLİYET, JULY 20, 1974 (3<sup>RD</sup> EDITION)



MAKARIOS IS WELCOMED AT THE U.N. WITH THE SAME RESPECT  
 AS A NATIONAL LEADER: GREECE INVADED CYPRUS  
 MİLLİYET, JULY 20, 1974 (3<sup>RD</sup> EDITION)



OUR NAVY OFF THE CYPRUS SHORES  
TERCÜMAN, JULY 20, 1974 (1<sup>ST</sup> EDITION)



WE ARE IN CYPRUS  
TERCÜMAN, JULY 20, 1974 (2<sup>ND</sup> EDITION)



OUR ARMY MAINTAINS CONTROL IN CYPRUS  
CUMHURİYET, JULY 21, 1974



ECEVIT GOVERNMENT GRANTED AUTHORITY BY GRAND NATIONAL ASSEMBLY TO "DECLARE WAR"  
CUMHURİYET, JULY 21, 1974





THIS IS A CELEBRATION,  
HANG FLAGS IN YOUR HOMES-VICTORY, VICTORY  
HÜRRİYET, JULY 21, 1974



ALL FOR HOMELAND  
HÜRRİYET, JULY 21, 1974



TURKISH ARMY HOLDS CONTROL OVER CYPRUS  
MİLLİYET, JULY 21, 1974



ECEVİT: WE LANDED ON CYPRUS FOR PEACE  
MİLLİYET, JULY 21, 1974

GRAND NATIONAL ASSEMBLY OF TÜRKİYE AUTHORISES  
GOVERNMENT TO DECLARE WAR  
MİLLİYET, JULY 21, 1974



FIRST GIRNE (KYRENIA), THEN LEFKOSA (NICOSIA) IS TAKEN, AND  
THE SECOND FRONT OPENS IN LIMASSOL  
MİLLİYET, JULY 21, 1974





THE UK WILL NOT INTERVENE IN THE MILITARY OPERATION  
NATO CALLS FOR A TRILATERAL MEETING  
MİLLİYET, JULY 21, 1974



OUR VESSELS AND AIRCRAFT IN CYPRUS  
LAND FORCES ON THE GREEK BORDER  
MİLLİYET, JULY 21, 1974



GREEK CYPRIOTS MASSACRE TURKS IN SCATTERED SETTLEMENTS  
UNEXPECTED ATTACK BY GREEK REGIMENT THWARTED  
EXPLOSIONS ROCK LEFKOSA (NICOSIA) SINCE FOUR IN THE MORNING  
MİLLİYET, JULY 21, 1974 (2<sup>ND</sup> EDITION)



GİRNE (KYRENIA), BAF (PAPHOS), LEFKOSA (NICOSIA) FALLS, WE  
ARE HEADED TO LIMASSOL  
TERCÜMAN, JULY 21, 1974





NATIONWIDE CELEBRATION UNITES OUR COUNTRY - TURKS CELEBRATE WITH JOY  
Tercüman, July 21, 1974



GREEK REGIMENT SURROUNDED AFTER FAILED ASSAULT  
CUMHURİYET, JULY 22, 1974



POTENTIAL FOR FULL-FLEDGED WAR  
HÜRRIYET, JULY 22, 1974



GREEK LANDINGS THWARTED AND 3 WARSHIPS SUNK  
Tercüman, July 22, 1974 (1st Edition)



THRILLING CELEBRATION UNITES VOLUNTEERS IN THRACE,  
ACROSS LAND, SEA, AND SKY  
TERCÜMAN, JULY 22, 1974 (1<sup>ST</sup> EDITION)



CEASEFIRE DECLARED  
GREEK LANDINGS IN CYPRUS THWARTED AND 3 WARSHIPS SUNK  
TERCÜMAN, JULY 22, 1974 (2<sup>ND</sup> EDITION)



EFFORTS INTENSIFY TO ESTABLISH A CEASEFIRE AND PREVENT  
GREEK-TURKISH WAR  
ATTEMPT TO LAND WARSHIPS IN CYPRUS FOILED  
MİLLİYET, JULY 22, 1974 (1<sup>ST</sup> EDITION)



WALDHEIM REPEATS CALL FOR CEASEFIRE  
MİLLİYET, JULY 22, 1974 (1<sup>ST</sup> EDITION)





METE SHARES THE STORY OF GIRNE (KYRENIA) LANDING: SEASICK SOLDIERS STAND TALL AT THE SIGHT OF GIRNE (KYRENIA) MİLLİYET, JULY 22, 1974 (1<sup>ST</sup> EDITION)



CYPRUS TO EXPERIENCE CEASEFIRE AT 17:00 MİLLİYET, JULY 22, 1974 (2<sup>ND</sup> EDITION)



NEW LANDINGS AND LANDINGS: CYPRUS TARGETED IN YESTERDAY'S BOMBING GREEKS MISTAKEN TREE STUMPS FOR TURKISH COMMANDOS AND OPENED FIRE MİLLİYET, JULY 22, 1974 (2<sup>ND</sup> EDITION)



CEASEFIRE AGREED  
MILITARY OPERATION SUCCESSFULLY CONCLUDED  
CUMHURİYET, JULY 23, 1974



AP AND REUTER CORRESPONDENTS' IMPRESSIONS  
TURKISH CONTROL MAINTAINED IN LEFKOSA (NICOSIA) AND  
GİRNE (KYRENIA)  
TURKISH JETS LAUNCHED MULTIPLE AIRSTRIKES ON THE AREA.  
COLONEL KARAOLANOĞLU, THE HERO OF GİRNE (KYRENIA)  
LANDING, MARTYRED  
CUMHURİYET, JULY 23, 1974



OUR VICTORY SHATTERS ATHENS  
HÜRRİYET, JULY 23, 1974





HOW WAS VICTORY ACHIEVED?  
 TURKISH SOLDIERS AND MUJAHIDEEN ARE DANCING HALAY IN GIRNE (KYRENIA)  
 HÜRRİYET, JULY 23, 1974



GONE IN GRIEF, BACK IN JOY  
 HÜRRİYET, JULY 23, 1974



THE FOSTER HOMELAND CYPRUS  
 HÜRRİYET, JULY 23, 1974





WE DO NOT FORGET THAT ATROCITY  
HÜRRIYET, JULY 23, 1974



ECEVİT: "NO ONE CAN INFRINGE UPON THE RIGHTS OF THE TURKS  
IN CYPRUS ANY LONGER"  
MİLLİYET, JULY 23, 1974 (1ST EDITION)



LONDON: "TÜRKİYE MAINTAINS ITS ADVANTAGEOUS POSITION"  
MİLLİYET, JULY 23, 1974 (1ST EDITION)



OUR ARMY CONDUCTS "PEACE OPERATION" UNTIL 17:00  
MİLLİYET, JULY 23, 1974 (1<sup>ST</sup> EDITION)



COUP IN ATHENS, JUNTA OVERTHROWN  
MİLLİYET, JULY 23, 1974 (2<sup>ND</sup> EDITION)



UPON ENTRY INTO CITY, TURKS EXTEND NICE TREATMENT EVEN TO GREEK TOURISTS  
GREEK CYPRIOTS MAKE LEDRA PALACE A MATTER OF "BARGAIN FOR LIFE"  
MİLLİYET, JULY 23, 1974 (3<sup>RD</sup> EDITION)





OUR ARMY CONDUCTS "PEACE OPERATION" UNTIL 17:00  
MİLLİYET, JULY 23, 1974 (3<sup>RD</sup> EDITION)



GREEK CYPRIOTS VIOLATE CEASEFIRE  
BLOODBATH IN CYPRUS YESTERDAY  
TERCÜMAN, JULY 23, 1974



"CYPRUS PEACE OPERATION" IN PHOTOGRAPHS  
TERCÜMAN, JULY 23, 1974



CIVILIAN RULE RESUMES IN GREECE  
CUMHURİYET, JULY 24, 1974



CÜNEYT ARCA'YÜREK ON CYPRUS WITH OUR SOLDIERS: I AM COMING FROM GIRNE (KYRENIA)  
HÜRRIYET, JULY 24, 1974



WE ARE DESCENDANTS OF A RACE FORGING THUNDERBOLTS  
HÜRRIYET, JULY 24, 1974



WITH DEMOCRACY GONE, PEACE CEASES IN GREECE  
HÜRRIYET, JULY 24, 1974



BOTH SAMPSON AND GREEK GOVERNMENT TOPPLED  
MİLLİYET, JULY 24, 1974





KISSINGER: "THE DANGER HAS PASSED; NOW WE ARE ANTICIPATING A SOLUTION"  
 MAKARIOS: I AM OPTIMISTIC DESPITE CHALLENGES  
 MİLLİYET, JULY 24, 1974



RADIO BAYRAK FROM CYPRUS: TURKISH TROOPS TAKE CONTROL OF LEFKOSA (NICOSIA) AIRPORT  
 MİLLİYET, JULY 24, 1974



ECEVİT BRIEFS PARLIAMENT ON CYPRUS  
 SAMPSON TOPPLED  
 GREEK GOVERNMENT RESIGNS, KARAMANLIS IS SUMMONED TO ATHENS  
 MİLLİYET, JULY 24, 1974











GREECE REJECTS OUR PEACEFUL PROPOSALS  
CUMHURİYET, AUGUST 14, 1974



GREECE IS PREPARING FOR WAR  
HÜRRİYET, AUGUST 14, 1974



TÜRKİYE IS ANTICIPATING AN ANSWER: YES OR NO?  
MİLLİYET, AUGUST 14, 1974



TURKISH SOLDIERS WHO SURVIVED  
THEIR HANDS WERE SUBJECTED TO ELECTRICITY  
MİLLİYET, AUGUST 14, 1974



ECEVİT SAYS, "FOR THE MOMENT, WE PERSIST IN EXPLORING THE PROSPECTS FOR PEACE"  
"THEY REQUESTED 48 HOURS, WE DECLINED"  
TERCÜMAN, AUGUST 14, 1974



GENEVA CONFERENCE BREAKS DOWN  
OPERATION RESUMES IN CYPRUS  
TERCÜMAN, AUGUST 14, 1974 (2<sup>ND</sup> EDITION)



OUR ARMED FORCES ENTER MAGOSA (FAMAGUSTA)  
CUMHURİYET, AUGUST 15, 1974



WE TO TAKE CONTROL OVER MAGOSA (FAMAGUSTA) TODAY  
HÜRRIYET, AUGUST 15, 1974





I HAIL FROM GIRNE (KYRENIA) AND LEFKOSA (NICOSIA), AND THIS TIME, I AM ALSO HOLDING A GREEK BANNER IN MY HAND, I AM BLESSED BY ALLAH TO SEE THIS DAY  
HÜRRİYET, AUGUST 15, 1974



LEFKOSA (NICOSIA) SURROUNDED, WE ARRIVE IN MAGOSA (FAMAGUSTA)  
MİLLİYET, AUGUST 15, 1974



BOMBS DROPPED BY OUR JETS  
OPERATION STARTED AT 05.55, AND 8 VILLAGES WERE LIBERATED BY 10.00  
MİLLİYET, AUGUST 15, 1974



OUR TROOPS IN FRONT OF MAGOSA (FAMAGUSTA)  
TERCÜMAN, AUGUST 15, 1974 (1<sup>ST</sup> EDITION)





WE ARE FIGHTING A HIDEOUS ENEMY  
TERCÜMAN, AUGUST 15, 1974 (1<sup>ST</sup> EDITION)



MAGUSA (FAMAGUSTA) UNDER OUR CONTROL  
TERCÜMAN, AUGUST 15, 1974 (2<sup>ND</sup> EDITION)



OUR SOLDIERS AND MUJAHIDEEN MEET IN MAGUSA (FAMAGUSTA)  
CUMHURİYET, AUGUST 16, 1974



WE ARE IN MAGUSA (FAMAGUSTA)  
HÜRRIYET, AUGUST 16, 1974



USA SAYS "YES" TO A FEDERAL CYPRUS  
HÜRRİYET, AUGUST 16, 1974



TURKS ARE RIGHTEOUS AND VICTORIOUS  
HÜRRİYET, AUGUST 16, 1974



WE REJOICE ON HOLY NIGHT, THEY CRY ON FEAST DAY  
HÜRRİYET, AUGUST 16, 1974

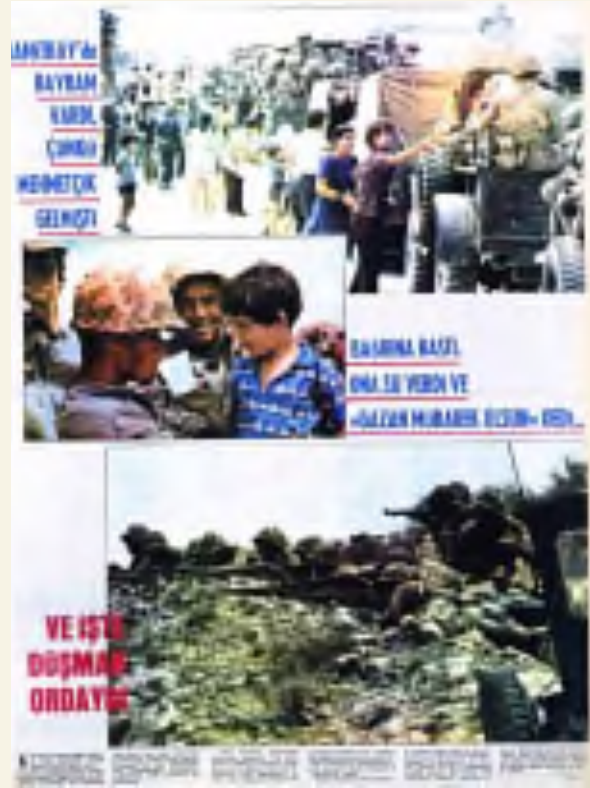


WE ARE ADVANCING...  
RARE TO FIND SUCH AN ARMY  
HÜRRİYET, AUGUST 16, 1974





ENTERED MAGUSA, MARCHING TO LEFKE (LEFKA)  
MİLLİYET, AUGUST 16, 1974



HAMİTKÖY CELEBRATE AS OUR SOLDIERS ARRIVE  
EMBRACED, GAVE WATER AND SAID, "MAY ALLAH GRANT YOU VICTORY"  
AND THERE WAS THE ENEMY  
MİLLİYET, AUGUST 16, 1974



KARAMANLIS SAYS, "WE CANNOT ENGAGE IN A MILITARY  
CONFLICT IN CYPRUS"  
NEXT TARGET: LEFKE (LEFKA)  
TERCÜMAN, AUGUST 16, 1974



FROM GIRNE (KYRENIA) TO LEFKE (LEFKA)  
TERCÜMAN, AUGUST 16, 1974



LEFKE (LEFKA)-MAGUSA (FAMAGUSTA) LINE REALIZED  
CUMHURİYET, AUGUST 17, 1974



THIS ENDS HERE  
HÜRRİYET, AUGUST 17, 1974



CROSS FLAGS HAULED DOWN, CRESCENT-STAR FLAGS HOISTED IN  
MAGUSA (FAMAGUSTA) IN THE MORNING  
HÜRRİYET, AUGUST 17, 1974





3-DAY WAR SUCCESSFULLY ENDED, CEASEFIRE  
MİLLİYET, AUGUST 17, 1974



GREEK GOVERNMENT FLEES LEFKOSA (NICOSIA)  
LEFKOSA (NICOSIA) AND OMORFO (MORPHOU) NOW UNDER OUR CONTROL  
TERCÜMAN, AUGUST 17, 1974



WE CONQUER CYPRUS FOR THE SECOND TIME IN 400 YEARS  
TERCÜMAN, AUGUST 17, 1974



40 PERCENT OF CYPRUS UNDER OUR CONTROL  
CUMHURİYET, AUGUST 18, 1974

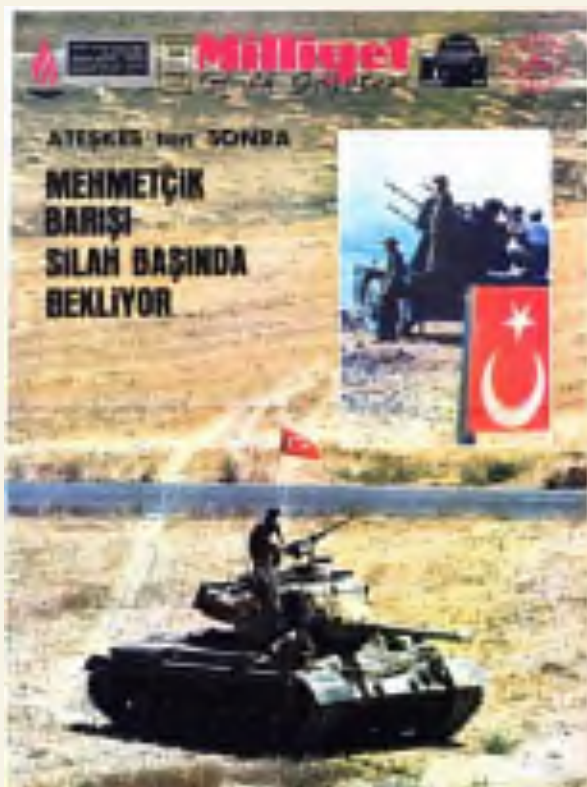




THOSE WHO REMAINED SILENT WHILE TURKS WERE OPPRESSED NOW OVERTALK - THE WAR IS OVER, LET THE GAME BEGIN  
HÜRRİYET, AUGUST 18, 1974



MÜCAHİT TEKİN'S GRANDMOTHER DIED AND BROTHER WAS WOUNDED BUT WORRIES FADED WHEN OUR SOLDIERS ARRIVED  
HÜRRİYET, AUGUST 18, 1974



OUR SOLDIERS AWAITING PEACE ON DUTY AFTER CEASEFIRE  
MİLLİYET, AUGUST 18, 1974



THEY WENT THERE, SAW THEM, AND EMERGED VICTORIOUS.  
MİLLİYET, AUGUST 18, 1974



FOREIGNER'S PERSPECTIVE: TURKS HAD THE ICING OF THE CYPRUS CAKE  
MİLLİYET, AUGUST 18, 1974



WE HAVE 250 MARTYRS AND 550 WOUNDED  
TERCÜMAN, AUGUST 18, 1974



FACILITY TO BE COMPLETED IN 2 YEARS - PORT OF KYRENIA SET TO SURGE TO 80 MILLION LIRAS  
TERCÜMAN, AUGUST 18, 1974



WE WILL WAIT AND SEE - A HAPPY DAY IN MAGUSA (FAMAGUSTA)  
HÜRRİYET, AUGUST 19, 1974





WE TASTED VICTORY - HOT MEAL COOKED IN LEFKE (LEFKA) FOR THE FIRST TIME  
HÜRRİYET, AUGUST 19, 1974



CYPRUS OPERATION  
MİLLİYET, AUGUST 19, 1974



BAF (PAPHOS) MASSACRE CONFIRMED - GREEK CYPRIOTS TAKE HUNDREDS OF TURKS AS THEY FLEE  
TERCÜMAN, AUGUST 19, 1974



GREEK CYPRIOTS KILL AMERICAN AMBASSADOR  
CUMHURİYET, AUGUST 20, 1974



RECENT BARBARIAN MURDER IN LEFKOSA (NICOSIA): GREEK CYPRIOTS KILL AMERICAN AMBASSADOR  
HÜRRİYET, AUGUST 20, 1974



THEY EXECUTED THE PLAN AND ACHIEVED OUR COMMANDERS WHO LED THE CYPRUS PEACE OPERATION  
HÜRRİYET, AUGUST 20, 1974



GREEK CYPRIOTS KILL AMERICAN AMBASSADOR  
GREEK CYPRIOTS HAVE 4 THOUSANDS DEAD AND 12 THOUSANDS WOUNDED IN CYPRUS  
TERCÜMAN, AUGUST 20, 1974



3 TURKISH JOURNALISTS MISSING ON THE ISLAND  
HÜRRİYET, AUGUST 21, 1974



# ATLILAR KÖYÜ KATLIAMI



**OLMAZ BE OLMAZ!**



**ENLARI ŞAŞ OLSUN!**

## Kim verecek bunun hesabını

Nasıl? Top. AKİFFER, İktisadi, Topal 12200



**Mavi Melekler de Mehmedin yanındaydı**



**BİMANGARAYA BİRLİKLE!**

**Dış basın**

**Ruslar kazanır ama Yunan alır**

**Amerika Türkiye'yi tutuyor**

**Atina'nın casusları kurtulmaz**

**Ruslar Amerika'nın kurtuluşunu bekliyor**

ATLILAR VILLAGE MASSACRE: WHO IS TO BE HELD ACCOUNTABLE?  
HÜRRİYET, AUGUST 21, 1974









KONUKSEVER AND YAVUZ ARE ALSO RELEASED  
HÜRRIYET, AUGUST 25, 1974



GUARD TOLD ME TO EXTEND MY ARM AND MY WATCH WAS GONE.  
HÜRRIYET, AUGUST 26, 1974



MEDIATORS COME AND GO  
HÜRRIYET, AUGUST 28, 1974









## 3.2. **Facts About Cyprus in Photos**



TURKISH CYPRIOT FAMILIES MIGRATE



THE 1963 BLOODY CHRISTMAS MASSACRE, FAMILIES DISPLACED FROM THEIR HOUSES AND PLACED IN TENTS



THE 1963 BLOODY CHRISTMAS MASSACRE, TURKISH CYPRIOTS DISPLACED FROM THEIR HOUSES





TURKISH CYPRIOT MUJAHIDEEN RESISTING THE 1963 MASSACRE



THE 1963 MASSACRE. HOUSES DESTROYED BY GREEK CYPRIOTS

TURKISH FLAG HOISTED ON THE BELLAPAIS ABBEY





TURKISH TANKS IN GİRNE (KYRENIA) HARBOUR



TURKISH SOLDIERS IN GİRNE (KYRENIA) HARBOUR





A TURKISH SOLDIER GREETED ENTHUSIASTICALLY BY TURKISH CYPRIOTS



TURKISH FLAG HOISTED ON THE MAGUSA (FAMAGUSTA) CASTLE



TURKISH CYPRIOT MUJAHIDEEN IN TRENCHES TAKING COUNTERMEASURES AGAINST GREEK CYPRIOT TERRORISM IN LEFKOSA (NICOSIA)  
TURKISH MILITARY POSTS IN KÜÇÜKKAYMAKLI





TURKISH SOLDIERS MAINTAINING SECURITY IN THE REGION





CHANGE OF GUARD CEREMONY OF THE TURKISH FORCES REGIMENT





BUILDINGS DESTROYED BY GREEK CYPRIOTS IN MAGUSA (FAMAGUSTA)





BUILDINGS DESTROYED BY GREEK CYPRIOTS IN MAGUSA (FAMAGUSTA)



TURKISH CYPRIOTS AWAITING IN SAFE ZONES



TURKISH CYPRIOTS TAKING SHELTER IN A SCHOOL IN MAGUSA (FAMAGUSTA)





## Chapter 4

---

# Negotiations from the 1974 Cyprus Peace Operation to the Present



## 4.1. **United Nations Negotiation Process**

The initial negotiations between Greek Cypriots and Turkish Cypriots in Cyprus lasted from 1968 to 1971. After the talks were interrupted, Turkish and Greek experts also engaged in talks between 1972 and 1974, keeping their communication open. However, the negotiations between the parties were terminated upon the 1974 coup. Following the coup, Türkiye and Turkish Cypriots advocated for the bi-communal and bi-zonal federation regime. In fact, this regime was no different from what was enshrined in the Geneva Declaration of July 30, 1974. The Geneva Declaration states that there are de facto two individual autonomous administrations in Cyprus and that negotiations shall be attached priority to achieve constitutional legitimacy. In this sense, the negotiations that took place between 1975 and 1997 were intended to establish a federation. However, the Greeks aspired to expand their territory into the north and made efforts to mold their state regime in line with this purpose over the course of the negotiations.

The Cyprus issue has been negotiated between the Turkish Cypriot and Greek Cypriot communities under the auspices of the UN since 1968. The intercommunal negotiations held from 1968 to 1974, 1975 to 1979, 1980 to 1983, 1988 to 1992 and 1999 to 2004 were meticulously recorded in the annals of the UN Security Council and the UN General Assembly.

The quest for a fair and permanent solution in Cyprus is mainly based



on the equal partnership of the two communities on the island (internal balance) and the preservation of the balance established between Türkiye and Greece over Cyprus (external balance). During the course of the efforts to reach a solution under the auspices of the UN Secretaries-General, key parameters arose, including the bi-zonal regime, political equality, continuation of the Guarantee and Alliance treaties, resolution of the property issue on the basis of global exchange and/or compensation, and restriction of freedoms in three aspects (movement, settlement, and property). Over the half-century negotiation process kicked off 1968, no issue has been left undiscussed.

In 1983, Turkish Cypriots established the Turkish Republic of Northern Cyprus whereas continued their quest for reconciliation. The Turkish Cypriot community and Türkiye have always advocated for a fair, lasting, and inclusive solution in the negotiations within the body of the UN Secretary-General's Good Offices Mission. However, the Greek Cypriots rejected several key proposals, including the 1985-86 Draft Framework Agreements, the 1992 UN-sponsored Set of Ideas, the 1994 Package of Confidence-Building Measures and the Comprehensive Settlement of the Cyprus Problem (Annan Plan) in April 2004. Finally, the uncompromising attitude of the Greek Cypriot side caused the Cyprus Conference to be concluded on July 7, 2017 without any outcomes.

#### 4.1.1. **Summit Agreements: February 12, 1977**

Following the meetings between Denktaş and Makarios, the first Summit Agreement was ratified on February 12, 1977. As per the agreement, which consisted of four articles in total, a bi-communal federal republic shall be established. As it was the case in the first summit, in the second summit agreement, which was made upon the request of the Turkish side, a new article was added, emphasizing the establishment of an environment of goodwill and mutual trust, as well as the confirmation of the agreement adopted in 1977 as a result of the negotiations between Denktaş and Kiprioni.

In their summit agreement on February 12, 1977, President Rauf Denktaş and Archbishop Makarios noted that they were seeking an independent, non-aligned, and bi-communal federal republic and decided that the land under the administration of each community shall be discussed in the light of financial viability or efficiency and land ownership, and recognized that questions of principle such as freedom of



TURKISH CYPRIOT LEADER DR. FAZIL KÜÇÜK (LEFT)  
GREEK CYPRIOT LEADER MAKARIOS (MIDDLE)  
UN SECRETARY-GENERAL KURT WALDHEIM (RIGHT)

movement, freedom of settlement, right to property and other specific issues are open to discussion, taking into account the fundamental tenets of the bi-communal federal system and the specific practical difficulties that the Turkish Cypriot community may face, and ultimately decided that the powers and functions of the central federal government shall be such as to maintain the unity of the country, taking into account the bi-communal character of the state.

#### 4.1.2. **Vienna Working Points: Draft Framework Agreements 1985-1986**

The United Nations Secretary-General met separately with the Turkish and Greek Cypriot officials in Vienna in 1984, as part of the “good offices” duty he was entrusted with as per the resolution no. 367 in 1975. In August 1984, United Nations Secretary-General Javier Pérez de Cuéllar presented a document known as the “Working Points” to the parties during the negotiations. This document reveals that various aspects of the Cyprus issue will no longer be examined individually but as a whole. The UN Secretary General held new meetings with

the parties after the elections held in Cyprus in 1985 and submitted the “Draft Framework Agreement” to the parties on March 29, 1986. This agreement included the establishment of a bi-national federal state, the Greek President and the Turkish Vice President having veto power, and the Turkish side’s territory accounting for over 29 percent of the Island. The Framework Agreement called for the establishment of a binational federal state in Cyprus, the Greek President and the Turkish Vice President to have veto powers, and the Turkish side’s territory to cover over 29 percent of the island.

Rauf Denktaş, President of the Turkish Republic of Northern Cyprus, stated in the letters he communicated to the UN Secretary General on April 21 and 27, 1986 that he ratified the agreement as a whole and was ready to sign it. However, Greek leader Kyprianou did not respond to the suggestions and called for an international conference. This attitude of the Greek side was criticized in the Secretary General’s statement and report.

Despite all the negotiations, interventions, meetings, and efforts made between 1980 and 1990 as part of international relations, the Cyprus Problem could not come to fruition and the series of problems could not be resolved.

#### 4.1.3. **Boutros Boutros-Ghali’s “Set of Ideas”**

While the actions taken to reach a solution of the Cyprus issue were constantly rejected or left unanswered by the Greek administration, the search for a solution persisted in the early 1990s. In June 1992, UN Secretary-General Boutros Boutros-Ghali rolled out the “Set of Ideas”, a new initiative intended to develop a general framework agreement for the solution of the Cyprus problem. From 18th to 23rd June 1992, the Secretary General held five individual meetings with the leaders of the Turkish Cypriot and Greek Cypriot communities in New York and organized a brief joint meeting between the two leaders. The parties agreed that the negotiations would restart on July 15.

During the talks that resumed between July 15 and August 11, the UN Secretary-General and his representatives held various individual and informal meetings with the two leaders. Greek Cypriot leader Vassiliou demanded territorial concessions from the Turkish Cypriot side before moving on to other issues. The talks focused mainly on land arrangements and displaced persons. These issues constituted two of



FORMER UN SECRETARY-GENERAL BOUTROS-GHALI'S VISIT TO RAUF DENKTAŞ, THE FIRST PRESIDENT OF THE TRNC

the eight articles of the “Set of Ideas” enshrined in the Secretary-General’s report No. S/24472.

The Secretary General underlined that significant progress must be made on these two issues before moving on to other issues. The Turkish Cypriot side was making maneuvers with the understanding that the draft agreement would be of an integrated nature to be individually submitted to the two communities for a plebiscite. However, it turned out that the Greek Cypriot leader showed up only to seek territorial concessions rather than to negotiate in good faith.

As sufficient progress could not be achieved, the Secretary-General ended the negotiations on August 14 and went on to resume them at the UN Headquarters on October 26. From October 28 and November



11, 1992, the third round of talks on the “Set of Ideas” was held in New York and chaired by the UN Secretary General. The eight articles of the “Set of Ideas” were discussed respectively. Among them were displaced persons, constitutional aspects and territorial arrangements, general objectives, guiding principles, security and guarantees, economic development and safeguards.

Over the course of the joint meetings, the Secretary General noted the positions taken by both parties. The Turkish Cypriot side stated that it basically agreed with 91 of the 100 paragraphs in the “Set of Ideas”. The Greek Cypriot side, on the other hand, stated that it agreed with the “Series of Ideas” as “a basis to reach a general framework agreement”, but noted that everything was open to negotiation, thus making the agreement impossible again. This situation led to a deadlock in the process and the negotiations were put off to restart early in March 1993, following the “presidential elections” in Southern Cyprus.

While the Turkish Cypriot side agreed with 91 paragraphs of the 100-paragraph agreement and was ready to negotiate for 9 of them, the Greek Cypriot side declared that they were against the Turkish Cypriots having a regime, even if it was a federal one, and the continuation of the Treaty of Guarantee.

Clerides, who opposed the “Set of Ideas”, won the presidential elections held on the Greek side in February 1993. Starting from the first day he took office, he announced that he would not negotiate the “Set of Ideas” and that his priority was to make sure that Cyprus goes on to become a member of the European Union by initiating the membership process. Under the “Confidence Building Measure” proposed by the UN Secretary General in May 1993, it was stipulated that Nicosia International Airport (LUH) and Maraş would open to the joint use of the two parties under the UN administration. Having been granted Candidate Status, the Greek Cypriot administration started to focus entirely on the EU membership process.

## 4.2. 1975 Turkish Federated State of Cyprus

The Turkish Federated State of Cyprus was established by the Turkish Cypriots on February 13, 1975, following the coup on July 15, 1974 and the Denктаş-Glafkos Clerides negotiations, kicked off in September of the same year and were interrupted by Makarios' return to the Island in December.

On March 12, 1975, the United Nations General Assembly adopted resolution No. 367 for the resolution of the problem and assigned to the UN Secretary-General the duty of good offices in an effort to help the parties negotiate and facilitate their negotiations. Following these months, Denктаş and Clerides came to a population exchange agreement under the supervision of the United Nations in Vienna on August 2, 1975. As per the agreement implemented through the UN Peace Force, 120,000 Greeks migrated from north to south and 65,000 Turks migrated from south to north. As a result, two homogeneous segments of population arose, and these segments were separated from one other by an intermediate zone of 180 kilometers in length and 5 to 7 meters in width.

Bi-zonalism and bi-communalism are among the indispensable elements adopted by the Turkish side. During the peace negotiations over the island, Turkish Cypriots stated that bi-zonality would be in line with the historical reality on the island and that bi-zonality should be maintained as a basis to safeguard the current rights of the Turks, who were a minority, for any solution proposal. Under this principle,



THE TURKISH FEDERATED STATE OF CYPRUS (TFSC) WAS ESTABLISHED AS A RESULT OF THE UNANIMOUS DECISION TAKEN BY THE ASSEMBLY OF THE AUTONOMOUS TURKISH CYPRIOT ADMINISTRATION DURING THE EXTRAORDINARY MEETING ON FEBRUARY 13, 1975. RAUF DENKTAŞ BECAME THE PRESIDENT OF THE TURKISH FEDERATED STATE OF CYPRUS. PRESS CONFERENCE ORGANISED BY PRESIDENT DENKTAŞ OF THE TFSC ON JULY 23, 1981

**both communities shall individually live in their own territories.**

The Greek side wished almost all of the Greeks who migrated from the north to the south upon the 1974 operation to settle in the north again. However, the Greek Cypriots demanded that the houses and properties they owned in the north in the past be given back to them. The Turkish side, on the other hand, emphasized that a significant number of Turks had to flee from the south to the north and settle in the north as a result of the pressure and attacks of the Greeks, and that the property issue should be resolved by a form of compensation and exchange system between the two parties.



HALKIN SESİ NEWSPAPER'S HEADLINE ANNOUNCING THE ESTABLISHMENT OF THE TURKISH FEDERATED STATE OF CYPRUS

The two peoples of Cyprus have met under the auspices of the United Nations for years, and in a sense, the UN has demonstrated how essential bi-zonality is. Another fact that shows that the UN views the North and the South as two individual parts is the UN Peace Force deployed to achieve border security along the so-called Green Line. The fact that the United Nations Peace Force was deployed to protect the communities and was present on the island to prevent possible conflicts underscores the de facto presence of bi-zonality.

The 1960 Constitution of the Republic of Cyprus also refers to bi-zonality and adopts this principle. First of all, the presence of the veto power granted to the members of the Turkish Community in the House of Representatives for legal procedures regarding the determination of the legislative body, elections, municipalities and taxes is a key consensual regulation, while the use of the phrases “Turkish Community” and “Greek Community” indicates the presence of two different regimes and this indicates that the structures must be homogeneous within themselves. In line with the resolutions to be taken by the House of Representatives on these issues, the vote of the absolute majority of the voting members of each community is essential, which will result in their failure to enter into law unless the Turkish Community consents to the regulations on these issues. This is a consensual



regulation introduced to safeguard the Turkish Cypriot community, which constitutes the minority in the country, when issues indispensable for co-existence come to the fore.

The 1960 Constitution, which treated the two segments as “Turkish and Greek communities” without stipulating a specific population exchange, adopted bi-zonality, not geographically but in terms of affiliation. The “minority-majority distinction” is clearly enshrined in the constitution, whereas the way for transition between communities and for a Cypriot of Greek origin to be included in the Turkish community is blocked. The fact that two communities are clearly underlined is the most fundamental argument put forward for the implementation of this arrangement. However, the process that started upon the events in 1963 shifted to a different course as the Turkish military landed on the island as per the framework of the “Treaty of Guarantee” in 1974, and grew into a “two-segment” regime in its current sense upon the establishment of the Turkish Federated State of Cyprus in 1975.

The Turkish Federated State of Cyprus came to an end upon the declaration of the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) in 1983. The establishment of the state was intended to safeguard the rights of the Turkish Cypriots and establish their own government.

### 4.3. 1983 **Turkish Republic of Northern Cyprus**

In line with the resolution of the Assembly of the Turkish Federated State of Cyprus, the independent Turkish Republic of Northern Cyprus was proclaimed on November 15, 1983. A day later, this was widely covered in the headlines of the major newspapers of the time, including *Tercüman*, *Hürriyet*, *Güneş*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Son Havadis*, *Millî Gazete* and *Günaydın*.

Witnesses of the time sensed the urgency to account for Türkiye's support for the establishment of the TRNC through TRT. They noted that if it were not for Türkiye's political, diplomatic, and military support in the lead-up to November 15, 1983, it would not have been possible for the Turkish Cypriots to sustain their national resistance, establish their own state, or even continue to exist. While Türkiye was exhausting all diplomatic instruments for the establishment of the TRNC, on the other hand, it also had a presence on the ground, launching the Peace Operation to secure the presence of the Turkish Cypriots when diplomacy remained unresponsive. Following the establishment of TRNC, the right of the Turkish Cypriot community to self-determination was declared for the rest of the world.

TRNC's Minister of Foreign Affairs and Defense, Taner Etkin, said in his statement: "Based on a resolution made by the Turkish Cypriot Federal Assembly on June 17, 1983, it hereby declared for the rest of the world that the Turkish Cypriot people had the right to self-determina-



THE TRNC COUNCIL OF MINISTERS CONVENED UNDER THE CHAIRMANSHIP OF PRESIDENT RAUF DENKTAŞ (5<sup>TH</sup> PERSON ON THE LEFT). PRIME MINISTER DERViŞ EROÇLU (4<sup>TH</sup> PERSON ON THE RIGHT), MINISTERS (FROM LEFT TO RIGHT) ONAY FADIL DEMİRCİLER, NAZİF BORMAN, TAŞKENT ATASAYAN, KENAN ATAKOL, (FROM RIGHT TO LEFT) SALİH COŞAR, MEHMET BAYRAM, AYTAÇ BEŞEŞLER.

tion, and on November 15, 1983, the TRNC was declared independent as per the resolution. It goes without saying that the Republic of Türkiye played a substantial role and extended support to make it happen. Etkin added: “If it were not for this struggle and determination, perhaps Cyprus would grow into a Greek island. Unfortunately, the whole world remained silent about the situation of the Turkish Cypriots who were isolated and left alone. They suffered great injustice at the international level for many years. Türkiye is the top advocate of the Turkish Cypriots today, as it was the case in the past. After the TRNC was declared, the first country to immediately recognize our state was the motherland, the Republic of Türkiye. “Türkiye is the only country that advocates for us at the UN and before all international organizations.”

The fact that the Greek administration on the island unfairly accused

the Turks on the other side of the island at the United Nations General Assembly and made a resolution accordingly accelerated the Turkish side's attempt to establish a sovereign state and it became inevitable for the Turkish side to act that way. While taking this course of action, the motive to establish a federation was maintained and the Greek side was called for peace and solution.

It was reported that the resolution of independence was taken compulsorily in an effort to reach a peaceful, fair, and lasting solution to all the challenges arising between the two peoples who are forced to live side by side on the same island, through equal negotiations. Under the Declaration of Independence, it was stipulated that the declaration of the Turkish Republic of Northern Cyprus would facilitate, rather than prevent, the re-establishment of the partnership between two equal peoples under the umbrella of a federation and the resolution of the problems, and that negotiations supervised on equal levels by the UN Secretary-General would resolve all problems between the two peoples with a peaceful and conciliatory policy.

The Declaration of the TRNC was made in an attempt to achieve a legal status for the *de facto situation* in the north of the island in the aftermath of the 1974 Cyprus Peace Operation. Nearly eight years after the establishment of the Turkish Federated State of Cyprus, the Turkish Republic of Northern Cyprus was proclaimed on November 15, 1983. The declaration echoes the Turkish Cypriots' aspiration for independence and self-government.

Greece's repeated appeals to the UN concerning Cyprus' right to self-determination between 1954 and 1958 were denied, and as the United Kingdom reported in a statement in 1956, not only the Greek Cypriots but also the Turkish Cypriots had the right to self-determination. The Turkish Republic of Northern Cyprus was proclaimed on November 15, 1983 based on the right of self-determination of the Turkish Cypriot people, putting an emphasis on political equality. As per the declaration of the new republic, the aspiration to establish a federation was maintained, and the Greek Cypriot side was called on to offer peace and solution.

Rauf Denktaş, who repeatedly underlined that the resolution of independence did not mean dividing the island into two, called on the Greek side for negotiations to offer a lasting solution to the problem in his addresses to the United Nations Security Council on November





THE MAY 19 COMMEMORATION OF ATATÜRK, YOUTH AND SPORTS DAY CEREMONIES IN LEFKOSA (NICOSIA) (FROM LEFT TO RIGHT) COMMANDER OF THE TRNC SECURITY FORCES BRIG. GEN. BİLGİ BÜYÜKÜNALI, AMBASSADOR OF TÜRKİYE TO LEFKOSA (NICOSIA) ERTUĞRUL KUMCUOĞLU AND PRESIDENT RAUF DENKTAŞ SALUTING.

17 and 18, 1983 whereas he was left unanswered. The Greek side was not interested in finding a solution and made efforts to go on with its negative tone.

After the declaration of the TRNC, the Greek Cypriot side, Greece, and the United Kingdom filed appeals to the United Nations Security Council and made the following demands: Implementation of previous UN resolutions for the withdrawal of foreign troops from the island and initiatives to initiate intercommunal negotiations in a way to offer a solution on the parts of the UN.

As a result of the discussions, resolution No. 541 was adopted. As part of the resolution, the Security Council expressed concerns about the declaration of independence on November 15, 1983, and emphasized

that the declaration was contrary to the 1960 Treaties of Foundation and Guarantees, that the attempt to establish the TRNC was illegal, and that it would exacerbate the situation on the Island. The Council called for the withdrawal of the declaration of independence on the grounds that it was illegal, and the urgent and effective implementation of resolutions No. 365 and No. 367, and called on all states to respect the sovereignty, independence, territorial integrity and neutrality of Cyprus. Rauf Denктаş strongly challenged the resolution on behalf of Türkiye and TRNC, and declared that no action would be taken backwards and decided not to recognize the resolution.

The Constitution of the Turkish Republic of Northern Cyprus was drafted by the Constituent Assembly, which was established after the unilateral declaration of independence of the Turkish Republic of Northern Cyprus on November 15, 1983, and was adopted by the Turkish Cypriot voters on May 5, 1985, with a majority of 29.82% against 70.18%. The Constitution of Northern Cyprus is similar to the Constitution of the Turkish Federated State of Cyprus adopted in 1975, while it sets out new provisions over the requirements of the new republic. It consists of a total of 164 articles and 13 provisional articles.

Elections in the TRNC are held in line with the Constitution and applicable laws, and in three forms: Presidential Election, Republican Assembly Elections (Elections of Members of Parliament) and General Elections of Local Administrations. Presidential and Parliamentary elections are held every 5 years, and General Elections for Local Administrations are held every 4 years. Taking part in elections and plebiscites in TRNC is the right and duty of every citizen over the age of 18. The voting age is set by law at 25 for the General Elections of Parliamentary and Local Administrations and at 35 for the Presidential Elections.

Under Article 119 of the Constitution of the Turkish Republic of Northern Cyprus, local governments are public legal entities whose establishment principles are set by law and whose decision-making bodies are elected to meet the local common needs of the people of the local communities, municipalities or villages and neighborhoods. The establishment, officials and powers of local governments are governed by law in accordance with the principle of decentralization. The capital city of Lefkosa is the largest municipality of TRNC. Located by the sea, Magusa and Girne are other key cities. Güzelyurt and Lefke are two other cities renowned for their citrus orchards.

The Greek Cypriot administration of Southern Cyprus has acted as if it were the sole representative of Cyprus since 1963, and even made unilateral appeals to the European Union, and the EU reviewed the appeals and concluded them under the title of the Republic of Cyprus, in violation of international law. The administration's admission into the EU as a member under its authority points to why it is essential to insist on these two issues. Despite all the safeguards enshrined in the 1960 Constitution, the Greek side continued to operate as the Republic of Cyprus, while the Turkish side was left without a partner status before the international organizations.

Therefore, the Turkish side has always insisted on equality and bi-zonality in its quest for a solution to the problem. The solution proposals for the Cyprus issue, drafted by the then UN Secretary-General Perez De Cuellar from 1984 to 1986 and by the then UN Secretary-General Butros Gali in 1992, included actions that gave both parties the right to veto in the legislative and executive powers. This was intended to eliminate the risk of those who hold the majority influencing the minority and tending to impose their methods on the minority

## 4.4. **Joint Defence and Cooperation Agreement Between the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus and Greece**

Clerides won the elections in Southern Cyprus in 1993. Clerides' goal is a different version of Enosis, which has never been achieved: To make the Greek Cypriot Administration a full member of the EU on behalf of the entire Cyprus. Aware of the difficulty of putting this plan into action, Clerides asked for Greece's support to be more tangible in the process.

In line with this goal, he took actions for bilateral meetings with the Prime Minister of the time, Andreas Papandreaou, and the parties entered into the "Joint Defense Doctrine", also known as the Joint Defense and Cooperation Agreement, as a result of the negotiations.

The main objectives of the parties to be achieved under the doctrine are:

- » Planning joint military strategies and operations between the two countries,
- » Conducting joint exercises,



GREEK POLITICIAN AND DIPLOMAT GEORGE A. PAPANDEUROU SERVED AS MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS BETWEEN 1999 AND 2004 AND PRIME MINISTER OF GREECE FROM 2009 TILL HIS RESIGNATION IN 2011.

- » Reorganization of the defensive infrastructure of Crete, Dodecanese Islands and “Cyprus”,
- » Establishing air and naval bases in Southern Cyprus and boosting military expenditures to help Greece play a substantial role in the Central Mediterranean.

As per the term of “single defense territory” enshrined in this new strategic concept, the land extending from Greece to Magusa is considered a natural defense territory and it is intended to ensure effectiveness in every part of the territory. Under the aforementioned doctrine, Paphos Military Airport was built, and the Libra naval base was erected, and the parties went on to purchase S-300 missiles from Russia. Under the pressure of Western countries, the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus had to reverse its resolution regarding the deployment of S-300s on the Island in December 1998, as a result of Türkiye’s initiatives. The missiles were deployed to Crete.



## 4.5. **Türkiye - TRNC Joint Declaration (December 28, 1995)**

When the Republic of Türkiye and the TRNC, which followed the developments from 1994 to 1995, abandoned hope that there could be a positive development to resolve the problem, and they entered into a Joint Declaration in Ankara on December 28, 1995, taking into account that the Greek Cypriot side was not in favor of the bi-zonal and bi-communal federation proposal. The resolutions made as part of the declaration signed by the Presidents are as follows:

- » The ultimate goal in Cyprus shall be a bi-communal and bi-zonal federal solution based on the sovereign equality of the two parties. The solution to be found shall be determined by individual referendums.
- » Türkiye's effective and de facto guarantee shall remain in effect.
- » Cyprus's full accession in the EU is an issue that may come to the fore after a final political solution is reached. However, the 1959 London and Zurich Agreements stating that Cyprus cannot become a member of international political and economic unions in which Greece and Türkiye are not members shall be taken into consideration. full accession negotiations shall be held in line with the common views and through joint delegations.



PRESIDENT SÜLEYMAN DEMİREL'S RECEPTION OF PRESIDENT RAUF DENKTAŞ OF THE TRNC AT THE ÇANKAYA MANSION.

- » Until a lasting solution is offered, Türkiye shall safeguard the security interests of the TRNC and take actions necessary against the attempts of military escalation by the Greek Cypriot side..
- » Türkiye and the TRNC shall make joint efforts to use the internationally-acknowledged preventive measures against the TRNC and to make sure that the TRNC maintains political, financial, cultural, and sports-related contacts with all countries..
- » Türkiye shall provide political support so that the TRNC expresses its views before international organizations, and a lasting political consultation mechanism shall be rolled out between the ministries of foreign affairs.

- » Efforts shall be made to achieve the above-mentioned key objectives as soon as possible through improved high-level contacts, visits and technical joint exercises..

The presidents of the Republic of Türkiye and the TRNC published a second joint declaration on January 21, 1997. Under the declaration, the presidents briefly confirmed their aspiration and determination to improve the relations between the two countries, and reminded that a fair and realistic solution in Cyprus can only be achieved through the free will and negotiations of the parties, and underscored the full political and legal equality of the Turkish Cypriot people as enshrined in international treaties, and established under the 1960 Constitutions. The regime of guarantorship shall remain in force under all conditions.



## 4.6. 1997 Negotiation Process

In his report dating back to November 19, 1992 (S/24830), the United Nations Secretary-General gave an account of the talks in New York and the positions of the parties over the UN's "Set of Ideas". The Secretary General reported that the lack of trust between the parties is profound and that a successful outcome will be difficult to achieve unless the lack of trust is eliminated. As a result, Confidence Building Measures (GAM) were rolled out in response.

In February 1993, presidential elections were held in Southern Cyprus and Glafkos Clerides was elected with the backing of Spyros Kyprianou's party, which held reservations about the UN initiatives. Following the elections, the UN called on Denktaş and Clerides to resume negotiations on the basis of the Confidence Building Measures.

Negotiations between the parties had concentrated on the Confidence Building Measures proposed by the then UN Secretary General Ghalili since May 1993. As part of the measures, it is stipulated that Nicosia International Airport and Maraş shall be open to the joint use of both parties under the UN administration. Meanwhile, the Court of Justice of the European Union ruled to ban the export of TRNC to the EU in 1994 upon the appeals of the Greek Cypriots. Having affected nearly 60% of the TRNC's total exports, the ruling was made in five exploratory meetings to ensure the adoption of the Confidence Building Measures by the Greek Cypriot side. Throughout the negotiations,





MEETING BETWEEN  
PRESIDENT RAUF  
DENKTAŞ OF THE  
TRNC AND LEADER OF  
THE GREEK CYPRIOT  
ADMINISTRATION  
GLAFCOS CLERIDES

Clerides presented the Turkish side's support for the unilateral EU membership on behalf of the Greek Cypriot Administration in 1990 as a precondition to agree on the measures, and thus the negotiations remained inconclusive.

Immediately afterwards, the Greek Cypriot Administration made a unilateral resolution to cease the dialogue with the Turkish Cypriot side, and was completely locked on EU membership after the EU granted a candidate status in March 1995. From February 1993 to June 16, 1994, rapprochement talks were held with the UN representatives

in Cyprus over the adoption of Confidence Building Measures. The Turkish side made efforts to reach a solution early on, displaying a constructive and elastic attitude in the process. In June 1994, the Turkish side expressed its readiness to sign the Confidence Building Measures. However, Clerides blocked the process, calling the Confidence Building Measures obsolete. From October 18 to 31, 1994, Denktaş and Clerides exchanged informal consultations. Clerides viewed EU membership as a prerequisite and did not wish to include it in the Confidence Building Measures negotiations. Despite Denktaş's constructive suggestions, the negotiations remained inconclusive.

On January 20, 1995, Denktaş launched a new 14-article peace initiative in an effort to create an environment of trust and reach an inclusive agreement. Denktaş reported that he was ready to adopt the Confidence Building Measures and the negotiations without preconditions for a bi-communal and bi-zonal federal solution. In addition, Denktaş announced that he is open to discussing Cyprus's European Union (EU) membership once an inclusive agreement is reached and that he backs the argument for territorial exchange. On January 21, Clerides rejected these proposals. However, UN and US officials stated that there were positive elements in this document that must be reviewed.

On January 23, US Presidential Envoy Richard Beattie delivered a message from US President Bill Clinton, emphasizing his support for a bi-communal and bi-zonal federation. President Clinton noted that the way to achieve progress in Cyprus is through the adoption of the Confidence Building Measures.

Drawn up by UN Secretary General Butros Ghali in 1992, the "Set of Ideas Framework Agreement" failed as the Greek Cypriot administration rejected it, and the "Confidence Building Measures" drafted in 1993 failed again as the Greek Cypriot administration stipulated that the Turkish side shall approve the EU membership of Cyprus. In the aftermath of the negotiations, Denktaş and Clerides met in Troutbeck (USA) and Glion (Switzerland) in July and August 1997. Türkiye and the TRNC reacted to the Agenda 2000 Report of the EU Commission, released during the Troutbeck negotiations, and the recommendation over the kick-off of full accession negotiations with the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus in 1998, and they released a Joint Declaration on January 20, 1997, to declare that the full accession of



UN SECRETARY-GENERAL KOFI ANNAN, PRESIDENT RAUF DENKTAŞ OF THE TRNC, LEADER OF THE GREEK CYPRIOT ADMINISTRATION GLAFCOS CLERIDES AND TASSOS PAPADOPOULOS MET IN THE "BUFFER ZONE."

the Greek Cypriot community to the EU would mean handing over the TRNC to Türkiye. It was reported that this would accelerate the integration process.

The Grand National Assembly of Türkiye adopted the Joint Declaration signed by the President of the Republic of Türkiye, Süleyman Demirel, and the President of the TRNC, Rauf Denktaş, in Ankara on January 20, 1997, and declared that the military buildup carried out by the Greek-Cypriot side with the backing of Greece was unacceptable. The Grand National Assembly of Türkiye noted that the 1960 Treaties of Guarantee and Alliance remain in force and that they shall not be allowed to be revised. It was also noted that Türkiye would consider

any attack against the TRNC as an attack against itself and stated that the Greek-Cypriot administration's application for EU membership would lead to the division of Cyprus. It was also declared that the embargo and double standards imposed on the TRNC are unacceptable, that Türkiye shall continue to back the TRNC to cope with its financial problems, and that the Cyprus issue shall be resolved by the will of two peoples rather than by armament. The Turkish Grand National Assembly announced to the whole world that the Turkish nation is fully united around this national cause.

The EU's resolution to kick off the membership negotiations with the Greek Cypriot side at the Luxembourg Summit in December 1997 tarnished the UN negotiations. TRNC announced that it is not possible to launch full accession negotiations between the Greek Cypriot administration and the EU. Türkiye and TRNC rolled out a comprehensive integration process through joint statements made in 1997 and 1998. TRNC President Rauf Denktaş proposed the establishment of a confederation between the two states in Cyprus on August 31, 1998, whereas this proposal remained unanswered.

Through the initiatives of UN Secretary General Kofi Annan, negotiations gained momentum in 1999 and five rounds of talks were held in New York and Geneva between 1999 and 2000. Throughout the meetings, Denktaş disclosed his views on confederation, security and guarantees, property issues, territorial arrangements, distribution of authority, equality of status and embargoes. Kofi Annan stated on September 12, 2000 that there were two people with equal status on the Island. However, the Greek side dismissed this statement.

Denktaş penned a letter to Clerides on 8 November 2001, proposing an in-person meeting, and they met in the buffer zone on December 4, 2002. In January 2002, the parties decided to meet again under the UN supervision. Direct negotiations resumed on January 16, 2002 and the parties reported that all issues would be discussed. The Greek Cypriot side kept on with the aspiration of incorporating the Turkish Cypriots in the Republic of Cyprus based on a constitutional amendment and did not offer a solution based on partnership.





## 4.7. EU Membership of the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus

The Republic of Cyprus lodged an application for EU membership in 1990, and accession negotiations were launched at the Luxembourg Summit on December 12, 1997. At the summit, the EU announced that the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus was a candidate country, whereas Türkiye was not. After the accession negotiations took place between the EU and the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus, the relations between Türkiye and the TRNC based on the association council gathered pace.

Despite the Joint Declarations signed by and between the Republic of Türkiye and the TRNC on July 13 and July 20, 1997, the European Union went on to kick off negotiations with the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus for full accession on December 12 and 13, 1997. TRNC made a statement about the resolution on the same day, and the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Türkiye made the following statements the next day, on December 14, 1997, in the aftermath of this unfortunate resolution made without wasting any time:

1. The 1959-60 Agreements on Cyprus were concluded between five parties consisting of Türkiye, Greece, United Kingdom, Turkish and Greek Cypriot communities. These Agreements established a balance between the two communities on the Island as well as between Türkiye and Greece to sustain peace and stability in the region. The 1960 Agreements granted the political and legal

equality of the two sides on the Island and made the Turkish and Greek Cypriot communities the two founding partners of the 1960 Republic. In this context, in addition to England, which has sovereign bases on the island, Türkiye and Greece, as guarantor states and two homelands, have been granted equal rights and obligations to sustain the internal and external balance established in Cyprus. Since the collapse of the partnership established in 1960 by the Greeks in 1963 by force of arms, there has not been a single state, government and parliament authorized to represent the entire island. Today, there are two individual sovereign peoples in Cyprus and two individual democratic regimes, two individual legal orders, and two individual states founded by them.

2. The administration in Southern Cyprus is only the government of the Greek Cypriot side. The claim of the Greek Cypriots to possess the title and attributes of the partnership, which they themselves have destroyed, cannot confer legitimacy on them. The Greek Cypriot side's attempt to perpetuate its illegal title and claims is the main reason why a solution has not been found to the Cyprus issue for the last 34 years. Until a political solution is reached through the free will of both parties, it is neither legal nor legitimate, nor even possible, for one of the parties to make decisions on behalf of Cyprus that would result in international legal and political consequences.
3. The decision taken at the Luxembourg constitutes a violation of the 1959-60 Agreements; since
  - » The 1959 Zurich and London Agreements stipulate that Cyprus cannot join international organizations or pacts of alliance of which both Türkiye and Greece are not members.
  - » The 1960 Treaty of Guarantee contains the provision that Cyprus cannot participate, in whole or in part, in any political or economic union with any State whatsoever.
4. Türkiye has supported the efforts directed towards finding a just and lasting solution to the Cyprus question, under the UN Secretary-General's mission of good offices. These efforts reached an impasse as a result of the rejection, by the Greek Cypriot side, of the UN Set of Ideas in 1992. It has been envisaged in the UN Set of Ideas that EU membership should be negotiated between the



THE INFORMAL SUMMIT OF THE EU AND THE SIGNING CEREMONY OF THE EU ACCESSION TREATY FOR 10 COUNTRIES TOOK PLACE IN ATHENS, THE CAPITAL OF GREECE. GREEK CYPRIOT LEADER TASSOS PAPADOPOULOS SIGNED THE ACCESSION TREATY ON BEHALF OF THE GREEK CYPRIOT SIDE .

two sides after a comprehensive solution is found to the Cyprus question and should be submitted to the approval of the two peoples through separate referenda. During the time that has elapsed, however, the opening of the door, by the European Union, to the Greek Cypriot side for full membership has had a destructive effect on the negotiating process for the solution of the Cyprus issue. As a result, the Greek Cypriot administration has had no other aim but to join the European Union without reaching a solution with the Turkish Cypriot side, and achieving union with Greece indirectly. The decision taken at the Luxembourg Summit serves such a one-sided objective.

5. With the decision it has taken at the Luxembourg Summit upon the unilateral application of the Greek Cypriot administration,

the European Union ignores the existence of two politically equal sides in Cyprus. With this decision, the European Union thus destroys the very basis of the bi-communality on which the independence of the Island was based, and the parameters for a federal solution that has been sought to replace the defunct common state while eliminating the chances of finding a solution on a communal basis. This is a heavy responsibility.

6. In the concluding document of the Summit, with regard to the membership of the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus, it is stated that such an accession would benefit all communities on the Island. This approach that ignores the existence of the two equal co-owner peoples on the Island and aims at destroying the principal of equality which is the basis of the Cyprus issue is totally unacceptable.

The Government of the TRNC has made a statement concerning the Luxembourg Summit conclusions. We support the views expressed in the statement of the TRNC.

7. Ever since 1990, Türkiye has brought to the attention of the EU organs and member states as well as the United Nations at every stage that the illegitimate application of the Greek Cypriot Administration was in contravention of the 1959-60 Agreements. Furthermore, Türkiye has registered its legal and political objections with regard to the decision of the EU Council of March 6, 1995, and stated that Türkiye does not accept this decision. It is Türkiye's considered view that the decision recently taken at the Luxembourg Summit, apart from being in contravention of international law, is also contrary to the basic principles of the European Union.
8. The European Union, as a requisite of international law, has to respect the international agreements. It does not have the right to take unilateral decisions regarding the future of the Island of Cyprus and create international obligations in violation of these agreements. For the legal and political reasons stated above, Türkiye does not accept this decision about Cyprus taken at the Luxembourg Summit and holds the view that it can not be implemented.
9. Türkiye and the TRNC, through the Joint Declaration of 20 January 1997 adopted by their Presidents, and endorsed by the Turk-

ish Grand National Assembly on 21 January 1997, have stated the joint approach they would follow in the event that the EU opens accession negotiations with the Greek Cypriot side. Türkiye as a guarantor power will continue to maintain its rights and obligations arising from international agreements, and will exercise its contractual responsibilities towards the Turkish Cypriot people.

While the EU candidacy process of the Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus (GCASC) was progressing, Türkiye and TRNC opposed the GCASC's EU candidacy application from various aspects. On June 30, 1997, Türkiye expressed its serious objections regarding the GCASC's EU membership application in a note sent to EU embassies in Ankara. The note stated that the GCASC had applied for full EU membership on July 3, 1990, and that this application was accepted by the EU Council on March 6, 1995.

Türkiye has emphasized that GCASC does not have the authority to apply on behalf of the entire island of Cyprus, and according to the 1959 London and Zurich Agreements and the 1960 Treaty of Guarantee, Cyprus cannot join the EU without Türkiye's membership. To strengthen these claims, Türkiye has presented the legal opinion prepared by Prof. Dr. Maurice Mendelson to embassies. Türkiye has stated that the commencement of negotiations between the EU and GCASC would alter the agreed parameters for Cyprus and prompt Türkiye and TRNC to reconsider their approaches to the UN negotiation process.

On August 6, 1997, an agreement was signed between Türkiye and TRNC to establish an Association Council aiming for integration in the fields of economy, finance, security, defense, and foreign policy. Under the agreement, TRNC and Türkiye aim to achieve the integration goals outlined in Joint Declarations made in January 1997 and July 1997. Association Council, composed of members from both governments and parliaments, will determine measures for integration and oversee their implementation. Meetings will alternate between Türkiye and TRNC, with a rotating presidency every six months. With this agreement, Türkiye and TRNC have not only opposed GCASC's EU membership application but also strengthened their ties. Türkiye's legal and diplomatic objections, along with the integration agreement with TRNC, ensure the protection of the rights of Turkish Cypriots under international law.





## 4.8. **UN-Mediated Talks in New York (December 3, 1999- November 10, 2000)**

Türkiye has criticized GCASC's candidacy for EU membership on both domestic and international platforms, stating that this candidacy is incompatible with all parameters for reaching a solution to the Cyprus issue. On April 23, 1998, Türkiye and TRNC jointly declared that from that date onwards, it would not be possible for the EU to be recognized as an arbitrator in the Cyprus issue, and that for this situation to be reversed, TRNC must be recognized by the EU as an independent country.

During this process, several EU member state leaders expressed negative remarks regarding the initiation of GCASC's candidacy process, leading to a perception that the process was heading towards a deadlock. In conjunction with the effects of the joint declaration made by Türkiye and TRNC on April 23, 1998, the UN Secretary-General Kofi Annan announced on November 14, 1999, that "the parties agreed to commence mediated talks in New York on December 3, 1999, aimed at preparing the ground for meaningful negotiations towards a comprehensive solution."



PRESIDENT RAUF DENKTAŞ OF THE TRNC MET WITH THE SECRETARY-GENERAL OF THE UNITED NATIONS, KOFI ANNAN.

From December 3, 1999, to November 10, 2000, five rounds of mediated talks took place in New York and Geneva. During these talks, Mr. Denktaş and Mr. Clerides did not physically meet face-to-face; instead, UN Secretary-General Kofi Annan and Cyprus Special Advisor Alvaro de Soto organized the discussions between the parties.

During the first three rounds of mediated talks, President Denktaş reiterated his demands:

—» Proposal for a Confederation,

- » Security and guarantees,
- » Property issues,
- » Land adjustments,
- » Distribution of authority to be left to the central authority within the framework of a solution,
- » Equality of status,
- » Embargoes,
- » EU membership. President Denktaş thus demonstrated to the global public once again how insistent and resolute he was in pushing for a comprehensive approach to the Cyprus issue.

During the fourth round of mediated talks, UN Secretary-General Kofi Annan made a historic statement on September 12, 2000, outlining the framework of the “Annan Plan.” Annan aimed to give a new dimension to the issue by using the statement ‘The two peoples on the island are political equals who do not represent each other, and they need to reach a comprehensive solution envisaging a new partnership through negotiations where they participate on equal terms. However, parliament of GCASC, on October 11, 2000, rejected the statements of the UN Secretary-General and did not hesitate to be the cause of suspending the mediated talks.

During the fifth round of talks on November 8, 2000, a paper entitled “Oral Remarks” was presented by UNSG Annan to the two sides. The statements on paper contain statements against the independence and economic freedom of TRNC and in many matters, and it has been seen that they do not coincide with the general issues expressed orally and in writing in the indirect negotiations. Following this, Denktaş, after a brief consultation with his advisors, decided to suspend the mediated talks. However, it was stated that if there is a reasonable approach from GCASC acknowledging the existence of two separate communities, two sovereign states, and two national wills in Cyprus, then the continuation of these talks could be possible.

Despite not being in accordance with international law and agreements, GCASC’s EU membership process was completed on May 1, 2004, following the failure of the Annan Plan.





## 4.9. **Annan Plan**

The Cyprus issue has been on the agenda of the UN Security Council for over 60 years, with negotiations between the two sides ongoing since 1968. The Turkish Cypriot side has emphasized that the Island is a common home for both communities, hoping to end economic, social, cultural, and political isolations. Upon the invitation of the UN Secretary-General in 2004, negotiations resumed with the Turkish Cypriot side, maintaining its commitment to ensuring a peaceful future for younger generations. This process eventually led to the emergence of the Annan Plan.

The Annan Plan, claimed to present a significant framework for the parties, emerged as an argument valued and supported by various political groups in the Turkish Cypriot community. It was marketed as a well-crafted package aimed at contributing to peace. The solution plan bearing the name of United Nations Secretary-General Kofi Annan allegedly included the demands of the Turkish Cypriot side, a fact emphasized in Greek Cypriot and Greek media, causing considerable discomfort among the Greek Cypriot community. On a rhetorical level, in the plan Kofi Annan affirmed the equality of the Turkish Cypriot side, emphasized that in a bicomunal federal state there would be no minority-majority relationship, and addressed longstanding issues of concern to the Turkish Cypriots. However, significant discrepancies emerged between the three key parameters the Turkish Cypriot side had staunchly advocated for—political equality, bi-communality,

and sovereignty—as reflected in both the 1960 Constitution and the Annan Plan. These differences highlighted that the plan proposed an asymmetric federation model.

The Annan Plan is a United Nations proposal that envisions the unification of the parts of Cyprus outside the British Sovereign Base Areas into an independent and federal state. According to the Annan Plan, there will be a common state in Cyprus comprising two constituent states. The common state's Parliament will consist of two chambers: a Senate and a House of Representatives. The House of Representatives will have 48 members, with the distribution among members from the Turkish and Greek Cypriot constituent states determined based on the proportion of the respective populations within each constituent state. However, the proportion of members from the Turkish Cypriot constituent state in the House of Representatives will never fall below one-quarter (1/4).

The Senate, which is the upper house envisaged in the plan, will also consist of 48 members, with 24 members coming from the Turkish Cypriot constituent state and 24 from the Greek Cypriot constituent state. According to Article 21 of the proposed Constitution, the quorum for meetings in both chambers is an absolute majority of the total number of members. Unless otherwise specified in the Constitution, parliamentary decisions will require the votes of an absolute majority of the members participating in the voting in both chambers.

In addition, for any decision of the Parliament to be approved, it must also be approved by at least one-quarter (1/4) of the representatives from each constituent state in the Senate. This provision has been presented as a form of veto power aimed at safeguarding the Turkish Cypriot community, which represents a numerical minority. In essence, this means that even if the House of Representatives, where Greek Cypriots have a majority, were to pass a bill that is unfavorable to Turkish Cypriots, and the Senate were to approve this bill by a majority vote, it would still not become law unless at least one-quarter (1/4) of the members from the Turkish Cypriot constituent state in the Senate voted in favor of it. A fundamental concern for the Turkish Cypriots arising from this arrangement is that as soon as Greek Cypriots settled in the north begin to exercise their political rights, the term “Turkish Cypriot constituent state” might lose its meaning. The plan fundamentally rejects a bicomunal structure and focuses on territory rather



THE QUADRILATERAL CYPRUS TALKS BEGAN ON MARCH 24 AT BÜRGENSTOCK, SWITZERLAND. (FROM LEFT TO RIGHT) THE UN SECRETARY-GENERAL'S SPECIAL REPRESENTATIVE ON CYPRUS, ALVARO DE SOTO, SECRETARY-GENERAL OF THE UN KOFI ANNAN, MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS AND DEPUTY PRIME MINISTER OF THE TRNC SERDAR DENKTAŞ, PRIME MINISTER OF THE TRNC MEHMET ALİ TALAT, MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS AND DEPUTY PRIME MINISTER ABDULLAH GÜL OF TÜRKİYE, PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN OF TÜRKİYE, AK PARTY DEPUTY OF İSTANBUL EGEMEN BAĞIŞ AND SOUTHERN CYPRUS DELEGATION ATTENDED THE TALKS.

than the communities themselves, potentially eroding the representation capacity of Turkish Cypriots in the medium term.

The greatest risk perceived by the Turkish Cypriot side regarding political equality arises from the prospect of Greek Cypriots settling in the Turkish Cypriot constituent state as outlined in the plan. According to the plan, Greek Cypriots who will move to the Turkish Cypriot constituent state after the agreement is signed will start exercising their political rights eleven years later. This will enable them to represent the Turkish Cypriot constituent state both in its own Parliament and in the Senate and House of Representatives of the common state.

The allocation of seats in the Senate is proposed to be between the two internally heterogeneous constituent states. Therefore, Greek Cypriots who are citizens of the Turkish Cypriot constituent state could form a bloc of 21%. Through representatives elected from among themselves,<sup>1</sup> the distribution of the 24 seats allocated to the Turkish Cypriot constituent state in the Senate could potentially be 6 Greek Cypriot and 18 Turkish Cypriot. In the House of Representatives, the allocation of seats allocated to the Turkish Cypriot constituent state could be 8 Turkish Cypriot and 4 Greek Cypriot. The Turkish Cypriot side sees it as “highly likely” that Greek Cypriot citizens of the Turkish Cypriot constituent state and representatives of the Greek Cypriot constituent state would act together. This situation poses a significant risk from the perspective of the Turkish Cypriot side, as the political rights of Greek Cypriots settling in the Turkish Cypriot constituent state could effectively lead to the disappearance of political equality in the Parliament.

It is evident that similar conditions will apply to the Presidential Council, which will assume the governance of the Common State. The formation of the Presidential Council, which will have a rotating presidency of the Common State, will also adhere to similar principles. There will be a proportional representation in the Council, where at least 2 out of the 6 members elected from a single list must be from the other constituent state.<sup>2</sup> This means that 4 members will be from the Greek Cypriot constituent state and 2 members will be from the Turkish Cypriot constituent state. However, it is not a requirement for these members to be Turkish Cypriot; they only need to be citizens of their respective constituent state. Turkish Cypriot side considers it a possibility in the long term that one of these two members could be of Greek Cypriot descent, among other possibilities.

According to the plan, if the president comes from one constituent state, the vice president will come from the other constituent state.

---

**1** This approach is a self-evolving process. Just as the Turkish minority living in Bulgaria determines Turkish parliamentarians from among themselves and comes to hold influential positions within the government, the Greek Cypriots, who will become a numerically significant minority on the Turkish Cypriot side, will bring their own chosen candidates to the joint parliament and senate, creating a structure that will act in unison with the representatives of the Greek Cypriot side.

**2** UN Comprehensive Settlement Plan of the Cyprus Question, Appendix A: Foundation Agreement, Draft Annex I: Constitution of the United Cyprus Republic, Section B: The Executive, Article 26: “The Presidential Council”.



TRILATERAL CYPRUS TALKS AT THE UNITED NATIONS. UN SECRETARY-GENERAL KOFI ANNAN, PRESIDENT RAUF DENKTAŞ OF THE TRNC, GREEK CYPRIOT LEADER TASSOS PAPADOPOULOS, PRIME MINISTER OF THE TRNC MEHMET ALİ TALAT AND FORMER LEADER OF THE GREEK CYPRIOT ADMINISTRATION GLAFKOS CLERIDES.

The Presidential Council shall strive to reach all decisions by consensus. However, if consensus cannot be achieved, a majority vote will be considered sufficient. In the Constitution, the approach of “shall strive to reach all decisions by consensus” is an important argument in showing how far the plan is from objectivity.

In decisions made by majority vote, at least one positive vote from each constituent state is required. As seen, in the composition of the Presidential Council, the majority system predominates, allowing the constituent state with the majority population to be represented by a larger number of members. While initially appearing to favor Turkish



Cypriots by requiring the positive vote of one representative of each constituent state in decision-making, the possibility of Greek Cypriots settling in the north gaining the right to vote could lead to one of the two representatives of the northern constituent state being Greek Cypriot, thereby potentially plunging the island into a complete deadlock regarding its future.

In addition to these points, the plan includes provisions aimed at ensuring coordination between the two main components of the state in the executive branch, while also preventing the exclusion of Turkish Cypriots from the presidency. Specifically, it introduces rules stating that Greek Cypriot members cannot serve as president for more than two consecutive terms and that if the president is Greek Cypriot, the vice president must be Turkish Cypriot.

The plan proposes replacing the executive branch outlined in the 1960 Constitution, which consisted of a Greek Cypriot president, a Turkish Cypriot vice president, and a cabinet, with a Presidential Council resembling the Federal Council in Switzerland. This Presidential Council would operate on the principle of rotational presidency and vice presidency, similar to the Swiss system.

The plan envisions Cyprus having a single international identity and sovereignty, with the constitution capable of being amended only through the approval of the federal parliament and referendums. It specifies that two articles of the constitution, which define the United Cyprus State and the two founding states, are immutable. The plan includes provisions for Türkiye and Greece to maintain a limited number of troops on the Island for a specified period, with a full withdrawal contingent on Türkiye's accession to the EU. The implementation of the Foundation Agreement would be monitored by the UN Peacekeeping Force, and the federal government would not open its territory to international operations without the approval of both founding governments, Türkiye and Greece.

During the final stages of negotiations, the EU Commission also participated. The plan, completed on March 31, 2004, is comprehensive in scope. It was accepted by 64.41% in the Turkish Cypriot community but rejected by 75.38% in the Greek Cypriot community during referendums held in April 2004. The rejectionist stance of the Greek Cypriot leadership received broad international criticism as undemocratic methods. UN Secretary-General Annan stated that he did not share



UN SECRETARY-GENERAL KOFI ANNAN AT THE PRESS BRIEFING FOLLOWING HIS MEETING WITH PRESIDENT RAUF DENKTAŞ OF THE TRNC AND GREEK CYPRIOT LEADERS GLAFCOS CLERIDES AND TASSOS PAPADOPOULOS.

the claims of the Greek Cypriot leadership and acknowledged the significant sacrifices made by the Turkish Cypriot side in accepting the plan. While the plan did not satisfy all demands of the Turkish Cypriot side, it was accepted as a necessary compromise for a lasting solution.

The rejection of the Annan Plan was met with significant disappointment by the international community, leading only to the accession of the Greek Cypriot side to the EU. The situation became even more abnormal when the Turkish Cypriot side was excluded from the EU while the Greek Cypriot side joined the EU. Throughout the negotiations, the Turkish Cypriot side emphasized the need to end the physical and economic hardships they faced and highlighted their insistence that

the Greek Cypriot claim to represent the entire island should not be accepted. UN Secretary-General underscored the importance of the Turkish Cypriot side voting “yes” in the referendum and called on the international community to take steps to end their isolation.

As a result, the Greek Cypriot side claimed to have the political will for a solution but ultimately obstructed it. It became evident that the Greek Cypriot side lacked the political will for a solution and became the obstacle in front of a resolution to the Cyprus issue. Following the referendums, the parameters fundamentally changed, indicating that if the international community desires a comprehensive solution to the Cyprus problem, it must reassess its origins and adopt a new approach.

## 4.10. **Post-Annan Plan Negotiation Process 2004-2017**

The United Nations Secretary-General's report dated May 28, 2004, highlighted that there was no justification in the international community for continuing the isolation imposed on the Turkish Cypriots after their vote. The Secretary-General noted that there were no Security Council resolutions restricting the Turkish Cypriots and emphasized the need to remove unnecessary barriers hindering their development. Furthermore, it was emphasized that the Greek Cypriots must demonstrate through actions, not just words, their readiness to share power and prosperity with the Turkish Cypriots within a federal structure based on political equality.

After the 2004 referendums, despite the lack of a comprehensive solution, the EU accepted Cyprus as a member based on the unilateral application of the Greek Cypriot Administration. Türkiye and the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) argued that this acceptance violated the relevant provisions of the 1959-1960 Cyprus Agreements and thus constituted a breach of international law. These agreements prohibit Cyprus from joining international organizations of which Türkiye and Greece are not members.

Despite the decision of the Council of Europe on April 26, 2004, to end the isolation of the Turkish Cypriots unconditionally, this decision has not yet been implemented.



**2004.** PRESIDENT RAUF DENKTAŞ OF THE TRNC (ON THE RIGHT) AND LEADER OF THE GREEK CYPRIOT ADMINISTRATION TASOS PAPADOPOULOS MET IN THE BUFFER ZONE IN LEFKOSA (NICOSIA) AS PART OF THE CYPRUS TALKS.



**2008.** PRESIDENT MEHMET ALİ TALAT OF THE TRNC MET WITH THE LEADER OF THE GREEK CYPRIOT ADMINISTRATION, DEMETRIS CHRISTOFIAS, IN THE BUFFER ZONE IN LEFKOSA (NICOSIA) FOR THE SEVENTH TIME WITHIN THE FRAMEWORK OF THE COMPREHENSIVE CYPRUS TALKS. ALEXANDER DOWNER, SPECIAL ADVISER TO THE UN SECRETARY-GENERAL ON CYPRUS, ALSO ATTENDED THE MEETING.





**2011.** LEADER OF THE GREEK CYPRIOT ADMINISTRATION DEMETRIS CHRISTOFIAS, UN SECRETARY-GENERAL BAN KI-MOON AND PRESIDENT DERVİŞ EROĞLU OF THE TRNC MET AT THE UN HEADQUARTERS IN EUROPE AS PART OF THE CYPRUS TALKS.

Following the 2004 referendums, a new negotiation process began focusing on six main topics between Turkish Cypriot leader Mehmet Ali Talat and Greek Cypriot leader Demetris Christofias on March 21, 2008: governance and power sharing in Cyprus, property, EU matters, economic issues, territory and, security and guarantees. Negotiations continued under the leadership of Derviş Eroğlu, who was elected President of the TRNC in April 2010, and various tripartite meetings were held with the UN Secretary-General.

Despite significant efforts, the negotiations faced setbacks such as missing a high-level meeting opportunity in January 2012 due to reluctance on the part of the Greek Cypriots. Despite high expectations



**2014.** PRESIDENT DERVIŞ EROĞLU OF THE TRNC MET WITH THE LEADER OF THE GREEK CYPRIOT ADMINISTRATION NICOS ANASTASIADES IN THE BUFFER ZONE.



**2015.** AS PART OF THE CYPRUS TALKS, THE NEW PRESIDENT OF THE TRNC MUSTAFA AKINCI AND LEADER OF THE GREEK CYPRIOT ADMINISTRATION NICOS ANASTASIADES MET AT THE LEDRA PALACE HOTEL IN THE BUFFER ZONE, HOSTED BY ESPEN BARTH EIDE, THE UN SECRETARY GENERAL'S SPECIAL ADVISER ON CYPRUS



**2017.** NEGOTIATIONS UNDER THE AUSPICES OF THE UNITED NATIONS (UN) TO FIND A SOLUTION TO THE CYPRUS ISSUE CONTINUED AT THE UN OFFICE AT GENEVA, SWITZERLAND. UN SECRETARY-GENERAL ANTÓNIO GUTERRES (IN THE MIDDLE) DELIVERED STATEMENTS WITH PRESIDENT MUSTAFA AKINCI OF THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS (TRNC) (ON THE LEFT) AND LEADER OF THE GREEK CYPRIOT ADMINISTRATION NICOS ANASTASIADES (ON THE RIGHT).

from the international community during the tripartite meeting at Greentree, New York, on January 23-24, 2012, Greek Cypriots avoided real negotiations, leading to a failure to reach a decision on a high-level meeting. Following the Greek Cypriot elections in February 2013, the process was further delayed, but it resumed with a joint statement on February 11, 2014, emphasizing result-oriented negotiations. This joint statement indicated that “structured” and “result-oriented” negotiations would be conducted, focusing on unresolved core issues.

After Mustafa Akıncı was elected President of the TRNC in April 2015, negotiations intensified, with significant progress made particularly on the Economy and EU matters. However, differences persisted

on the Governance and Power Sharing matters. On January 12, 2017, the Cyprus Conference was held in Geneva with the participation of the two Cypriot leaders, foreign ministers of Greece, Türkiye, and the United Kingdom and the EU as an observer. Despite high expectations, the conference concluded without reaching an agreement due to the Greek Cypriots' refusal to share power and recognize political equality for Turkish Cypriots.

Negotiations effectively ended in 2017, and the position of the UN Secretary-General's Special Adviser remained vacant. Türkiye maintains that a negotiated solution is necessary and insists that Turkish Cypriots continue to face unjust isolation. Türkiye advocates for the removal of this isolation for a fair resolution.

The summit held in Crans-Montana, Switzerland, in 2017 was a significant initiative towards resolving the Cyprus issue. Intensive negotiations took place on critical issues such as security, territorial adjustments, and governance. However, no agreement was reached between the parties, and the summit ended inconclusively.

From 2019 to 2024, various UN-led initiatives were undertaken to restart negotiations. Geopolitical tensions and hydrocarbon reserves in the Eastern Mediterranean negatively impacted the course of negotiations. With Ersin Tatar elected as President of the TRNC in 2020, the proposal for a two-state solution gained prominence and altered the trajectory of negotiations. During this period, efforts towards resolving the Cyprus issue continued, but a final agreement could not be reached.

## Chapter 5

---

# Two-State Solution Model





## **5.1. 2021 Geneva Talks - TRNC President Ersin Tatar's Six-Point Proposal**

After the comprehensive reconciliation negotiations failed in July 2017, UN Secretary-General Antonio Guterres suspended talks for a period to allow the parties to review their positions. In early 2018, Guterres appointed Jane Holl Lute to assess the outcomes of this period. Despite consultations with both sides and the guarantor countries, significant progress could not be achieved.

In October 2018, Guterres emphasized the need for new ideas and clear “terms of reference” for future negotiations. In November 2019, he informally met with Turkish and Greek Cypriot leaders to explore the possibility of a 5+BM meeting, but these efforts were suspended until after the presidential elections in the Turkish Republic of Northern Cyprus.



INFORMAL 5+1 MEETING ON CYPRUS. UN SECRETARY-GENERAL ANTÓNIO GUTERRES CHAIRED THE INFORMAL 5+1 MEETING ON CYPRUS UNDER THE UNITED NATIONS (UN), WITH THE PARTICIPATION OF THE CYPRIOT PARTIES AND GUARANTOR COUNTRIES, INCLUDING TÜRKİYE, GREECE AND THE UK. PRESIDENT ERSİN TATAR OF THE TRNC, MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU OF TÜRKİYE, UN SECRETARY-GENERAL ANTÓNIO GUTERRES, SECRETARY OF STATE FOR FOREIGN, COMMONWEALTH AND DEVELOPMENT AFFAIRS OF THE UNITED KINGDOM DOMINIC RAAB, MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS NIKOS DENDIAS OF GREECE AND LEADER OF THE GREEK CYPRIOT ADMINISTRATION NICOS ANASTASIADES ATTENDED THE MEETING.

Originally planned for April 2020, these elections were postponed to October 2020 due to the COVID-19 pandemic. Ersin Tatar, leader of the National Unity Party advocating for a two-state solution, won the elections. Subsequently, Guterres proposed an informal meeting between the two sides on the Island to determine if there was a common ground and both sides accepted this proposal. The informal 5+BM meeting organized by the UN Secretary-General took place in Geneva between April 27-29, 2021, with the participation of Turkish and Greek Cypriot sides and the guarantor countries Türkiye, Greece, and the United Kingdom. The meeting aimed to explore whether there was a common ground to restart negotiations.



PARTICIPANTS OF THE INFORMAL 5+1 MEETING ON CYPRUS.

During the meeting, TRNC President Ersin Tatar elaborated in detail on why the federation model has failed to solve the Cyprus problem in the last 50 years. He emphasized the need to reaffirm the sovereign equality and equal international status of the Turkish Cypriot side, followed by initiating negotiations to establish a relationship of cooperation between two states.

In this regard, he has presented a written proposal consisting of six points:

- 1.** The Secretary-General will take the initiative for the Security



THE INFORMAL 5+1 MEETING ON CYPRUS.

Council to adopt a new Resolution that ensures the equal international status and sovereign equality of both sides. Such a decision will establish a new basis for a cooperative relationship between the existing two states.

- 2.** Following the establishment of equal international status and sovereign equality of both sides as mentioned above, result-oriented and time-bound negotiations under the auspices of the UN Secretary-General will commence to create a mutually acceptable cooperation agreement.



3. The negotiations will focus on future relations between two independent states, including issues of property, security, border adjustments, and relations with the EU.
4. The negotiations will be supported by the European Union as an observer where appropriate, alongside Türkiye, Greece, and the United Kingdom.
5. In the context of any agreement, the two states will mutually recognize each other, supported by the three guarantor states.
6. Any agreement reached through these negotiations will be subject to simultaneous approval in separate referendums in both states.

On the other hand, the Greek Cypriot side did not present any new ideas, maintained an uncompromising stance, and insisted on restarting negotiations “from where they left off” in July 2017 at Crans-Montana, supporting the federal model. Following the meeting, the UN Secretary-General stated that “sufficient common ground could not be found” to initiate formal negotiations between the parties, but he expressed his intention to continue efforts and organize another meeting in the near future. Senior UN official Jane Holl Lute, tasked by the UN Secretary-General to consult with the parties, left her position in August 2021.

After the end of Elizabeth Spehar’s tenure on November 30, 2021, UN Secretary-General Guterres appointed Canadian diplomat Colin Stewart as the head of UNFICYP and his Special Representative. Stewart began his duties on December 6 and hosted a New Year reception on December 14 with the participation of both leaders. Turkish Cypriot President Ersin Tatar conveyed proposals for cooperation based on sovereign equality to the Greek Cypriot side through the UN on July 1 and July 8, 2022. These letters offered cooperation on hydrocarbon resources, electricity connection, renewable energy, water, irregular migration, and mine clearance issues.



## 5.2.

# **President Recep Tayyip Erdoğan's Address to the 77<sup>th</sup> Session of the UN General Assembly**

President H.E. Recep Tayyip Erdoğan emphasized during his speech at the 77th United Nations General Assembly on September 20, 2022, that there are two separate peoples and states on the Island, highlighting that the key to a solution lies in reaffirming the sovereign equality and equal international status of the Turkish Cypriot people. In this context, he called on the international community to recognize TRNC as soon as possible. The main objective of this call is to eliminate the status disparity between the parties in Cyprus with the recognition of the TRNC by UN member states. Since the unofficial 5+UN meeting in Geneva in April 2021, the UN Security Council has not taken a step to reaffirm the sovereign equality and equal international status of the Turkish Cypriot people. Therefore, it is believed that resolving the deadlock in the Cyprus issue can be achieved through this call.

Quote from the relevant speech:

“Together with the Turkish Republic of Northern Cyprus, we have always shown goodwill and have displayed constructive efforts to reach a just, lasting and sustainable settlement to the Cyprus issue. In fact, anyone who is willing to see the truth is aware that there are two distinct states and two distinct peoples on the Island today. The reaffirmation of the rights of equal sovereignty and equal international status of the Turkish Cypriot people is the key





PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN ADDRESSED THE PARTICIPANTS AT THE 77TH SESSION OF THE UN GENERAL ASSEMBLY AT THE UNITED NATIONS (UN) GENERAL ASSEMBLY HALL.

to a settlement on the Island. We hereby call on the international community to put an end to the oppression towards the Turkish Cypriots and to the efforts to isolate them from the world through embargoes, contrary to the principles of the United Nations, and to officially recognize the Turkish Republic of Northern Cyprus as soon as possible.”

The uncompromising stance of the Greek Cypriot side, which views themselves as the sole owners of the Island and the Turkish Cypriot people as a minority, has hindered the success of negotiations. Without a change in this situation, achieving success in new negotiations and establishing partnership on the Island seems unlikely. Türkiye believes in achieving a fair, lasting, and sustainable solution through negotiations based on dialogue and diplomacy. In this regard, Türkiye has aimed to work on new ideas and solution models, advocating





against wasting time with vague and open-ended documents as in the past. Emphasizing the reality of two separate peoples, two separate democracies, and two separate states on the Island, Türkiye has stated that negotiations for the resolution of the Cyprus issue should be based on this reality. With this understanding, Türkiye has argued that the time has come to negotiate a two-state solution.

On the other hand, it is evident that the continuation of the situation on the Island has harmed the Turkish Cypriot side. Türkiye has advocated for a result-oriented approach to achieve a permanent and sustainable solution to the Cyprus issue, and has actively pursued a foreign policy to end the inhumane restrictions imposed on the Turkish Cypriot people by the international community. Türkiye has always emphasized that it is unfair to punish the Turkish Cypriot side, which displays a constructive and result-oriented attitude towards the solution, while rewarding the Greek Cypriot side that rejects the solution. With this understanding, Türkiye has continued its efforts within the framework of its national cause regarding Cyprus, and has stated its commitment to increase the international contacts of TRNC, ensure that the Turkish Cypriot people look confidently to the future, and elevate their welfare level.

### 5.3. **Photos of Cyprus Diplomacy Conducted by President Recep Tayyip Erdoğan**



**16.11.2002 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** WITH ACTING PRESIDENT OF THE TRNC AND SPEAKER OF THE ASSEMBLY OF THE REPUBLIC VEHBİ ZEKİ SERTTER



**20.12.2002 ANKARA.** TRNC PRIME MINISTER DERViŞ EROĞLU'S VISIT TO AK PARTY CHAIRMAN RECEP TAYYiP ERDOĞAN



**09.05.2003 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRIME MINISTER RECEP TAYYiP ERDOĞAN AND TRNC PRIME MINISTER DERViŞ EROĞLU IN FRONT OF THE TRAFFIC SIGN WITH THE INSCRIPTION "TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS" AT LEDRA PALACE BORDER CROSSING



**15.11.2003 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** TRNC PRESIDENT RAUF DENKTAŞ AND PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN AT THE 20<sup>TH</sup> FOUNDATION ANNIVERSARY CEREMONY OF TRNC



**15.11.2003 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** TRNC PRESIDENT RAUF DENKTAŞ AND PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN AT THE 20<sup>TH</sup> FOUNDATION ANNIVERSARY CEREMONY OF TRNC



**17.07.2003 ANKARA.** PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN RECEIVES TRNC AMBASSADOR AHMET ZEKİ BULUNÇ



**03.12.2004 ANKARA.** PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN HAVING A MEETING WITH TRNC PRESIDENT RAUF DENKTAŞ ON CYPRUS.





25.01.2004 ANKARA. TRNC PRESIDENT RAUF DENKTAŞ'S VISIT TO PRIME MINISTER RECEP TAYYIP ERDOĞAN



25.01.2004 ANKARA. TRNC PRESIDENT RAUF DENKTAŞ'S VISIT TO PRIME MINISTER RECEP TAYYIP ERDOĞAN



**30.04.2004 ANKARA.** PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN MEETS WITH FORMER SPEAKER OF THE ASSEMBLY OF TRNC ERTUĞRUL HASİPOĞLU



**02.06.2005 ANKARA.** PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN MEETS WITH TRNC PRESIDENT MEHMET ALİ TALAT



**02.08.2005 ANKARA.** TRNC PRESIDENT MEHMET ALİ TALAT'S VISIT TO PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN



**19.07.2006 LEFKOŞA (NICOSIA), TRNC.** TRNC JULY 20 PEACE AND FREEDOM DAY CELEBRATIONS



**20.07.2006 LEFKOŞA (NICOSIA), TRNC.** TRNC JULY 20 PEACE AND FREEDOM DAY CELEBRATED WITH CEREMONIES



**20.07.2006 LEFKOŞA (NICOSIA), TRNC.** PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN'S VISIT TO TRNC FOUNDER AND 1<sup>ST</sup> PRESIDENT RAUF DENKTAŞ





**20.07.2006 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** TRNC FOUNDER AND 1ST PRESIDENT RAUF DENKTAŞ AND TRNC PRESIDENT MEHMET ALİ TALAT GREETED WITH PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN WHO ATTENDED THE TRNC JULY 20 PEACE AND FREEDOM DAY CEREMONIES WITH HIS SPOUSE



**21.07.2006 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRIME MINISTER ERDOĞAN AND TRNC 1ST PRESIDENT RAUF DENKTAŞ AT THE OPENING OF TRNC RED CRESCENT HEADQUARTERS SERVICE BUILDING





**09.03.2007 BAKU, AZERBAIJAN.** OPENING OF THE FIRST FORUM OF TÜRKİYE-AZERBAIJAN DIASPORA ORGANISATIONS BY PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN, AZERBAIJAN PRESIDENT ILHAM ALİYEV AND TRNC PRESIDENT MEHMET ALİ TALAT IN BAKU



**17.11.2007 BAKU, AZERBAIJAN.** TRNC PRESIDENT MEHMET ALİ TALAT, PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN, AZERBAIJAN PRESIDENT ILHAM ALİYEV AT THE 11TH FRIENDSHIP, BROTHERHOOD AND COOPERATION CONGRESS OF TURKIC STATES.



**19.07.2008 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** JOINT PRESS STATEMENT BY TRNC PRESIDENT MEHMET ALİ TALAT AND PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN



**19.07.2008 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** JOINT PRESS MEETING BY TRNC PRESIDENT MEHMET ALİ TALAT AND PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN



**11.06.2009 ANKARA.** JOINT PRESS MEETING BY PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN AND TRNC PRIME MINISTER DERVİŞ EROĞLU



**30.10.2009 ANKARA.** PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT MEHMET ALİ TALAT



11.05.2010 ANKARA. PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT DERViŞ EROĞLU



17.03.2010 ANKARA. PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT MEHMET ALİ TALAT





18.06.2010 ANKARA. PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT DERVİŞ EROĞLU



28.12.2010 ANKARA. PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRIME MINISTER İRSEN KÜÇÜK





19.07.2011 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC. PRIME MINISTER RECEP TAYYIP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT DERVİŞ EROĞLU



19.07.2011 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC. PRIME MINISTER RECEP TAYYIP ERDOĞAN WITH TRNC PRIME MINISTER İRSEN KÜÇÜK



**20.07.2011 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH 2ND PRESIDENT OF TRNC MEHMET ALİ TALAT



**13.03.2012 ANKARA.** PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT DERVİŞ EROĞLU



**21.03.2012 ANKARA.** PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRIME MINISTER İRSEN KÜÇÜK



**11.06.2013 ANKARA.** PRIME MINISTER RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRIME MINISTER İRSEN KÜÇÜK



**01.09.2014 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT DERVİŞ EROĞLU ON HIS FIRST FOREIGN VISIT TO THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS



**01.09.2014 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT DERVİŞ EROĞLU ON HIS FIRST FOREIGN VISIT TO THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS





**22.11.2014 İSTANBUL.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT DERVİŞ EROĞLU



**17.10.2015 GİRNE (KYRENIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN AT THE INAUGURAL CEREMONY OF THE "TÜRKİYE-TRNC WATER SUPPLY PROJECT"





**17.10.2015 GİRNE (KYRENIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN AT THE INAUGURAL CEREMONY OF THE "TÜRKİYE-TRNC WATER SUPPLY PROJECT"



**20.07.2015 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRESIDENT ERDOĞAN MEETS WITH TRNC PRESIDENT MUSTAFA AKINCI AT THE 41<sup>ST</sup> ANNIVERSARY OF THE JULY 20 PEACE AND FREEDOM DAY



**15.04.2016 İSTANBUL.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT MUSTAFA AKINCI



**23.06.2016 ANKARA.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS TAHŞİN ERTUĞRULOĞLU



**01.03.2017 ISLAMABAD-PAKISTAN.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN MEETS WITH TRNC PRESIDENT MUSTAFA AKINCI AT THE 13TH SUMMIT OF THE ECONOMIC COOPERATION ORGANISATION IN PAKISTAN'S CAPITAL, ISLAMABAD



**02.01.2017 ANKARA.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH PRIME MINISTER HÜSEYİN ÖZGÜRGÜN OF THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS



**05.01.2017 ANKARA.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT MUSTAFA AKINCI



**24.06.2017 İSTANBUL.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH PRESIDENT MUSTAFA AKINCI OF THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS



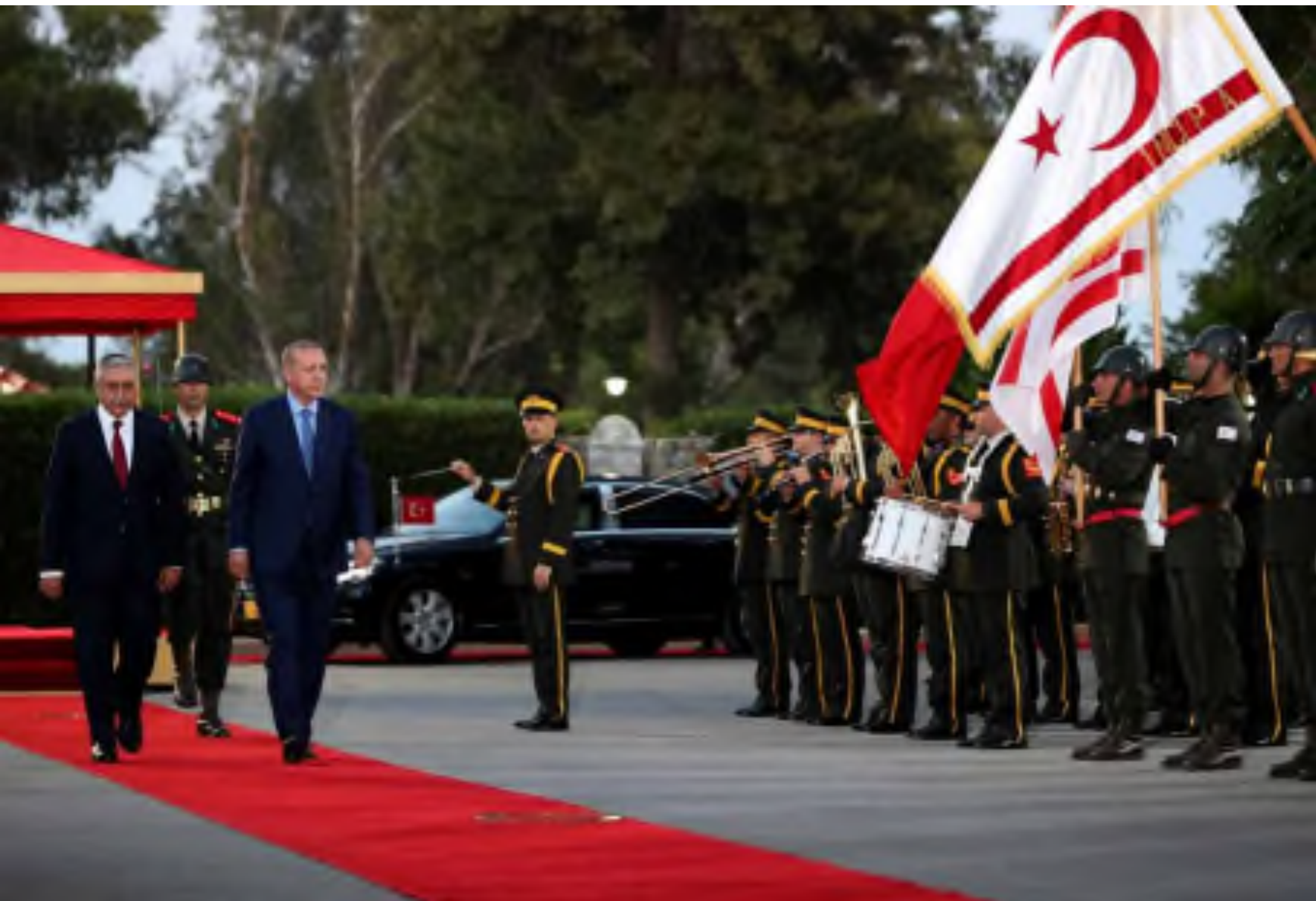


**07.03.2018 ANKARA.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN RECEIVES TRNC PRIME MINISTER TUFAN ERHÜRMAN



**10.07.2018 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT MUSTAFA AKINCI





**10.07.2018 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** TRNC PRESIDENT MUSTAFA AKINCI WELCOMES PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN WITH AN OFFICIAL CEREMONY



**22.08.2019 ANKARA.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN RECEIVES TRNC PRIME MINISTER ERSİN TATAR



**15.11.2020 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN MEETS WITH TRNC PRESIDENT ERSİN TATAR



**15.11.2020 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN ATTENDS THE OPENING CEREMONY OF LEFKOSA (NICOSIA) EMERGENCY HOSPITAL



**15.11.2020 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN MEETS WITH TRNC PRESIDENT ERSİN TATAR



**23.12.2020 ANKARA.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN WITH PRIME MINISTER ERSAN SANER OF THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS





**26.10.2020 ANKARA.** JOINT PRESS MEETING BY PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN AND TRNC PRESIDENT ERSİN TATAR



**20.07.2021 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN AT THE TRNC JULY 20 PEACE AND FREEDOM DAY CEREMONY





19.07.2021 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC. PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN ADDRESSES MPS



**20.07.2021 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN AT THE TRNC JULY 20 PEACE AND FREEDOM DAY CEREMONY



**23.12.2021 ANKARA.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN WITH PRESIDENT ERSİN TATAR OF THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS



26.04.2021 ANKARA. PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN MEETS WITH TRNC PRESIDENT ERSİN TATAR



12.01.2022 ANKARA. PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN RECEIVES PRIME MINISTER FAİZ SUCUOĞLU OF THE TRNC



**22.09.2022 NEW YORK, USA.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN MEETS WITH TRNC PRESIDENT ERSİN TATAR AT TÜRKEVİ (TURKISH HOUSE) IN NEW YORK CITY, UNITED STATES OF AMERICA



**08.11.2023 TASHKENT, UZBEKISTAN.** PRESIDENT RECEP TAYYİP ERDOĞAN MEETS WITH TRNC PRESIDENT MUSTAFA AKINCI AT THE 16TH SUMMIT OF THE ECONOMIC COOPERATION ORGANISATION IN UZBEKISTAN'S CAPITAL, TASHKENT





**12.06.2023 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN WITH WITH PRESIDENT ERSİN TATAR OF THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS



**17.12.2023 İSTANBUL.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN WITH PRESIDENT ERSİN TATAR OF THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS





**20.07.2023 LEFKOSA (NICOSIA), TRNC.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN WITH PRESIDENT ERSİN TATAR OF THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS



**28.10.2023 İSTANBUL.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN WITH TRNC PRESIDENT ERSİN TATAR DURING "THE GREAT PALESTINE RALLY" AT ATATÜRK AIRPORT



**01.03.2024 ANTALYA.** PRESIDENT RECEP TAYYIP ERDOĞAN MEETS WITH TRNC PRESIDENT ERSİN TATAR AT THE 3RD ANTALYA DIPLOMATIC FORUM

## 5.4. **The Outline of the Two-State Solution Model**

The Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC), in response to the UN's call for innovative approaches, has presented a new proposal aimed at resolving the Cyprus issue. This vision, presented at the 5+UN informal meeting, aims to establish a new negotiation framework based on TRNC's sovereign equality and equal international status.

A call has been made for the Secretary-General to take the initiative to adopt a decision in the UN Security Council that guarantees the equal international status and sovereign equality of both Turkish Cypriots and Greek Cypriots. The Turkish Cypriot side's proposal indicates that such a decision would create a new basis for cooperation-based relations between the existing two states, emphasizing that following the establishment of equal international status and sovereign equality of both sides, result-oriented and time-bound negotiations under UN auspices could commence.

Türkiye and TRNC, have, for the first time in Geneva, proposed an alternative to the federation model that has been negotiated for decades without results. This proposal aims to ensure the continuation of the existing two states and their attainment of official status, in accordance with the realities of the Island and the present era. In contrast, the Greek Cypriot side has come to the table with a proposal to continue from where the conference at Crans-Montana failed in 2017. Considering the



collapse of the negotiation table established in Crans-Montana in 2017 by the Greek Cypriot side, it is clear that the Greek Cypriot side came unprepared to Geneva and is in favor of maintaining the current status quo. Following the meeting, the UN Secretary-General stated that sufficient common ground was not found between the parties to resume negotiations, and although he indicated that contacts for a similar format meeting would continue within a 2-3 month period, it is important to note that the UN has not yet made an official and strong initiative.

The aim of the two-state solution proposal is to secure the inherent sovereign equality and equal international status of TRNC. This would allow the parties to commence official negotiations to freely negotiate and establish a mutually acceptable cooperation relationship. The historical and political reality of TRNC necessitates the recognition of the existence of two separate states. Past experiences have shown the importance of establishing a balance between the two parties before formal negotiations can begin.

As previously mentioned, TRNC has progressed within the framework of President Ersin Tatar's six-point roadmap.

## Conclusion

The Cyprus issue has long been a complex and multifaceted problem that has occupied the international community. At its core lies the selective recognition by the international community, which acknowledges the Greek Cypriots as the government of the entire Cyprus while denying the Turkish Cypriots the right to establish their own governance structures. This selective recognition has led to ongoing tensions and prompted the Turkish Cypriots to seek security measures.

The rejection of international agreements by the Greek Cypriots and violations of human rights against the Turkish Cypriots highlight notable aspects of the issue. Greek Cypriots have portrayed themselves as the legitimate government of Cyprus, endeavoring to convince the international community that they are the aggrieved party, not the Turkish Cypriots. This effort has resulted in unilateral United Nations resolutions and court decisions that harm the Turkish Cypriots. Consequently, Turkish Cypriots have been deprived of their international rights and financial resources for over fifty years.

Since the collapse of the 1960 Agreement, Turkish Cypriots and their governments have faced challenges in altering international perceptions. Despite constitutional and historical justifications, they have been consistently excluded and overlooked by the international community. The Cyprus issue has evolved into a complex historical and political situation marked by Greek nationalist aspirations, the collapse of bi-com-



munal governance, and the struggle of Turkish Cypriots for recognition and rights.

Türkiye's fundamental approach to the Island following the Annan Plan undoubtedly centers on the existence of the TRNC and the preservation of the Turkish Cypriot people's independence. A primary parameter that emerges in this context is the establishment of stability and security. Türkiye places significant emphasis on ensuring the security and stability of Cyprus. Since the military intervention in 1974 that led to the establishment of the Turkish Republic of Northern Cyprus, Türkiye aims to safeguard security in the region, highlighting its guarantor position on a legal basis and underscoring the legal framework established by the 1959 Zurich and London Agreements.

Türkiye has strengthened political, legal, and economic measures to ensure the recognition of the island as two separate sovereign states, North and South. Particularly, initiatives such as obtaining observer member status in the Organization of Turkic States and developing consultation mechanisms with Russia aim to enforce this emphasis. The declaration of the Turkish Republic of Northern Cyprus in 1983 and moving beyond a federal solution are fundamental arguments. Türkiye continues to support the use of negotiations and diplomatic solutions for the peaceful resolution of the Cyprus issue, puts significant energy and effort for guiding negotiation processes through the European Union and the United Nations to address the existing unstable situation.

In the past decade, the hydrocarbon activities of Greek Cypriots in the Eastern Mediterranean have been a major destabilizing factor in the region. The unilateral declaration of license blocks by Greek Cypriots and the commencement of offshore drilling activities in September 2011 prompted Türkiye and the TRNC to take countermeasures. TRNC government has granted licenses to the Turkish Petroleum Corporation for the exploration and exploitation of oil and gas reserves around the Island, and signed a "Petroleum Field Services and Production Sharing Agreement." TRNC will continue to uphold all rights of Turkish Cypriots under international law.

Especially highlighted in recent years, following the discovery of natural gas and oil reserves in the maritime areas surrounding Cyprus and regional instabilities, Türkiye's legal arguments asserting the right of Northern Cyprus to fairly benefit from energy resources, and efforts to counteract unilateral activities by the Greek Cypriot administration on

the Island, underscore the significant role that the Republic of Türkiye plays in focusing on a fair resolution in Cyprus.

Reviewing all these developments in the context of efforts for a solution, it becomes clear that since 2004, the issue has gained more international dimensions, with negotiations continuing in form but lacking in delivering a solution or perspective of reunification. The geopolitical and geo-economic position and importance of the island of Cyprus have transformed the issue into a multidimensional process involving not only political but also regional and global actors.

Potential solutions to the Cyprus issue are evolving towards a new political integration where two communities can live separately but in cooperation. The role of the international community and recognition practices significantly influence both the conflict and its resolution. Resolving the Cyprus issue requires joint efforts not only from the parties involved but also from the international community. In this context, a fair and egalitarian approach must be pursued for lasting peace and stability.

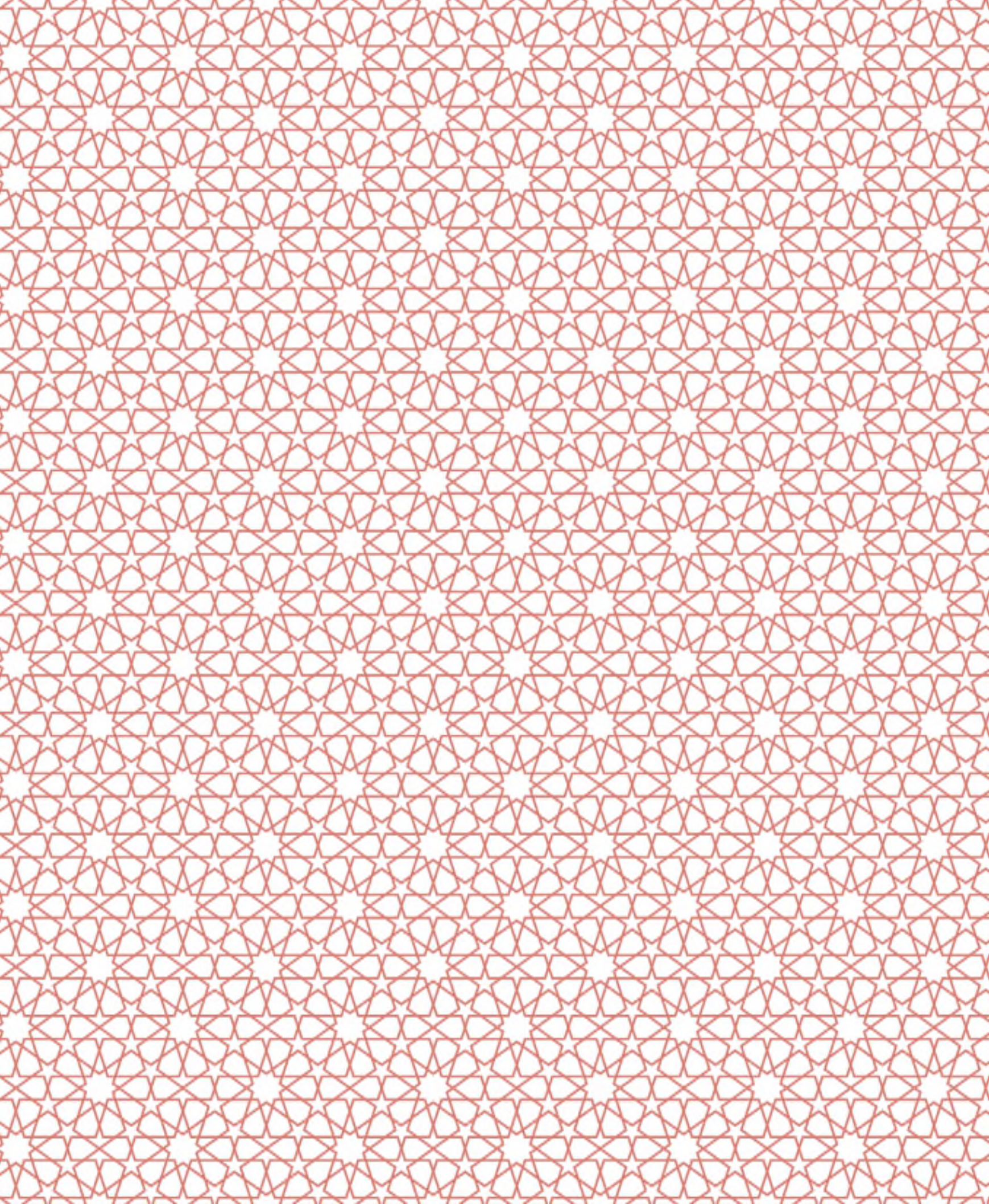
In conclusion, a two-state structure presents a strong alternative for resolving the Cyprus issue. This would establish a new negotiation framework based on the equal sovereignty and equal international status of both sides, ensuring recognition of the rights of Turkish Cypriots. Thus, it would be possible to protect the rights of both Turkish Cypriots and Greek Cypriots and achieve a fair solution.













# KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI'NIN 50. YILI

Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 50. yılı dolayısıyla hazırlanan bu kitapta, Kıbrıs Türk toplumunun maruz kaldığı derin acıların unutulmaması ve Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Kıbrıs meselesine yönelik yeni vizyon ve çözüm önerilerinin özetlenmesi amaçlanmaktadır. Kıbrıs için iki devletli çözüm modelinin tartışıldığı eserde, Kıbrıslı Türklerin haklarının tanınması ve korunması için adil ve eşitlikçi çözüm yolları değerlendirilmektedir.

1571-1878 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olan Kıbrıs'ın günümüzdeki siyasî ve toplumsal meselelerinin tarihsel arka planına ışık tutulan kitapta, Yunanistan'ın ENOSİS planı, Zürih ve Londra Antlaşmaları, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve devamında Kıbrıs Türk halkının yaşadığı zorluklar ve Rumlar tarafından uygulanan şiddet ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Ayrıca Akritas Planı, 1963 Kanlı Noel Olayları, 1964 BM Güvenlik Konseyi misyonları ve 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı gibi kritik olaylar, Ada'daki Türk toplumunun karşılaştığı zorluklar ve Türklerin zulüm ve uluslararası sınımalara karşı mücadelesi gözler önüne serilmektedir.

## 50<sup>TH</sup> ANNIVERSARY OF THE CYPRUS PEACE OPERATION

On the occasion of the 50th anniversary of the Cyprus Peace Operation, this book is intended to ensure that the Turkish Cypriot community's profound suffering is not forgotten and to provide a concise summary of the new vision and solution proposals of Türkiye and the Turkish Republic of Northern Cyprus for the Cyprus issue. In the book, the two-state solution model for Cyprus is discussed, and fair and equitable solutions for the recognition and protection of the rights of Turkish Cypriots are evaluated.

The book provides a comprehensive account of the historical context of the current political and social issues in Cyprus, which was a part of the Ottoman Empire from 1571 to 1878. It also provides a detailed account of Greece's ENOSIS plan, the Zurich and London Agreements, the establishment of the Republic of Cyprus, the challenges faced by the Turkish Cypriot people, and the violence perpetrated by the Greeks. Critical milestones such as the Akritas Plan, the 1963 Bloody Christmas Events, the 1964 UN Security Council missions, and the 1974 Cyprus Peace Operation are also revealed, as are the difficulties faced by the Turkish community on the Island, as well as the Turkish struggle against persecution and international challenges.

CUMHURBAŞKANLIĞI  
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINLARI



ISBN 978-625-6281-08-0



9 786256 281080